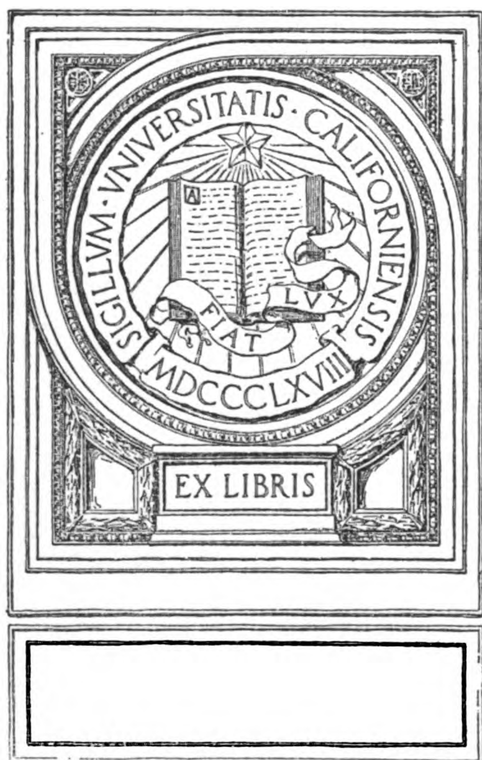

SIGILLVM · VNIVERSITATIS · CALIFORNIENSIS
FIAT LVX
MDCCCLXVIII
EX LIBRIS

OPERELE

PRINCIPELUI

DEMETRIU CANTEMIRU

TYPARITE DE SOCIETATEA ACADEMICA ROMANA

TOMU V.

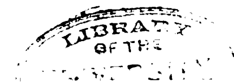
PARTEA I. EVENIMENTELE CANTACUZINILORU SI BRANCOVENILORU
PARTEA II. DIVANULU.

PUBLICATE SI INSOCITE CU UA PREFATIA SI UNU GLOSSARIU

DE

G. SION

Pretiulu 3 lei n.

BUCURESCI
TYPOGRAPHIA CURTII, PROPRIETAR F. GÖBL,
12, Passagiul Român, 12,
M DCCC LXXVIII

In cursu de publicatiune :

OPERELE COMPLETE

ALE PRINCIPELUI

DEMETRIU CANTEMIRU

TYPARITE DE

SOCIETATEA ACADEMICA ROMANA

Tomu I. *Descriptio antiqui et hodierni status Moldaviæ (ex Museo Asiatico Academiæ Imper. Scient. Petropol.) edid.* **A. Papiu Ilarianu.**

Tomu II. *Descrierea Moldaviei, tradusa d'in textulu originale latinescu aflatu in Museulu Asiaticu alu Academ. Imper. Scientifice de la St. Petropole, cu chart'a geographica a Moldaviei si unu fac-simile.*

Tomu III. *Istori'a Imperiului Ottomanu; Crescerea si scaderea lui, cu note fórte instructive, tradusa de* **Dr. Ios. Hodosiu.** *Partea I.*

Tomu IV. *Idem. Partea II* (sub typar).

Tomu V. *Partea I. Evenimentele Cantacuziniloru si Brancoveniloru, si*
„ *II Divanulu, publicate de* **G. Sion.**

SCAR'A

LA DIVANULU SAU GALCÉVA

INTIELLEPTULUI CU LUMEA

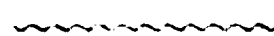
CARTEA I.

CARTEA II.

NOTA. Cetesce pêne in svérsitu, cà vei afla multa dulcétia, pentru cumpenirea vietii, si mai vertosu la sversitulu Càrtii adou'a, pentru 7 *vérste*; si *Vietia omului ca póm'a*; si pentru *lumescile tamplàri de pedépsa*, printre 7 vérste; ce se tâmpla, cauta LXXVII LXXVIII LXXIX, pena in svérsitu.

Asijderea in Cartea II, printre glave, suntu și alte pricini insemnate pe margine, ce nici acelle se nu le treci, cà fórte suntu de folosu.

CARTEA III.

Cinstitulu mieu cetitoriu si de sufletésca ostenintia iubitoriu! intrându cu osirdia la citani'a acestei noue si minunate càrti, care acmù antaiu prea luminatulu si blagocestivulu Domnu, Ioanu Dimitrie Constantinu Voevoda, nu numai câtu au ostenitu de o au de isnóva alcatuitu si o au cu totu feliulu de frumseti impodobitu, ci pentru mai multu folosulu pravoslavniciloru si pentru vecinic'a pomenirea Mariei Salle, chetuitu'au de o au tiparitu si tuturoru in daru o au harazitu. Si noi, ostenitorii mestersiugului Tipografiei, poftimu si ne rugàmu; aflându bogate gresieli in cuvinte si in slove, carele, au din socotéla, au din nesciintia, se vor fi facutu, cu blandetie indireptându, érta-ne pentru cellu-a ce de 70, câte 7 ori ne-au poruncitu ca se ertàmu gresielele; cà de vomu erta, erta-ne-se-va, mai vertosu sciindu cà toti ua fiintià putinciósa si spre cadere pre lesne lunecatóre purtàmu; iara cea deseversitu negresire numai singuru lui Dumnedieu s'au datu, a càrui-a lumina se fia cu toti cu noi pururea! Aminu!

Ai tipografiei ostenitori si de totu binele-ti rugatori, Athanasie si Dionisie, cu ucenicii, poftimu rugatiune.

GLOSSARIU

DE

CUVINTELE VECHI CARI NU MAI SUNT IN USU SI DE ACELLE CE AU INTERESU FILOLOGICU.

A

Aciuatu, (part. v, aciua). тiи ачȣатъ, ἐστερεώθης = *adapostitu.*—«Sub nadejdea cea fora smintéla suppuindu-te te-ai aciuatu.» p. 157, II, 77. — «Si in linistea sufletescului liman *aciuatu* se fia.» III, p. 181.

Aciuare, (s. f.) ачȣаре, καταφυγή, = *adapostu, locu de salvare.*—«Nici ua *aciuare,* sau sub pamêntu fugire voru avea.» III, 14, p. 200.

Acmu, (adv), акмȣ, τῶρα, = *acumu, acuma.*

Acson, (s. m.) аксон, ἀξώνι, = acs'a sau ossi'a globului terrestru.—«Care acson se chiama.» (Carte de inchineciune).

Adeveratiunea, (s. f.) адевъръчюна, φιλαλήθεια, = *iubirea de adevèru.*—«*adeveratiunea* si nici de cumu a minti de la Epaminonda.» III, 23.

Adeveratu, (part.) адевъратъ, βέβαιος, = *incredintiatu, asiguratu.* —« precumu nadejdea ta in zadaru se fia, *adeveratu* se fii». I, 67.—«anse adeveratu se scii si *adeveratu* se fii.» II, 64.

Adetiuri, (s.) адетюри, γνώμαις = *datine traditionali.*—«agonisitele salle obiceie si *adetiuri.*» III. 1.

Adulmecare, (s. f,) адулмекара, ὀσμή, = *simtiulu mirosului la câni.* — « si cânii cu *adulmecarea* hran'a isi anisescu » I, 72.

Aieve, (adj,) аиве, φανερά,= *reale, vediutu.* —«Prin a visului parere fiindu, aieve si adeveratu li se pare.» II. 60.

Alalte, (pr.) алалте, τά ἄλλα,= celle-lalte. — « câci alle lui numai remânu, iara *alalte* tóte trece-voru ca umbra.» II, 40. — «*alalte* mari minuni. » II, 53.

Alesiuesce. (v.) алешуаще, ἐνεδρεύει, — *pandesce* cu intentiune ostile.—«pre saracu se lu apuce *alesiuesce.*»II.75.

Alintatura, (s. f.) алинтътуръ, ὄρεξις, = *desmierdare, resfatiare.*—«in spurcate si fora zabala desfrenate *alintaturile* tale. » I, 70.

Ascunsulu inimei, (s.) аскунсул инимїи, συνείδησις, = *consciinti'a.* « a ascunsului inimii sciintia.» III, 182.

Archetypu, (s. m.) архетипу, ἀρχέτυπον,=*inceputu de esemplu, modelu.* — « de câtu tóte mai cinstita pilda si *archetypu* pre pamêntu. » III, 24.

Armaria, (s. f.) армърїе, ἁρματοθήκη = *arsenalu* , *locu de* pastratu arme. — «care de la cerésc'a *armaria* este luatu. » III. 56.

Atipi, (v.) аципи,ἀποκοιμοῦμαι= *a se cuprinde de somnu, a dormita.*—«glasulu sireneloru audindu, se se *atipésca.*» 1,58.

Atipindu-se, (part.) аципиндусе, ἀποκαρώνοντας,=*cuprindiêndu-se de somnu.*— « Cu densele ingurluitu *atipindu-se* illu adormu » II, 59.

B

Bâha (v.) бъхъ ?.... «carele a tagadui si *báha* a prinde nu vei putea.» II. 157.

Bezcisnicia, (s. f.) безчисничїе, ἀγαποδιά,= *miseria* , *tica-*

losia.--«câte *nevoi*, câte *bezcinicii*, si câte *blestematii*.» I. 73.

Bezsrebàrnicu-i, (adj.) безсребърничїи, ἀνάργυροι,= *fora de argintu*.—«*Bezsràbarnicii*, Panteleimonu, Cosma...» II. 53.

Bisiugitu-i (adj.) бишꙋгить, γεμᾶτος,=*indestulatu*, *plinu*, *avêndu de tóte*.—«suntu fericiti si in tóte *bisiugiti*,» I. 47.

Blagodarenia, (s. f.) благодареніе, εὐχαρίστησις,=*adoratiune*, *bine-cuventare*.—«boziloru sei multiamita si *blagodarenie* a face obiciuiti era.» (Carte de inchinatiune).

Blagorodnicu-a, (adj.) благородникъ, εὐγενής,=*nobile*, *bunu*. —«pre cellu *blagorodnicu* sufletu»— «*blagorodniculu* sufletu, nici a face, nici a pati strambatate póte. II. 46.

Blojoresci, (v.) бложоръщи, ψευδολογεῖς,=*minti*, *latri*, *spui neadeveru*. — «Multu me mieru de ce ruledi si de ce *blojoresci*.» I. 51. — «pentru a pecateloru inveluire *blojoresci*.» (III. 25).

Blojoritura, (s. f.) Бложоритꙋръ, μάταια γαυγίσματα, = *latraturi*, *barfele*. — « despre mincinósele alle lumei *blojorituri* au trasu.» II, p. 178.

Bogazu, (s. n.) богазъ, μπογάζι,=*stramtóre* prin care trece ua mare in alta; cuventu turcescu. —« podulu cellu ce preste mare facusse la *bogazulu* de la Chersonisos.» I. 26.

Bóghe, (s. f.) боаге, μποῦφά,=*bufnitia*.—«selasie *bóghelor*.» I. 41.

Bogoottiul, (s. m.) богоотцꙋль, θεοπάτωρ,=*tata de dieu*. — «*bogootiulu* Davidu bine cumu se cade, frumosu, intieleptiesce si-au allessu.» p. 42.

Bozu-i, (s. m.) бози, θεοί,=*diei pāganesci*.— «pentru trei lucruri *boziloru* sei multiumita.» p. 38. — « capiste *boziloru* de mâni de omu facuti. » C. I. 44.

Brudatecu, (s. m.) брꙋдатекъ, μωρός,=*nerodu*, *nesocotitu*, *prostu*.—«mai vertosu, o brudatecule! prin a mea pricina...» I. 54.

Brudescu, (v.) брудеск, ματαιολογοῦν,= *vorbescu in desiertu, bârfescu.*—«cumu brudescu papistasii.» I. 74.

Brudioru-i, (adj.) брудиюр, νεούτζικος,= *tinerellu, gingasiu.*—«Si molcelusi'a acelloru *brudiori* cuconasi carnicea.» I. 84.

Buiguesci, (v.) буигуешй, παραλαλεῖς, = *vorbesci peste câmpi,* bâiguesci.— «si dupe cumu buiguesci.» I. 73.

C

Câci, (conj.) кѫчи, *pentru ce, cumu, ce, de ce?»*

Capiste, (s. f.) капище ναός,= *templu, besserica.*—«capiste lui Hamos, idolulu lui Moavu, au ziditu.» II, 43.

Cassasii-i, (s. m.) кѫсаш, ὁ ἐν τῷ δἰκῳ, = *casnicu, familiariu, amicu allu casei.*—«Neprietenii omului cassasii sei.» II, 57.

Catarigia, (s. f.) кѫтѫрищіа, νεότης,=*junetia, pubertate.*—«vêrstele suntu aceste : prunci'a, copillâri'a, *catarigi'a,* voinici'a, barbati'a, caruntetiele si betrenetiele.» «dupe limb'a latinésca acést'a *pubertas* se chiama, adeca *puber* se chiama perii carii antâiu la mustétia si la barba resaru». I. 84.

Catarigu, (s. m.) кѫтѫриг, νέος, =*june in etatea pubertàtii.*—«vêrst'a catarigului, totu in tóte cu a copillului se potrivesce pene la 17 anni.» I, 84.

Catinelusiu, (adv.) кѫтинелуш, κατ'ὀλίγον, =*câte pucinu, incetisioru*—.«nu numai celle mari a undeloru mârii valuri, carele peste usne se vérsa, ci si pre *catinelusiu* mai adessu ce pica , pe corabia a inneca potu» III, 46.

Catintia. (s. fem.) кѫтинцѫ, ποσότης,=*cuantitate, distantia.*—«tint'a a medi-locirei *catintiei* ceriului.» (Carte de inchinaciune.)—«ori câte in a *catintiei* ceriului cuprindere

se cuprindu.» (id.)—«totu ua *catintia* a mesurei intr'amandoue pàrtile vei afla.» III, 5.

Catusia-e (s. f.) кътъше, ἐνχειροπέδαις, = catene cu cari se léga mânele. — «a lega imperatii iloru in obedi, si boerii lui in *catusie de fieru*.» II, 38.

Ceintia (s. f.) чеинцъ, ποιότης, = *cualitate*. — «a loru isvodu si incepatura, firea si *ceintia*, puterile si slujirea.» III, 5.

Centrulu, (s. m.) кентрѕл, κέντρον, = centru. — «intre aceste 2 stelle centrulu, adeca tint'a.» (Carte de inchinaciune.)

Chipesiu, (adj.) кипешь, φαυτακτικόν, = *aratosu*, cu *infacisiare frumósa*. — «assemine unoru póme carele pe din afara aratóse si *chipesie* se arata» II, 169.

Chitéla-e (s. f.) китіалъ, μελέτη, = *reflectiune*, *conceptiune*, *inventiune*, cugetare. — «intregu la *chitéla* zugravu.» I, 62.

Cii, (adv). чїи, ἐδῶ, = *aci*, *aice*. — «de abia *cii* si colea. II, 54.

Cinia. (s. f). чиніе, ὄργανον, = *instrumentu*. — «nici focu, nici fieru, nici toiagu, nici alta ceva de pedépsa *cinia* in séma nu bagara.» II, 51.

Cinstesiu-ie, (adj. m.) чинстешь-е, ἄξιον διά τιμῆς, = *onorabile*, *respectabile*. — «carele cinstesie si de laude vrednice a fi descopere si invétia.» (Cotra cetitoriu.) — «ci bine si *cinstesiu* este de vietuitu.» III, p. 182.

Circumstantie, (s. f.) циркѕмстанціиле, περιστατικά, = impre-jurări. — «Asia dara tóte *circumstantiele*, adeca *impre-juru stàrile* alle lumii sunt.» II. 54. — «privesce tóte *circumstantiele*, sau imprejiuru stàrile melle.» I, 53.

Cirta-e (s. f.) чиртъ, μερτικόν, = a *patr'a parte* dintr'ua intindere de locu. — «Nici a mii'a parte dintr'ua *cirta* a intielleptiunii omului.» I, 42.

D. Hasdeu, in transriptiunea sa, acestu cuvêntu 'lu subliniédia ca neintiellessu; dar in Moldov'a este fórte populariu si usitatu la mesuratórea pamêntului, ca a patr'a parte dintr'ua falce.

Ciudesse, (s. f.) чіодесе, τεράστια,=*miracole.* — «alalte cu densulu lucrate *ciudesse.*» II, 53.

Conetiu, (s. m.) конець, τέλος,=*fine, capetu,* — «*Conetiulu* cârtii antâia».

Contenire, (s. f.) контенира, ἐγκρατία, = *abstinentia, cumpetare, contenentia.*—«spre a tuturoru lucruriloru *contenirea* nu-ti va folosi.» III. 15.- «*contenirile* si parasirïle de la Bellirofontes.» III, 23.

Cuconia, (s. f.) кѹконїе, παιδιότης,=*copillaria, pruncia.*— «si la tiànchiulu cellu ce din a loru *cuconia* silià se agiunga.» I, 50.

Cumbea, (turcescu.) кѹмбa, θόλος, κουμπὲ, = bolta.—«pre v'unu rotundu sclipu, sau in verfulu acellui rotundu sclipu sau *cumbea.*» I, 78.

Curatia (s. f.) кѹрѫціа, σωφροσύνη,=*castitate, pudicitate.* — «cu totii impreuna in *curatia* âmbla.» II, 53. — « de vreme ce Dumnedieu te-au nu la *necuratia,* ci la *curatia* si la sfintienia chiamatu.» III, 59.

Curbanu (s. m.) кѹрбань, ὁλοκάρπωμα, = ?
«si ca jertfitulu *curbanu* au luatu pre dènsii,» II, 75.

Custu, (s. m.) кѹсть, ζωή, ζήσιμον, = *traiu, viétia, durata de vietia.*—«ce feliu de *custu* va se *custe*?» I, 51. — «*custulu* vietii talle se fia de 100 de anni.» I, 81.— «càci si-au amplutu *custulu* vietii salle. . . . intr'aceste dara 7 pàrti a *custului.* . . . vediusi vieti'a si *custulu* omului in lume câta vreme este » I, 84.

Cuviosiesce (ad.) кѹвіошеще, θαυμασίως, = *minunatu, cu modu cuviosu.*—«de care lucru *cuviosiesce* s-tulu Augustinu adeveresce » II, 61.

D

Deafirea, (adj.) дафира, ἐπιτήδειος, = *indemanatecu, in-*

telligente.—«nici tu vei fi mai *deafirea* si mai harnicu de câtu alalti».—«si tu mai *deafirea* si mai harnicu de câtu câtiva.» 1, 63.

Deciea, (ad.) дечїа, ἀπέκει,=*de aci 'nainte.*—«Iara *deciea* daca vei se socotesci.» I, 81.—«ca *deciea* vre unu folosu si pocaintia.» II, 68.—«Si *deciea* mórte nu va fi ; nici plângere, nici vaiete, nici durere nu va fi deciea.» II, p. 179.

Desputatii, (s. f.) деспꙋтацїи, μάλωμα,= *disputa, cérta.*—«cu tine de cându me galcevescu si *desputatii* facu.» I, 75.

Devestevcia (s. f.) девестевчїе, σωφροσύνη, = *castitate, puritate.*—«pre Iosifu in *devestevcia* si in curatia.» III, 22.

Dodaiele, (s. f.) додїале, ἐνόχλησις,=*superare, necazu.*—«de nu se va griji de ispite si de *dodaele* care impregiurulu seu are.» I, 76.

Dodaitu, (part. verbului *dodai).* додѫить, ἔβλαψε, = *vatamatu, suparatu , necajitu.* — «muscându-lu vipere , cevasi macar nu l'au *dodaitu.*» II, 53.

Dossada (s. m.) досадъ, ὕβρις,=injuria, *insulta.*—«acellu de bunu nému *dossad'a* a suferi nu póte.» II, 46.— «in munca se se hranésca si spre *dossada* se se nasca.» II, 70.

Ducsu, (s. m.) дꙋксꙋль, ἡγεμῶν, = *duce, capu.*|— «Is. Chr. *ducsulu* credintii nóstre.» III, 24.

Duhnicescu-a, (adj.) дꙋхническь-ъ, πνευματικός, = *spirituale.*—«acea *duhnicésca,* adeca sufletésca este beutura.» (cotra cetitoriu).—«care Dumnedieu substare *duhnicesca* si prea deseversitu este.» III, 2.—«trupu *duhnicescu*, tare,- nestricaciosu » III, 9.

Durori (s. f.) дꙋрори, πόνος, = *dureri, suferintie.*—«lighióele care pe pântece se tragu sunt a altoru *durori* patimiri.» I, 76. —«la tóte feliurile de *durori* si de patimiri suntu ingreuiati.» I, 84.

Dvoresce, (v.) двωрѣще, ἀκολουθεῖ=—«cea slava dupe bunatate dvoresce.» III, 76.

F

Fagada, (s. f.) фѣгадѫ, ὑπόσχεσις, = *promissiune, fagaduintia.*— «adeverat'a a Domnului fagada.» I, 68.—«incredintiarea pentru dumnedieescile fagade se nu se smintésca.» III, 9.

Faramusia-e, (s. f.) фѫрѫмѹшѫ, ἀπομονάρι ,= *faramatura, frimitura, faramitia.*—«din remasitiele *faramusielor* melle se se hranesca» — «si cânii se hranescu din *faramusiurile* pânii melle.» I, 72.

Félega, (s. f.) фалегѫ, παλαιόν,=*sdréntia,* bucata de pânza vechia.—«se scii cà numai cu ua *félega* de pânza inveliti.» I. 38.

Feredeu, (s. m.) фередеѹ, λουτρόν, = *baia*; cuventu usitatu in Romani'a de susu, in genere.—«ar intra in caldura si in *feredeu.*» I, 50.

Fericintia, (s. f.) фериЧинцѫ, ὠφέλεια, = *folosintia.*—«Câte spre a sufletului *fericintia* suntu.» II, 52.

Fiete, (adj. gen.) фиете Чине, καθείς, = *fia-cine, fiaste-cine.*—« si *fiete cine* pre ce cài va ambla , sema i se va lua.» — « unde *fiete* cui dupe a salle va resplati fapte.» II, 47.

Filu, (s. m.) фил8, ἐλέφας, = elefantu.— « pe elefantu, sau precumu se dice pe *filu,* siórecele lu-omóra» II, 11.

Fora-ispravnicii, (s. f). фѫрѫ испрѫвничїи, ἀταξίαις, = *desordine, escesse de nebunii.*—« si de alle tineretieloru *fora-ispravnicii* te vei parasi. » II, 85.

G

Gazofilachia, (s. f.) газофілакіе, γαζοφυλακίον, =*thesauru*, locŭ de pastratu thesaure.—«doi bani numai in *gazofilachia* aruncându.» I. 43.

Ghisdavia, (s. f.) гиздавиа, ἐπιδεξιότητα,=*mandretia, frumusetia, lucru ce incânta.*—«*ghisdavi'a* lui inima ta se nu ravnindu poftésca.» (Cotra cetitoriu).

Ghizdavu-a, (adj.) гиздавъ, εὔμορφος,= *mândru, placutu.* la vedere.—«ca a mea *ghisdava* si frumosa lumina se privesci. » I.—24. « faptele cuvêntului seu asia de frumóse, asia de ghisdave, cu câtu elle mai frumosu , mai ghisdavu...» I. 25.

Giuruitu, (part.) џюрвить, ἐτάχθησαν,= *promissu, destinatu.*—«cu acésta tocméla omului intru mostenire i-au *giuruitu.*» I. 21. Acestu cuvéntu este usitatu la poporulu din Romani'a de susu.—«cu tóta inim'a tie me *giuruescu*, ὑπόσχομαι.» I. 77.

Gropnitia, (s. f.) гропниць, μνῆμα,=mormêntu.—«si in gropnitia aruncati.»

H

Hartopu, (s. m.) хъртопь, λαγγάδι,= *gaura, pestera, spelunca.*—«*hartópele* câmpuri ii face.» III. p. 182.

Haladui-escu, (v.) хълъдвеще, γλυτώνει,= *scapa, se salve dia.*—«fora poticala *haladuesce.*» I, 58.

Hilotu-i, (s. m.) хилоци, σκλάβοι,= servii seu sclavii Greciei antice. — «pre *hilotii* robi imbetându-i.» III, 12.

Hiresiu-ia, (adj.) хирешь-ѫ, φυσικόν,= *naturale, propriu, conformu naturei, firescu.*—«omulu spre a lui D-dieu inchipuire facutu insemnedi'a *hiresi'a* sau firesc'a a omului alcatuire, si *hiresi'a* si firesca a mintii plinire.» I, 76. —«*hiresiu* allu nostru nimica avemu, fora numai pecatulu.» II, 37.

Hlujeru-e, (s. m.) хлꙋжере, καλαμιά,=*lujeru, cotorulu unei plante.*—«numai *hlujerele* Domnului a aduce se-ti fia voia.» III, 15.

Hulturu-i, (s. m.) хꙋлтꙋрь, ἀετός, = *vulturu.* In Moldov'a mai multu *hulturu* dice poporulu — «hulturii si alte passeri.» I, 41.

NB. In alte locuri se dice *vulturu*: innoise-voru cu a «*vulturului* tineretiele lui .... si voru lua penne ca *vulturii.*» II, 63.

I

Imaciune-i (s. f). имѫчюне, ἀκαθαρσία,=*intinare, macula, murdaria.*—«sufletulu tti lamuresce si de *imaciunile* carele are tllu curatiesce.» II, p. 173. — «spala *imaciunile* aceste si bólele aceste.» III, 10.

Ima-re, (v. p). има, μολύνθησε,= *a se pata*, a *se macula, a se manji.*—«cine se va atinge de pecura, *ima-se-va* de ea.» II. 48. —«a lui Dumnedieu sfântu duhu de la Dumnedieu nu vei lua, de nu vei trupu necuratu si *imatu* purta.» III, 29.—«de vei pecur'a sau catranulu atinge, *ima*-te-vei de dênsulu.» III, 34.

Imbisiugi, (v). ꙟмбишꙋфиндꙋсѫ, δίδωντας εὐπορίαν, = *imbuiba, imbilsiuga.*—«in tóte *imbisiugindute*» II 44.

Imblasnesci (v). ꙟмблѫѯнещи, παρηγορᾶς, = te consoli, te mângai.—«se nu te singuru pe sine *imblasnesci.*»III, 26.

Imbunatatimatu, (adj). ꙟмБ8нътъцимать, ἄξιος εὐλαβίας, =*onorabile, stimabile*.—«Privirea omului cinstitu, adeca *imbunatatimatu*, folositóre.» III, 32.—«pre câtu vei cunosce cà esci *imbunatatimatu*.» III, 60.

Implere-i, (s. f). ꙟмплере, πλήρωμα,= *continutu, cuprinsu*. —«marea si tóte *implerile* ei.» I. 42.—In alte locuri in locu de *impleri*, se dice *pliniri*.

Implatasiatu-i, (adj.) ꙟмплътъшать-и, ἐνδεδυμένος θώρακας,= imbracatu cu thorace, camésia de fieru, care in vechime se numia platosia. — «ostasii cei puternici si *implatasiati*.» II, 39.

Imponcisiedia, (v). ꙟмпончишадѫ. ἀντιτάσσεται. = *se oppune*.—«càci domnulu mândriloru *se imponcisiedia*.» II, 33.

Impregiuru-stàri, (s. f). ꙟмпреџiорь-стъри, περιστασεις, = *imprejuràri, circumstantie*.—«Nici pentru celle *impregiuru-stàrile* lumii se te nadejduesci.» II, 54.

Indestulitu, (adv.) ꙟндест8лит8, ἱκανῶς,= *cu indestulare, indestulatu*.—«de tóta beutur'a buna se *indestutitu* satura,» I, 52. —«si *indestuliti*, a fi li se pare.» (I, 60)·

Index, (s. m.) индекс, κατάλογος,=*indice*.—«faptele tote ca printr'unu *index*, adesa scara, intorcêndu-le.» III, 69.

Indivuri, ꙟндив8ри ꙟнкип8ри де амъџеле, τάς πολυπλόκους σου ἀπάτας.» ?... I. 58.

Informédia (V). ꙟнформадѫ,, κατασκευάσας, = *dà fiintia, infiintiédia* —«cellu-a ce *informédia* lumin'a» II, 35.

Infurmuindu, (part.) ꙟнф8рм8нидь, χαράτωντας, = *descriându, copiându, dessemnându*.—«alle frumsetieloru pàrti *infurmuindu* si alcatuindu.» III, 21.

Ingurluescu, (v.) сѫ ꙟнг8рл8ескь, συμπλέκονται, = *se innadescu, se impreuna, se léga*.—«cu tóte feliurile talle de slobozenii se *ingurluescu*.» I, 74.

Innoplemennicu, (s. m.) инноплеменник8, ὄχι ἑτερόδοξος, = *nu eterodoxu, bine credinciosu*.—«caci nezlosovnicu,

innoplemennicu, ci pravoslavnicu crestinu.» (Carte de inchinatiune).

Insufletiatu, (part.) мaȣ ɉнсȣфлецать, ἐμψύχωσε,=*insufletitu.* —«suflându-mi cu duhulu seu m'au *insufletiatu.*» I,70.

Intielleptiune, (s. f.) ɉнцелепчюнѧ, ἀρετή,=virtute. — «cunósce frumos'a *intielleptiune,* adeca fapt'a buna.» III, 6. — «*intielleptiunii,* adeca bunatàtii, impotriva pusse reutatea si peccatulu.» III, 10.

Invescându, (part.) ɉнвѫскѫнд ȣ, ἐνδύνουσα, = *imbracându, investindu.* — «trupulu *invescându*si imbracându-lu.» II, 58.

Invincire, (s. f.) ɉнвинчире, νίκη, = *invingere, infrângere.* — « puterile lui *invincire* nu avea.» I, 40.

Invinci, (v.) ɉнвинчи, ὑποτάττω, = *a invinge, a supune.*— «dragostea pe tote le *invince* si le biruesce.» I, 52.— «càci dragostea pe tóte *invincindu* biruesce.» I, 84.

Invisu, (part.) аȣ ɉнвись,ἐξανάζησε,=*a inviatu*—«cine dintr'acei ce din mine au esitu, adeca din cei morti, s'aù intorsu, adeca aù invisu.» I, 67.

I proci (pr.) ипрочи, καί τά λοιπά, = *si cellelalte.*

Isblani, (v.) ɉци изблѫнещи, πικραίνεσαι, = *iti amaresci.*— «caci in multe gânduri si socotele dându-te iti *isblanesci* firea.» I, 35.

Iscusienia, (s. f.) искȣшеніе, μεθοδία,=*tentatiune, ispita.* —«spre tota a diavolului *iscusienia.*» II, 51.

Isvoditoriu, (s. m.) изводиторю, ἐφευρετής,=*inventatoriu, creatoriu,* — «a tuturorà vediuteloru *isvoditoriu* si facatoriu. II, 54.

Isvodu-e, (s. n.) изводе, ἀντίγραφον,=*proba, inventiune, tabela.* —«aceste *isvóde* care tu mi le aràti.» C. I. 42.

Iuboste, (s. f.) юбосте, ἀκολασία, = desfrenàri abjecte. « nu numai curvaritulu si curvi'a, ci si *iubostele* si ziafeturile.» III, 66.

J

Jitnitia), s. f.) житниця. ἀμπάρι,=*magasinu*, *celariu*, *granariu*. – «si se voru amplea *jitnitiele* tālle.»

L

Langedire, (s. f.) лжнцеꙁире, μαρένεται,=*vestedire*,— «inceperea *langedirii* pómei a vietii omenesci.» II, p. 174.

Lantiuhu, (s. m.) ἅλυσος, ланцꙋхь,=*catena*, *lantiu*.— « Cu acellu de auru allu dragostei fratiesci legându-se si impletindu-se *lantiuhu*.» (C. de inchinatiune.)—«au nu altii marea cu lantiuje — ланцꙋже — de fieru au legatu?» I, 62.

Lavirintu, (s. m.) лавиринть, λαβίρινθος=*labirintu*.—«mintea ca cumu mi-ar fi intratu in *lavirintulu* Critului.» I, 75. — « ca acest'a a ta in *lavirint'a* Critului intrata minte.» I, 76.

Libovu, (s. m.) либовь, ὄρεξης,=*iubire*.—« vre ua dragoste sau vre unn *libovu* spre tine.» I, 76.

Lucraretiu, (s. m.) лꙋкрꙁреиь, ἐνεργίστερος,=*activu*. —«omulu pentru tóte mai chivernisitoriu si mai *lucraretiu*.» II, 70.

M

Macrocosmos, (s. m.) макрокоꙁмось, μακροκοσμος,=
Microcosmos, (s. m.) микрокоꙁмось, μικροκόσμος,= lume mare si lume mica.

Magnisu (s. m.) магнисȣль, μαγνήτης,= *magnetu.*—«precumu pietrii *magnisului* nu este odihna.» III, 9.

Mamca, (s. f.) мамкъ, βοζάστρα, = *nutrice , doica ,* sau cumu se dice in Rom. de susu *manca.*—«carele este acelluia ce si-ar urî *mamc'a?*» I, 55.

Mâlcomu, (ad.) мѫлкомь, μέ ἡσυχίαν,=*linístitu, linu.*—«a ta socotéla *mâlcomu* tacêndu o ascultamu.» I, 82.

Meschiu, (s. m.) мескиȣ, τζελίκι,= ociellu.— «pre auru foculu, pre fieru *meschiulu,* pre dobitocu boldulu iutiescu.» II, 74.

Meseru-i, (s. m.) мѣсерь-и, ταλαίπωρος,= *miserabile, sermanu.*— «ci mai vertosu *meseri* si flamândi» C. I. 60. —«cu a ta rea si proasta socotéla, saraci si *meseri* îi socotesci.» I. 61.

Meserira, (v. meseri) месерирѫ, ἐπτώχευσαν, = *ajunsera la miseria.*— «bogatii *meserira* si flamandira.» II, 61.

Mitiutei, (s. m.) митютеи, μικρά, = *fórte mici.*—«prunci *mitiutei* îi numesce dicêndu. . . . si le-ai descoperitu mitiuteiloru.» II. p. 165.

Molcelusia-e, (adj.) молчелȣша, ἁπαλόν, = *fórte* moalle.— « fragid'a si *molcelusia* a acelloru brudeori cuconasi carnicea.» I, 84.

N

Nacélniccu, (s. m.) началникь, προεστός,— *capu, comandante.*—« cinci-dieci cu nacélniculu loru. » II, 53,— Cu vre-o 25, anni in urma se audia ânca acestu cuvêntu, introdussu de Russi in timpulu occupatiuniloru militare in Romani'a.

Nafaca, (s. f.) нафака, τροφή,= *nutrimentu, hrana.*—«inchinatoriloru de focu, léfa, nafaca, le dai.» II, 72.

Naprasna, (adv.) нѫпрасна, ἐξαίφνης, = subitu. — «ânse de *naprasna* si fora veste zugrumându-i.» II, 57.

Neamistuitu, (adj.) неамистꙋитъ, ἀχόνευτος, = nemistuitu. — «trei dille neamistuitu» II, 53.

Necuratiesce, (adv.) некꙋрѫцеще, σφαλερῶς, = *in modu culpabile.* — «proni'a *necuratiesce* tagàduia.»

Nemolitu-i, (adj.) немолитъ, ἀδάμαστος, = *nedomolitu, neinfrenatu, nemuiatu,* selbatecu. — «cai sirepi si nemoliti.» I, 53.

Nepaciuire (s. f.) непѫчюире, ἔχθρα, = *inimicitia, dusimania.* — «a tuturoru galceveloru si *nepaciuiriloru* grabnica stemparare» III. p. 181.

Neparasitu, (adv.) непѫрѫситꙋ, ἀκατάπαυστα, = *neíntreruptu, deapururea, neincetatu, necontenitu.* — «de la mine neparasitu se se proslavesca.» I. 25. — «tuturoru *neparasitu* totu deauna te voiu marturisi.» I. 76.

Neprestano, (adv.) непрестано πάντοτε, = *totu deauna, in permanentia.* — «in siueretele balauriloru si a sierpiloru *neprestano.*» C, I. 51.

E ciudatu cà in Rom. de susu nu se mai aude acestu cuvêntu, pre cându in suburbiile bucuresciloru se mai dice câte unu *napristanu*.

Nesemaluire, (s. f.) несѫмѫлꙋире, ἀνοησία, = *necugetare, nerationare, nesocotintia.* — «*nesemaluirea* si ómeniloru negandirea.» III. p. 182.

Nesemaluitoriu, (s. m.) несѫмѫлꙋиторіо, ἀσυλλόγιστος, = *nerationabile, necugetatoriu.* — «ca altu ceva *nesemaluitoriu* si nesimtitoriu este.» I, 84.

Noslosovnicu, (s. m.) незлосовникꙋ, ὄχι ἀλλόφυλος, = *nu de alta lege.* — «antâiu càci neslosovnicu.» (Carte de inchinatiune).

Norodosu-e, (adj.) народосъ-е, πολυάνθρωπος, = *populatu, locuitu cu multi ómeni.* — «târgurile celle norodóse» I, 53.

O

Obialu, (s. m.) ѡвїалъ, πάπλωμα, = *invelitóre de nópte, plapoma.* — «eu invelitu cu obialu, ellu in patru scanduri.» I, 84.

Obedi, (s. f.) ѡвєѕи, σίδερα, = *lantiuri, catene,* care se punu de mâni si de picióre. — «se bata marea cu toege si se o pune in *obezi,*» I, 26.

Obsti-re, (v). овщи, κοινόν βίον ἕξῃς, = a *trai impreuna,* a *duce vietia comune.* — «nici cu dênsii se te obstesci.» II, 48. — «nu dóra ca tie se se obstésca.» I, 22.

Oceanie (s. f.) оѵєанїє, *abisu, infernu, chaosu.* — «in acelle de trupu si de sufletu uccigatóre si omoritóre a *oceaniei* se te lege legaturi.» II, 68. — «se nu la *oceania* cademu». III, 15.

Ocina-e, (s. f.) ѡчинъ, κτῆμα, = proprietate. — «Cu mosii si cu *ocine* te vei face.» I, 31.

Osirdia, (s. f.) осърдїє, ἐπιμέλεια, = *zelu, dorintia, pofťa mare.* — «de vreme ce ai osirdia a sci.» I, 37.

P

Paceluitu, (ad. m.) пъчелѹитъ, εἰρυνεύοντας, = *impacatu.* — «ca *paceluiti,* bine invoiti, si dupe dumnedieescile porunci amendoi impreuna.» (Cotra cetitoriu).

Pàpriste, (s. f.) пъприще, στάδιον, = *stadiu, distantia imaginara.* — «Nu cauta indereptu, adeca ca se vedi pène unde si pene la câta *pàpriste,* sau stadie sufletesca se fii mersu.» III, 51.

Patrima, (adj.) маи пътримъ, δεινότερη, = *mai rea, mai cumplita.* — «Este rea a sufletului bóla, de câtu a trupului mai *patrima.*» III, 10. — «Si precumu cei de totu

patrimi de rei, asia si cei pucintelusiu rei... » III, 46.

Padejuri, (s. n.) падежури, ἀνάγκη,=*nevoi.* — «Au poti aceste *padejuri* stându somnulu se te atipésca?» III, 51.

Pilota, (s. f.) пилотъ, στρῶμα,=asternutu. — «eu afundatu in *pilota,* ellu ingropatu in gropnitia.» I, 84.

Piticu-,i, (s. m.) питикь-и, φαράκι, = *pesce micu, plevusica.*—«Pescii màrii, *piticii* peraeloru.» I, 53.

Plasma, (s. f.) плазма, πλάσμα = *creatiune, creatura.*— « Tu esci *plasm'a* si zidirea a vecinicului imperatu.» I, 76.

Plasmui (v.) плъзмуи, πλάσω,=a *crea.* — «pene a nu te *plasmui,* tie ti le-amu gatitu.» II, p. 177.

Pobrodire, (s. f.) побрюзире, κατηγορία,=*acusatiune, infruntare, insulta.*—«nici de v'ua *pobrodire* faci'a i se va galbeni.» III, 7.

Pobrodi, (v.) побрози, τύπτειν,=a infrunta, a insulta, a mustra.—«cotra a inimei pravile illu pobrodiesce.» III, 14.

Pocaania (s. f.) покааніе, μετανόησις,=*pocaintia.* — «precumu *pocaania* se fia de facutu.» II, 75.

Poeticu, (s. m.) поетикулъ, ποιητής,=poetu. — «precumu au cantatu *poeticulu.*» I, 21.

Polusu, (s. m.) полусъ, πῶλος,=*polu.* — «fara numai in *polusu,* (polosu este stéo'a, càreia ii dicu Moldovenii fusulu).» III, 9.

Pomazuitu (part.) сау помъзуитъ, ἐχρίσθη, = *s'a predestinatu, s'a unsu.* — « Davidu, micu intre frati, spre imperatia de la Samuilu Proroculu s'au *pomazuitu.*» II, p. 167.

Ponegretia, (s. f.) понегрѣцъ, μαυράδα,= *de culóre négra.* — « din frumsetia in grozavia si *ponegrétia.*» I, 10, —«lumin'a ta *ponegrétia*» I. 25.

Pastanovania, (s. f.) постанованіе, ὑπόστασις,=*substantia.*— « Intelleptiunea este substantia, adeca *postanovania,*» III, P.

Posvolenia, (s. f.) позволеніе, ἐξουσία, = *autoritate, liber-*

tate, facultate, invoire. — « De la a tóte datatoriulu Dumnedieu pene intr'atàta *posvolenie* mi s'au datu.» I, 70.

Prastiutia, (s. f.) прѫщїѹца, σφενδονιτζα,=*prastia mica.* —«pre. Goliathu uriasiulu *cu prastiuti'a* au omoritu», II, p. 167.

Premeni-re (v.) премени, ἀλλάζειν, = a *preschimba*, a *transforma.*—«si din sfàntu pecatosu l'au *premenitu.*» I, 42.

Presentia, (s. f.) презенцїе, παρουσία,=*presentia.*— «a àngeriloru *presentia,* adeca totudeauna impreuna fiintia.» III, 30.

Pricazu, (s. m.) приказъ, σκάνδαλον=*scandalu, reutate.*— «Vai acellui-a prin care a se tàmpla pricasulu !» III, 41.

Pricina, (s. f.) причинѫ, ἀφορμή, = *motivu, pretextu, indemnu, stimulu.*—«carii prin *pricin'a* celloru ce sémana.» I, 72.— « nici ua *pricina* de price.» III, 14. pag. 200.—« are Dumnedieu drepte *pricini* a chivernise lei salle.» III, 19.

Prilistetiu-ia, (S.) прилистїацѫ, πλάνος, = *insielatoriu, ademenitoriu, viclénu.* — «mare *prilistétia* ce esci. » I, 66.

Pripacu, (s. m.) припѫкъ, κάψα, λαῦρα, = *arsiti'a sórelui,* de unde vine si vorba *pripi.*—«érn'a frigulu, var'a *pripaculu.*» C. II, 53. —«var'a ferbintél'a si pripaculu fierbèndu-lu.» I. 51.—«pripaculu cellu ferbinte.» I, 52.

Prisiletiu-i (s. m.) пришлецъ-и, πάροικος, = *veneticu, vagabondu, precariu.*—«Lumea nemernicia ne este si ìntr'ëns'a *prisleti* suntemu.» I, 84.

Pronia, (s. f.) прωнїѧ πρόνοιά,=*providentia.*—«de si zidirea si mai denainte cunóscere, adeca *pronia,* necuratiesce tagaduia.»III, 2.—«acestu-a pre singura a sa *pronia* preste densii intinde » III, 8.

Proslavésca (v.) сѫ сѫ прославѫскѫ, νά δοξάζεται,=se se glorifice.—«de la mine neparasitu se se *proslavésca.*» I, 25.

Procitesce. (v.) прочитеще, ξαναγίνωσκε, = *citesce din nou, recitesce.* — «citesce si *procitesce,* sau rescitesce.» III, 38.

Puhace. (s. f.) пвхаче, κουκουβάϊα, = *cucuvea, bufnitia.* — «salasie bógheloru si puhaceloru.» I, 41.

R

Racodelile, (s. f.) ракоделїиле, ἐργόχειρα, = *lucruri de mâna;* (cuventu slavonu) — «lucrându si ispravindu tote *racodelile* talle.»

Racosianu, (s. m.) ракошань, ἀποστάτης, = *rebelu, resculatoriu.* — «impotriva lui Dumnedieu *racosianu* si resboinicu.» III. 56.

Reduce, (v.) радвче, ὁμοιάζει, = *sémena.* — «intielleptiunea cellu ce are, prin sfintenia lui, adeca lui Dumnedieu, *se reduce.*» III, 6.

Resdumica-re, (v.) раздвмика, καταλεπτύνεις, = *a face bucàti, a strivi;* de la *dumicare.* — «cetàtile loru le farâma si le *resdumica.*» II, 39.

Rocosienire, (s. f.) рокошенире, ἐπανάστασις, = *revolta, rescola.* — «asupra stepâniloru sei vicleniri si *rocosieniri* a face.» III 1.

Rojditu, (part.) рождить, ἐσυντρίφθησαν, = *strivitu, sdrobitu.* — «s'au betejitu sau s'au *rojditu.*» II, 51.

Ruledi, (v.) рвлези, ματαιολογεῖς, = *hodorogesci, vorbesci nimicuri.* — «multu me mieru de ce *ruledi.*» I, 51.

Nota. In singura citatiunea de mai susu se vede cuvêntulu acestu-a.

S

Sacriiu. (s. m.) скрїю, ταμεῖον, = *lada* de pastratu sub inchuietóre lucruri; (fr. écrin.) — «într'un *sacriiu* ca pre nisce odóre scumpe i-amu paditu.» I, 49.

Salasilui, (v.) сълъшлви, κατοικήσει, = *a locui*. — «cându fric'a lui Dumnedieu in inim'a ta va *salasilui*.» II, p. 176.

Samaluitoriu-e, (adj) съмълвиторіо-е, λογικόν, = *rationabile, cugetatoriu*. — «nu numai dobitócele *samaluitóre*, adeca omenii.» I. 70. — «cà duhu *samaluitoriu* are.» III. 1.

Scarandavi (v.) скържндъви, ἀηδιάσεις, = a se ingretiosia. — «nu te *scarandavi*, nici te mahni.» (cotra cetitoriu.) — «pe cellu saracu vediendu se te *scarandavesci*.» C. II. 65. — «nici cumu se *scarandavia*.» I, 50.

Sclipu (s. m.) склипь, θόλος, = *bolta*. — «pre v'unu rotundu *sclipu*, sau in vêrfulu acellui rotundu *sclipu*, sau cumbea.» I, 78.

Seiruri. (s. m.) сеирври, μετέωρα, = *meteore*. — «cerescile privele si *seiruri* va privi.» II, 75.

Sieruire-i, (s f.) шервири, εὐμορφολιθόστρωτα, = *dessemnuri*, sculturi in pétra *arabescuri*. — «*sieruiri* de sapaturi iscusite.» I, 40.

Sieruitu, (part.) шервить, ἱστόρισε = a *dessemnatu*, a *schitiatu*. — «chipulu avutiei fiiloru tei au *sieruitu*.» I, 62. — «ua prea de frumosa facia au *sieruitu*.» III, 21.

Simcea-le, (s. f.) симчеа симчеле, ξίφη, ἀκμή τοῦ ξουραφίου, = *gura cutitului, ascutisiulu*. — «si de câtu *simcéoa* briciului mai ascutitele calca *simcelle*.» II, 52. — Pe alocuri poporulu prin *simcea* intiellege si unu cutitu micu.

Sirepu, (adj.) сирепь, χωρίς χαλινάρι, = *neinfrenatu, sel-*

batecu, neinvetiatu, neimblanditu.—«ca cumu cineva pre callulu *sirépu* ar fi.» II, 47. — «câte uadata ca leulu *sirépu* racnindu.» III, 56.

Sirgu, (adv.) десиргꙋ, ταχέως, *grabnicu, ràpede.* — «mâni'a de la dênsulu de *sirgu* se apropia.» II, 82.

Spodobescu, (v.) сподобескꙋ, στολίζω, = *impodobescu.* — «ou atât mai de frumósa cununa se me *spodobescu.*» I, 74.

Stadia, (s. f.) стадїе, στάδιον, *distantia imaginata, stadiu.*—«Nu cauta indereptu, adeca ca se vedi pène unde si pène la câte pàpriste, sau *stadia* sufletésca se fii mersu.» III, 51.

Stapania (s. f.) стѫпѫнїа ἐπισκοπή, = *domnirea, autoritatea,* puterea.—«stapani'a lui se o iea altulu.» II. 40.

Stepena, (s. f.) степенѫ, σκαλοπάτι, = *trépta.*—«au la mai mare *stepena* me voiu sui ?» I, 14.

Stichii, (s. f.) стїхїи, στοιχεῖα,= *elemente.* — «si alle trupului teu *stichii* un'a de alt'a dupe ce se voru desparti.» II, 75.—«impotrivire si deosebire au, câtu *stichi'a* uscata de cea umeda.» II, 7. p. 160.

Stidi, (v.) a се стиди, δειλιάσει,= *a se teme, a se sfii.* — «de vr' ua vina nu se va *stidi.*» III, 7.

Stihotvortiu, (s. m.) стихотворць, ποιητής, = *poetu,*—«cà dice unu intielleptu *stihotvortiu* arapescu.» I. 76.— «unu cuvêntu a unui *stihotvortiu* persescu fórte se cuvine.» II, p. 167.

Stolitu. (part.) столить, καλλοπισμένον, = *ornatu, neteditu, dichisitu.*— «trupulu seu frumosu alcatuitu, impodobitu si mândru *stolitu.*» III, 10.

Strategu (s. m.) стратигь, στρατηγός, = *comandante, generalu.* — «Este ca unu *strategu,* adeca ca unu slujitoriu prea intaritu in puteri si cu multi *strategi* slujindu-se.» III, 56.

Stratu, (s. m.) страть, στρῶσις, = *asternutu de câni.*— «nici cânii in *stratulu* loru siediêndu.» I, 72.

Stristu-a (adj.) стристѫ, θλοβηρός, = trista. — «vremea este

melancolica sau *strista.*» I, 24.—«*stristu* intorcênduse.» I, 44.

Substare, (s. f.) сѹвстаре, οὐσία, = *substantia.*—«care dumnedieu *substare* duhnicésca si prea deseversitu este.» III, 2.

Substantia, (s. f., сѹвстанціе, ὑπόστασις, = *substantia.* — «intielleptiunea este *substantia,* adeca postanovanie,» III, 6.

Substàri, (s. f.) сѹпть стърилє, τάς κάτω περίστασεις, = impregiuràrile de josu sau de desubtu. — «*subtàrile,* asupra-stàrile, impreguru stàrile.» I, 78.

Svitesce (v) свитєщє, φάνερώνει, = *vederédia, face cunoscutu, arata, probedia.*—«si indelungu rabdare *svitesce*» I. 3.—«si acésta se ti-o *svitescu.*» I,7 6.

T

Tându. (adv) тѫндѹ, πότε,=*càndu.* —«lun'a care *tànd* plina, *tànd* desiérta.» II, 75.

Tânga (s. f.) тънгъ, ἀδημονία, = *pedepsa, martiriu, condamnatiune.*—«sufletulu aduci la *tànga.*» I, 66.

Tiànchiu, (s. m.) цънкіо, πέρας, = *terminu, punctu de mira* ; insemnare ce determina ua mesura óre-care. In Rom. de susu se dice : *am luatu tiànchiu la bute, ca se sciu pene unde e plina.*—«si la *tiànchiulu* cellu ce din a loru cuconia silia se ajunga.» I, 50.—«nici cumu *tienchiulu* vietii talle» II, 82. p. 161.

Titolu (s. m.) титωлѹ, τίτλον,=*titlu.* — «se scii cà *titolulu* fericirii vei agonisi.» II, 51.—In alte locuri титѹль : «allu fericirii *titulu* si-au agonisitu.» I, 50.

Tratajelu, (s. m) тратъжълѹ, τετραδάκι, = mica tractatu,

carnetu, foi de insemnare.—«Intr'aceste trei mescióre, adesa *tratajei*. . .» (cotra cititoriu.)

Tumpina, (v.) тѹмпинъ, προϋπαντῶ,=*a intimpina*.—«cu cuvinte dulci pe calatori *tumpina*.» I, 56.

Typuri, (s m.) тvпѹри, εἰκόνες, = *tablouri, modeluri*. «alle lumii tie pomenite pilde si *typuri*.» p. 157. II, 77.

Tiposu, (s. m.) типосѹ, τύπος,=*tipu, modelu*.—«prunci'a *tiposu* si pilda alle altoru vârste este.» p. 165.

Tumpinându (part.) тѹмпинандѹ-и, ἀπαντῶντας, = *intimpinându, intalnindu*.—«talharii cei ce in chipu de prietini pe callatori *tumpinându-i*» . . «cu blându chipu *tumpinândulu*» III, 14, p. 201.

U

Usne, (s. f.) ѹсне. = culmea de deasupra a stavilariului ce opresce cursulu unei ape.—«nu numai celle mari a undeloru mârii valuri carele peste *usne* se vérsa.» III, 46.

V

Vaierédia (v. vaiera-ediu) въераӡѫ, ταλανίζει, = *plânge, se vaieta*.—«pre aceia *vaierédia* Issaia.» II. 24.

Vanslescu (v.) вънслескъ, πλέοντες, = *calatorescu pre ape, plutescu*.—«carii *vanslescu* pre mare, povestescu primejdiele ei » II, 41.—«cu corabia *vanslâ*.» II. 53.

Vertopu-e, (s. n.) вътропъ-е, σπήλαιον, = *Speluncа, pescera*.—«prin gàurile adânceloru *vertope*.» I, 50.

Viptu (s. m.) випть, καρπός, = *nutrimentu.* — «manca-voru *viptulu* càii salle.» II, 75.

Virtutea, (s. f.) вѫртѹта, αρετή, = cuventulu *vertute* in genere se intrebuintiédia in intiellessu de *fortia*; intr'unu singuru locu e pussu in propri'a sa intiellegere : «somnului nelucraretiu va ingiuga *virtutea.*» III, 28.—Altufeliu virtutea se esprime prin *intielleptiune.*

Vistiariu-e, (s. m.) вистарю, θησαυρός, = *thesauru.* — «bunuriloru si *vistiereloru* melle partasiu te facu».

Vivornicu-a, виворникь, καταιγίδος, = *de viforu, de vijélia, de furtuna.* — « Duhu *vivornicu,* partea paharului loru.» (Cotra cititoriu.)

Vivoru (s. m.) виворь, φορτοῦνα, = *vijelia, viforu, furtuna, vêntu mare.* — «ventu semanara si *vivoru* secerara.» II, 39.—«carii de fortun'a si *vivorulu* câtu de mare nu s'au clatitu.» II, 50.

Z

Zimti, (s. ximци, διάστυλον, = turnuri pe murii cetàtiloru, (fr. créneaux.)—«*zimtii* loru grosi si virtosi.» I, 40. —«*zimtii* cei frumosi de pustietate sau rasipitu.» I, 41.

Zglobivu (adj.) ѕглобивь. = *fórte placutu.*—«carele indemnàrile si intrarmaturele a *zglobiveloru* pofte sunt.» III, 73.

Zlataustu. (adj.) ѕлатаѹсть, χρυσόστομος, = gura de auru.— «Ioanu *Zlataustu.*» II, 53.

OPERELE

PRINCIPELUI

DEMETRIU CANTEMIRU

TYPARITE DE SOCIETATEA ACADEMICA ROMANA

TOMU V.

PARTEA I. EVENIMENTELE CANTACUZINILORU SI BRANCOVENILORU
PARTEA II. DIVANULU.

PUBLICATE SI INSOCITE CU UA PREFATIA SI UNU GLOSSARIU

DE

G. SION

BUCURESCI
TYPOGRAPHIA CURTII, PROPRIETAR F. GÖBL,
12, Passagiul Român, 12,
M DCCC LXXVIII

PREFACIA

Societatea Academica Romāna luāndu decisiunea de a scóte ua editiune noua complecta de tóte operele *Principelui Dimitrie Cantemiru,* aice se dau la lumina doue opuscule:

1. *Evenimentele Cantacuzeniloru si Brancoveniloru,* si
2. *Divanulu,* sau *Galcév*'a *Intielleptului cu Lumea,* sau *Giudetiulu sufletului cu trupulu.*

Supraveghierea acestei publicatiuni cadiēndu in sarcin'a mea, me simtiu datoriu a communicá lectoriloru în mān'a cārora va cadea cartea acést'a observatiunile ce amu avutu occasiunea a face.

Voiu incepe cu primulu opusculu.

I

Acésta scriere mai antāiu a fostu publicata in «*Archiv'a Romanésca*», publicatiune periodica ce au aparutu in Iassi in annii 1841 si 1845 sub redactiunea D-lui M. Cogalnicénu, carele in epoc'a *Renascerei* a fostu unulu din cei mai principali propagatori ai romanismului prin studiele, prelectiunile si publicatiunile salle istorice. Publicatiunea s'a facutu dupe ua traductiune communicata de Banulu Vasile Vārnavu.

De asta data aflāndu-se cu calle a se reproduce in acésta editiune, amu fostu insarcinatu eu a face ua noua traductiune

dupe ua copia trassa cu essactitate de D. Dimitrie Sturza, membrulu Societàtii Academice, dupe unu essemplariu ce se afla in Bibliotec'a de la Goettingen.

Textulu grecescu este si ellu ua traductiune a lui George I. Zavira, carele in prefaci'a sa affirma cà opulu originale a fostu scrissu de Cantemiru in limb'a *moldava,* apoi tradussu in cea russésca, si dupe acést'a in cea germana, dupre care a luat'o Zavira.

Cetindu cinevá prefaci'a lui Zavira, si vediêndu entusiasmulu cu care ellu se esprime despre Principele Cantemiru, nu se póte opri de a-si pune intrebarea : óre grecu era ellu, sau romànu? daca era romànu, pentru ce n'a facutu traductiunea sa în romanesce ? iar daca era grecu, pentru ce dice : « amu voitu se o traducu si in limb'a nóstra vorbitóre, ca se nu se rusinedie *ai nostri* audindu de la alte natiuni *alle nóstre ?* » Luá ellu óre pe Cantemiru dreptu Grecu?

Zavira, fia grecu sau românu, in veneratiunea sa pentru numele lui Cantemiru, ca si Banulu Vasile Vârnavu, au tradussu oper'a acést'a, fora a face nici ua reflexiune, nici unu commentariu asupra originei ei. Cu tóte aceste, daca ar fi studiatu alte opere alle lui Cantemiru, sau ar fi resfoitu pucin chronicarii nostri, s'ar fi aflatu in faci'a unoru contradiceri si anomalii ce ar fi pussu la indoiéla autenticitatea ei. Traducatoriulu de astadi ânse, cu tóta veneratiunea ce si ellu pórta numelui lui Cantemiru, crede a nu peccatui aratându aice indiciele ce-lu punu in assemine îndoéla ; ci din contra, cà ar comitte unu peccatu attribuindu lui Cantemiru opere ce nu ar fi alle salle.

Eata dar observatiunile ce ellu 'si permitte a face :

1° Nepossedêndu originalulu, greu se póte sustine cà acestu opusculu ar fi fostu scrissu intru adevèru de Cantemiru. Mai tóte scrierile acestui principe, dupe cercetàrile ulterióre ce s'au facutu, s'au descoperitu, afara de acést'a ; prin urmare traducatorii, russi, germani sau greci, greu voru proba cà acést'a a fostu scrissa de Cantemiru, si in *limb'a moldava.*

2°. De vomu compara method'a si feliulu narratiunii din acesta opera, cu alte opere istorice alle lui Cantemiru, va trebui se observàmu cà in acést'a se afla unu talentu si ua inteligentia multu mai inferióre. Cantemiru in descriptiunea fapteloru si a evenimenteloru, chiar a celloru traditionale, este multu mai severu, mai essactu, si chiar mai prolixu de cumu se aréta aici; si nu sciu cum s'ar putea admitte ca nisce episode ca acelle ce cuprindu oper'a acést'a, petrecute chiar pe timpulu seu, nisce fapte in care ellu insusi se vede si se scie ca a figuratu ca martoru oculariu si ca actoriu, se le descria cu atâta laconismu, cu atâta lipsa de methoda, si cu atâta lipsa de consciintia istorica.

3° Nu s'ar putea scusa cà ar fi scriss'o intr'ua etate frageda, pre cându omulu nu are ânca ideile assiediate bine in capulu seu; càci dupe conclusiunea finale se vede cà oper'a a fostu scrissa pe la annii 1716—7, adeca camu cu 5—6 anni dupe nefastele evenimente ce au facutu pe Cantemiru se emigreze in Russi'a.

4° Dimitrie Cantemiru, ca ginere allu lui Sierbanu Voda Cantacuzenu, trebuia macar prin sócra-sa si prin soti'a sa se fi cunoscutu mai bine imprejuràrile mortii socrului seu; prin urmare ar fi descrissu acestu tragicu evenimentu cellu pucinu cu culori mai pathetice, de cumu se vede scrissu in § 5—6; ellu n'ar fi pututu vorbi despre acést'a cu atâta racéla si concisiune, si pe un simplu «*precumu se dice*» nu putea se arunce infami'a de fratucidi pe numele unchiloru sociei salle, Stolniculu Constantinu si Spatariul Michaiu Cantacuzeni. Cantemiru, care intr'ua etate multu mai frageda scrissesse ua opera filosofica si morala, «Divanulu», nu putea se descria astufeliu acestu evenimentu insemnatu pentru famili'a sociei salle, pe care o adorà, si pentru care dupe batali'a perduta de la Stanilesci versa lacrime amare naintea lui Petru cellu mare, temêndu-se se nu ajunga in mânele Turciloru.

5° Evenimentele venirei salle la Domni'a Moldovei, descrisse in § 16, 17 si 18, puteau ore se fia pentru dênsulu unu

subiectu atât de aridu, in câtu se vorbésca despre sine insusi fu persón'a a trei'a? Putea ellu se scia mai pucinu si mai prostu a scrie de câtu contimpuranii sei chronicari N. Costinu si I. Neculcea?

6° Cantemiru, a cărui'a eruditiune l'a pussu intre cei mai insemnati scriitori ai secolului, daca in adeveru a voitu se lasse posterităţii chronic'a evenimenteloru timpului seu, putea ellu se descria cu atâta superficialitate, precumu se vede intre §§ 26—32, trecerea armateloru russesci in tiéra, allianti'a sa cu Petru cellu mare, luptele de la Stanilesci, participarea Cantacuziniloru munteni, intrigele lui Lupu Gavrilitia, defectiunea Russiloru, scl...? dar atunci ar trebui se punemu pe Cantemiru pe ua trépta mai inferióra de câtu Ioanu Neculcea, carele aceste evenimente le descrie cu celle mai mici detailuri.

Aceste pucine observatiuni suntu, pare-mi-se, destule spre a provoca attentiunea istoriciloru mai competinti asupra autenticităţii acestui opusculu. Eu unulu, nu potu presupune de câtu că dupe mortea lui Cantemiru se va fi aflatu pe lunga ellu vre unu manuscriptu ca acestu-a, compussu cine scie de cine, carele in celle din urma s'a attribuitu pennei lui.

Urmarirea unoru assemine cercetări ânse se va putea face ca mai multu succesu cându se voru da la lumina tóte operele lui Dimitrie Cantemiru, capetate in celle din urma de cotra Societatea Academica prin staruintiele d-lui Grigore Tocilescu, tramissu anume de Societate in Russi'a pentru acést'a.

II

A dou'a opera «Divanulu» este iarasi ua lucrare de natura a provoca discussiunea si critic'a.

Acést'a pentru prim'a óra s'a tiparitu la Iassi, in dillele domniei lui Antiochu Cantemiru, frate mai mare allu lui Dimitrie, in annulu 1698. Pène in dillele nóstre editiunea vechia ajungêndu de totu rara, D. B. P. Hasdeu a avutu bun'a idee de a o retipari in «*Archiva Istorica*», in annulu 1865.

Reproductiunea de facia se face dupe dispositiunea luata de Commissiunea lexicografica a Societàtii Academice, insarcinata cu revisuirea proiectului de Dictionariu allu limbei române: ea intra in editiunea generale a opereloru cantemiriane, servindu totu ua data si ca materialu filologicu, ca un'a ce intra in seri'a publicatiuniloru secolului allu XVII-lea. Preveghierea acestei reproductiuni cadiêndu iarasi in sarcin'a mea, amu incheiat'o cu unu glossariu de cuvintele acelle cari nu mai suntu in usulu limbei, prin urmare neintiellesse de generatiunea actuale.

Ce este cartea acést'a? Cându, cumu, si in ce spiritu s'a lucratu ea? Ce impressiuni a pututu produce pe timpulu cându s'a tiparitu pentru prim'a óra, si ce impressiune póte produce astadi? Eata ce s'ar fi cuvenitu se ne spuna eruditulu reproducatoriu din 1865, carele fora contestatiune si-a dobanditu atâte titluri bine meritate in republic'a littereloru. Nu era destulu, pare-mi-se, a o introduce cu ua simpla si scurta nota, spre a ne spune numai cà este: «singur'a pène acuma opera filosofica romàna *originale*.»

Cellu mai insemnatu meritu allu acestei càrti este: antâiu cà se vede a fi scrissa de unu fiiu de Domnu, intr'ua epoca càndu instructiunea si occupatiunea de a scrie erau date omeniloru din classele de josu alle Societàtii, calugariloru, logofetiloru sau calemgiiloru; allu doilea cà ea este legata de etatea cea mai frageda a vietii lui Cantemiru, etate care ellu o numesce *«vêrst'a catarigiei»*, adeca a pubertàtii.

Spre a constata etatea care a pututu se aiba Cantemiru cànd a publicatu cartea acést'a, credu cà nu este destulu a lua ca positiva assertiunea lui Zavira cà s'ar fi nascutu in an. 1673. Dupe acellu calculu, principele autoriu trebuia se fi avutu 25 anni, la apparitiunea operei lui. Dar óre Zavira nu committe ua erróre intru acést'a? N'amu pune óre mai multu temeiu pe affirmatiunea logofetului Ioan Niculcea, unulu din partisanii cei devotati ai partidei Cantemiresci din Moldov'a, unulu din cronicarii cei mai consciinciosi ai timpului acellui-a,

unulu din ministri fratiloru domni Cantemiresci, carele a urmatu pe Principele Dimitrie si chiar dupe catastrof'a de la Stanilesci, pribegindu impreuna cu alti boeri in Russi'a? Ce e dreptulu, Neculcea nu spune nicairi nimica despre annulu nascerei lui Cantemiru, daru, vorbindu despre domni'a lui Antiochu Cantemiru, ellu dice :

«Viindu Antiochu Voda cu domni'a la scaunulu domnescu «in Iassi, era omu têneru ca de douedieci anni, omu mare la «trupu, cinstesiu, chipesiu, la minte assiediatu, judecatoriu «dreptu ; nu prèa era carturariu, numai nici era omu prostu... «scl.» deci fiindu sciutu cà Antiochu era frate mai mare, si cà a venitu cu domni'a la an. 1696, càndu avea etatea *ca de douedieci de anni*, cata se conchidemu cà Dimitrie atuncea era cellu pucinu cu unu annu mai micu, adeca de 19 anni, iaru la publicarea càrtii de 21 anni. Dupe acestea, de vomu calcula cà ua assemine carte nu se póte compune mai ràpede de câtu in 3—4 anni, iaru tiparirea a trebuitu se se faca cellu multu in cursu de unu annu, cata iaresi se conjecturàmu cà Dimitrie Cantemiru à conceputu oper'a acést'a la etatea de 15—16 anni.

Dar unde si cumu si-a facutu Cantemiru educatiunea, pentru ca la assemine etate, si in timpuri ca acelle, se fi pututu concepe mintea lui assemene carte? Tatalu seu, Constantinu Cantemiru Voda, nici nu scia carte, dicu chronicarii; apoi scoli sau ómeni invetiati prin tiéra nu se prea aflau, pentru ca junele Principe se fi pututu capetá din copillaria basele de eruditiune care l'au destinsu mai tardiu. Zavira dice cà ellu la etatea de 11 anni a fostu tramissu la Constantinopole ca ostaticu (zalogu) pentru domni'a tatalui seu; in asia ipotese, s'ar putea presupune cà ellu acolo a fostu inconjuratu de professori distinsi cari l'au instruitu. Dar chronicele nóstre celle mai accreditate nu spunu asia. Neculcea ne spune cà betrânulu Cantemiru Voda, a tramissu zalogu la Turci prin Antiochu, fiiulu seu cellu mai mare, carele cu tote aceste n'a pututu se ajunga a fi «*carturariu*». Deci Dimitrie, sau Beiza-

dea Dumitrascu, a statu in tiéra: si încá se affirma cà la mortea tatalui seu aflânduse in Iassi, armat'a tierei l'a fostu proclamatu Domnu, de si era ânca copillu; si numai dupe ce a domnitu trei septemâni, a fostu radicatu din ordinulu Sultanului si dussu la Constantinopole, unde se afla frate-seu. Asia dar positivulu este cà atuncea, adeca la an. 1693, ellu s'a dusu la Constantinopole; si fratii Cantemiri, ramasi saraci de la parintele loru, mostenindu numai vre o cinci diece pungi de bani (1), n'au pututu se duca de câtu ua viuétia plina de miserii. Dar Dimitrie era, precumu se vede, ua intelligentia estraordinaria si a aflatu medilóce nu numai se traésca si se se instruésca, ci se-si faca chiar nume distinsu in Constantinopole; ast-feliu cà a ajunsu chiar la tronulu Moldovei, pe care se intreceau a-lu precupeti Grecii din Fanariu. Eata, întru adevèru, cum se vede ellu descrissu de chronicariulu N. Costinu:

«Fiindu ellu omu istetiu, sciindu si carte turcésca bine, «se vestisse acmù in totu Tiarigradulu numele lui, de-lu «chemau Agii la ospetiele loru celle turcesci, pentru prietesiugulu ce avea cu dênsii. Altii dicu, sciindu bine in tam«bura, îllu chemau Agii la ospetie pentru dicaturi....»

Totusi este necontestatu cà Dimitrie Cantemiru a avutu de dascalu, professore sau preceptoriu, pe Ieremi'a Cacavela, unu eruditu distinsu pe timpulu acellu-a. Acést'a se vede si din epistol'a publicata in capulu operei. Dar la ce etate a fostu datu Cantemiru pe mân'a lui? câti anni a statu pe lângâ ellu? acést'a biografii cei mai competenti voru investiga.

Se mai constata câ oper'a n'a fostu scrissa in Moldov'a, ci in Constantinopole, sau in Udriiu (Adrianopole), unde se vede cà a fostu relegatu junele principe ca cadiutu sub urgi'a viziriloru de atuncea, banuitu de hainu, sau de rebelu, dupe intrigele si acusatiunile lui Constantinu Voda Brancovénu.

Cu tote aceste este lucru fórte de mirare cumu in assemine imprejuràri, si in assemine etate, junele Cantemiru a pututu se se

(1) Vedi Letopisetiele, edit. 1872, Neculcea, pag. 245. — Ua punga de bani valora cinci sute lei vechi.

inspire a face ua carte de assemine natura ? E nepriceputu de mintea communa ca educatiunea unui omu, macaru ori câtu de severa fia, se influentieze spiritulu seu cu atâta putere, in câtu se produca ua opera lipsita cu totulu de idei sau espressiune juvenile. Càci, de si D. Hasdeu o califica de «opera filosofica», eu imi voiu permitte a nega acést'a, fiindu cà in ea nu domina unu adeveratu spiritu filosoficu, ci mai multu tendenti'a de a predicá ascetismulu cellu mai rigurosu si bigotismulu cellu mai absurdu, de a face pe omu se fuga din societate spre a-si duce viuéti'a in chiliele monastiriloru si sub stresinele bisericelor, fora a-lu stimula cotra datoriele sociale cari léga pe omu de pamêntu sau de patria. Apoi ori câtu de instruitu in alle theologiei se fi fostu junele principe, nu putea si n'aru fi pututu avea pe degete texturile sânteloru scripturi, spre a putea face la totu pasulu atâtea si atâtea citatiuni copióse. Deci cata se remanemu cu convictiunea cà fondulu subiectului appartine inspiratiunii parintelui Cacavela, dascalulu lui Cantemiru. Spre a urmari sorgintea originalului, aru trebui se aflàmu cartea lui *Andreiu Vissovatius*, (despre care se vorbesce cotra capetulu *Càrtii antâia* la pag. 103) dupe care este póte ua imitatiune sau ua prelucrare, comandata ca these de essercitii de cotra professoru elevului seu.

Daru pène la assemine descoperiri, se continuàmu cu observatiunile.

«Divanulu» in prim'a sa editiune se vede a fi scrissu in doue limbi : in romànesce și in grecesce. In editiunea de facia, amu crediutu inutile de a reproduce si versiunea grecésca, càci ea nu aru fi adusu nici ua lumina de interesu filologicu sau litterariu. De si s'aru putea nasce si intrebarea : in care versiune s'a scrissu originalulu ? totusi versiunea grecésca nu ne-aru fi pututu da ua idee mai buna despre cunoscintiele scriitoriului : limb'a in acésta versiune este atâtu de neingrijita, atàtu de barbara, in cât nu o putemu califica indestulu. Spre a da ua idee despre acést'a, amu crediutu cà e destul a reproduce in versiune grecésca alàturi cu cea romàna ti-

tlurile capitoleloru din Cartea a trei'a. In adevèru e de mirare cum insusi invetiatulu Cacavela a pututu permitte elevului seu se éssa la lumina cu ua grecésca atâtu de comuna, si mai allessu intr'ua opera cu unu titlu atâtu de pomposu. Dar' póte cà pe timpulu acellu-a asia se scria limb'a grecésca, si in assemine ipotese, trebue se respingemu ideea cà versiunea acést'a a fostu lucrare originaria a lui Cantemiru, fiindu cà de la dênsulu nu se mai vèdu alte opere scrisse in limb'a acést'a.

Daca amu presupune cà cartea de la inceputu a fostu conceputa si scrissa in romanesce de cotra Dimitrie Cantemiru, multe observatiuni asupra stilului si a limbei ne punu iarasi in mirare si confusiune. Daca astadi ne-amu afla in annulu 1698 si amu primi cartea acést'a, tiparita si data in daru (precumu affirma tipografii la capetulu ei), ne-amu permitte a intreba pre autoriu cumu de n'a scriss'o in limb'a romanésca, asia cumu se scriá atunce de alti scriitori? Ce suntu frasele acelle intortochiate cari n'au pututu nici uadata se se formeze in espressiunea românului, si care nu se vèdu la nici unulu din scriitorii contimpurani?

Se citezu câteva de curiositate:

«Si ca se cu unu cuventu dicu.» (C. I. 1, 19).

«Se nu te mai pentru alti vechi si minunati a Greciloru imperati intrebu» (C. I, 38).

« Pentru aceste pentru tóte intru adeveru si pre amaruntulu se mi le ce le-ai facutu dovedesci» (C. I, 38.

«Se nu cându ai pentru vre une desiertàri si amagituri «se te insieli.» II, 24.

«Precumu sfântulu dice Augustinu» (C. II, 29.

«Nici se te gandindu insieli.» C. 34).

«De te lumea spre indragirea ei trage» C. II, 46.)

« De vei ceva scàrnavu cu pofta face» (C. III, 11)

«Feresce-te se nu flórea vietii talle demonului dai, si de«cia hlujerele Domnului a aduce se-ti fia voia» (C. III, 15.)

« Ca se dreptu a trai poti, invétia a muri» (C. III, 16)

«Cum se povestesce Zefcsis zugravulu a prea frumósei fe-

mei chipu a zugravi vrêndu, câte-va cu frumsetia mai de frunte si mai allesse femei au fostu allessu, si asia de la fiete carele câte ua parte cea frumósa a feciei loru au allessu (precum amu dice) a unei-a ochii, a altei-a nasulu, a altei-a gur'a si alalte, si intr'unu chipu pe acestea alle frumsetieloru pàrti infurmuindu si alcatuindu-le, ua prea de femeie frumosa facia au sieruitu. » (C. III, 21.)

« Cea slava dupe bunatate dvoresce» (C. III, 76.)

Cu tóte aceste nu s'aru putea dice cà formele limbei române pe atunce erau ânca intr'ua stare de cultura atâtu de rudimentara, in câtu se se permita unui scriitoru a face nisce barbarismi atâtu de grossolani. Peno la Cantemiru amu mai avutu scriitori si càrti tiparite intr'ua limba multu mai buna si mai ingrijita. Dóra spre scus'a lui Cantemiru se dicemu cà ellu, isolatu de patri'a-muma de prea micu, relegatu pe la Constantinopole sau Adrianopole, nu avussesse occasiunea se citésca nici càrtile Mitropolitului Dossiteiu, nici bibli'a tiparita in dillele lui Sierbanu Voda Cantacusino (cu a càruia fiica mai tardiu s'a cassatoritu); prin urmare nu dussesse cu sine de câtu vorbirea limbei asia cumu o invetiasse in cas'a parintésca si pucina deprindere in scriere. Assemine presupunere se póte sustine si cu aceea cà citatiunile din vechiulu si noulu testamentu, ce se vèdu cu profusiune in oper'a acést'a, paru a fi tradusse din grecesce, iar nu luate din càrtile romanesci tiparite pène atuncea.

Ceea ce demonstra ânse spiritulu particulariu allu lui Dimitrie Cantemiru este cà, dupe tóta negligenti'a ce arèta in modulu scrierei, dupe tóta ignoranti'a litterara in care se afla, totusi cându s'a vediutu in faci'a unoru idei superiore si a voitu se le esprime in romanesce, ellu s'a facutu creatoriu de cuvinte, si chiar neologu. Glossariulu ce amu adaossu la capetulu volumului acestuia arata nu numai vorbele barbare imprumutate din limb'a slavona, grecésca si chiaru turcésca, care se vede cà erau in usu pe atuncea, dar si pe acelle imprumutate de la limb'a latina-muma, cari nu s'au scrissu de

nimeni altulu pêna la ellu, precumu: *purgatoriu, presentia, circumstantia, index*; apoi unele formate din radacinele vorbeloru usuale, precumu: *adeveratiune* (din adevèru) spre a esprime ideea de *iubire de adevèru,—duhnicescu* (din duhu) spre a esprime ideea de *spirituale, — catintia* (de la cåtu) in locu de *cuantitate,* si altele de acestea.

Este de observatu, pe lunga aceste, cà in genere limb'a din acésta opera nu se assémena cu limb'a lui Cantemiru din alte opere posterióre. Acést'a probédia cà lucrarea e facuta in juneti'a sa cea mai frageda, si e de mirare cum mai tardiu de n'a cugetatu s'o revédia si se o corréga.

III

Imi remâne a mai spune pucinu ceva si asupra transcriptiunii. Spre a pune oper'a sub tipariu, amu fostu nevoitu se o copiezu, conformândume cu orthografi'a, sau modulu de scriere provisoriu adoptatu de Societatea Academica, cu care s'au tiparitu pêne acuma câte-va din operele lui Cantemiru. Mare difficultate amu intimpinatu intru acést'a; càci cu sistem'a etymologica, adeca cu caractere lipsite de semne diacritice, e cu neputintia ca ua transcriptiune se se póta face essactu; si lectorulu, ori cât de intelligente fia, nu va putea ceti unele cuvinte dupe rostulu originalu allu operei. Acést'a punêndu adesse in perplessitate si pe cullegatorii de la tipografia, macar ori câta nevointia mi-amu pussu la preveghierea editurei, totusi s'au strecuratu multe errori de impressiune, precum se potu vedea in *errata* annexata

Se sperâmu ânse cà Societatea va reveni asupra sistemei acestei orthografii, pentru ca operele viitóre se póta vedea lumin'a cu mai multa correctiune si essactitate, si se póta fi pusse in usulu publicului cu mai multa folosintia.

G. SION.

ERATĂ

Din erróre s'a pusu la paginele, incepedu de la 38 pene la 78, ca titlu de columna cuvintele: «*Evenimentele Cantacuzinilоru și Brancovenilоru.*» in locu de: «*Divanulu seu judetiulu sufletului cu trupulu*».

Pagina	Randu	*In locu*	*Se se citéscà*
53	10	anca de multu defaimare	anca mai de multa defaimare
55	24	iutunereculu	intunereculu
56	7	Cà é	Cà én
56	15	dulcéti'à	Dulcéti'a
56	15	siasia	si asia
58	1	avutai'a	avuti'a
61	4	culucrulu	cu luciulu
64	23	intrati	imperati
65	4	intielleptute	intielleptu-te
65	24	lantiulu	latiulu
66	2	fumseti'a	frumseti'a
66	29	nepricepe	nepricepere
67	27	desfatàrile deprinsu	desfatàrile talle deprinsu
67	30	pâne	pêne
70	14	césa	césu
71	24	Intielieptulu	Intielleptulu
72	7	fatia	facia
72	10	zaleg	zalogu
73	10	amaratiune	amaritiuue
78	4	midi-loculu	medi-loculu
78	5	midi-loculu	medi-loculu
79	14	martura	marturu
80	9	iata	eata
84	14	multiemesci	multiamesci
86	5	si	ci
86	10	muna	munca
88	10	ardicêndume	ardiêndume
89	5	multu	multa
89	12	câmu	cumu
89	18	Labirintului	Labirintulu
95	18	inscusita	iscusita
100	17	unei	unui
110	1	slugilei	slugile
111	13	urita	uritu
112	10	veluire	inveluiri
112	18	reu	rea
112	26	pâine	pâinea
113	1	paccatulu	peccatulu
113	20	dare	dara
114	2	dicându	dicêndu
115	13	vedea	védia
116	29	Tabie	Tobie
117	13	se temeliele	si temeliele
117	24	satu	sate
118	27	Avutt'a	Avuti'a
126	2	graeiesce	graesce
127	8	deschia	deschuia
129	5	nisci	nisce
129	10	betejitu s'au rojditu	betejitu sau s'âu rojditu
133	1	vipera	vipere
136	7	stejuitu	strejuitu
136	19	ca	cu
140	30	cu	ca
143	19	Canturetiulu	Cantaretiulu
143	22	cumediiloru	comediiloru
144	3	spurcatele	spurcate

145	24	adeveratu	adeverata
146	7	ca	cu
146	25	prijea	grijea
149	9	manca pamentului	lucra pamentulu
149	32	meschiul: iara	meschiulu, iara pre dobitocu boldulu iutiescu.
150	17	va	ve
152	17	apostoloru	apostoliloru
154	24	tacuesce	talcuesce
154	25	ca a crediutu Caldura	cu a credintii caldura
155	46	Bagoslavulu	Bogoslovulu
155	2	semana	semanara
155	16	sórele	sórelui
156	27	sau	seu
157	3	Marturisesce	marturisesce
157	23	acinatu	aciuatu
159	17	sugrama	sugruma
160	26	si aciea	si de aciea
160	27	Védia	Vediu
162	32	se	sa
163	12	foru-ispravnicii	fora-ispravnicii
164	9	de via	se via
167	9	porcina a	porcina
169	13	tere	tare
169	16	s'au	s'aru
169	19	asia	asiu
173	30	mo-	moi
174	9	tièrne	tièrna
174	1	impecarea	impacarea
176	17	Capu	versu
178	13	câtu	câta
178	24	vedi	veti
179	6	invrajbii	invrajbi
182	8	vietuitu	vietiuitu
185	27	viclenir	viclenii
186	29	duhovnicésca	duhnicésca
186	30	siguru	singuru
187	4	railoru	reiloru
187	27	milostivulu	milostivu
193	9	asemine	asemene
193	27	intra	intru
193	27	luntru	lontru
194	8	intr'ascunsu la	intr'ascunsulu
194	15	isbându	isbânde
195	6	relle ce	relle se
196	8	si pâne	si péne
196	16	agitoru	agiutori
201	12	tampinându-lu	tumpinându-lu
203	24	de gatesce	de te gatesce
203	27	vin	viu
204	25	finte	fintia
205	24	care	cam
211	11	intra	intru
211	12	cadiatura, ci multu	nemica zabava facêndu s'aŭ sculatu, nici âlta data la aceeasi s'au intorsu cadiatura, ci multu.
216	25	fià	fà
218	30	cà acést'a	cu acést'a
220	3	assemenea	assemenarea
231	14	gresiél'e	gresiél'a
231	20	aceea	acea
233	7	elevetescu	clevetescu
236	2	greca	grea

Partea Antai'a

EVENIMENTELE
CANTACUZINILORU SI BRANCOVENILORU

EVENIMENTELE

CANTACUZINILORU SI BRANCOVENILORU

DIN

TIÉRR'A MUNTENÉSCA

DE

DIMITRIE CANTEMIRU

DOMNITORIULU MOLDOVEI.

DUPE ORIGINALULU SCRISSU DE AUTORIU IN LIMB'A RUSSÉSCA, TRADUSSU MAI ANTAIU IN LIMB'A GERMANA SI APOI IN CEA GRECÉSCA POPULARA LA AN. 1795 DE GEORGE IOAN ZAVIRA; IAR ACUMA, DUPE INSARCINAREA SOCIETATII ACADEMICE ROMANE, DIN NOU TRADUSSA

DE

G. SION

MEMBRU SOC. ACAD. ROMANE

BUCURESCI

TYPOGRAPHIA CURTII, PROPRIETAR F. GÖBL,

12, Passagiul Român, 12,

M DCCC LXXVIII

PREFACI'A TRADUCATORIULUI GRECU

LA LECTORI,

Intre alti insemnati scriitori ai secolului acestui-a, a fostu unulu si Dimitrie Cantemiru, domnulu Moldovei. Acest'a prin capacitatea sa personale, prin cultur'a arteloru, si prin instructivele salle scrieri, s'a facutu cunoscutu in tóta Europ'a. Ellu erá fiiulu lui Constantinu Cantemiru, domnulu Moldovei, si s'a nascutu in Moldov'a la annulu 1673. La etatea de un-spre-diece anni fu tramissu ca ostatieu (zalogu) la Constantinopole, unde a petrecutu siepte anni. La 1700 s'a insuratu cu Cassandra, fiic'a lui Sierbanu Cantacuzenu, fostu domnu allu tierei Muntenesci. Dupa acést'a a petrecutu ierasi la Constantinopole alti diece anni. La annulu 1711 a urmatu lui Nicolae Maurocordatu la domni'a Moldovei. Cumu s'a urcatu pe tronu, ellu a proiectatu se liberedie Moldov'a de jugulu Turciloru. De aceea in acella-si annu, ellu a facutu ua aliantia secreta cu Imperatulu Petru allu Russiei. Dar fiindu cà successele Russiloru atunce n'au fostu precumu se asteptau, a fostu nevoitu se fuga din patri'a sa si se se duca in Russi'a. Intre aceste ellu a fostu facutu Principe de Mochilèu, de cotra Petru cellu mare. Dupe acést'a murindu-i soci'a, s'a dussu la Petersburgu, unde la annulu 1718 s'a cassatoritu

cu fiic'a Principelui Trubescoi, cându s'a facutu si consiliariu secretu allu Imperatului. La annulu 1722 dupe staruinti'a acestui'a s'a fundatu Academi'a din Petersbourg; si in fine la annulu 1723, in allu 49-lea annu allu viétii lui, a incetatu din viatia. Ellu cunoscea limb'a turcésca, persiana, araba, ellena, grecésca, slavona, moldava si francesa. Studiele ce facusse in istoria, in filosofia si in matematica, ilu puneau intre cei mai mari invetiati din timpulu seu. Ellu a ajunsu se fia numitu si membru allu Academiei de sciintie din Berlinu, iar aprópe de mórte principe allu Imperiului romano-cesarianu. Operele lui intelectuale au fostu apreciate de multi autori, precumu si prin oper'a nóstra numita 'Ελληνικὸν θέατρον. Opusculu acestui minunatu scriitoriu despre evenimentele Cantacuzeniloru si Brancoveniloru din Tiérr'a Muntenésca a fostu scrissu in limb'a moldava (1), si din acést'a tradussu in cea rusésca, iaro din acést'a in cea germana. Acést'a aflându-o eu, amu voitu se o traducu si in limb'a nóstra vorbitóre, ca se nu se rusinedie ai nostri audindu de la alte natiuni alle nóstre : càci a nu sci alle nóstre, rusine si batjocora a némului nostru se numesce.

GEORGE IOANNU ZAVIRA.

(1) Assertiune care nu se probéza.

EVENIMENTELE

CANTACUZINILORU SI BRANCOVENILORU

DIN

TIÉRR'A MUNTENÉSCA

§ 1.

Constantinu Cantacuzenu, (fiiulu lui Siaitan-oglu Cantacuzenu, care a fostu spendiuratu de Sultanulu Amuratu III) tatalu Cantacuzeniloru din Tiérr'a Muntenésca, a fostu sugrumatu din ordinulu Domnitoriului Grigorie Ghica, la annulu 1664, fiindu cà s'a doveditu cà intrigá in contra Domnitoriului si voiá se-lu innegrésca cu minciuni la innalt'a Porta.

§ 2.

Acestu Constantinu, avea siesse fii, si anume pe Sierbanu, Draghici, Iordaki, Mateiu, Constantinu Stolniculu si Michaiu.

§ 3.

Sierbanu a desonoratu cas'a Domnitoriului Duca, si cum s'a probatu lucrulu, temênduse de pedépsa, a fugitu la Constantinopole. Dar acolo nu numai cà s'a desculpatu, dér prin medilóce de bani, la 6 Ianuariu a annului 1679, a capetatu si domni'a Tierrei Munténesci.

§ 4.

Indata ce s'a dussu in Tierr'a Muntenésca, a inceputu se intre in correspondentie cu Imperatii Europei, si mai allessu cu Cesarele Romei (1), cu Imperatulu Russiei si cu regele Poloniei; si a cercatu de multe ori se se scuture de jugulu turcescu, si cu mâna armata se se unésca cu domnitorii crestini. Dar fiindu cà era mereu impedicatu de fratii sei, nu si-a implinitu scopulu.

§ 5.

Dar la annulu 1689 ellu a adunatu ua óste, aprope de doue-dieci-de-mii de omeni; a pussu de au versatu patru-dieci de tunuri, a facutu provisiuni pentru câtiva anni, si a voitu facisiu se ridice resboiu in contra inemicului crestinatàtii. Deci a tramissu pre unulu din credinciosii sei boieri, carele era initiatu cu densulu, cotra Imperatulu Leopoldu, ca se i se inchine lui, se unésca armele salle cu alle Imperatului, si se puna Tiérr'a Muntenésca pentru totu deauna sub protectiunea lui Imperiale. Constantinu Stolniculu si Michaiu fratii sei, si nepotulu seu Constantinu Brancovénu, fiindu cà n'au pututu cu cuventulu se-lu impedice de la laudabilulu seu proiectu, s'au decisu se-lu omóre. Deci peste câteva dile (precumu se dice) l'au adapatu cu unu prafu de veninu, prin unu servitoriu allu seu, la 20 alle lunei Octombre, allu citatului annu.

§ 6.

Cei duoi fratucidi, Constantinu Stolniculu si Michaiu Spatariulu, cari se ingrijiau mai multu despre alle loru de câtu despre alle cellorulalti crestini, au allessu domnu pe Constantinu Brancovénu, carele se prefacea cà are mare intristare la sufletu pentru mórtea subita a unchiului seu, dar care, cu tóte aceste, a primitu cu mare bucuria ascunsa sceptrulu domnescu, proprietàtile si avutiele lui Sierbanu. Apoi a capetatu dela Innalt'a Porta si confirmatiunea Domniei. Ellu a aruncatu la inchissóre pre veduv'a lui Sierbanu, impreuna cu fiiulu si cu trei fete alle ei; si o amenintiá cà de nu-i va da

(1) Numele ce se da Imperatului Germaniei.

250 mii de lei, nu numai va chinui-o, dar o va si ucide, pre ea impreuna cu copiii sei. Caci dicea cà atâtia bani a cheltuitu la Turci, pentru ca se n'o tramita pre ea cu copiii sei la Constantinopole, lucru ce amarît'a de ea ar fi preferitu.

§ 7.

In acésta necessitate estrema, ea a cerutu ajutoriu de la Imperatulu Leopoldu. Dupa care acést-a a tramissu pre Generalulu Beteranu cu siepte mii ostasi, si au liberatu pre Dómn'a cu copiii sei, care era inchissa in Monastirea Cotrocenii, si au aduss'o in Ardealu, unde a pututu se fia nesuperata sub protectiunea Imperatului. Cine nu s'ar fi minunatu de marea rabdare a lui Dumnedieu? Acestu Brancovénu (pre allu càrui'a parinte lu spandiurasse Grigore Voda pentru tradarea ce voiá se-i faca) era atuncea copillu micu, si unchiulu seu Sierbanu l'a luatu, l'a crescutu, l'a instruitu, si in fine l'a innaltiatu la demnitatea de Spatariu. Iar totu acest-a s'a facutu inimicu de mórte allu sociei si copiiloru lui Sierbanu Voda, protectorulu tutorulu si binefacatorulu seu.

§ 8.

Dar pentru ca se nu se arate cotra domnitorii crestini inemicu allu christianismului, a inceputu, dupe essemplulu lui Sierbanu, se tina correspondentie prin scrissori cu ei. Dar cu ce scopu si inima, urm'a a aretatu. Ori cum se fia, acest-a a primitu ca recompensa de la Imperatulu Leopoldu titlulu de Principe allu Sacrei Imperatii a Romaniloru; si nu numai ellu, dér si stranepotii lui. Assemine a capetatu si de la Petru I Imperatulu Russiei mare credintia si consideratiune.

§ 9.

La annulu 1703, dupe ordinele Sultanului Mustafa, pre cândū erà viziru Rami Mehmet Pasiá (dupe indemnulu lui Alessandru Maurocordatu, neimpecatului seu inimicu), a fostu chiamatu ca se se duca la Andrianopole, unde petrecea atuncea Sultanulu. Atunce a cugetatu Sultanulu ca se-lu destitue, se-lu essiledie, sau se-lu tramita

chiar la morte. Ellu ânse dupe mijlocirea lui Mufti Fesulah Efendi, a scapatu de pericolu si iaresi s'a intorsu la domni'a sa. Pe lânga aceste a capetatu pentru sine si pentru tóta posteritatea sa titlulu de Voevod-Evedi, adeca pentru totudeauna (hereditariu.)

§ 10.

Dupe ce s'a intorsu Brancovénu in Tiérr'a Muntenésca s'a cuprinsu de mare spaima pentru Turci; despre care s'a destainuitu la amicii sei, si mai alessu la Stolniculu Constantinu Cantacuzenu. Acestui-a i-a descoperitu si correspondentiele ce a avutu cu domnii crestini, si planurile loru. I-a spussu ânse acestui-a cà prefera se móra sau se cersitorésca pene prin tierrele crestiniloru, de câtu se tréca ânca uadata Dunarea, si se mérga la Constantinopole.

§ 11.

Cu acésta constanta decisiune, a datu ordinu se se construésca unu palatu pe loculu ce cumperasse mai inainte in Ardealu. A tramissu unu tesauru (lada) cu auru, cu argintu si cu petre scumpe la Stefanopole (Brasiovu) din Ardélu, pentru siguranția, si ua mare cuantitate de bani la Veneti'a si alt'a nu mai mica la banc'a Imperiale din Vien'a, care se circule cu dobânda annuale.

§ 12.

Intre acestea s'au stricatu conventiunile facute la Carlovitz intre Imperatulu Russiei si Sultanulu, mai cu séma dupe indemnulu regelui Suediei. Acést'a o aflasse de mai nainte Brancovénu de la ambassadorii depe lânga Pórta, si s'a socotitu ca se se allieze sau cu Imperatulu Austriei sau cu Imperatul Russiei. Elle promissesse in mai multe rânduri Imperatului Germaniei, cà la unu timpu oportunu, va pune la dispositiunea sa ómenii si preparativele salle; iar Imperatului Russiei promissesse, si cu juramêntu se prinsese, prin consululu David de la Moscu'a si pe urma prin Castriotu, cà cându va cere necessitatea, nu numai cà va ajuta pre Imperatulu cu poporulu seu in contra Turciloru, dar si cu alte numeróse trupe ce va aduná

din Bulgari'a si din Serbi'a va intari pe Russi'a; precum si cu provisiunile necessarie pre cari le are adunate in mari cuantitàti prin Monastiri si alte locuri.

§ 13.

Constantin Cantacuzenu, vediendu acésta hesitatiune, a aflatu ca ua vulpe vicléna, ua noua s'retenie. Brancovénu voiá se scia ce trebuea se faca; deci a cerutu consiliu mai allessu de la acestu Cantacuzenu dicundu-i: «Pacea intre Imperatulu Russiei si Sultanulu s'a « stricatu. Ambassadoriulu estraordinariu este inchissu in celle sie« pte turnuri. |Resboiulu in contra Russiloru s'a declaratu. Re« gelui Svediei i s'a promissu ajutoriu; iar Dimitrie Cantemiru, « dupa destituirea lui Nicolae Maurocordatu, s'a numitu domnu la « Moldov'a. Acest-a a primitu ordinu ca nu numai se puna numai de « câtu paza la hotare, pentru ca se nu afle inemiculu misicàrile Tur« ciloru, ci inspre primavéra se construésca neaparatu unu podu « preste riulu Dunarea. Din tóte misicàrile aceste se vederéza cà « Turcii voru se radice resboiu contra Russiloru »

§ 14.

Constatinu vedea bine cugetarea lui Brancovénu, si prefacunduse cà vorbesce cu sinceritate a dissu: «Bun lucru ar fi ca se se scuture « si de jugulu turcescu; ânse acést'a trebue se se faca inainte de a « trece Russii Dunarea; fiindu cà cine scie daca noi vomu fi mai « fericiti sub dominatiunea Russiloru? Ore nu trebue se ne tememu « de meni'a Imperatului Germaniei? Ore nu vomu supune, pre noi si « pre ai nostri, si pre toti locuitorii tierei, sub servitutea Scitiloru?»

§ 15.

Prin assemine contradiceri si propuneri, Constantinu a reusitu se impedice pre Brancovénu de la laudabil'a fapta care intreprinsesse. Cu tóte aceste l'a consultatu se pazésca conventiunea facuta cu Imperatul Russiei, si se nu calce legamintele ce fucusse prin Castriotu. Cu pucinu mai nainte ânse fugissera câtiva din boierii lui Nicolae Maurocordatu in Transilvani'a. Intre acestia era si Dumitrasicu Ra-

covitia, ginerele lui Michaiu Cantacuzenu si frate mai teneru allu actualului si atuncea destituitului domnu allu Moldovei Michaiu Racovitia. Acestuia Michaiu Cantacuzenu i vestisse prin scrissori scopurile lui Brancovénu. Iara Dumitrascu Racovitia le-a comunicatu fratelui seu Michaiu Racovitia. Acestu Michaiu se aflá atunce la celle siepte Turnuri, (1) si a tramissu cu deameruntulu scrisse, tóte câte i scrissesse fratele seu din Ardélu despre Brancovénu, Vizirului de atunce Chiupruli Oglu Numan Pasiá. Cu tóte acestea, pre câtu a statu la putere Chiupruli, tóte au remassu ascunse, cu mare tacere. Indata ânse ce s'a schimbatu, Sultanulu a datu ordinu successorului seu Mehmetu Pasiá, ca se faca tóte chipurile se prinda pe Brancovénu ca tradatoriu si se-lu aduca la Constantinopole, ca se-si ié cuvenit'a pedépsa.

§ 16.

In acellasi timpu a venitu si Chanulu de la Crimu Davlet Gherai. Acest-a era invitatu pentru ca se se consulte despre evenimentele de atunce. Indata ce s'a declaratu resboiulu cu Russi'a, l'au intrebatu pre ellu cum trebue se destitue si se prinda pe Brancovénu, pre care-lu aretau chiar ai sei ca tradatoriu. Chánulu fora perdere de timpu spusse opiniunea sa, ca se faca pre Dimitrie Cantemiru domnu in Tiérr'a Muntenésca, iar pre acest-a se-lu tramita, ânse sub nume de domnu allu Moldovei, cu deplina putere ca se prinda pre Brancovénu si se-lu tramita la Constantinopole; apoi acest-a se remâna singuru Domnu in Tiérr'a Muntenésca. Iara in Moldov'a se se puna fratele seu, sau altulu pre care acest-a lu va allege.

§ 17.

Acestu consiliu s'a decissu ca se se essecute. Dupe aceea Chanulu a plecatu pentru Crîmu, iara Dimitrie la an. 1710 in Noembre pentru Moldov'a; si acolo s'a gatitu se plece pentru Tiérr'a Muntenésca cu cai de posta.

(1) Inchissóre la Constantinopole, unde se intemnitiá Domnii si boerii din tierile Române. Turcesce se numiá *Edicule*.

§ 18.

Cum s'a purtatu Dimitrie Cantemiru dupe venirea lui in Moldov'a pentru crestinatate, acést'a este cunoscutu cabinetului imperiale russescu. Iar Brancovénu si Cantacuzenu l'au calomniatu prin scrissori secrete cà ellu numai cu numele este crestinu, cà nu e demnu de incredere, si cà in realitate este Turcofilu, s. c. l.

§ 19.

Imperatulu Germaniei din contra, vediendu purtarea buna a lui Cantemiru, a despretuitu denuntiàrile loru cu ua intiellepciune si ua perspicacitate marétia ; si l'au indemnatu pe acest-a se se intielég'a cu Domnii Tierii Muntenesti pentru ca cu puteri unite se faca causa comuna pentru crescinatate. Totu de odata a trimisu invitatiuni si cotra Brancovénu ca se parasésca ur'a sa cea vechia, fiindu cà Cantemiru este sub protectiunea lui Imperiale.

§ 20.

Dupa acésta scire a tramissu Brancovénu cotra Dimitrie Cantemiru pe secretariulu seu intimu Corbea, (carele atuncea petrecea la Kiev) cu propunere ca se se intielléga cu ellu si se-i ureze norocu bunu; (acestea ânse nu prin scrissori ci prin graiu) cà ellu s'au pusu sub protectiunea Imperatului Petru si cà a facutu conventiuni pentru asiediarea lui si a domniei lui, precumu se cuvine unui crestinu ; si n'a negatu ca va da ajutoriu la acésta fapta de multu dorita.

Pe lânga acestea a cerutu se afle cu ce conditiuni s'a supussu Cantemiru pre sine si pre supusii sei Imperatului Germaniei.

§ 21.

Dimitrie Cantemiru, stiindu bine cà Brancovénu cu multi anni mai nainte promisese fidelitàte cu juramêntu Imperatului Germaniei, i-a trimisu respunsu prin numitulu Corbea cà ellu este credinciosu acestui Imperatu si ca s'a juratu se-i serve cu credintia ori cându trebuinti'a aru cere. Totu de o data ia datu consiliu ca se se pazésca

de cursele Turcilor, facêndu-i cunoscutu fora hesitatiune cà ellu este randuitu se-lu prinda si se-lu tramita legatu la Constantinopole, scl.

§ 22.

Dar ce a facutu dupa acestea nesocotitulu de Brancovénu? Ellu a relatatu cu deameruntulu prin scrissori tóte acestea regelui Suediei, care atuncea se aflá la Bender; si l'a consultatu si aiba grija ca se nu se predea Rusiloru armat'a Suediei si Cozacii lui Mazepa, care se aflau la Iassi in ernatice, sub domnulu Dimitrie Cantemiru.

§ 23.

Aceste scrissori alle lui Brancovénu, regele Suediei le a trimissu indata vizirului la Adrianopole, unde se concentrá ostirea Turcésca; si a ordonatu ca se se adune toti Suedii si Cozacii la Bender.

§ 24.

Pre cându Brancovénu scriea acestea cotra regele Suediei, cotra marele viziru, ellu se plangea cà de si primise ordinu de la Sultanulu, totusi ellu n'a pututu se adune nici provisiuni, nici lemne pentru facerea podului peste Dunarea, nici óste s. c. l. din causa cà Dimitrie Cantemiru Domnulu Moldovei a facutu cunoscutu in tóta tiérr'a Muntenésca cà inalt'a Pórta l'a distituitu si cà are se-lu tramita la Constantinopole legatu in lantiuri de mâini si de picióre.

§ 25.

Marele viziru, primindu scirile acestea de la Regele si de Brancovénu, a chematu pe agentulu lui Cantemiru si ia spusu tóta cuprinderea scrissoriloru; dar s'a prefacutu cà nu crede celle disse despre Brancovénu si cà se indoeste despre rebeliunea lui.

Agentulu, de si avea stiintie despre acestea, cu tóte acestea garantá cu capulu seu despre domnulu, dicêndu cà tóte aceste suntu departe de adeveru. Totu de odata ânsà a tramissu rápede si pe ascunsu scire domnului seu despre acuzatiunea ce i se face.

§ 26.

Vizirulu a pusu pe agentu in inchissore si a tramissu ordinu lui Filgi Mehemed Pasiă saraschierulu de la Benderu ca indata ce se va duce Cantemiru cu óstea sa la Benderu se-lu tramita cu padia la sine.— A tramissu si altu ordinu cotra acestu Domnu ca la 23 Aprilie se sè afle neaparatu cu óstea sa la Benderu.

§ 27.

Astufelliu Brancovénu, insielatu de politic'a lui Constantinu Cantacuzenu, a calcatu juramintele ce facusse Imperatului Russiei, si sapându gróp'a altuia a cadiutu ellu insusi intr'insa la annulu 1711, fiindu cà Imperatulu Russiei a avutu de scopu se iea sub protectiunea sa pe crestini si se-i libereze de jugulu Turcescu. Imperatulu a voitu sa mérga in Moldov'a ; dér a tramissu inainte pe inspectorulu generale care atunce era. . . . . . comandantu dé brigada fiindu Crotopovu, (1) cu câteva trupe pentru ca se protegeze pre amenintiatulu Dimitrie Cantemiru. Dupe acést'a s'a dusu generalissimulu Comite Sieremetevu, si apoi a venitu si insusi Monarchulu, carele s'a opritu la Iassi. Cà a gassitu Imperatulu pe Dimitrie Cantemiru constantu si credinciosu, nu este necessitate a o spune aice prelargu, fiindu lucru bine cunoscutu Mariei salle Imperiale.

§ 28.

Pre cându Imperatulu se aflá la Iassi, a venitu acolo Castriotulu, sau mai bine dissu Iscariotulu, ca aginte secretu allu lui Brancovénu. Acest-a a vorbitu multe despre pace, si a pomenitu despre lucruri cari au trecutu cu timpulu. Dar scopulu lui n'a fostu altulu de câtu se arate cà stapânulu seu Brancovénu si Constantinu Cantacuzenu, cari au fostu atâtu de generosi in promissiuni, nu suntu in stare a le realisă, si mai allessu ca se dea provisiuni de bucate pentru óstea Monarchului, de care erà mare necessitate. Ei s'au scusatu despre acést'a cu venirea marelui Viziru, cu apropierea Chanului ta-

(1) In traductiunea din Archiv'a Romanósca se dice; «*Trimesse inainte pe Generalulu Cropotinu.*»

tarescu si cu nefericitele imprejurări actuale; ca cându era vorb'a se se mantuésca ellu si tiérr'a lui de acella-si pericolu, de si cu tóte acestea se aflá incurcata in asiá mare intreprindere.

§ 29.

Pe lûnga acest-a (Castriotu) a venitu si unu calugaru, carele cu chipulu santieniei, a aflatu unu mijlocu diavolescu, ca se bage in cursa ua armata crestinésca si fora mustrare de cugetu se dea in mânele turciloru pre acestu unsu allu Domnului.

§ 30.

Tóte planurile acestea erau inventiuni de ómeni indraciti; dar tóte s'au paralisatu de cotra cellu prea Innaltu, pentru cà in medilocului resbóieloru de uadata a lucitu pacea, despre care vomu vorbi mai la valle.

§ 31.

Unu minunatu essemplu despre resbunarea lui Dumnediu nu trebue se-lu trecemu cu vederea aice. Unu boeriu Moldovénu, allu cărui'a tata se numiá Gavrilitia, iar ellu Lupu, cu purtări analoge numelui seu, a fostu insarcinatu dupe ordinulu secretu allu Imperatului Russiei, de cotra domnulu Cantemiru, ca se cumpere pentru sum'a de 8000 taleri producte in Bassarabi'a pe numele Sultanului. Ellu a facutu acést'a, dér cu tóte cà putea cu inlesnire se le aduca la armata, le-a lassatu la ua monastire departata cu doua mile de óstea Imperiale; la ua monastire numita Florescii, cu pretestu cà nu gasiá carre. Dar acést'a nu erá adeveratu; ci caus'a a fostu cà Brancovénu si Cantacuzenu 'lu invetiassera se nu tramita provisiunile la Russi, pentru ca se le póta luá usioru cându ei voru voi. Si daca Russii voru invinge, se se póta scusá cà in asseminea timpuri greu se potu gassi carre de transportu. Daca, din contra, voru invinge Turcii, se se arate cà au fostu credinciosi cotra dênsii, cà n'au lassatu se ajunga in mânele inimiciloru atâta multime de grâu. Intre aceste, Lupu tinea mereu correspondentie cu Vizirulu si cu Brancovénulu, si-i da relatiuni in tóte dillele des-

pre misicârile armateloru, nescapându-i din vedere nici ua intreprindere cu care se servesce unu tradatoriu.

§ 32.

Marele Viziru nu trecuse ânca muntele Tieghe(1) in Misi'a, si Brancovénu i trimitea sciri prin Kastriotu si prin numitulu Lupu Gavrilitia despre numerulu si stareâ ostirilor russesti.—Totu deaun'a i da sperante bune; si-i scriá cà armat'a russésca se compune numai din 36,000 ómeni, cà era lipsita de provisiuni, cà putea fora pericolu sa mérga 'nainte si cà fora indoéla va putea invinge pe Russi.

§ 33.

Iar Imperatului Russiei vulpea vicléna 'i scria cá Turcii s'au apropiatu de Dunare si cà unu numeru de Bosniaci si Arnauti au se tréca prin tiérr'a Muntenésca se prinda tóte drumurile si trecatorile (lucru ce nu era adeveratu). Pentru acést'a, dicea ellu, cà provisiunile care le adunase, si cari sta acolo de géb'a va puté se le tramita; si mai allesu cându va impreuná armat'a sa cu aceea a Russiei se rugá ca armat'a Russésca, séu cellu pucinu ua parte din ea, se se apropia de hotarele tierei Muntenesci. — La acést'a mai allesu l'a consultatu (daca nu me insielu) agentulu seu Kastriotu si Toma Cantacuzenu.

§ 34.

Asia dara s'a dussu Generalulu Coenne (2) (pre care l'a caleuzitu Toma Cantacuzenu) cu 5000 ómeni in Tiérr'a Muntenésca, a assiediatu taber'a pe riulu Siretiului, a inconjuratu orasiulu turcescu Braila ce este lûnga Dunare, pre care l'a si luatu in dio'a a patra, prin vendiare.

§ 35.

Intre acestea, Generalulu Ioanu a fostu tramissu cu 7000 ostasi ca se apuce locu de batalia la Falciiu. Ellu ânse a fostu inconjuratu

(1) In traductiunea din Archiv'a Romanésca se dice: « *in muntele Tiengului:* » Grecesce; τζιεγγε.

(2) In Archiva Rom. Se dice; « Renne ».

de marele Viziru, cu ostirile turcesci si scitice ; s'a opussu ânse cu mare bravura si s'a retrassu indereptu la armata.

§ 36.

Marele Viziru s'a luatu dupe ellu cu tóta armat'a lui, si s'a apropiatu de óstea russésca care era la Stanilesci, si acolo a tinutu ua lupta inversiunata de trei dile.

§ 37.

In dio'a a patr'a, cotra séra, s'au facutu propuneri de pace, si Vicecancelariulu Baronu Siafirov si Comitele Michailu Scheremetev au fostu numiti plenipotentiari pentru tractarea conditiuniloru de pace.

§ 38.

Dupe aceea Imperatulu Petru s'a dussu cotra Poloni'a, iar Turcii cotra Dunare. Marele Viziru, la intórcerea lui, a luatu cu sine pre mai susu numitulu Lupu; si mai antâiu l'a tramissu la Varn'a, apoi la Adrianopole, si fora nici ua judecata i-au taiétu capulu ca unui misiellu.

§ 39.

Se revenimu ânse la Brancovénu si la Cantacuzeni. Dupe ce a venitu Imperatulu Russiei, precumu s'a dissu mai susu, la Iassi, Brancovénu cu ai sei s'a dussu la Dunare si a scrissu Turciloru cà ellu s'a pregatitu, conformu cu ordinele Sultanului, a se duce in contra inimiciloru. Imperatului Russiei ânse ia scrissu cà asteptá venirea sa spre a-i tramitte provisiunile.

§ 40.

Dar dupe resboiu, dupe renumele de credinciosu allu Sultanulu ce-si facusse, a capetatu unu nume forte detestatu. Ellu a scrissu la Veneti'a, la Vien'a si la alte curti crestine, cà Russii credeau cumu cà cu paharele si cu rachiulu voru infrânge neinvins'a putere a Sultanului. Cotra aceste a datu ordinu severu ca acellu care va manifestá amicitia Russiloru se fia consideratu ca inimicu allu patriei

salle si allu Sultanului, si cà si va perde chiar viuéti'a. Constantinu s'a bucuratu din tóta inim'a, si se laudá la betia cà era totu asiá de bunu consiliariu ca Achitofelu; cà tóte predicerile lui s'au realisatu; iar cotra intimii lui a aretatu cà a datu, prin marele viziru, Sultanului unu mare daru.

§ 41.

Dar dupe cumu dice proverbulu: viclenia pentru viclenia; càci, dupe ua desiérta presumtiune, ellu credea cà, cu intelligenti'a si desteritatea mintiei, va putea insielá si invinge pe amandoi puternicii imperati, si cà amandoi voru cadea in cursele salle. Sultanulu promissesse uadata cà va perde cu totulu némulu lui Cantacuzenu si Brancovénu. De aceea a si facutu inceputulu, si mai antâiu a scossu ua publicatiune confirmata si de Muftiu, cà cine va spune cumu cà Domnulu Munteniei este unu *ghiauru*, adeca necredinciosu, se va considerá ellu ca necredinciosu, fiindu cà lui nu-i lipsesce alt'a de câtu se primésca religiunea mahometana; cà, pe lânga aceste, prin servitiele si fidelitatea care a aretatu, intrece cu multu pre multi Turci; prin urmare, este bine vediutu de Dumnedieu.

§ 42.

Acésta amagitóre unditia a inghitit'o nemarginit'a mandria a lui Brancovénu; si de atunce a inceputu a brusca nu numai pre cei inferiori dar si pre intimii sei si pre rud'a sa, pre Cantacuzenu. Acestui'a i dicea uneori cà s'a purtatu cu indolentia in administratiunea affaceriloru tierei si cà ei nu intiellegu nemica in alle guvernului; alte ori lu mustrá amaru, in câtu au inceputu a face ua conspiratiune, cu tóte cà nu le-a reussitu. Ellu le dicea cà ei suntu necredinciosi cotra Dumnedieu, cotra patria, cotra ellu si cotra Sultanulu, si-i amenințiá facisiu dicêndule: «Voiu face ca se invetie «tóta lumea cine este Brancovénu si némulu lui, si cine sunt Canta- «cuzinescii si némulu loru. Voiu face ca in casele vóstre si in cur- «tile vóstre, se curga peno la genunchi sângele Cantacuzinesciloru. «Voi voiti se me perdeti. Ati tramissu pre Spatariulu Tom'a la ar- «mat'a russésca. Pre unchiulu meu Sierbanu Voda, pre fratele vos-

«tru, l'ati adapatu cu veninu de môrte. Pre Duca Voda, Domnulu «Moldovei si apoi allu Tierrei Muntenesci, l'ati tramissu in Poloni'a «in robia. Astufeliu voiti se-mi intindeti si mie cursele vôstre. Astu- «feliu complotati si in contra mea, si in contra Sultanului, si in con- «tra lui Dumnedieu. Este vederatu.»

§ 43.

Constantinu Cantacuzenu, care nu pucinu s'a spaimantatu de assemine amenintiàri, s'a intiellesu impreuna cu fiii sei si cu fratele seu Michaiu, si au judecatu cà mai bine este pentru ei se pérda pre inimiculu loru, de câtu ei se fia perduti de cotra dênsulu.

§ 44.

Eata dar cumu au inceputu acesti-a.

Pre atuncea se aflá mai susu numitulu (la § 15) Dimitrie Racovitia, fratele fostului Domnu in Moldov'a Michaiu Racovitia, carele atunce erá la Constantinopole, si ginere allu lui Michaiu Cantacuzenu, in Transilvani'a, unde de mai nainte se retrassesse fiindu cà Brancovénu lu condamnase la môrte, pentru cuvêntu cà se dussesse la Iassi la Imperatulu Russiei. Acestui-a dar iau scrissu in secretu mai multe doleantie in contr'a lui Brancovénu, spre a le tramitte fratelui seu Michaiu la Constantinopole, pentru ca acest'a, la timpu oportunu, se le supuna Marelui Viziru si Turciloru influenti. Acell'a a si reussitu, precumu vomu aretá mai la valle.

§ 45.

Era usioru lui Constantinu Cantacuzenu se aduca la peire pre Brancovénu; fiindu cà acest'a nu numai cà sciea secretele de mai nainte, si correspondentiele ce le avussesse cu Imperatulu Germaniei si cu acell-a allu Russiei si cu alte imperatii crestine; der avea chiar copiele scrissoriloru si chiar unele originale (din care a scossu urmatôrele articole, prin care le pastrà la ellu ca probe de accusatiune in contra lui Brancovénu, pre cari le-au infacisiatu Cantacuzenii la Pôrta):

a) Cà ellu si acumu, ca mai nainte, intretine correspondentie se-

crete cu Imperatulu Germaniei, cu allu Russiei, cu regele Poloniei, si cu aristocrati'a Venetiei, càror'a le arata tôte secretele Portii.

b) Cà Imperatulu Leopold, in consideratiunea fidelitàtii lui Brancovénu, la 30 Ianuariu 1695 ia datu ua diploma prin care ellu si stranepotii lui de partea barbatésca se se numésca principi ai Sacrului Imperiu allu Romei.

c) Cà ellu aduna mare multime de bani de la supusii sei pentru ca se se inavutiésca, si apoi i tramitte la banc'a Imperatului Romaniloru si la banc'a aristocratiei Venetiloru spre pastrare.

d) Cà ellu siepte luni pe fiacare annu locuesce la Târgovistea, cu mare superare a locuitoriloru de acolo, cu cuvêntu ca se schimbe aerulu; dar in realitate pentru cà se teme se nu fia resturnatu din domnia, si ca se pôta mai usioru fugi in Ardélu, unde a cumperatu mosii si casse; pre care, parte le pastréza pentru ca se le daruésca Imperatului, parte pentru ca se-si faca cetàti si palate.

e) Cà ellu proiectá se se rescóle si se fuga impreuna cu ai sei sau la Vien'a sau la Veneti'a, unde a si tramissu inainte pre agentulu seu.

f) Cà Tomà Cantacuzenu cu voi'a sa s'a dussu in Russi'a.

f) Cà la Vien'a a pussu de i-a facutu trômbitie de argintu, astufeliu cum nici Sultanulu a avutu vreuadata.

g) Cà ellu a pussu de s'au batutu in Ardélu bani mari de auru, dubli, tripli, si chiaru decipli, cu chipulu si numele seu, din cari Cantacuzenu a si tramissu unulu la Constantinopole Sultanului, ca proba de aratarea ce facea.

Aceste erau principalele accusatiuni care se faceau de cotra Cantacuzeni Brancovénului, cari au fostu dusse împreuna cu càteva copii din correspondentiele lui Brancovénu cu domnitorii crestini. Dupe ce le-a primitu acestea Vizirulu, le-a datu Sultanului. Dupa a-cea Sultanulu a ordonatu se se tramita unu omu de credintia in Tiérr'a Muntenésca, ca se intrebe pre Cantacuzeni, si se se adevereze accusatiunile ce s'au primitu din Ardélu pe numele lui. Acesti-a au respunsu cà nu numai cà tôte sunt adeverate; dar cá Domnulu era culpabile si despre alte multe infidelitàti contra Mariei

salle Sultanului, care inse nu le potu probá pre câtu ellu va fi la domnia.

§ 46.

Dupe intórcerea tramissului, s'a decissu ca cu tóte chipurile se se prinda viu nefericitulu Brancovénu si se fia aruncatu la inchissóre. Divin'a resbunare s'a facutu astufeliu :

Pre cându Marele Viziru proiectá se-si implinésca scopulu, Brancovénu voiá se insóre pre fiiulu seu Radu cu fiic'a Domnului Antiochu Cantemiru, si cu permissiunea marelui Viziru se o aduca de la Constantinopole in Tiérr'a Muntenésca. De aceea ia tramissu lui ua scrissóre in urmatórea cuprindere: «Cà fiiulu seu de mai multi anni « erá logoditu cu fiic'a Domnului Antiochu Cantemiru, allu cárui'a « frate acumu s'a aratatu rebelu contra Sultanului si s'a dussu la Russi. De aceea se vede nevoitu a se ingriji de confirmarea aces- « tei logodne, pentru ca nu cumva acést'a se aduca vre o banuéla « asupra lui. Daca dara acést'a nu este dupre placulu marelui Vi- « ziru, ellu este gata se strice acésta logodna, cu tóte cà acést'a ar « fi contra legiloru crestine , si se alléga pentru fiiulu seu ua alta « nora, dupe innalta multiamire a Sultanului. »

§ 47.

De acésta scrissóre, din fatalitatea lui Brancovénu, s'a folositu Vizirulu. De aceea i-a respunsu cà nu numai cà invoiesce callatori'a miressei spre Tiérr'a Muntenésca, dar cà in consideratiunea servitieloru fidele si numeróse alle lui Brancovénu, va tramite unu Capugi-basjà si unu Ceausiu ca se o faca a callatori cu mai mare onóre. Faca Brancovénu precum doresce! pentru ca se arate si la alti Domni ua pompa domnésca la nunt'a fiiului seu.

§ 48.

Acestea le-a scrissu marele Viziru, pe sperantia cà Domnulu va tramitte pre fiiulu seu cu ua numerósa suita la Constantinopole, pentru ca se ia pe nora, si cà-si va aduce din Ardélu tesaurele, adeca petrele scumpe, argintariele si aurariele, spre a face mai stra-

lucita pomp'a nuntii. Brancovénu n'a petrunsu vicleni'a acestui respunsu si a decissu se tramita numai de câtu la Constantinopole pre fiic'a lui cea mai mare, impreuna cu ginerele seu, cu mari bogatii, pentru împodobirea si pomp'a fiicei si a nurorei salle.

§ 49.

Inainte de tóte, ellu a îngrijitu se aduca pentru nunta tóte bogatiile lui din Ardélu, si fiic'a lui cu mare pompa a plecatu spre Constantinopole. Iar marele viziru a spussu in secretu cotra órecari ómeni insemnati aceste: «Minunatu lucru este cu Domnulu Tierei «Muntenesci. Eu nu potu semi inchipuescu ce are ascunsu in inim'a «sa. Ellu ne tramite adessea daruri bogate, si tóte ordinele Sulta-«nului le indeplinesce cu sirguintia si zelu. Ellu carmuesce tiérr'a «lui bine si cumu se cuvine s. c. l. Se cade dar lui mai multa onóre. «Dar eu amu primitu sigure sciri de la cei de aprópe ai sei cà ellu s'a «facutu necredinciosu si cà cugeta se fuga. Asia dar trebue se lu «consideru ca omu de nimica, nerecunoscutoriu si necredinciosu; «este prin urmare necessitate ca se cercetàmu cu scumpatate pla-«nurile lui, si atuncea se-lu judecàmu dupe faptele lui.» Aceste spuindu, a decissu se-lu dobóre de pre tronu si se-lu pedepsésca.

§ 50.

Pentru essecutarea planului lui, a allessu pre Capudgi-basia Mustafa Aga, si i-a ordonatu se faca tóte dupe consiliulu care-i voru da Cantacuzinescii. N'a asteptatu dar alt'a, de câtu pe fiic'a lui Brancovénu, care plecasse din Tiér'a Muntenésca pentru ca se vina la Constantinopole.

§ 51.

Intre acestea s'a intemplatu si acést'a, cà un doctoru Grecu, anume Corai, preparasse buruene pentru unu bolnavu, care era in cas'a lui Caimacam-Pasiá. In acellasi timpu secretariulu intimu allu marelui Viziru, s'a dussu se visitedie pre bolnavu; si vorbindu despre diverse lucruri intre dênsii, s'a povestitu si acést'a cà Domnulu Tierrei Muntenesci s'a declaratu de tradatoriu si cà s'a allessu unu Capugi-

basia se se duca peste curându se-lu destitue si se-lu puna in inchissóre, s.c.l. Acestea le-a povestitu doctorulu la alti amici ai lui, Greci; a scrissu si lui Brancovénu celle ce au se i se intâmple. Brancovénu a aretatu scrissórea acést'a cotra consiliarii sei, si mai allesu catre Constantinu Cantacuzenu. Iar acest-a a dissu: «Prea in-« naltiate Dómne, Pascele se apropie. Grecului acestui-a i trebuesce « bani. Ellu cugeta ca prin acésta descoperire se capete cevá de la « liberalitatea Vóstra. Cà aceste sunt mincinóse. este lucru vede-« ratu dupe scrissórea marelui Veziru tramissa mai de nainte. Prin a-« cést'a ellu probéza marea lui fidelitate cotra Maria Ta. » Doctorulu grecu s'a crediutu cà nici merita a capetá vre unu respunsu, si peirea Domnului a fost neinlaturata.

§ 52.

Capugi-basià Mustafa, fiindu amicu vechiu allu lui Brancovénu, a sossitu cu ordinulu de destituire la 23 Martiu a annului 1724, si s'a prefacutu cà nu are vre unu ordinu pentru Domnu, ci cà trece ca tramissu cotra Pasia de la Benderiu; si cà, fiindu-i drumulu prin Tiérr'a Muntenésca, a venitu se-lu visitedie ca vechiu amicu. Ajungêndu in deséra la unu hanu, s'a sfatuitu in secretu cu Cantacuzinescii ca ce trebue se faca in dio'a urmatóre; fiindu cà vizirulu i ordonasse se nu faca nimica fora a se consultá cu Cantacuzinescii.

§ 53.

Ado'a di Capugi-basiá a tramissu, prin unu omu allu seu, scire Domnului, cà a sositu timpulu spre a-si urmá mai departe callatori'a, si cà trebue se mérga se-lu véda. Brancovénu, fiindu cà nu avea nici ua banuéla, l'a primitu cu politeti'a obicinuita, si ânca pe timpulu cându de obiceiu se aduna toti boierii la Curte. I-a facutu ua primire forte amicale. Cabugi, basia erá urmatu de doispredìece omeni cari se numiau Ciohodari-inarmati cu iatagane si cu pistóle. Acesti'a aveau ordinu cà, daca Domnulu nu se va supune, sau se va opune, se-lu ucida indata.

§ 54.

Dupe cuvenit'a salutare, Capugi-basiá a spussu Domnitoriului cà are se-i spuna cevá in secretu, si prin urmare se éssa toti din salla, afara de Dragomanu. Indata ce au essitu toti, a scossu ordinulu si i-a spussu : «Mi-ar fi placutu, amice, se nu-ti aducu o scire atâtu «de neasteptata. Dar credinti'a ce datorescu Sultanului, me silesce «se facu aceea ce mi-a ordonatu. Afla dar cà ti s'a luatu domni'a, «si acesti'a au se te duca la inchissóre.» Dupe aceste, ómenii lui i-au pussu mânele si piciórele in lantiuri si l'au dussu la ua alta casa.

§ 55.

Dupe acést'a indata a tramissu la Cantacuzinesci si la cei lalti boieri Munteni unu ordinu cu urmatórea cuprindere : «Brancovénu «este tradatoriu, si si-a atrassu urgi'a Sultanului. Deci acumu ellu «este destituitu si va fi numai de câtu tramissu cu paza sigura la «Pórta, impreuna cu tóta cas'a sa si cu tóte averile salle. De va cu«tezá cinevá se se opuna la ordinulu Mariei salle Sultanului, de in«data se voru tramitte doue-spre-diece mii de ostasi, cari voru prapadi «cu focu si cu sabia pre toti locuitorii.»

§ 56.

Aceste fapte, pentru inimele acelloru ce nu aveau nici ua cunoscintia de lucruri, au fostu ca unu fulgeru. Numai Cantacuzinescii simtiau mare bucuria, dicêndu : «Nimine dintre supussii Sultanului «nu va face altufeliu, ci tóte dupe cumu a ordonatu Sultanulu.»

§ 57.

Ado'a di Emir Ahor Achmet-Aga a processu la allegerea unui altu Domnu, dupe ce a luatu mesuri ca se tramitia pre destituitulu la Porta. Ellu a venitu la Divanu, unde erau adunati toti boierii, si a propussu ca se se alléga Domnu Stefanu Cantacuzenu, fiiulu lui Constantinu Cantacuzenu. Acest'a se prefacea dicêndu cà nu este capabile de assemine demnitate si nu este in stare se priméscа ua

asiá binefacere de la Sultanulu. Dar Emir Ahor Aga l'a pussu binisioru la medi-locu, l'a imbracatu dupe datina cu caftanulu si l'a silitu se siédia pre scaunulu domnescu. Tatalu seu Constantinu se uitá cu ochi de crocodilu, si parea cà se intristédia si deplânge nefericirea lui Brancovénu; pe sub mâna inse surridea pentru implinirea dorintiei salle.

§ 58.

Dupe acést'a, noulu Domnu Stefanu s'a dussu la gasd'a lui Brancovénu, unde era arestatu, si cu aparenta durere de inima a voitu se-si arate innocenti'a, sau mai bine se se afume cu fumulu mandriei salle; se-i spuna cà e forte intristatu de acésta subita si neasteptata catastrofa; cà mai nainte, pre cându erá supussu unui assemine domnitoriu, erà forte fericitu, iar acuma, in vestmintele de domnitoriu, fórte nefericitu. Brancovénu i-a respunsu cu multa circonspectiune si cu ua blandetia crestinésca.

§ 59.

Dupe acést'a Brancovénu a fostu tramissu la Constantinopole cu ua mare padia, impreuna cu soci'a sa, cu cei patru fii ai sei, cu soci'a mai marelui seu fiiu, care purtá in bratie copillulu ei cellu micu, (acell-a singuru a remassu in viétia din totu némulu Brancoveniloru) si cu patru gineri ai sei, alle càror'a femei au remassu in Tiérr'a Muntenésca. In prim'a di a Pasceloru din annulu acell-a au ajunsu la cetatea Misiei numita Rusciucu. In aceeasi di nisce Ieniceri, anume pussi, au scossu din bisseric'a Patriarchiei pe flic'a lui Brancovénu, care ajunsese de mai nainte la Constantinopole, chiar precându ascultá sânt'a leturgia, si au jefuit'o in strada de tóte petrele scumpe si podóbele ce avea asupra ei; dupe care au dat'o la inchissóre pe mân'a capului Ceausiloru; iar barbatulu ei a fostu datu in padi'a capului servitiului de imposite publice (Basiu-bachiculù); iar averile lui s'au secuestratu.

§ 60.

Peste trei septamâni a ajunsu si Brancovénu la Constantinopole,

si, impreuna cu toti membrii familiei salle mai susu aretati, a fostu incarceratu in cea mai intunecósa din inchissorile de la Siepte Turnuri. Emirulu Ahor Aga a vendutu la mezatu tóte averile lui nemisicatóre, iar pre cele misicatóre adunândule la unu locu, le-a tramissu la Constantinopole, impreuna cu secretariulu seu tesaurariu si cu consiliariulu seu intimu Vacarescu.

§ 61.

Incarceratulu Domnu Brancovénu nu si-ar fi perdutu póte viéti'a, déca Domnulu Stefanu Cantacuzenu si tatalu seu Constantinu, prin neaudite intrigi, si prin accusatiuni parte adeverate iar parte minciunóse, nu ar fi intaritatu pre Sultanulu in contra lui. Pre ellu lu accusau neincetatu, cându pre ascunsu, cându pre facia, cà si de mai multi anni, si de mai curându, tinea correspondentie cu imperatii crestiniloru si cà pandiá occasiunea favorabile ca se se rescóle contra Sultanului; si pentru ca se-lu aduca la mai mare reutate,' au gassitu câtiva ómeni, din acei ce au accompaniatu pre Brancovénu si pre Emir Ahor Aga cându veniau de la Bucuresci la Constatinopole, cari au aretatu cà sub indelung'a sa domnia tiranica ellu a tramissu cea mai mare parte din averile lui la Imperatulu Germaniei, la acel-a allu Russiei si la alti domnitori crestini, pentru ca se i le pastreze; si cà pre locuitori i-a adussu la asiá stare cà nu mai sunt capabili se platésca tributulu cuvenitu Sultanului.

§ 62.

Sultanulu, intaritatu de assemine mare accusatiune, a datu ordinu ca se-lu silésca prin torture se arate avutiele salle. De aceea l'au adussu de la Siepte Turnuri la Furnu, (carcere in suteranele Bostangiiloru, unde dupe datina se facu cercetàrile secrete si torturele). Si acolo a suferitu in cursu de cinci dîle, ellu impreuna cu cellu mai mare fiiu allu seu, chinurile celle mai orribili, pene ce au marturisitu tóte celle despre tradare si despre avutiile loru.

§ 63.

Dupe acestea, la 15 Augustu i-au adussu inaintea Sultanului, care

a datu ordinu ca se le taia capetele. Iar când Brancovénu a vediutu pre carnefice cu sabi'a góla, a deschissu gur' a si a vorbitu cotra copiii sei: «Fiti statornici, copiii mei! Noi amu perdutu totu ce amu « avutu pre lumea acést'a. Se pastràmu inse sufletele nóstre, si se « platimu peccatele nóstre cu sângele nostru.» Cellu antâiu càruia i s'a taiatu capulu, a fostu consiliariulu seu Vacarescu. Allu doilea, cellu mai têneru fiiu allu seu, Mateiu. Allu treilea, fiiulu seu allu treilea, Radu, care se logodisse cu fiic'a lui Antiochu Cantemiru. Allu patruea, allu doilea fiiu, Stefanu. Allu cincilea, fiiulu seu cellu mai mare, Constantinu. Iar cellu din urma a fostu insusi ellu, nefericitulu Domnu Brancovénu. Cadavrele loru s'au aruncatu in mare, iar capetele loru s'au pussu in nisce prajini innalte si s'au purtatu pre tóte stradele orasiului, unde heraldulu (crainiculu) strigá : «Acest'a este sfêrsitulu tradatoriloru!»

§ 64.

Veduv'a Dómna, miculu ei nepotu si cei patru gineri, au remassu ànca la inchissóre. Dar spre a-si rescumperá libertatea, au promissu se dea doue sute cinci dieci mii lei. Prin acesti bani, pre cari voiau se-i platésca din averile loru, ar fi pututu scapa de la osinda, déca Domnulu Stefanu, prin vicleni'a lui si prin dare de ua suma analoga de bani, n'ar fi uneltitu pre lûnga Porta ca se-i essiledie la orasiulu Chiutai din Asi'a mica, ce este calle de optu dille de la Constantinopole. Ea a statu acolo trei anni, dupe care nu numai cà si-a capetatu libertatea dar si-a redobanditu si mosiele barbatului ei, iar apoi s'a intorsu in Tiérr'a Muntenésca, unde si acuma petrece.

DEPLORABIL'A SORTE

A LUI

STEFANU SI CELLORU-LALTI CANTACUZENI

§ 65.

Stefanu Cantacuzenu la 23 Apriliu allu annului citatu a capetatu investitur'a Domniei de la Pórta.

§ 66.

Sultanulu, dupe raportulu unor-a din boierii Munteni, cà adeca Stefanu Voda a dossitu cea mai mare parte din sculele lui Brancovénu, s'a decissu ca la ua occasiune favorabile se stinga tóta famili'a Cantacuzeniloru. Deci a dissu ua data cotra Marele Viziru: «Cânii, cari nu se rusinédia nici de mine, nici de Domnitoriulu loru, «nici de ceillalti domni crestini, ci cauta se-i insiele, ca câni trebue «se móra.»

§ 67.

La 21 .... a annului 1716, s'a dussu unu Capugi-basia la Bucuresci la Stefanu Voda (pre cându ellu nici nu banuiá cevá), ca se-lu destitue dupe datina. Acest-a a ordonatu unui gramaticu turcu, se cetésca in publicu unu ordinu in cuprinderea urmatóre: «Este «destulu timpu de cându Stefanu Voda domnesce preste Tiérr'a «Muntenésca. Deci a aflatu cu calle Sultanulu ca se se numésca in

«loculu seu Domnulu Moldovei Nicolae Maurocordatu ; iar ellu se «se duca la Constantinopole, unde se se bucure de gratiele si de «mil'a Sultanului si se traésca fericitu si imbilsiugatu.»

§ 68.

La 25 Ianuariu acellasi annu, a plecatu Stefanu Voda cu tatalu seu Constantinu Cantacuzenu, cu soci'a sa Paun'a si cu doi fii ai sei, Radu si Constantinu, cotra Constantinopole. Ajungêndu acolo, s'a coboritu fora pedica la cas'a Tierei Muntenesci. Amicii lui, crestini si turci, s'au dussu se-lu visitedie cu mare bucuria, fiindu cá nimeni nu sciea cà Marele Viziru hotarisse mórtea lui.

§ 69.

Marele Viziru Ali-pasiá, carele atunce se aflá la Adrianopole ca se adune osti contra Poloponesului, a scrissu locotenentului seu de la Constantinopole, ca se ordone a se traduce in limb'a turcésca cea din urma scrissóre a gubernatorului generale din Ardélu catra Stefanu Voda, si se o dea Sultanului, pentru ca se se védia necredinti'a lui cotra Sultanulu si correspondenti'a lui secreta cu Imperatulu Germaniei. Cum a facutu acést'a Caimacamulu, Stefanu Voda din ordinulu Sultanului a fostu depussu la inchissórea lui Bostangi-basia. Apoi in septamân'a Pentecostei la 7 Iuliu 1716, la 4 ore de nópte, l'au sugrumatu antâiu pre dênsulu, apoi pre tatalu seu Constatinu. Capetele loru au fostu despoiéte, umplute, si tramisse Marelui Viziru la Adrianopole; iar cadavrele loru au fostu aruncate in mare.

§ 70.

Peste câteva dille s'au tramissu la Adrianopole, cu mare padia, Michaiu Cantacuzenu, fratele lui Constantinu Cantacuzenu si Radu Dudescu, cumnatu de sora allu lui Stefanu Voda, cari fora intardiare au fostu sugrumati. Dar Dómn'a Paun'a, soci'a lui Stefanu Voda, impreuna cu doi fii ai sei, au fostu ascunsi de cotra nisce crestini, si cu ajutoriulu Providentiei au scapatu de acolo intr'unu chipu miraculosu si s'au dussu la Neapole. Peste pucinu s'au dussu si la Rom'a, la Vien'a, la Veneti'a si la Petersburgu, unde si acumu petrece sub

protectiunea Mariei salle Imperiale. Astu feliu trebue nesocotitii se judece cà nu potu se despretiuésca mil'a si marinimi'a faceriloru de bine; si cà in acésta monarchia orthodoxa se padiesce totudeun'a porunc'a lui Dumnedieu: « Fà bine celloru ce ti facu reu. »

FINE.

Partea a dou'a

DIVANULU

DIVANULU

SAU

GALCÉV'A INTIELLEPTULUI CU LUMEA

SAU

GIUDETIULU SUFLETULUI CU TRUPULU

A LUI

IOANU DIMITRIE CONSTANTINU VOEVODU

Antâiu isvoditu si de iznóva din vechiulu si noulu testamentu in slav'a si folosinti'a moldovenescului nému; in vremile Mariei Salle Blagocestivului, prea luminatului Moldaviei obladuitoriu, Ioan Anthiochu Constantinu Voevodu, alcatuitu; turm'a a pravoslavnicului moldovenescului narodu, de prea o svintitului Parintelui Savva, Archiepiscopulu si Mitropolitulu Sucevei; ocarmuindu-se iara cu osârdi'a si epitropi'a cinstitului si blagorodnicului boiariu D-lui Lupu Bogdanu Hatmanulu, s'au tiparitu in orasiulu scaunului domniei, in Iassi. Velétu de la Adamu 7206, iara de la mantuinti'a lumii 1698 mesiti'a Augustu 30.

(Si s'au tiparitu prin ostenél'a smeritiloru si mai miciloru: Athanasie Ieromonachulu si Dionisie monachulu, moldoveni.)

Herbulu tiarii vechii si-au fostu allessu bouru,
Numele vestindu-si ca tunulu prin nouru.
Noii mai pre urma avêndu-lu mosia
Totu acellu vechiu nume mai vestindu-lu sie.
Intr'acésta vreme cine-lu stapanesce,
O Dumnedieu svinte, tu îllu ocrotesce.
Cu mân'a ta svânta l'au incoronatu-lu;
Si bratiulu teu tare l'au intemeiatu-lu,
Parintiésc'a scara si scaunulu dându-i,
Cerésc'a ta arma, crucea, intindiêndu-i.
Spata-i povatiesce, biruindu pre tóta
Vediutu-nevediuta vrajmasiésc'a glóta.
Caruntetie védia, betranetie-ajunga!
Slavitu fericesce-lu, cu viétia 'ndelunga!

BLAGOCESTIVULUI, PREA LUMINATULUI SI NOA CINSTITULUI, DULCELUI SI MAI MARELUI FRATE, IOANU ANTIOCHU CONSTANTINU VOEVODU, CU DUMNEDIÉSC'A MILA DOMNU OBLADUITORIU TIERRII MOLDOVEI, DE LA ALLU MARIEI SALLE MAI MICU SI PLECATU FRATE, IOANU DIMITRIE CONSTANTINU VOEVODU.

CARTE DE INCHINATIUNE.

Astronomii, adeca a stelleloru cunoscatori (prea luminate, cinstite, iubitulu meu frate!) intru tóte câte intru a ceriului trupu stelle se pórta, doue numai neclatitóre si nemutatóre a fi arata, carele un'a in partea ceriului de-asupr'a, éra alt'a in partea ceriului de desubt, a se afla povestescu: un'a *polus arcticus*, éra alt'a *polus antarcticus* le numescu, prin carele a ceriului trupu si rotundiéla se invertesce.

Aceste déra doue stelle (mai marele meu si iubitu frate!) macar cà cu starea un'a de la alta lunga departare si mare deosebire au; ânse iarasi (dupa socotéla) pururea nedespartite si totudeun'a nedeosebite suntu; si a loru un'a cotra alt'a drépta potrivire, si un'a impotriv-a altei-a neclatita odihnire si rezimare, nici a ceriului lata latime, nici a sferei pamêntului gróssa grossime, a o opri séu a o desparti potu. Cà precum doue róte intr'ua ossia se léga, asia acelle printr'ua mintésca ossia (care *axon* se chiama) un'a cu alt'a se prin atât de meidianu despartire intrulocadia.

Intr'aceste doue stelle centrulu, adico tint'a mijlocirii câtintiei ceriului se immijlociadia, si in acea adeverata mijlocire a rotundielei pamêntului se asiédia, carele din vertutea a aceloru doue dreptu cumpanite si potrivite stelle, acelle câte de-asupra centrului intemeiate sunt, nici cum in susu séu in giosu, in drépt'a séu in stâng'a

a se muta séu a se clati potu; ci ori câte in a catintii ceriului cuprindere se cuprindu, tóte intr'acellu in mijlocu drepte mijlocitu centru se rédima preste tôte.

Ca aceste déra doue stelle (dulcele meu iubitu mai mare frate!) doui frati séu doue inimi a doui (ânse adeverati) s'aru assemena putea frati, carii cu starea locului si cu departarea deossebirii (trupesci) macaru cà câtu departe departati si cu petrecerea ne intrulocati aru fi, ânse dupe a sufleteloru de nimica ceva-si oprita petrundere (de vreme ce sufletulu neopritu si prin tóte petrundiatoriu este) pururea nedepartati, totudeuna si in tôte date intrulocati se afla. Acmù déra ce bine, séu ce frumosu, de câtu a petrece fratii impreuna? dice Psalmulu 132. Asia dara intre doui frati dragostea (ca intre doue stelle centrulu) nemutata prea intemeiata se mijlociadia; adeca intrè doue inimi a doui frati nesmintita si nebetegita se asiédia; si asia din doue inimi ua adeverata dragoste isvoreste, care ca allu treilea frate a fi se socotesce. Acesti-a déra cu acellu de auru allu dragostei fratiesti legânduse si impletinduse lantiulu, neruptu si neindoitu va fi, marturisesce intielleptulu, «funea intreita anevoe se va rumpe.» (Ecclesiastulu cap. IV, versu 12) Acesti-a totu deauna in tóte si pretutinderea bine voru âmblá, adeveresce iarasi intielleptulu: «trei suntcarele bine âmbla» (Pilde, cap. XXX, versu 29).

Thalesu filosofulu, carele dintre cei siepte ai Greciloru intiellepti unulu era, pentru trei lucruri boziloru sei multiamita si blagodarenia a face obicinuitu era: antâiu càci omu si nu dobitocu, a dou'a càci barbatu si nu femeia, a trei'a càci Ellinu si nu barbaru, l'au facutu. Asia dara eu, (dulcele meu cinstite si mai mare frate!) pentru trei lucruri cellui in troitia de ua fiintia Dumnedieu, vecinicu a totu tiitoriu si chivernisitoriu imperatu, slava, cinste si inchinaciune trimitu. Antâiu, caci nezlosovnicu innoplemennicu, ci pravoslavnicu crestinu; a dou'a, càci nu altei biserice, ci a resaritului urmatoriu; a trei'a càci nu altui-a, ci mariei talle dintr'unu parinte si dintr'ua maica, m'au facutu si m'au nascutu frate, pre carele, ca pre ua intemeiata si vertósa sprijinéla si cetate, te tiiu. Adeveresce imperatulu Solomonu dicêndu: «fratele, carele se ajutoresce de frate, ca

ua cetate vertósa.» (Pilde, cap. XVIII, vers. 19). Asijderea, precumu isvorulu micu in ap'a mare a da nazuesce, asia eu cotra mari'a ta si cotra a mariei talle cinste allergându, cinstea se mi se marésca; precumu frumosu graiesce Esthera (cap. X, vers. 6): «isvorulu micu in ap'a mare se maresce.» Si macaru cà de unu filosofu óre carele s'au graitu: «gur'a, carea singura pre sine se lauda se fia putindu;» mai vertosu, cà alle mariei talle laude alle melle sunt; ânse, precumu adeverulu pre tóte biruesce si preste tóte stapanesce, adeveritu si sciutu imi este: «cu a acestui-a daru, a adevèrului vestmêntu imbracându-me, mirosulu vesminteloru melle ca mirosulu smirnei,» marturisesce Cantarea Cantàriloru (Cap. IV, vers. 11). Pentru acést'a, cinsti-voiu, lauda-voiu si acést'a tuturoru marturisi-voiu càci mie in cinste, in lauda si (cu a lui Dumnedieu ajutoriu) ajutându-mi esci. Dar pre cine voiu cinsti? prorocului me invétia: «Nu da altuia slav'a ta, si vrednici'a ta némului strainu.» (Varuch, cap. IV, vers. 3). Pentru acést'a, cu cinste, ca domnului si fratelui meu mai mare, me voiu inchina. Si cumu nu te voiu cinsti? Iarasi voiu dice. Si cumu nu voiu marturisi? Iarasi voiu grai. Cà eu de voiu tacea, au anim'a si dragostea nu-mi va striga? Au acellea alle mariei talle cotra mine nenumerate de bine faceri nu voru marturisi? Au cu prorocului impreuna nu voiu canta:» parintele meu si maic'a mea m'au lassatu pre mine, iara domnulu meu, (fratele meu), m'au luatu pre mine. «Pentru acést'a dar a mariei talle totu-de-a-un'a si in tóte dillele cotra mine, dintru acea adevarata fratiésca dragoste isvorite, ca de viétia facatóre de bine facere, isvóre aretate, càrora resplatire si la pretiu preturire a da vrednicu nefiindu, acestu allu meu pucintelusiu pentru multu, mititelusiu pentru mare daru, cu rugaminte spre primire illu aducu; carele de intâiu a próstei si nevrednicei melle minti, ca unu de floricelle cullessu si legatu manunchiasiu, carele ântâi'a a ostenintiei melle resadire si odraslire este, spre a mariei talle buna miroséla, l'amu, alegândulu si gatindulu, adussu. Anse cu óre ce si osârdia, si ostenintia, din a multor'a, nu de pamentesci ci de ceresci ogóre, nevesteditóre floricelle, cu nestricatoriu mirosu adunate, si intrulocate le-amu prefacutu.

Anse cu acésta indemnare, pre Maria ta priimitoriu, si a ostenele

ca acestea insotitoriu sciindu, precumu si alte intru a Mariei talle vremi multe l'au resaditu si infloritu, asia me rogu ca si aceste alle melle ostenele (carele suntu ca nisce de unu prostu neinvetiatu gradinariu adunate floricelle) a se semana, a se sadi, a inflori, si tuturoru dempreuna a se obsci se bine voesci, si se nevoiesci. Si mai vertosu totu moldovenesculu nostru nému, cu Cantarea Cantàriloru a strigá, si unulu altui'a in bucuria aretându a cantà se indemne dicêndu : «flóre s'au deschissu in pamêntulu nostru.» (Capu II, versu 12).

Anse macar cà acesta allu meu darisioru, Mariei talle nevrednicu si netrebnicu este, càci multi minunati multe minunate, slavite, si lumei obstite, tie pe urma lassate, au facutu si aratatu, de pomenire destoinice si vrednice lucruri, carele ca sórele in senin'a vreme dau radie, si ca lumin'a in intunerecu ce luminédia. Au póte dara luminuti'a luminarellei, impotriv'a sórelui se stralucésca? Au póte moviliti'a in a Olimpului munte cósta se se cunósca? Ba! Anse, precumu fericitulu Pavelu graiesce: «in cas'a mare, nu numai de auru si de argintu, ci si de lemnu si de lutu trebuescu vase». (Cotra Timotheiu,Cartea II, Capu II, versu 20). Si macaru cà tóte blastamatiile si nevredniciile in mine se afla, ânse Mariei talle placute si invoite fiindu, de trèba si vrednice suntu; si macaru cà acést'a a dice nevrednicu suntu, ânse: «nevrednici'a mea aceea mi-au aujatatu» (dice Issai'a Capu L XIII versu 5.) si cu acést'a invrednicindu-me, acésta a teneretieloru melle antâi'a nascuta róda Mariei talle inchinându si daruindu, bine invoita, priimita si placuta a fi, cu plecatiune rogu, poftescu; si intru acést'a remâiu, allu Mariei talle mai micu si plecatu frate.

Ioan Dimitrie Constantinu Voevoda.

(de la Udriiu)

CETITORIULUI SI DE OSTENINTIA IUBITORIULUI BUCURIA !

Cinstite si de truda iubitoriule cetitoriu, éta trei spre a sufletului dulce gustare ti se intindu mescióre. In cea dentâiu dara alle lumei adeca a trupului nebunii si relle, sufletului stricatóre si de totu omoritóre pofte; si impotriva a intielleptului, adeca a sufletului intiellepciunei cunoscintia, si spre lumescile, se nu dicu trupescile, desfrenate pofte, infrenare, oprire, si parasire se cuprinde.

In cea a dou'a, pentru alle lumei graite minciuni si barfituri, si pentru a intielleptului vorovite adeveratu cuvinte marturi si marturii aducêndu-se, lumea de mincinósa, iara intielleptulu de credinciosu se dovedesce. In cea mai pre urma, care a trei'a este, pentru galcevele si pârele carile mai de nainte intre intielleptu si intre lume, adica intre sufletu si intre trupu, s'au facutu, ca paceluiti, bine invoiti, si dupa dumnedieescele porunci amandoui impreuna pre o calle si pre un drumu a umbla si a se indrepta îi învétia. Si precumu cea vecinica, asia cea vremelnica intre dênsii a se alcatui pace si prietinire îi învitédia. Intre aceste trei mesciore, adica tratajei, ca intre luminóse si ne pravuite oglinde, precum a trupului, asia a sufletului statu si podóba iti privindu socotesce, si ceva dintr'acesta lipsa, seu grozavu vediendu tocmesce, si cumu se cade frumosu oranduesce si impodobesce, si precumu lui Dumnedeu asia si ómeniloru placutu si cinstitu a fi se te invrednicesci.

Aicea déra care grozavi'a si frumseti'a trupului, si care grozavi'a si frumseti'a sufletului sa fia vei afla. Caci amanduroru podóbele si desbracàrile éta de facia stau. Antâiu dara lumea, adeca trupulu, spre care in adancimi nemesurate besne fora fundu este sè te rapésca, si in veci fora esire se te prapadindu chinuésca. Asijderea intielleptulu, adeca sufletulu, de acea besna si prapastia ferindu-te, si

despre a ei allergare impedicândute, spre care slava, fericire si in veci fora sfersire bucuria te indemnându invitédia, carele besn'a intunerecului lumescu arata si luminédia, si cellea care cinstesce si de lauda vrednice a fi descopere și invétia.

Asijderea a lumei, adeca a trupului, reu cunoscute si strâmbu graite minciuni, cu alle salle drepte respunsuri, si cu vechile si nouele s-te scripturi adeveresce, ivesce si desvelesce, carele cu intregu sufletu cercândule si ispitindule, vecinica vei avea viétia, precumu marturisesce Evangelistulu: «ispititi scripturile, cà vi se vede voe intrânsele viéti'a veciloru a avea.» (Ioanu Capu V, versu 39.)

La aceste trei dara mese, éta si doue ti s'au datu pahare, dintru carele, carele iti va fi voi'a acellu-a vei lua; ânse unulu pe dinafara cu frumósa si placuta poleiéla, iara pe din lontru de arama, cu cotlita si cumplita otravita beutura; iara altulu nearatosu si nedragastosu pe dinafara, ânse de auru pre din lontru, si de a vietii apa si plina de dulcétia beutura plinu este. Adeca paharulu frumosu, aratosu, lumea sau imperati'a ei, paharulu nearatosu si cu smeritu chipu, ceriulu sau imperati'a lui este; dintre aceste doue pahare bogootzulu Davidu bine, cumu se cade, frumosu, intielleptiesce, si-au allessu. « Paharulu mantuintiei (dice) voiu primi, si numele Domnului voiu striga. » (Ps. CXV. versu 13.)

PAHARUL VIETII

Acest'a adeveratu paharulu care viétia drege, si nemórte vestesce este ; a acestui paharu dulce beutura nu se mai sfersiesce ; a acestui paharu plinire, sufletulu in veci ca vinulu cellu de veselia si de bucuria adapa. Acesta-i paharulu, pentru care Domnulu nostru Iisusu Christosu si mantuitoriulu nostru cellu cu bratiu vertosu dice : «luati, beti dintru acest'a toti.» (Matheiu, Capu XXVI, versu 26 ; Marcu Capu XIV, versu 22; Luc'a, Capu XXII, versu 19.) Intr'acestu paharu acea duhovnicésca, adeca sufletésca este beutura, dintru care toti allesii lui Dumnedieu voru se bea, marturisesce Pavelu. (Cartea I. Corintheni, Capu V, versu 4). Pentru aretarea dara cea pre din afara (o iubitule !) nu te scarandavi, nici te mahni, càci frumosu este, numai trupesciloru ochi nearatosu a fi li se pare; ci cu dra-

goste primindu-lu, iea, bea, ca sufletulu saturândulu, a necuratiiloru pojaru si innaltiata para va stinge, si va potolindu stemperà Asijderea pentru a celluia-laltu pre din afara frumsetia paharu, ochiulu teu nu se amagósca, si ghisdavi'a lui inima ta se nu, revnindu, poftésca, cà intrensulu otravita nebunia este, si pentru carii paharulu acellu-a primescu, Proroculu asiá dice: «beau si se turbura, si se nebunescu.» Pentru beutorii lui iarasi altu Prorocu dice: «turburatu-s'au si cletitu-s'au ca bétulu, si tóta intielleptiunea loru si-au versatu.» (Psalmu CVI, versu 27) si iarasi acellu-a fericitulu dice: «focu, érba, puciósa si duhu vivornicu, partea paharului loru.» (Psalmu X, versu 6). Acesta-i paharulu acellu-a, pentru carele iarasi acellu-a blagoslovitu graiesce: «a càreia drojdii nu voru scadea, si voru bea toti pecatosii pamêntului.» (Psalmu LXXIV, versu 8). Acesta-i paharulu allu urgiei lui Dumnedieu, pentru carele singuru dice: «iea paharulu a vinului urgiei mele si vei drege dintrênsulu tuturoru némuriloru pamêntului, si voru bea, si se voru turbura, si voru nebuni.» (Ieremia, Capu XXV, versu 15—16; cauta si Apocal. Capu XVI, versu 19 si Capu XIV, versu 10).

Dupe acést'a, pre mesicióre pre acestea, éta totu feliulu de hrana, éta totu némulu de póme: este póm'a vietii, este póm'a mortii, este pânea vietii, este pânea mortii; carele vei vrea acelle vei manca. Frumósa dara si aretósa la chipu si mangaiósa la vedere póm'a mortii; nu te amagi, ci pomenesce precumu odinióra cu acésta póma Ewa s'au insielatu, si dându si barbatului seu, saraculu omenesculu rodu, indata spre mórte s'au inturnatu. Cà mancându, dulce iti va parea, inse amarânduse, sufletulu iti va otravi; marturisesce Ioanu: «facutu-s'a (dice) gur'a mea ca mierea, si daca mancaiu, amaritu-s'au in pântecele meu.» (Apocal. Capu X, versu 10).

MÉS'A NECURATIEI

Pre més'a necuratiei pânea si vinulu nedreptàtii este si carii la dêns'a siedu «manânca pânea necuratiei si beau vinulu nedreptàtii.» dice intielleptulu (Pilde Capu IV, versu 17). Pre més'a lacomiei bucatele nesatiului suntu pusse, si carii dintrânsa manânca saturarea nu sciu. Au nu pentru acesti-a dice Proroculu «cânii fora rusine

nu sciura saturarea»? (Issaia Capu LVI, versu 11, si Iezechielu Capu VII, versu 19).

MÉS'A CURATIEI

Asijdirea pe més'a curatiei pânea vietii, vinulu nemortii este, dice Domnulu: «cine carnea mea manânca si sângele meu bea, nu va gusta mórte.» (Ioanu, Capu VI, versu 50—51). Pre acésta mésa pom'a a pomului vietii se pune; cine o va mancà in veci va trai. Pre més'a acést'a hran'a dumnedieescului cuvêntu pussu nainte: «nu din singura pâinea viu va fi omulu, ci din totu cuvêntulu carele din gur'a Domnului esse.» (Deutoronomu. Capu VIII, versu 3; si Math. Capu IV, versu 4.)

Acmù dara (o destoinicule cetitoriu!) éta més'a dreptàtii, pânea vietii, vinulu nemortii, si póm'a de viétia datatóre, si acestor-a luptatóre si imponcisiatóre, carele se fia aévea si chiaru ti se arata. Acestea dara cu scrissórea a le insemna, osteninti'a la mine; iara dintr'acestea, carele a face, si carele a nu face, invointi'a la tine este.

Asijderea aminte se-ti fia cà in cartea dintâiu, la care pêre la cartea adou'a, care marturia se aduce, glavinele pre margine insemnate suntu pentru mai prelesne pricepere.

Asijderea celle pentru assiediarea pàcii 76 de ponturi, care pontu pentru care tréba se fia, iarasi cu glavine pe margini iti suntu aretate.

Acestea dara cercându, citindu si ispitindu, nu numai cu citél'a se remâi; cà pêne nu le vei duce la *praxen*, folosintia nu-i, precumu frumosu S-tulu adeveresce Grigorie: «invetiatur'a acellui-a ce graiesce se pierde, cându glasulu cu lucrulu nu se ajutoresce»; si precumu dice Apostolulu: «Nu cellu-a carele au cunoscutu poruncele, ci care le-au facutu pre dênsele, numai acellu-a va esi mantuitu.» (Ioanu Capu XIII, versu 16; si Iacovu, Capu I, versu 25).

Spre acestei a nóstre ostenintie din s-tele scripturi dândute, si (precum sciutu este) cevá gresiéla sau lunocare aflându, cellu negresitu cine se fia pomenesce, si celle smintite si gresite indrépta si tocmesce, si Dumnedieu milostivulu in fericita viétia crutiândute, in tóte bine, precumu trupesce asia si sufletesce, adaoge si sporesce.

Voitoriulu de bine,

Ioanu Dimitrie Constantinu Voevoda.

PREA LUMINATULUI, BLAGOCESTIVULUI, SI PREA CUVENTARETIULUI IOANU DIMITRIE CONSTANTINU VOEVODA, TOATE CELLE DE LA DUMNEDIEU DORITE!

A Mariei tale poslania si carte cu tóta inim'a si cu bucuria primit'amu; si cu atâta mai multu, càci pre a loru talle invetiaturi antâiu odrasla o amu cunoscutu. Ferice-ti de buna invointia, prea vitézulu meu sufletu, intielleptiesce a judecatu; ca eu, plugariulu carele la hold'a mintii talle âmu ostenitu, dupe Apostolului cuvêntu, mai antâiu din ród'a ei se iéu; de care lucru se me credi, de vreme ce afara din tóta imbunarea graiesce, atâta de frumósa si dulce in gustare mi-au parutu, câtu a nu striga n'amu pututu: O, intru totu imperatéssa retorica! cu câte dururi, cu câte slave, in pucina vreme, pre iubitorii tei imbogatiesci! si indata aminte de roditoriulu acell-a pamêntu mi-amu adussu, pre carele Evangelistulu cumu cà au roditu, cu multulu immultita semânti'a ce au priimitu îllu lauda, si cumu cà acésta pilda si intru Blagorodi'a mintii talle s'au plinitu amu dissu; care pucina semântia ai smeritei melle didascalii priimindu, intru invetiaturi cu miiele immultita au resaritu róda. Si cu acestea ânca mirândume, amu totu atuncea si crestinésc'a ta rêvna laudatu; cà indata, spre slav'a lui Dumnedieu, in candil'a acestei carticelle, a darului si a invetiaturii ce intru tine ai, lumin'a a aprinde nu te-ai lenevitu. Si mai vertosu pentru ca toti ai càroru ochi semaluitori suntu se védia si se marturisèsca, cumu cà invetiatur'a unde vre ua fiintia buna, adeca vre ua iscusita minte afla (precumu a Mariei talle), pre celle grelle iusióre si pre celle ce la multi preste putintia suntu putintióce le face. Laudata daru ca

pre ua vrednica si intru tóte deseversita a Mariei talle amu cunoscutu cartea; si asia o va cunósce fiete cine, à carui'a cu fumulu zavistiei sufletesci ochi intunecati nu voru fi, de vreme ce cartea acést'a, aflare minunata si gându; decia si didascalia cu totului totu pravoslavnica are, care capulu si incepatur'a credintiei nóstre este; asijderea despartirea pàrtiloru ei dupe pricini, fórte cumu se cuvine; si a voróvei infrumsetiare, pre câtu a moldovenescului nému limba a cuprinde póte, cu retoricescu mestersiugu impodobita, adânca si bogata, la dovedirile a vechii si a nouei scripturi. Cu istorii si respunsuri si acellor de pre din afara intiellepti indestulitu infrumsetiata. Si ca cu unu cuvêntu se dicu, cu didascalia tocmita, atâta câtu, mai multi cei ce de angerésc'a istetiune si a mintii ascutire scire n'au (pentru prea de minune lucru ce este) a Mariei talle ostenintia a fi, a o socoti se voru indoi. Ci macaru cum, de vreme ce, precumu Thales filosofulu, dice: « de câtu tóte lucrurile mai intiellépta este vremea » singura iti va arata, de una vreme ce incepaturile pêne intr'atât'a iti suntu câtu de slavite roduri, si prea cinstite lucràri sfersitulu astépta. Acmù dara, prea luminate, bine calatoresce, si cu darulu lui Dumnedieu spre a invetiaturei si a intielleptiunii dragoste sporesce; si asia adeveratu se fii, cà nu indelunga vreme si in rândulu a mariloru sei viteji intielleptiunea numerândute te va incununa. Vietiuesce, a pravoslavnicei biserici cu miile doritu odoru, si de pururea prin intielleptiune intru celle cotra Dumnedieu inaltiàri procopsindu, intru a celloru de aprópe folosiri se fii. Amin.

A Mariei talle smerita sluga si rugatoriu,

Ieremia Cacavelà.

(Fac-simile dupe editiunea din 1698.)

A LUI

IOANU DIMITRIE CONSTATINU VOEVODA

DIVANULU LUMII

CU INTIELLEPTULU

SAU

GIUDETIULU SUFLETULUI CU TRUPULU

CARTEA ANTAI'A.

I. LUMEA DE CINE-I FACUTA A SCI TI SE CADE.

Intielleptulu.

Vre-reasiu si asiu pofti ca se te sciu (precumu mi se pare) O, lume falnica, amagitóre si trecatóre, cine te-au facutu si ce esci? de cându esci, si de cându esci cumu te tii?

II. LUMEA DE DUMNEDIEU A FI CREDE.

Lumea.

Eu suntu fapta si plasmuirea a vecinicului imperatu, si suntu gradina plina de pomi, sau pomi plini de róda; si mai adeveratu: vistiariu plinu de totu binele; si suntu 7207 de ani de cându intr'acestu chipu frumosu Domnulu m'au mestersiugitu; si me tiiu cu omenii si omenii cu mine.

III. LUMEA TRECATORE A FI SE SCII.

Intielleptulu.

Adeveratu precumu plasmuirea lui Dumnedieu se fii sciu si crediu. Asijderea gradina plina de flori. Numai eu, pre câtu pricepu, florile talle iara curundu vesteditóre, cadiatóre si in nimica intorcatóre; si pomii, si pómele pómiloru tei me temu se nu, ca pomulu cellu ce Dumnedieu au poruncitu lui Adamu a nu manca, se fia; si porunc'a Dumnedieului si a ziditoriului seu calcându au mancatu, si cu mórte au muritu. Iara avutiele vistiariului teu, nestatatóre. Petrecerea ta cu ómenii, si ómenii cu tine, desiertare si amagéla este. Iara pentru a anniloru vechime câtu ai, multu me miru : atâtu câtu esci de amagitóre, mincinósa si siugubétia, cumu te Dumnedieu rabda, si nu te, cu unu césu mai nainte, prapadesce ? ci cu acést'a, pre a sa prea bogata mila si indelunga rabdare svitesce.

IV. CU A LUMII FRUMSETIA NU TE AMAGI.

Lumea.

O, nebunule si desiertule de minte ! Cumu cà amagitóre si mincinósa se fiu dici, nu cauti se vedi si se cunosci frumsetiele melle? nu privesci podób'a mea ? nu oglindesci bunurile melle ? nu iei aminte desfatàrile si desmierdàrile melle?

V. LUCRURILE LUMII CA PRAVULU INAINTEA VENTULUI.

Intielleptulu.

Vediu frumsetiele si podob'a ta ca érba si ca flórea erbii ; bunurile talle in mânele talhariloru si in dintele molieloru ; desfatàrile talle pulbere si fumu, care cu mare grossime in aeru se inaltia, si indata reschirânduse, ca cându n'ar fi fostu, se facu.

VI. PRE IMPERATII LIMBELORU PUTERNICI VEDIENDU, NU TE MAHNI.

Lumea.

Vai, nepriceputule si strainule de minte! (Ce dici cà ai buna pri-

cepere) cu ce minte si cu ce socotéla, cuvêntu ca acest'a dici? Eni, iea aminte si iea sém'a pre imperati, cumu sfarâma si facu cetàti, cumu prapadescu si facu óste, cumu omóra si iérta, cumu ieau si dau; si privesce pre bogatii, pre carii eu îi imbogatiescu, cà nici cumu cevá le lipsesce, si totu ce poftescu le se afla. Au nu eu le dau? au nu de la mine ei au acestea?

VII. LUMESC'A NOROCIRE N'ARE FERICIRE.

Intielleptulu.

Dara pêne cându acestu bunu allu teu si fericitu daru mostenescu?

Lumea.

Nu au hotaru, nici seversitu.

VIII. NOROCIREA FORA HOTARU.

Intielleptulu.

Cunoscut'amu si adeveratu este cà nu au hotaru; ci cându nici se gandescu, atuncea tóte aceste le lipsescu si de tóte se golescu si se saracescu, si din vestit'a si laudat'a bogatia, in blestemat'a si defaimat'a saracia trecu; si sfersitulu cellu bunu si dulce se fia ar trebui, si veselu s'ar cadea, in reu si in amaru se intórce, si cu nepovestita intristare se intórce in tierân'a sa. Iara sufletulu in gheena fora mila se, in veci fora deseversitu, chinuesce.

IX. PILDA DIN VECHIMEA ISTORIEI, IEA.

Lumea.

Bine amu dissu eu cà priceperea îti lipsesce, iara mintea te-au lassatu strainu; dara nu ai istoriile cetitu, nici ai chronicele cercatu, ca se scii si se inveti in câtu de pucina si scurta vreme Alexandru imperatu, feciorulu lui Filipu, câta lume au supussu? câte tierri au agonisitu? câte cetàti au sfaramatu si au facutu si câte avutii au castigatu? si cu cinste intru a sa imperatia s'au seversitu?

X. PILDA DE PE ALEXANDRU MARELE.

Intielleptulu.

Ba cititu si amu cercatu; ci ànca amu aflatu cà de ua mica a lui sluga, si in pucina beutura, ua picatura de vinu amestecatu, dintr'atât-a marime ce avea, mai de giosu de câtu toti l'au facutu, din imperatia in saracia, din vertute in slabiciune, din frumsetia in grozavia si ponegrétia; si ca se nu cu unu cuventu dicu, din viétia in mórte, si din viu mortu l'au prefacutu si cu mare intristare sufletulu la iadu l'au mutatu. Dara acést'a este facerea de bine a ta? cu acést'a celloru ce cu tine se semetiescu, si in tine se nadejduescu platesci? Acést'a este seversirea, si mai pre urma esirea, acelloru ce tinu si socotescu cà bunurile talle n'au seversitu. O, vrednica esci de urire si de lepadare!

XI. DUPE MORTE NUMELE NU IN REUTATI, CI IN BUNATATI VESTITU SE REMAIA.

Lumea.

Dara cu acesta minte te porti? Si cu acésta socotéla âmbli, O, sburatule de minte? Dara eu càci dissi cà bunurile melle n'au sversitu, n'amu dissu precumu, cei ce le stapanescu, nu voru muri; ânse de voru si muri ei, iara numele si slav'a loru nu móre, nu se trece, nu se seversiesce, ci in veci remâne; si pentru acést'a voi toti mai vertosu de câtu pentru tóte ve siliti, ca voi trecênduve, numele cinstitu se ve remâia.

XII. NUME VESTITU CU FACEREA DE REU NU VEI AGONISI.

Intielleptulu

Poh! cu ce dulcétia de miere, ânse cu otrava amestecata si nemine a me ospeta poftesce, si a face silesce; adeca eu cu slav'a bogatiei talle a me afla se silescu, ca nume vestitu se agonisescu, si in pucina vreme tóte celle alle pohtei trupului mieu se facu, (precumu Alexandru) ce folosu voiu avea? càci ellu atât'a rotundiéla a pamêntulului calcându, si atâte imperatii supuindu, dupe mórte locu mai multu de siepte palme nu i-au remassu, si pe acellu-a nu

ellu, ci pamêntulu pe dênsulu l'au stapanitu; càci cà tierr'a pe peptulu lui s'au suitu, ochii i-au umplutu, gur'a i-au astupatu; si cu acést'a pilda aducêndu-i, cà nesaturânduse de slava, se se sature de lutu, si trupulu acellu-a ce ómenii fiiu lui Dumnedieu (pentru frumsetia) a fi socotea, viermii si gandacii pamêntului l'au mancatu, si din tierâna fiindu iarasi in tierâna s'au intorsu. Au dóra mai deafirea de câtu densulu me voiu face? au la mai mare stépena me voiu sui? Deci acumu, o, amagelnico! acést'a este împerati'a ta? asia este puterea ta? intr'acestu chipu remâne slav'a ta? O, vrednica esci de ocara, si anca de multu defaimare cellu ce-ti crede tie si te poftesce pre tine, si apucândute hrapesce si nu te leapada.

XIII. FRUMSETI'A LUMII INIM'A TA NU POFTÉSCA.

Lumea.

Dara ce vrei se dici? au dóru nu suntu frumósa?

XIV. DRAGOSTEA FRUMSETIELORU MULTE STRICACIUNI ADUCE.

Intielleptulu.

Ba frumósa, de te voiu socoti cà esci grozava, ca de a talle frumsetie se nu me nebunescu.

Lumea.

Dara au nu suntu buna?

XV. VRE UNU BINE DE LA LUME NU VEI AGONISI.

Intielleptulu.

Ba buna, de te voiu precumu rea se fii cunosce, ca prin reutate bunu se me facu si la mai mare bine se ajungu.

XVI. IN LUME VRE UA INTIELLEPTIUNE NU VEI AFLA

Lumea.

Dara nu suntu intiellèpta si de tóta cunoscinti'a plina?

Intielleptulu

Ba intiellépta, de te voiu nebuna tinea, si prin a ta nebunia in-

tielleptu se me facu; si mai vertosu, càci intielleptiunea ta nebunia este.

XVII. IN LUME BUNETATE SI ODIHNA NU VEI NIMERI.

Lumea.

Au si la acést'a a respunde vei afla? au nu suntu plina de totu binele?

Intieleptulu.

Ba plina, de me voiu pricipe cà tu esci desiertarea desiertàriloru si tóte îti suntu disierte.

XVIII. LUMEA SPRE BINELE, IARA NU SPRE REULU OMULUI DUMNEDIEU O FACUSSE

Lumea.

Ore cu ce feliu de socotéla mai rea de câtu totu reulu me socotesci? Càci pre mine singuru Dumnedieu ziditoriulu mieu déca m'au deseversitu facutu, au n'au dissu cà-i bine? adeca au vediutu cà suntu buna?

XIX. LUMEA DUPE PECATU IN REA S'AU PREFACUTU.

Intielleptulu

Adeveratu cà dupe acestu a lui Dumnedieu cuvêntu esci buna. Caci Dumnedieu prea bunulu nemicu reu ci totu bine face; pentru aceea esci buna. Anse asia erai omului pêne a nu se, de frumseti'a si dulcéti'a pomului cellui de mórte aducatoriu, amagi; pre a carui-a pomi póma mâncându cellu de antâiu ziditu omu, intru aceeasi data muritoriu s'au facutu (càci Dumnedieu pre omu nemuritoriu îllu facusse, iara dupe aceea tu omului in truda te-ai facutu si in amaru te-ai intorsu. Deci acea bogata Dumnedieésca mila, pre facerea si plasmuirea a loru salle mâni pene în seversitu a se prapadi si a peri nevrêndu, si cu acesta mijlocu altu pamêntu si altu ceriu nou s'au giuruitu, allu càrui pamêntu florile nevesteditóre, pomii si pómele neputreditóre, si in tóte timpurile peste mesura

dându ród'a sa, si allu càrui ceriu la mesura caldur'a sorelui, si la mesura frigulu gerului, si mai vertosu acolo arsitia si seceta nu va fi, si érn'a va lipsi, si sórele nu va apune, càci nópte nu se va face; si, ca se cu unu cuventu dicu, totu binele nu va lipsi, si reulu la nime se va atinge; ânse acestea cu acésta tocméla omului intru mostenire s'au giuruitu, ca de la tine si de alle talle desiertàri, si intru nemica folositóre amagiri lepedândune si ferindune, acelle ceresci si alle mosiei nostre cei vecinice se cercàmu si se le urmàmu, precumu au cantatu poeticulu, adeca: «cu cinste privesce, minte, ceriulu; celle pamentesci cu reu le cauta batjocuri.» si altulu: «noa mosia, ceriulu.»

XX. SPRE A PECATULUI DESLEGARE, NOULU ADAMU, ADECA CHRISTOSU A VENI AU TREBUITU.

Lumea.

Eu dicu cà tu s-ta scriptura nu ai cititu. Au nu Evangeli'a dice cà: «Dumnedieu parintele atât-a au iubitu lumea (pre mine adeca) câtu si pre fiiulu seu unulu nascutu mi l'au datu; dar tu, nebunule, cumu si in ce feliu si pentru ce me uràsci?

XXI. VENIREA LUI CHRISTOSU SI A PECATULUI DESLEGARE, MAI NAINTE PRIN PROROCI DISSE; IAR VIINDU ELLU IMPERATI'A SA NE GIURUESCE.

Intielleptulu.

Ba cititu; ci de l'au datu, nu dóra ca tie se se obstésca, ci ca pre ai sei din tine se-i osebésca, si preallesii lui se-i alléga, ca nu cumva, intru a ta lumina amblându, intunereculu cellu vecinicu se mostenésca; ci lumin'a ta ponegrétia socotindu, lumin'a sórelui cellui neapussu se dobandésca; càci lumin'a ta intunerecu, si frumseti'a ta grozavia, si bunatatea ta reutate, si indemân'a ta rescóla si ne asiediare, totu omulu cu mintea intréga a fi socotesce; si asia de tine se feresce si te urasce, si intr'acestu-a chipu Evangelistulu Ioan marturisesce, (Capu I.) «si lumin'a in intunerecu luminédia si iutunereculu pre dênsa nu o cuprinse.»

XXII. PRE DUMNEDIEU DE PE FAPTELE SALLE CUNOSCE.

Lumea.

O pucinu socotitoriule ! dara ochii de ce tréba iti suntu ? au nu ca a mea ghisdava si frumósa lumina se privesci ? Si au nu vedi aceste doue lumini mari, carele Dumnedieu puterniculu, un'a spre luminarea dillei, si alt'a spre luminarea noptii, mi le-au datu? si acestea nu pentru alta, ci ca se-ti ochii luminedie, si alle melle frumsetie dragastóse se privesci, si lucrurile se-ti slujesci. Deci cumu nu suntu se me îndragesci ? Cà é socotesce, nesocotitule ! cându lumin'a sórelui cu nuoru sau cu neguri se acopere, dici cà vremea este melancholica sau strista, si cu vremea si a ta voia se strica, si ânca lipsindu lun'a nóptea, calatoriu, câta a primejdiei frica porti, si càta veselia si bucuria ai avea macar cevasi de s'ar lumina ca callea ta a cunósce se poti. Anca mai cu deadinsu, o fluturaticule! dute la cellu orbu de ochi, si intréba càtu este dulcéti'a luminei melle, si ce ar dà c a se o dobandésca si intrebându-lu pre dênsulu ti-ar spune dulcéti'à luminei melle; siasia si tu a me indragi te-ai invetià, precumu ti se cade se me indragesci, si se me iubesci, si semi multiamesci.

XXIII. CU DURERILE CE TI S'AU DATU, SPRE BINE IARA NU SPRE REU SE TE SLUJESCI.

Intielleptulu.

Dumnedieu a totu puterniculu nu numai aceste lumini au facutu, ci si alt'a; ci aceste doue le-au facutu ca de asupra capului omului se luminedie, iara cea atrei'a in lontrulu capului. Deci celle pre din afara (precumu ai dissu) spre luminarea ochiloru mei, ca, vediendule, pre cellu ce le-au facutu se cunósca, si, cunoscêndulu, se nu-lu uite si precumu aceste totu deaun'a îmi luminédia ochiulu, asiă ellu de la mine neparasitu se se proslavésca ; iara nu precumu ai dissu ca pre tine si alle talle desiertàri privindule se le indragescu (caci nebunu este carele iubesce ceva in desiertu). Iara cea din lontrulu capului lumina este socotél'a mintii melle, cu care de lumini datatoriulu Dumnedieu m'au luminatu, ca a socoti se pociu,

de vreme ce faptele cuvêntului seu sunt asiá de frumóse, asiá de ghisdave, asiá de luminóse, cu câtu ellu mai frumosu, mai ghisdavu, mai luminosu va fi? Au nu voru avea osebire câtu intunericulu cu lumin'a? Caci asiá si Ioanu propoveduesce cà: «Dumnedieu lumina, iara lumea-i intunerecu.» Deci fiindu tu intunerecu, cumu nu te voiu urî? si fiindu ellu lumina, cumu nu-lu voiu índragi? caci feliu si fora de minte a fi acellu-a care mai vertosu intunereculu de câtu lumin'a ar iubi: adeveratu acellu-a de câtu tine ar fi mai nebunu. Deci pre dênsulu prea frumosu, prea luminosu sciindu-lu, lumin'a ta ponegréla, negura si miediu de nópte, lipsindu lumin'a se o socotescu, si pre dênsulu se-lu laudu, se-lu slavescu, se i me inchinu si se-lu iubescu, iara pre tine se te defaimu, se te hulescu, se te urescu si se te ocarescu; càci a lui este lumin'a si ellu lumin'a cea adevarata; iara a ta cea stricatóre, si tu esci intunereculu cellu primejduitoriu.

XXIV. SPRE POFTELE LUMII ORBU, MUTU SI SURDU TE FA.

Lumea.

Bre hei, omu necunoscatoriu! Vine-mi ca neparasitu de tine se ridu. Dara nu te vedi cà si tu in mine si prin lumin'a mea âmbli, si cu dênsa in tóte trebile talle te slujesci, si dici cà lumina n'amu?

XXV. CEA DEAPOI SOCOTESCE.

Intielleptulu.

In credintia bine mi-ai dissu necunoscatoriu; càci de a talle nemica nu sciu, iara de le si sciu, precumu mincinósa se fia le sciu; iara de suntu (dupe allu teu cuventu) necunoscatoriu, pentru acést'a suntu, càci, prin tine amblându, âmblu ca cumu nu asiu âmblá in tine. (1) O, lume! ânca a te intreba poftescu: celloru ce-ti cumu-ti este voi'a slujescu ce le daruesci?

(1) Iea aminte la ce seversitu va veni intr'altu chipu a Intielleptului intrebare.

XXVI. AVUTAI'A A MULTORU REUTATI PRICINA.

Lumea.

Ori ce ar pofti.

Intielleplulu } Ispitesce intielleptulu.

Eu poftescu avutia.

XXVII. AVUTI'A IMMULTINDUSE LACOMI'A CRESCE; DIN LACOMIA ZAVISTIA SE NASCE.

Lumea.

Zidiulu cassei talle pre care, stramosiulu teu facêndu-lu, fora mesura avutia intrênsulu au ziditu, si mâine diminétia sau mai poimâne se va surpa, si avuti'a ce o zidisse stramosiuteu intrênsulu o vei afla, care este mai multa de câtu poftesci tu; asiá éta cà te-amu facutu bogatu.

Intielleptulu.

O, lume! eu poftescu mai multu : ca vestitu si cu nume mare se me facu.

XXVIII. ZAVISTI'A PE FRATI OMORA.

Lumea.

Fratele teu, sau prietinulu teu, are multa avutia, si se tine si petrece fórte bine, carele nu este bine se fia de o potriva si intr'ua mesura cu tine; ci cu avuti'a ce ai aflatu in zidiulu stramosiului-teu. Silesce si fà intr'unu chipu dóra illu vei omori, si, omorindu-lu, iti vei lua si a lui, si éta cà mai avutu, mai vestitu, si de câtu toti mai vestitu, si de câtu toti mai laudatu te vei face.

XXIX. LACOMULU TOTI SARACI A FI POFTESCE.

Intielleptulu.

O, lume, eu poftescu mosii si mosteniri, adeca sate, tiarini, si vii, ca mai multu se me intarescu si mai slavitu nume se-mi agonisescu.

Lumea.

Eata cà eu ti-amu datu avutia multa. Dute la cei ce, de lipsa, mosiile si satele îsi vêndu, si acumu in mare strinsóre fiindu, cu eftinu pretiu le vei cumpera, si intr'acéstu-a chipu, éta cà cu mosii si cu ocine te vei face.

Intielleptulu.

O, lume! eu poftescu târguri si cetàti.

XXX. NEAGIUNGUNDU-I TIARINI, SATE POFTESCE; IARA MANDRULU NUMAI ELLU OMU, IARA ALTII DOBITOACE A FI SOCOTESCE.

Lumea.

Eata cà vecinulu, sau cellu de aprópe allu teu, satu si cetate are, carele alti megiesi mai avuti de câtu tine, nu au; si tu cu avuti'a baniloru îllu intreci. Acmù dara cheltuesce óre ce pucinu dintru allu teu (sau cu mân'a altora) si-lu ucide, sau îllu desradacinédia; si allutulu strainu nu va incapea se le cumpere, si macaru de aru si incapea, se va teme de tine se se amestece. Càci tu esci vestitu de bogatu si de puternicu; si asiá neadaugêndu pretiulu, prea lesne si in câtu de pucinu pretiu le vei dobandi; si cu acestu-a mijlocu si cetate si târgu vei dobandi.

XXXI. BOGATULU SCAUNULU CELLU MAI INNALTU CÉRCA.

Intielleptulu.

O, lume! eu dupe aceste dupe tóte, si cinste politicésca ceru si poftescu.

Lumea.

Fiete unde intre omeni, passa; si ei, precumu cà bogatu esci sciindute, loculu cellu mai de susu si capulu messei iti voru areta; si ori carele vediêndute, in picióre sculànduse, ti se va inchina. Eata cà intr'acestu feliu, si cinste vei afla.

XXXII. BOGATULUI MANDRU, DUMNEDIEU VRAJMASIU LUI.

Intielleptulu.

O, lume! eu de câtu acestea, si mai mare cinste îmi poftescu, si intre stapaniri se me invrednicescu.

Lumea.

Dute la usi'a imperatésca sau domnésca, cà pentru numele cellu vestitu allu bogatiei talle, si mai vertosu cu puterea avutiei, boeria îti voru da, si ànca si cea mai de frunte; pêne in câtu cu allu baniloru agiutoriu, si domnia, si craia, macaru si imperatia póte se agonisesci. Eata dara cà tóta cinstea lumii nu-ti lipsesce.

Intielleptulu.

O, lume! eu cu acestea impreuna, si imperati'a ceriului voiu se agonisescu si se o mostenescu.

XXXIII. SI CU BOGATI'A SI CU RAIULU, ANEVOIA ESTE; NIME A DOI DOMNI A SLUJI NU POTE.

Lumea.

O, dulcele mieu prietenu! Dara nu-ti agiunge, nici te-ai indestulatu, cà pre lume ori ce ai poftitu nu ti-au lipsitu? Au fiindu tu intr'atât-a cinste si slava, gandesci cà vei mai muri? Au assemini-te cu ceilalti ómeni? càci ca tine cine este? sau cine tie se potrivesce? Au dóra lipsesce-ti ceva? Dar, bunule mieu prietenu! càci in multe gânduri si socotele dândute, îti isblasnesci firea, si socotesci acelle ce intristare îti aducu. Eata tóte câte-ti placu, inaintea ochilóru le ai. Lassa acmù dara alte prepuneri, ci numai siedi si manânca, si te veselesce; cà câtu ai, nici o danaóra nu le vei sversi.

XXXIV. DE ESCI INTIELLEPTU, IN TREI VREMI TE CUMPENESCE.

Intielleptulu.

O, lume! dara eu sciu, precumu si altii multi, ca mine ànca si mai puternici de câtu mine au fostu; dara pêne la sversitu ce s'au

facutu? Ce s'au facutu Imperatii Persiloru cei mari, minunati si vestiti? Unde Kyros si Crisors? Unde este Xerxes si Artaxerxes? acesti-a cari in locu de Dumnedieu se socotia, si mai puternici de câtu toti ómenii lumii se tinea, pêne intr'atâta càtu si culucrulu màrii si cu valurile furtunei ei vrea se stapanésca, omeniloru sei poruncindu ca se bata marea cu toiege si se o puia in obedi, caci iau stricatu podulu cellu ce peste mare facusse la bogazulu de la Chersonisos (care locu se chiama acmù bogaz-hisari); si alte lucruri de vertute ce au aratatu. Unde este Alexandru marele Macedonénulu, (care nu pentru marirea statului, ci pentru mari si minunate resbóie, si a multe tieri biruintia, marele se numesce)? si se nu te mai pentru altii vechi si minunati a Greciloru imperati intrebu, ci pentru acesti mai de curundu: unde este Constantinu marele, ziditoriulu Tzarigradului? unde este Justinianu cellu ce au acea minunata si de tóta lumea laudata si in tóte unghiurile a rontundielei pamentului, vestita ziditu beserica, care se chiama svânt'a Sofi'a? Unde este Theodosie cellu mare si Theodosie cellu micu? Unde este Vasilie Machedonu si cu fiiulu seu Leonu Sofos, si alti imperati puternici, mari si vestiti a Greciloru? Unde suntu imperatii Romei, cetàtii cei de tóte biruitóre? Unde este Romilos ziditoriulu ei, si altii pene la Cesaru Augustu, càruia tóte pàrtile i s'au inchinatu? si ce se-ti mai dicu? Unde suntu mosii stramosii nostri? Unde suntu fratii, prietenii nostri? cu cari eri, alaltaeri, aveamu impreunare si intru unu locu petrecere? cari acmù din midiloculu nostru perira, si acmù se pare cà n'au mai nici ua danaóra fostu! Acmù dara pentru acesti-a adeveratu, si fora insielaciune se-mi spui, in ce chipu si in ce feliu s'au petrecutu?

XXXV. MORTEA SOCINDU, AVUTI'A CE FOLOSESCE?

Lumea.

Prietine! in grea m'ai supussu intrebare; de vreme ce ai osârdia a sci, éta cà intru adeveru iti voiu povesti. Toti acesti-a pe cari-i intrebi, dupe acea de omu slaba fire datoria (traesce tu!) au muritu; si parasindume pe mine, si-au schimbatu loculu dicêndu cà voru se traésca mai multu aiuri nu sciu unde.

XXXVI. GOLU AI ESSITU DIN PANTECELE MAICEI, GOLU TE VEI INTORCE IN TIERANA

Intielleptulu.

Dar dupe mórtea loru, spunemi : dintr'atât a avutia si vistiare ce au avutu, ce au radicatu si au dussu cu sine ?

Lumea.

Se scii cà numai cu ua félega de pânsa inveliti, ca cumu ar fi in camési'a cea de matassa invescuti, si intr'unu sacriiu assiediati, ca in hain'a cea de purpura mohorita imbracati, si in gropnitia aruncati, ca in saraiurile si palaturile celle mari si desfatate assiediati, s'au dussu-se! iara alta nemica, nici in sinu, nici in spate, n'au radicatu cu sine.

XXXVII. A TUTURORA SVERSITULU UNULU, ADECA MORTEA.

Intielleptulu.

Bine cà pentru a loru viétia si avutia pe dreptu mi-ai spussu; dara pentru a loru suflete, óre cumu socotesci se fia ? si cumu se petréca in lume acea-a càrei-a sversitu nu este ? Si mai vertosu pentru acést'a, ca fora minciuna se graiesci voiu.

Lumea.

Acmù dara voiu se graiescu si eu dupe a vóstra socotéla, adeca precumu socotiti, pre cei buni de raiu si pre cei rei de iadu se fia mostenitori. Deci se scii cà, de este asià, mai multi in iadu de câtu in raiu se afla.

XXXVIII. NESOCOTINTI'A PATIMA ADUCE.

Intielleptulu.

Hai, lume insielatóre! dara la acest-a sversitu, pe cei ce cumu îti place si cumu îti este voi'a îti slujescu îi aduci, si plat'a simbriei loru iadulu le aràti? dara cumu nu es[illegible] [illegible]nagitóre si minciunósa? Dara au nu-mi dissesi tu mai dineaorea, precumu cà bunurile talle sversitu se nu aiba? Eata dara, au nu suntu avutiile talle

fumu, si bunurile talle pravu, si desfatàrile talle pulbere de vêntu radicate, cinstea si slav'a ta ocara si defaimare! Ce ai facutu schiptrulu Imperatului, de carele lumea tóta spaimantânduse se cutremurá, si cine de a lui cotra dênsulu venire audiá, cheile cetàtiloru salle pêne a nu sosi le tramitea; allu càruia avutia nu erà numeru, si puterile lui invincire nu avea; caii si carele lui iuti si multe; calaretii puternici? pedestrasii lui tari si cu fieru imbracati? si armele loru ascutite si vrajmasie, pururea spre sânge-versare gat'a? cetàtile lui mari si largi, cu ziduri innalte si gróse? siantiurile loru adânci si late? zimtii loru grossi si vertosi; dobitócele lui multe, scumpe si frumóse? dara tiitorile lui celle allesse, ca cu frumseti'a pre cellelalte a lumii fete se intréca? dara viile lui celle cu rod'a strugurului pline, si gradinele celle cu totu feliulu de flóre de mirosu purtatóre, impodobite si infrumsetiate? dara palaturile si saraiurile lui celle minunate si de pétra incoltiurata zidite si sieruiri de sapaturi iscusite, si cu totu feliulu de marmura scumpa, ghisdavu pardosite? Acmù dara pentru aceste, pentru tóte, intru adevèru si pre amaruntulu se mi le ce le-ai facut dovedesci.

XXXIX. DUMNEDIEU SCHIMBA SI MUTA IMPERATIILE.

Lumea.

O, vai de mine! Ti-amu dissu precumu pucina ti-este cunoscinti'a si prea multa necunoscinti'a; dara eu nu suntu insielatóre, precumu tu me ocaràsci; ci suntu drépta si tóte pre dreptate facu; càci eu ori câte amu in mine cuprinse, pe tóte ca pe nisce fii le tiiu; si precumu unu parinte carele are multi fii, si le imparte avuti'a si bunurile salle, si dintru dênsii tamplânduse vre unui-a a muri, si acellui-a avutia iarasi fratiloru mortului si fiiloru lui o imparte, asiá facu si eu; si de aceste tóte de câte m'ai intrebatu, dreptu a-ti spune nu me voiu rusina, càci nu strâmbu si vrednicu de ocara, ci dreptu si vrednicu de lauda amu facutu. Schiptrulu lui altui-a l'amu datu; avutiile si bunurile lui, càrora n'au silitu se le castige amu impartitu; puterile si strasiniciile lui cu patru scânduri in a pamentului pântece le-amu legatu; caii si carrale lui pe câmpuri le-amu

faramatu; callăretii lui pe déluri si pedestrasii lui pe siesuri hulturii si alte a ceriului passeri le-au mancatu; armele loru rugin'a le-au topitu; cetàtile lui altii le-au faramatu si le-au cu pamentulu alaturatu; siantiurile lui s'au amplutu cu gunoiu, si zimtii cei frumosi de pustietate s'au rasipitu; dobitócele lui mésa intinsa jiganiiloru le-au facutu; gardurile viiloru lui focului, si strugurii loru de piciorulu strainu s'au calcatu; livedile si pomii loru cei cu rôda dulce, de tóta securea si de tota mân'a care n'au resaditu, s'au taiatu; tiitorile lui celle iscusite curve cetàtii le-amu facutu; florile gradineloru lui, degetele straine le-au cullesu si nasulu cellui necunoscutu le-au amirositu; palaturile lui, salasie bógheloru si puhaceloru le-amu premenitu. Eata dara cà acést'a este dreptate: ca cu totii tóte alle melle daruri sê mostenésca si se stapanésca.

XL. LUMEA AGONISINDU IN MARE PRIMEJDIA SPRE A SUFLETULUI PERDERE ESCI.

Intielleptulu.

Pentru acést'a dara, o, lume magulitóre! pre mine a me maguli nu vei putea; càci eu, precumu tóte zestrele talle, ca nuorulu si ca umbr'a nuorului, se fia amu cunoscutu; si ânca cunoscut'amu cà de voiu si pre tine si pe tóta avuti'a ta agonisi, ce folosu imi este, de vreme ce acellu nepretialuitu sufletu îmi rapuiu? si cu acést'a in tine si in zestrele talle, nici ua danaórà nu me voiu nadejdui, precumu nu me nadejduescu fora de vasu pre mare a ambla.

XLI. CU UNII CARI INTRATI SI BOGATI FIINDU IMPERATI'A CERIULUI AU AGONISITU, NU TE SUMETI.

Lumea.

Dara pentru ce pricina si pentru care lucru sufletulu se-ti perdi? Au dóra socotesci cà bunurile si desfatàrile melle agonisindu, sufletulu îti vei pune? vedi dara acmù, o cinstite prietine! cà nu buna socotéla in chivernisél'a ta pui, ci numai celle ce spre reu mergu gandesci, iara nu si celle ce spre bine; cà de ai gandi in tóte chipurile (pentru carile ti se si cade se iei aminte), nu ai acésta minte in capulu teu purta; ci ti-ai aduce aminte pentru Davidu, carele în-

tru atât'a slava imperatindu, si cu osti si cu avutii, dara cotra sufletu stricatu-i-au ceva aceste a melle iscusite zestre? Ba, ci ânca si imperatu, si prorocu, si dupe mórte si svântu au fostu, si raiului s'au invrednicitu. Pentru acésta dara, de vreme ce intielleptute numesci, lasa-te de a mai hulire imfrumusetiate podóbele a zestreloru melle; càci nu numai Davidu, ci si altii multi, imperati, bogati, cinstiti, mari, tari si vestiti, carii toti cu alle melle de indragite podóbe fiindu imbracati se purta, si, din pricin'a acestor-a, nici câtu-i negru sub unghia scadere de binele sufletului loru nu s'au atinsu; ci, precumu mai susu ti-amu pomenitu, imperatiei ceriului s'au indestoinicitu.

XLII. LUMEA PRE MULTI IN MULTE BUNATATI INTEMEIATI FIINDU LA MARI NEBUNII I-AU INTORSU.

Intielleptulu.

Audi tu, nesatiósa (de a ucidere alle omeniloru suflete) lume! aceste isvóde carele tu mi le aràti, eu de multe ori si de multa vreme le-amu ispititu si le-amu cercatu, si fórte primejduitóre le-amu aflatu. Ean aduti si tu aminte pe acestu laudatu Davidu imperatu si prorocu, la ce stepena (cu alle talle lumesci fapte ingurluinduse) l'ai adussu? cà nu numai càci i se scurtà vieti'a, ci ânca in locu ce era se mostenésca raiulu, gheen'a illu inghitiá, si acést'a era cându, cu a ta indemnare, (o, de reu voitóre a omului lume!) pe Versavi'a muierea lui Uria Hetteus spre curvia luasse; ci numai cu atâta au haladuitu din lantiulu teu, càci indata ti cunoscù spurcat'a indemnare, si au inceputu a se marturisi (dupe dovad'a lui Nathanu proroculu) si a dice: «miluesceme, Dumnedieule, dupe mare mil'a ta, càci foradelegea mea eu o sciu, si peccatulu mieu naintea mea este pururea.» Si ânca mai prin ispita sciu cà iaresi cu cellu-a ce te laudi, prorocu Davidu, ti au dissu: «desiertarea desiertàriloru, si tóte suntu desierte.» adeca tu esci desiertare, si lucrurile talle desiertàri. Si ânca mai audit'amu ce ai lucratu acelluia-si prorocu prea intielleptu Solomonu fiiu, cà, dupe atâta ce de mare cotrà Dumniedeu avea lasca, câtu singuru gura cu gura cotra sine au graitu, ápoi pe urma, iarasi de tine nebunitu fiindu, câtu, calcându Dumnedieésc'a porunca, femei si fete

de nému strainu intre tiitorile salle au luatu. Atuncea dara pre acella minunatu intru intielleptiune, alle talle desfatàri si cu fumseti'a muerésca impreunatu fiindu, din intielleptiune in nebunia, din curatia in spurcatiune, si din dreptate in strambatate, si din svântu in peccatosu l'au premeuitu, câtu si capiste boziloru, de mâni de omu facuti, au facutu. Acmù dara, de vreme ce tu, pêne intr'atât'a, cu alle talle mestersiuguri a face putusi, si pre acellu intielleptu, carele singuru dumnedieesculu nespussu rostu intru intielleptiune fu laudatu, intru credinti'a a acelluia-si Dumnedieu a se sminti illu facusi; dara pe mine sàraculu, carele nu dintru intielleptiunea lui ua parte sau a trei'a parte, ci nici a mii'a parte dintr'o cirta a intielleptiunei lui amu, cumu nu me vei ademeni ? Si cumu nu me vei precumu ti-a fi voi'a premeni ? Cà asiá-si de totu pre acellu allu mieu ziditoriu si de vietia-mi datatoriu Dumnedieu a-lu uita me vei face, si spre acellu-a ce a facutu ceriulu si pamêntulu, marea si tóte âmplerile ei, se parasescu; si aurului, argintului, si lucruriloru mânuloru omenesci se me inchinu, si cu alle talle (prin desfatàri) mancàri si beuturi, mai vertosu pântecele a-mi fi Dumnedieu se priimescu; pentru care lucru fericitulu Pavelu, tare si vertosu, a me feri frumosu si minunatu me invetiându opresce.

XLIII. PRE MULTI AUDINDU CA CU AVUTI'A RAIULU MOSIA AU CUMPERATU, CU ACÉSTA PRICINA AVUTI'A NU IUBI, CACI CELLORU MAI MULTI IADULU LE-AU CASTIGATU.

Lumea.

O, prostatecule óme! dara iarasi te abati din drépt'a si bun'a socotéla? dara ce socotesci? au dóra cà cu zestrele melle impodobitu, si cu avuti'a mea inavutitu si imbogatitu fiindu, sufletulu îti vei perde? si nu sciu ce-mi spui cà, cu alle melle cuviose desfatàri, te vei inchina boziloru ? O, minunatu lucru de mare a ta nepricepe, si de grossimea a tampirei mintii talle ! dara n'ai cunoscutu cà nu multa avutia, cu multulu folosu, sufletului teu vei face ? Cu avuti'a poti zidi beserici, monastiri, fontâni, poduri; cu avuti'a poti scóte robi, a plati datornici; cu avuti'a poti a milui, a intari pe cei slabi; si mai vertosu, n'ai cititu (au póte fi cà esci neinvetiatu) svânt'a scrip-

tura? cà imperati'a ceriului este fórte eftina, càci o femeie, doi bani numai in gazofilachie aruncându, imperati'a ceriului si-au cumperatu. (Math. Capu II.) Acmù dara cumu nu este fericita avuti'a mea, si cumu nu vei fi tu nebunu de nu vei sili a o agonisi, de vreme ce si sufletului si trupului indemâna si bine îti face?

XLIV ADAOGUNDU-TI-SE AVUTIILE, INIM'A SE NU TI SE IMPETRÉSCA.

Intielleptulu.

Ah, lume lingusitóre! cumu te spre a mea amagire lingusiesci! Eu, macar cà, adeveratu, (dupe allu teu cuvêntu) de carte neinvetiatu si prostatecu suntu, inse, precâtu cu putintia mi-au fostu, svintele scripturi amu cercatu; si iarasi intr'acea svânta si adeverata scriptura aflaiu unde dice cà unu voinicu, pre Domnulu Christosu intrebându, disse: «Bunule invetiatoriu, ce voiu face se mostenescu imperati'a ceriului?» Bunulu invetiatoriu bun'a invetiatura i-au datu: se pazésca si se se ferésca de tóte de celle ce pravil'a si legea opresce; se tie si se faca tóte acelle carele legea si pravil'a a face indémna si poruncesce. Ellu a respunsu precumu aceste tóte se afla pazindu-le si tiindu-le dicundu: «acestea din tinereti'a mea le-amu pazitu.» Atuncea Domnulu acea deplinu i-au aratata trebuintia dicundu-i: «Dute de vinde tóta avuti'a ta, si o dà saraciloru.» Atuncea misielulu, fiindu cu a ta dragoste deprinsu, si cu a ta insielatiune cuprinsu, reu se intristà si cumplitu se mahni, si mai vertosu te ascultà pre tine (o, vrednica de hula, lume!) de càtu pre dascalulu, pre carele precumu este bunu mai denainte îllu marturisise, si asià cu frânta voia, tristu intorcênduse, porunc'a cea buna a didascalului cellui bunu a o face cu greu î i fù; dara acést'a pentru ce? au nu càci era cu tine si cu desfatàrile deprinsu, si spre poftele talle cu totulu impinsu? si asiá mai tare cu avuti'a au inchissu si au perdutu, de câtu au deschissu si au agonisitu, imperati'a cerésca; si pâne intr'atât'a de strâmta si de aspra i s'au facutu, câtu mai pre lesne se fia camilei a intra prin urechile acului, de câtu lui imperati'a ceriului. Pentru acést'a dara me temu, cà nu ca sarac'a banulu voiu da, ci ca bogatulu, cându îllu va cere cinevà, me voiu

intrista. Ci nici cu acést'a nu me vei insiela, càci nu-ti poftescu bogati'a ta.

XLV. LUMEA, TEMNITIA. SI PENTRU CE SE SE IUBÉSCA?

Lumea.

Acmù dara tu nici cumu nu me iubesci?

Intielleptulu.

Ba iubescu, precumu te-au iubitu si fericitulu Davidu, cà te precumu temnitia se fii socotia. Si iarasi ca Davidu, lui Dumnedieu a totu puterniculu, cu smerenia me rogu dicêndu: «scóte, Domne! din temnitia sufletulu meu, a me marturisi numelui teu.»

Lumea.

Dara cà acestu-a cuvêntu mai multu spre urire si defaimare, de câtu spre dragoste si lauda este. Anca imi dici cà suntu si temnitia dara pentru acést'a intru adeveratu vine-mi se ridu de intunecata orbirea ta. Dar nu me vedi câtu suntu de larga si lata, luminosa si frumósa, cuviósa si dragastósa, o, sarace? Pentru acést'a intréba pe cei ce siedu in temnitia si inchissóre, se-ti spue ce este inchissórea temnitiei si slobozeni'a mea.

XLVI. DESFRENAT'A VOIA SUFLETULU SPRE MORTE RAPESCE

Intielleptulu.

Adeveratu, dupe a ta nebuna socotéla, si precumu ti se pare esci larga si lata. Anse spre a facere reutàti, iara nu bunatàti, luminósa si aratósa; a luminá si a aratá carârile celle strâmbe, versatóre de sânge si perdiatóre de sufletu; dara dupe a mea socotéla bine pricepu si frumosu cunoscu, cà pre câtu poti prea atât'a silesci ca, prin acésta a ta intunecósa lumina, cu sloboda voia si desfrenata pofta, a umblá se me faci; si asiá de ua data, cu a ta lumina intunereculu nebuniei se me cuprindia, in periri se me aflu si in bezcisnicia in veci fora de sversitu se me cumplitu chinuescu.

XLVII. IN LUME FERICIRE NU ESTE, NICI LUMANULU FERICITU.

Lumea.

Vai, vai! cumu a te pricepe nu poti! si pre acesti-a ce in mine slobodu locuescu, cumu sunt de fericiti si in tóte bisiugiti, a cunósce se te invrednicesci, si loru a te obsti se te nevoesci!

XLVIII. FERICITU CARELE CU LUMEA NU S'AU AMESTECATU.

Intielleptulu.

Ba minti, falnica si minciunósa ce esci! Càci intielleptullu nu pe cell-a ce este in tine, ci pe cell-a ce au essitu din tine fericesce; si âuca mai fericitu cellu-a ce n'au venitu in tine! si nici cu acést'a a me dovedi vei putea.

XLIX. DREPTULU NU SE VA CLATI DE ORI CE I S'AR INTAMPLA.

Lumea.

O, blestematule, ticaitule si nemica cunoscatoriule! Dara Patriarsii, Prorocii, Apostolii, Mucenicii, si alalti svinti, au nu cu totii in mine au locuitu? Au nu cu totii cu mine s'au slujitu? Dara de vreme ce acei-a se numescu cu totii fericiti, pre carii eu in mine (ca intr'unu sacriiu) ca pre nisce odóre scumpe i-amu pazitu, càci tu atâtea de mine nevrednice cuvinte imi graiesci? si necuvióse respunsuri imi respundi?

L. DE LUME LEPADANDUTE, TITULU FERICIREI VEI AGONISI.

Intielleptulu.

Ai, ce latratóre si de minciuni spuitóre esci! Dar tu pe acei-a ce-su mai susu pomeniti svinti, au din tine se fia fostu îi socotesci? Au cu tine se se fia slujitu gandesci? Dar cà ei, (o, fericitii!) antâiu de tine si de dulcetile talle lepadânduse, allu fericirei titulu si-au agonisitu, si (acei intru pomenire de trei ori fericitii) nu numai de tine, ci si singuri de sine s'au lepadatu; porunc'a bunului loru invetiatoru pazindu, unde dice: « Cine va se via dupe mine se se le-

pede de sine» si pêne intr'atât'a te urrisse, cà cându le dicea cineva cà voru sa móra, adeca se iassa din tine, atuncea bucuria nespussa si nepovestita le venia; si pe lunga acea fericita si nu in zadaru bucuria, ori fia ce feliu de cumplita, otravita si nemilósa mórte in séma nu bagá; ci unii intrându in focu, ca cumu ar intra in roua; altii intrându in geru si in ghietiusiu, ca cumu ar intra in caldura si in feredeu; altii cu vine de bou batuti, ca cumu ar fi cu daruri daruiti; altii, de códele a cai sirepi si nemoliti, cu iute alergatura tîrîiti si pre a ulitieloru pietre sparcuiti, ca cumu ar fi in primblări si privelisti âmblá, si 'a altor-a a multi alte multe, fora mesura cumplite si nesuferite pedepse patimia, si pentru aceastea nemica nici cumu se scarandaviá, ci mai vertosu cu draga inima si veselu sufletu cotra dênsele (adeca cotra munci) alergá; si pentru ce asiá? pentru ca cu unu césa mai inainte din tine se iéssa, si de la tienchiulu cellu ce din a loru cuconia a agiunge silia se ajunga. Asijderea sechastrii (O, norocitii! cà partea cea mai buna si-au allessu!) carii pentru a ta de uritu uriciune, prin strasnici munci fora de sotii singurateci numai fugindu, si prin gaurele adânceloru vertópe, intr'unu locu cu jigàniele veninate si cu fiarele cumplite a petrece ascundiêndu-se; si pentru ce acést'a? Pentru càci bine socotia cà mai cumplita, mai vrajmasia, mai veninósa gadina de câtu tine nu va fi; si mai vertosu cu urrît'a si de totu intregulu cu mintea hulit'a ta grozavia se nu privésca, care slabiloru de fire trupesciloru ochi óre ce frumsetia a avea se pare, cu care cei mai multi, prin amagél'a necunoscintiei, reu se amagescu; iara ei (o, de totu rostulu de trei ori laudati!) mai bine prin gaure a locui, de fóme a muri, si de sete a se topi au allessu de câtu in tine a locui, cu bunurile talle a-si petrece, si cu desfatàrile talle a-si sminti nepretiuitele salle osfintite suflete, pre carii tu (o, clevetitóre!) nebuni se fia fostu îi cu barféla numesci; la a càror-a nebunia cu totii, cu osirdia lui Dumniedieu se ne rugâmu, ca si pre noi partasi se ne faca si pre noi nebuni si fora de socotéla se ne socotesci.

LI. CU POFTELE LUMESCI DEPRINDIENDUTE, DUMNEDIESCILE PORUNCI GRELLE ITI VORU PAREA.

Lumea.

Multu me mieru de ce rulezi si de ce blojoresci, graindu indesiertu? Acmù tu vei se dici, precumu cà acei-a ce de mine se lépada petrecu vr'unu bine, sau afla vre unu folosu? Oh! dàra cà iarasi cà me miru si me minunediu voiu dice! si én iea aminte ce voiu a te intreba. Dara unu omu, carele intr'unu munte pustiiu locuesce, si intr'ua gaura de balauru, sau intr'ua pestera de leu, sau de ursu, sau de pardosu vietiuesce, óre ce feliu de petrecere va se faca? si ce feliu de custu va se custe? sau ce chipu de traiu va se traésca? Pururea in racnetele leiloru, in mormaiturile ursiloru, in siùeretele balauriloru si a sierpiloru, nepristano, ca se nu dicu neparasitu, gróz'a si fric'a cumpliteloru jiganii, sau se le dicu dihanii purtându; si cutremurându-lu var'a ferbintél'a, si prípaculu ferbêndu-lu si cocêndu-lu, iérn'a frigulu si gerulu recindu-lu si inghietindu-lu, fómea lesinàndu-lu si hemesindu-lu, setea aprindiendu-lu si topindu-lu, si de va si cevá de mancatu sau de beutu afla, dóra radacin'a ierbei si ap'a din bort'a copaciului; pre carele nu ellu le manânca sau bea, ci elle pre dênsulu topescu si sversiescu; deci acést'a tie intielleptiune de se pare a fi, mare nebuna esci, si in numerulu celloru fora de minte se te socotesci.

LII. ADEVERATA COTRA DUMNEDIEU DRAGOSTE CE POFTESCE, ACEEA I SE DARUESCE.

Intielieptulu.

Ah, fatiarnica si pulbere ce esci, lume! Dara càci bine scii tu cà dragostea pe tóte invince si biruesce, care, in inim'a unui-a ca acellui-a intrându, si cuprindiêndu-o; adeca cea deplinu si adeverata dragoste, tóte acellea carele mai susu mi le-ai pomenitu câtu suntu de relle, cumplite, si de strasinice, tóte in blânde, bune si in placute se intorcu; cându flamandiesce si insetosiédia, prin adeverat'a si deplin'a dragoste, de tóta hran'a dulce, si de tóta beutur'a bune se indestulitu satura; prípaculu cellu ferbinte si ardiendu palitoriu, si gerulu cellu iute si vrajmasiu inghietiatoriu, în vêntulu cellu ce pri-

mavér'a in resversatulu zoriloru sufla, se intórce si spre (a trupului si a cărnii slabului omu) indemăna se primenescu; gangăniile, jigăniile, fiarele celle vrajmasie si cumplite, blănde si domolite i se facu, cătu si piciórele ĭi saruta, si ănca si slujba ĭi facu; si pentru ca se, intr'unu cuvêntu dicu, tóte acelle ce impotriva si relle suntu, urmatóre, ascultatóre si bune se facu; căci că acellu deplinu bine (adeca Dumnedieu) cu dênsulu pururea este, si ellu de fatia fiindu nici un'a ĭi lipsesce.

LIII OMULU IMPERATU PRESTE TOATE LUCRURILE LUMII; ANSE TOATE IN CHIPU DE ZALOG II SUNT DATE.

Lumea.

Dara in mine ce vei cauta si nu vei afla? sau ce vei pofti si nu vei gassi? Ean privesce tóte circumstantiele, adeca impregiuru-stările melle, târgurile celle norodóse, cetătile celle vertóse, satele celle desse, viile celle roditóre, tiarinele celle de bisiugu datatóre, gradinele celle cu flori frumóse, livedile celle cu pometuri dragastóse. Iea aminte saraiurile celle mari a domniloru, a boieriloru; socotesce palaturile celle innalte si desfatate a crailoru si a imperatiloru; privesce ulitiele celle late si cu pétra captusite a cetătilor si a târguriloru; iea sema avutiiloru si a lucrurilor scumpe, carele într'acestea se afla. Dara pentru alalte in mine ce suntu nepovestite cununi de daruitu, si pre cellu-a ce fora indointia imi slujesce de impodobitu, precum sunt pescii mării, piticii peraeloru, fiérele si tóta dihani'a pamêntului, passerile ceriului si alalte, cu carele dumnedieesculu cuvêntu m'au umplutu si a lui măna svânta prin mine, prin frumós'a sa zidire le-au imprastiatu; si mai vertosu (o, brudatecule!) prin a mea pricina si prin mediloculu meu tu cu dênsele se te slujesci, si mancându, bându, desfatându-te, se te veselesci; si binele mieu cunoscundu, cu totu sufletulu se-mi multiamesci. Dara (o, sarace!) Solomonu au n'au mai intielleptu de cătu tine fostu? si ellu ănca acést'a invétia, căci numai acést'a îti va remanea.

LIV. DULCÉTI'A LUMEI, OTRAVA SUFLETULUI.

Intielleptulu.

O, cursa si latiu prin intunerecu intinsu! dara au nu cunoscu eu cà tóte aceste ce mi le-ai pomenitu, si asiá-si tu singura unui pomu te assemeni, carii pe lunga loculu unde odanaóra au fostu Sodomulu precumu se se afle se povestesce, carii de câtu alti pomi ai lumii precumu mai frumosi, mai umbrosi si mai cuviosi se fia se povestesce; iara ispitindu cinevá a cerca in lontrulu loru, putregaiu, si in pomele loru putregiune pléva si amaritiune afla; ci ânse tu totu mai cumplita si mai otravita amaratiune porti; càcì pómele pomiloru acellor-a gustulu amarescu, iara a ta otrava gustulu indulcindu, àdeca poftele trupului placundu, sufletulu omori si otravesci; pentru care lucru tuturoru de strigatu este: o, lume, ce esci miere amestecata cu fiere!

LV. CU LUMEA PRECUMU VRE UADATA ADEVERATU PRETESIUGU VEI LEGA, NU GANDI

Lumea.

Multu stau si de a ta scurta si prósta minte me miru. Cumu si in ce chipu : miere amestecata cu fiere a fi imi dici? Dara pre carii vreuadanaóra ai auditu se dica : O, cà de ar muri numai pentru uritulu lumei? Ha! sciu cà vei precumu multi se afla si pre multi ai auditu se dici. Dara sciu pentru ce. Nu dóra cà pentru reulu mieu, ci pentru a loru de crieri pucinatate, necunoscintia, si a pucintelusia órece bantuéla, nerabdare si nesuferire. Iara cellu intregu cu crierii si coptu la minte, acést'a nici ua danaóra dice, nici vreuadata pomenesce. Ore, carele este acellu-a ce si-ar uri mamc'a, se nu dicu maic'a, càci (precumu ti-amu si mai dissu) eu pre toti ca pre nisce fii îi tiiu, ca pre nisce prunci îi aplecu, si ca pre nisce cuconi îi ingrijescu; si intr'acestu-a chipu eu pre dênsii socotindu-i, si de totu reulu ferindu-i, óre in ce chipu? in ce feliu? si cine ar de mine a se desparti vrea? càci eu tuturoru si in tóte bunà si blânda suntu. Si de bine, cine a-se deslipi ar pofti? Si de vreme ce-i iubescu, éta dara cà le suntu prietenu; si care ar fi a-

celle-a ce ar vrea de prietenulu seu se se instraineze ? Nime! Eata dara cà de iubitu si de indragitu suntu.

LVI. LUMEA MAIC'A REUTATILORU SI GASD'A TALHARILORU ESTE.

Intielleptulu.

O ! cumu si in ce feliu, precumu me iubesci mi te aràti, si ànca tu singura pre tine (dupe a ta gresita socotéla) precumu se fii de iubitu te dovedesci? Dara adeveratu cà a totu omulu a sci si acést'a a cunósce se cade, càci prietesiugulu teu unoru talhari se assémena, carii latinesce (filetes, latrones) se chiama, adeca talharii in chipu de prietenu pre callatoria drumetiului se arata, si ca cumu ar fi ómeni buni cu cuvinte dulci pre callatori tâmpina, si cu dènsulu impreuna la calle tovaresi se facu; inse cercându-si vremea ca indemâna cadiêndu-le, pre saraculu cellu fora scire callatoriu si cellu pentru dênsii fora nici ua padia mergatoriu se lu uciga si se-lu pradésca, si asiá vremea si loculu aflându, fora de mila versare de sânge facêndu, pre saraculu ca pre unu miellusiellu fora de vina mortii si perirei ìllu dau; ânse acei talhari totu mai buni de câtu tine, si tu mai rea de câtu dênsii : càci ei trupulu, iar tu sufletulu ucidi.

LVII. LUMEA DE CATU TALHARII MAI REA; CACI TALHARII TRUPULU, IARA LUMEA SUFLETULU UCCIDE.

Lumea.

O, vai de mine si de mine! cumu talhariloru, ucigasiloru si ómeniloru rei me assemeni? dara cumu si in ce chipu si eu nebuniloru si celloru lipsiti de minte nu te voiu potrivi? Dara ean socotesce : óre eu ca acei talhari facu? càci talharii silescu ca pre omu de tóte câte are se-lu lipsésca, si se-lu pustiésca; dara eu nu asiá; ci pre cei ce in mine locuescu cu de tóte ii imbisiugescu, îi immultiescu si nici un'a a le lipsi silescu.

LVIII. POFTELE LUMESCI CA SIRENELE PE OMU ADORMINDULU, ILLU INNÉCA.

Intielleptulu.

Adeveratu acestu subtire si de multi ómeni necunoscutu mester-

siugu de la Sirene (acestor-a Moldovenii fete de mare le dicu) l'a luatu; carele cu alle salle frumóse, cuvióse si mangaióse versuri pre saracii de corabieri nebunindu-i îi adormu, si asiá (precumu spune fabul'a) elle in corabia sarindu îi imbracisiédia si in fundulu luciului màrii afundându-i îi cobóra si fora veste îi innéca. Ci tu de câtu sirenele totu mai de reu facatóre; càci elle trupulu iara tu sufletulu înneci; ânse intielleptulu callatoriu ce face? isi vertosu urechile salle astupa, ca nu cumvá glasulu sireneloru audindu se se atipésca, si asiá, prin a loru cântece, ca cându n'ar audi cântece, trece; si dintru acea de viétia primejduitóre mestersiuguire cu amagéla scapându, fora poticala haladuesce. Ca acellui-a dara intielleptu si bine socotitoriu callatoriu, si mie a face, si ca dênsulu a me pazi fórte mi se cuviindu cade; ca, in tine locuindu, ca cumu n'asiu fi in tine se me socotescu; si cu acést'a de alle talle indivuri in chipuri de amagele se me scutescu.

LIX. TOTE INDEMANARILE FIILORU VÉCULUI ACESTUI-A DESIERTE SI VREDNICE DE RISSU.

Lumea.

De vreme ce cu acésta socotéla te slujesci, cu buna séma bine se scii cà prostatecu esci; càci eu nimarui a face vre unu reu silescu, nici spre primejdi'a sau spre perirea cuivá me nevoiescu; ci mai vertosu tuturoru in tóte totu binele indemâna si tōta lesnirea invoiescu, si nevoiescu, precumu toti intielleptii miei acést'a marturisescu; nimarui fatiarnicescu; pe nime amagescu; pe nime urescu; pe nime din mine isgonescu; ci tuturoru bine le poftescu si pre toti, cumu pre cei mari asiá si pre cei mici, in ce chipu pe tineri intr'acellu chipu pe betrâni, ca pe nisce fii, cu mare dragoste cuprindiêndu-i îi imbracisiediu; ânse nu ca sirenele precumu (spre pisma) dici tu, nici magulindu-i ca se-i innecu, precumu (pre strâmbu) reu graiesci tu, ci precumu unu bunu chivernisitoriu parinte, precumu pentru cellu dentâiu nascutu fiiu a-lu cresce silesce, asia pentru cellu mai din urma nascutu se nevoiesce, ca si pre acellu mare crescutu a-lu vedea pohtesce. Asiá dara si eu pentru toti fiii mei nevointia puiu, ca ori ce ar cere si ori ce ar pofti, nimarui intru nemica, nemica

cevà se-i lipsésca, ci de me, pentru acést'a dara tu insielatóre si de reu voitóre, socotesci, precum pucinu esci la crieri totu omulu se scia.

LX VAI ACELLUI-A CARELE CEVA DE CATU DUMNEDIEU MAI BUNU A AFLA CÉRCA.

Intielleptulu.

Adeveratu este acestu-a allu teu mintitoriu cuvêntu; càci si fiiloru vécului acestui-a (pre carii tu fii ĭi numesci, si ei pre tine maica te au, si de binefacatore precumu se le fii insielânduse te socotescu) nemica a le lipsi, si cu tóte imbogatiti si indestuliti a fi le se pare; ci precumu eu socotescu, si nu numai eu, ci totu intregulu la minte asiá va cunósce, cà nu de totu binele si de tóta avuti'a se fia bisiugitu, ci mai vertosu de tóta saraci'a si de totu reulu se fia cuprinsi; si cu adeveratu si fórte fora de gresiu totu omulu se scia cà acellor-a ce tu fii tei ĭi numesci, si precumu tóte bunurile si tóte avutiile le daruesci; cà nu bogati, ci mai vertosu saraci, nu in bunatàti mari si de tóte satui, ci mai vertosu meseri si flamândi, precumu au cantatu Davidu. Iara daca socotél'a cea intréga si chivernisél'a cea buna a sci si a pricepe vei pohti, acést'a este: cà totu cellu-a ce va fugi de tine si se va feri de totu binele teu, si cu tóta inim'a, si cu intregu sufletu spre domnulu va cerca, nu se va lipsi de totu binele. O, asculta-me, lume! cà cu câtu voiu fi in Domnulu de saracu de câtu tine, si de câtu tóta avuti'a ta suntu mai bogatu, si de domnulu tiindu-me, câtu voiu fi de slabu, de câtu tine si de tóta puterea ta suntu mai vertosu, precumu invétia fericitulu Pavelu.

LXI. OMULU IN VOI'A LUI LASSATU, CARELE MAI SUSU SE VA SUI' MAI CU GREA CADIATURA VA CADEA.

Lumea.

O, nepriceputule si in tóte ticaitule! iea-ti aminte si ti pune in socotéla tari'a si vertutea, marimea si puterea iubitiloru mei fii, carii, cu mine slujinduse, cu de aceste nepretiuite cununi i-amu incununatu, si cu infrumsetiate coróne i-amu incoronatu; pre carii tu, cu a ta rea si prósta socotéla, saraci si meseri ĭi socotesci, slabi si

neputinciosi a fi îi numesci. Au nu unii Afric'a, Asi'a si Europ'a, si mai bine se dicu tóta a pamêntului rotundiéla, si acestoru pomenite pàrti avutii au agonisitu? Au nu unii falc'a leului au despicatu? au nu altii marea cu lantiuge de fieru au legatu? au nu altii muntii siesuri au facutu? Au nu unii apele din gârlele loru au abatutu? carele prea adânca adancime avêndu, la trecerea loru nici genunchiulu omului se nu se ude le-au facutu, si din mari mici, din adânci neadânci, le-au premenitu? Au nu unii minunate si ne povestite cetàti au facutu, si cu de zidiu innaltime si grossime, prea gróssa si prea innalta, le-au incongiuratu si le au intemeiatu? Au nu altii cetàti mari, tari, puternice ca acestea, in clipél'a ochiului le-au faramatu, si zimtii cei innalti cu tiern'a temeliei i-au amestecatu? Si ce se mai laudu si se le spuiu minunile loru cotra unu nepriceputu ca tine? Càci de asiu tacea eu macaru, elle singure alle loru peste minuni minunate fapte se arata, si prin ochiulu si urechi'a a totu omulu se pórta; precumu si alte alle loru (a fiiloru mei adeca) in multime nenumerate si nemesurate puterí si bogatii, carele de nu le poti cu ochiulu privi, du-te la cei vechi si la cei nuoi istorici, cà de tóte si tóte deplinu îti voru arata câte minunate si slavite au facutu si au desfacutu.

LXII. VERST'A SI NOROCIREA LUMII CA ROT'A CANDU SE INVERTESCE.

Intielleptulu.

In mare marime a miràrii, miràndume si uitândume stau. Cu ce cântece, cu ce laude, cu ce slava, voiu canta, voiu lauda si voiu slavi ore acellu subtire la minte, iscusitu la socotéla si intregu la chitéla zugravu, carele de câtu toti antâiu aieve form'a si chipulu avutiei fiiloru tei au sieruitu si adeveratu o au zugravitu. O, frumósa, intréga, si de câtu simcéoa briciului mai ascutita si mai iute minte! Cà rótei prin ossia invertitóre o au assemenatu; si adeveratu dara, si, dieu, fórte fora minciuna adeveratu. Cà precumu partea rotii cea de desubtu se sue in susu si, ajugându in midi-loculu cumpenirii (unde, de nu multu, macaru câtuvâsi pucintica vreme a sta s'ar cadea, nici minuta macaru, adeca nici câtu ar clipi ochiulu

nu se zabovesce, ci din cumpen'a midi-locirei spre in a giosului parte) cu mare repegiune se povarnesce; si asiá partea care mai dineorea o vedeaĭ suinduse in susu, acmù, si mai intr'acellu césu, o vedi coborînduse in giosu; si partea care era in midi-loculu cumpenirii cei de-asupra, este in midi-loculu compenirei cei de desubtu. Si precumu ochiulu, a rótii séma, cându se sue, cându se pogòra, si cându face ua invertejire, a lua mai nu póte, asiá vieti'a si vêrst'a vietii fiiloru tei, cându se nasce si câtu traesce ce face, si cându móre, mintea a pricepe mai nu póte; si precumu partea rotii care, de la pamêntu, in susu suinduse, s'au sculatu, iarasi in giosu pogorânduse, de unde s'au sculatu, se supune, asiá si fiii tei, din pamêntu essindu, iarasi prin mai nepriceputā vreme, iarasi in tiern'a loru se intorcu. Si pentru pucintelusie a pucintica vreme desiérta si fora folosu desmierdare, grozavu in scurta vreme moru si se trecu; si mai vertosu adeveratu de plânsu si de tânguitu este, cà, dupe viétia fora de folosu, murindu cu trupulu, moru si cu sufletulu, si allu gheenei nestinsului focu mostenitori si locuitori se facu. Iar eu, o lume! cellui de tóte darurile deseversitu datatoriu Domnu fiiu fiindu, innoise-voru ca alle hulturului tineretiele melle.

LXIII. NU INTR'ACESTU VÉCU, CI IN CELLU VIITORIU VIÉTI'A A TI SE LUNGI SILESCE.

Lumea.

O, sarace óme! cumu maica minciuniloru si isvoru de cuvinte desierte te facusi! Cumu lucru ca acestu-a a fi se póte? Cà eu suntu de 7207 de anni, de cându suntu de stapânulu meu facuta, si pêne acmù câti omeni si câti fii a ómeniloru au venitu in mine, nici a unui-a tineretiele se se innoésca am vediutu; nici betrâni, sau la vêrst'a betranetielor viindu, iarasi têneru se se faca, si la verst'a tineretieloru se se intórca, amu auditu; ci dóra numai pe tine de mi va fi a te vedea. Anse precumu socotescu, nici tu vei fi mai de a firea, sau mai harnicu de câtu alalti ómeni, carii de atâte mii de anni atâte nenumerate mii de ómeni s'au trecutu, si câti acmù ânca vii se afla (si dici cà póte se fii si tu mai de-a firea si mai harnicu de câtu câtivà); dara intr'atâta soma de ómeni óre cu vr'unulu se

se mai ca tine afle, si se i se innuoésca tineretiele, si din slabu tare, din betrânu tîneru sé se faca ? ci numai, precumu mai susu ti-amu dissu, cà tu maic'a minciuniloru si isvoru basmeloru te facusi; càci bine socotescu si adeveratu sciu, cà si tu macaru cu cevá mai multu de câtu alti ómeni nu vei fi.

LXIV. VIETI'A VECINICA SVERSITU NU ARE; NICI DIN BETRANU TENERU, CI DIN PECCATOSU DREPTU A TE FACE NEVOESCE.

Intielleptulu.

Nu asiá, fatiarnico! nu asiá. Ci precumu pravulu inaintea vêntului, asia minciunóse minciunile cuvinteloru talle, inaintea vêntului ce amu dissu, adeca inaintea adevèrului si adeveratu cuvinteloru melle; cà nu de la mine, nici din singura mintea mea amu dissu cà mi se voru innoi cu a vulturului tineretiele; ci mai vertosu pêresiu tie si martura mie pre Dumnedieesculu parinte Davidu Psalmistulu. Si iea dara aminte, si pune in urechi cuvintele melle! cà càci amu dissu cà se voru innuoi tineretiele melle, nu numai a melle (macaru cà peccatosu suntu, numai acea nadejde tragu), ci a tuturoru allesiloru lui Dumnediêu, nici amu dissu cà s'au innoitu, sau se innuoescu; ci am dissu cà se voru innuoi, si acést'a crede, si cu buna séma asiá va fi: nici tineretiele prin de a dŭo'a óra intórcerea dilleloru ce prin bune si sufletului folositóre fapte se voru innuoi, iara nu in véculu sau imperati'a ta, ci in véculu si imperati'a ceriului, unde sufletulu omului, prin bunatàti intarinduse, nici uadanaóra nu va imbetrani; ânca de ti vei aduce aminte de a Domnului cuvêntu unde dice: «cinstesce pre tatalu teu si pre maic'a ta, de vei vrea se fii viu multu pre pamêntu.» Iata dara cà bunele fapte, nu numai in cellu-a vécu ce-i fora sfersitu, ci si intr'acestu cu sfersitu, vieti'a lungesce si tineretiele innuoesce. Anse mai vertosu noa, nu tu, ci ceriul mosia ne este.

LXV. NU CELLE CE TRUPULU VEDE, CI CELLE CE SUFLETULU PRIVESCE, ACELLOR-A NADEJDUESCE.

Lumea.

Dara cumu îti voiu dice, sau cum te voiu socoti se fii cu minte

intréga sau cumu cu cei intiellepti te voiu numera, de vreme ce lucrurile spusse si nevediute credi, si pre celle viitóre si fiitóre te sprijinesci, si pre celle carele ce suntu cum suntu, si cându voru fi necunoscêndule le marturisesci, si prin intunereculu necunoscintiei si nesciintiei te nadejduesci. Càci eu câte ti amu graitu, câte ti-amu spussu, ti le-amu si aratatu; si cumu a loru melle cuvinte nu te incredintiedi, si celloru fiitóre, nevediute, neaudite si nepricepute, te bizuesci? Cà de ai fi prorocu, asiu dice: «acestu-a este prorocu si cunósce celle viitóre!» Dara de vreme ce prorocu nu esci, iata dara cà celle viitóre nu pricepi. Anca imi spui cà la sversitulu vécului acestui-a va fi asiá si asiá; si tu nu numai celle de la sversitulu vécului, ci nici mâine, nici mai apoi ce va fi si ce se va lucra nu poti a sci. Eata dara cà tu, cu acésta minte purtându-te si cu acésta socotéla slujindu-te, mintea ta este in vêntu si socotél'a in nuoru; de vreme ce tóta nadejdea si tóta credinti'a ta in celle viitóre si celle fiitóre le pui. Acmù dara lassându pism'a, vino la mine. Cauta de vedi, iea aminte si pricepe cà tóte alle melle sunt adeverate; cà nu numai càci eu iti spuiu, ci si de altii intiellepti asiá suntu marturisite, càci tóte càte ti amu spussu eata cà si dinaintea ochiloru ti le-amu pussu; si nu fii pismatariu si necredinciosu, ci urmatoriu si credinciosu.

LXVI. NADEJDEA CREDINCIOSULUI IN ZADAR NU ESTE.

Intielleptulu.

O, prin cótia cu latie si mare prilistétia ce esci! Cumu larga si lata, ânse cu ghiatia captusita calle imi aràti! si cu ce iscusita (ânse de omu cunoscatoriu, priceputu) mestersiugu, precumu tu se fii credinciósa si eu se te crediu se me inveti? Dara cu acestea alle talle minciunóse insielaturi, inim'a nu-mi vei smomi, nici cu gândulu me voiu induoi; si nu numai se le crediu, ci nici a le audi poftescu. Càci eu pre tine se te dovedescu nu-mi trebue, càci tu singura pre tine precumu basne graiesci te dovedesci; mai vertosu cà prea cu adeveratu sciu si prea cu buna séma pricepu, càci tóte lucrurile talle comediiloru (carele óre ce ar fi se paru, iara preste

pucinelu césu ca cumu n'ar fi fostu se facu) se assémana. Ci asià-si hiresi si tu, si lucrurile talle comedii suntu; sí asià tu mai vertosu comedia esci stricatóre sufletului; càci comediile celle ce ómenii le facu nu strica cuivá cevá, fora câtu zabavescu fora dobânda; iara tu si trupulu aduci la tânga, si sufletulu duci in munca; si mai vertosu nici aicea folosesci, nici aiurea; fora câtu numai cu sulitiele (desmerdàrile adeca) ochiulu indulcesci si pre nevediute inimele ranesci; si nu numai inim'a trupului, ci si a sufletului, a carui-a rana vindecare n'are. Pentru acést'a dara eu rabdându voiu rabda: adeca nadejduindu voiu nadejdui in Domnulu; si nu multu, nici cu zabava, si nadejdea mea se va isbandi. Càci de câtu tóte mai vertosu credinti'a mea nádejde este; si asiá prin adeverat'a nadejde, nadejdea in desiertu nu mi va fi. Si pentru acést'a mai frumosu me voiu incorona, càci cu tóta inim'a si cu totu sufletulu fora induointia audindu amu crediutu, si intru adevèru dupe fagaduintia amu nadejduitu.

LXVII. SPURCATELE POFTE IMMULTINDUSE, PENE MAI PRE URMA IN PRAPASTI'A OCEANIEI TE LÉPADA.

Lumea.

O, amagitule si pucinu priceputule! Au tu mie vei se-mi spui? au tu pe mine vei se me inveti? au vei se dici cà esci la anni mai vechiu de câtu mine, càci tu celle ce mi spui cà le-ai auditu, eu le-amu vediutu; si de acmù inainte câtu voiu vedea eu, nici stranepotii tei nu le voru audi. Nici te face tu donaintea mea mai multu sciutoriu. Au n'am vediutu eu pre multi cu a ta minte purtânduse, si cu socotél'a ta slujindu-se, si in lucrurile fiitóre nadejduinduse? Si asiá numai cu nadejdea remaindu, si de alle melle bunuri s'au scapatu, si nici uadanóara aceea ce au ganditu au ajunsu nici ce au cercatu, au aflatu, nici vremea locu de caintia i-au mai datu; ci asiá si aceia ca tine neascultându fiindu, si folositórele melle cuvinte neintiellegêndu, de tóte s'au scapatu si s'au departatu. Si cauta acmù dara de me asculta, si ce-ti voiu spune me crede; càci voiu a unui de câtu tine mai intielleptu omu cuvêntu se-ti graiescu; si mi se pare, si adeveratu este, cà cu acést'a se te

dovedescu. Cà cine au vediutu duhulu omului suinduse in susu, sau a dobitocului coborânduse in giosu? toti dintr'unu locu au essitu, intr'unu locu voru merge. Nici isbandirea nadejdei talle au vediutu ochiulu, sau au auditu urechi'a; ci numai intru adeveru se scii cà in zadaru ostenintia si in desiertu nadejde tragi. Cà macaru pe acést'a socotesce: de vreme ce cineva in mine fiindu si cu alle melle bunuri slujinduse, si bine n'au vediutu essindu din mine (adeca dupe mórte), ce bine va se mai gasésca, sau ce fericire va se-lu mai talnésca? Dara sciu cà, dupe a ta inderepnica pisma, precumu au aflatu, sau va afla vei se dici. Dara spunemi de unde pêne intr'atâta te-au incredintiatu? sau cine dintr'acei ce din mine au essitu (adeca din cei morti) s'au intorsu (adeca au invisu) si precumu altu bine mai bunu de câtu binele mieu au aflatu, se vie se-ti spue? Eata cà eu nu doue, ci ua marturia iti poftescu. Ci precumu nu vei afla, forte adeverata suntu; si tu iarasi, precumu nadejdea ta in zadaru se fia, adeveratu se fii.

LXVIII. DREPTULU IN VECI NU VA MURI.

Intielleptulu.

Adeveratu cà de câtu mine la anni mai vechia esci; si la acést'a impotriva nu me puiu. Si pentru acést'a dara, asiá de multe, si feliu de feliuri de latiuri a intinde te-ai invetiatu, si cu acellea pre multi ca mine de omu slabu purtatoriu de fire, i-ai in latiurile talle venatu; si ânca adeveratu ai graitu cà isbandirea nadejdei a buniloru credinciosi ochiulu n'au vediutu, nici urechi'a au auditu. Si asiá este cà, pentru a loru rabdare care tu in tóte dilele si in tóte césurile, in totu chipulu cumplitu îi fora mila chinuesci, darui-le-va stapânulu a tóta facerea bunurile carele n'au vediutu si desfatàrile carele n'au auditu, si, pentru cà nu s'au amestecatu cu tine si au alle talle cumplite munci chinuitóre suferitu, le va da acestea. Iara dupe doua adeveratu ai un'a minciuna graitu. Precumu mai la tóte, asiá te-ai obiciuitu, si cu fericitulu Pavelu frumosu te voiu dovedi, unde dice: «a se imbisiugi in lucrulu Domnului pururea, sciindu cà ostenintì'a loru se nu fia in desiertu in Domnulu.» si aiurea dice: «càci viéti'a viitóre

au giuruitu Domnulu (curatiloru); Dumnedieu a minti nu scie.» Au si impotriva acestoru de câtu zidiurile mai tari si decâtu temeli'a de marmura mai intemeiéte cuvinte, ai cevá a respunde? Au nu mi se cade mie acmù tare si fora indointia se me nadejduescu, de vreme ce Pavelu este carele marturisesce adeverat'a a Domnului fagada, carele, ca si Domnulu seu, a minti nu scie? Ah! povétia órba ce esci, lume! Ah! spuitóre de basne si marturisitóre de minciuni ce esci, lume! Cumu silesci si a me face te cu lingusiture nevoiesci, ca cuvintele talle se fia adeverate, si a Domnului, si alle credinciόse slugele Domnului se fia minciuni, se dicu, pentru care lucru mórte voiu primi. Si acést'a nu numai a face, ci nici a dice nu o voiu gandi; ci iarasi cu glasu mare voiu dice: rabdând voiu rabda Domnului si nadejduindu me voiu nadejdui adeveratului cuvêntu allu slugii Domnului; si dintru acést'a nepoticnindume, dupe a mea nadejde mi s'a isbandi. Iara pre tine, parere desiérta si visu de nalucire te voiu socoti, si celloru ce-ti tie urméza povétia órba te voiu numi.

LXIX. CU INTRÉGA CREDINTIA CELLE CERESCI CERSINDU; IMPREUNA SI CELLE PAMINTESCI TI SE VORU DA.

Lumea.

De vreme dara ce pêne intr'atâta taria nadejde ai, si pre multe viitóre si fiitóre te intemeezi, si nu celle ce vedi, ci celle ce audi, credi, càci dara cu alle melle lucruri, in tóte alle talle lucruri si chivernisele te slujesci? Antâiu dara càci in mine locuesci? càci hran'a si bucatele melle manânci? càci pânea si bisiugulu tiarineloru melle strângi? càci ródele pómeloru melle cullegi? càci cu hainele melle te investi, si incingêndute te invelesci? càci vac'a mea mulgi? càci mierea albineloru melle strângi? càci cu boulu meu pamêntulu meu ari? càci cu samintiele melle sameni? càci cu corabi'a mea pre mare si cu callulu meu pre uscatu âmbli? si ce se-ti spuiu mai indelungu? Ce pre scurtu? càci (precumu ti-am mai dissu) cu tóte alle melle te slujesci? si de vreme ce precumu eu se nu fiu sluga buna, nici facatóre de bine imi dici, càci alle melle bune parênduse in totu chipulu cu dênsele te chivernisesci? Ci aceste tóte ori câte le faci,

eu sciu pentru ce le faci. Pentru ca se nu ti cevà mâine lipsésca, si mai multu in cas'a ta tóte se se immultiasca. Si sa-ti spunu, saracule de minte! alt'a, care sciu cà nu o vei putea tagadui. Au nu te s-t'a scriptura invètia: «Ne te griji ce vei manca sau ce vei bea mâine?» Au putea-vei acést'a tagadui? sau putea-vei cà acést'a nu este asia se dici? Ba. Càci dara nu cu nadejde traesci? càci âmbli si nu siedi? càci muncesci si te grijesci? cà (dupe cuvèntulu scripturei) de vei si siedea si se nu te grijesci, mâine tóte aceste tie trebnice nelipsindu-ti, voru fi gata. Acmù dara acést'a trebue se cunosci, si cunoscèndu mie se-mi multiumesci: càci eu suntu tuturoru in tóte de totu bine facatóre si datatóre, si precumu pre altii asià si pre tine (macaru cà indarapnicu esci) bunuriloru si vistiareloru melle partasiu te facu; si din câtu ai mai multe iti adaogu; si pentru acést'a cunnoscêndu, trebue, iarasi, dicu, se-mi multiemesci.

LXX. NU ROBU, CI STAPANU LUMII DUMNEDIEU TE-AU LASSATU. PENTRU ACÉSTA, TU PRE DENSA, IARA NU EA PRE TINE SE STAPANÉSCA.

Intielleplulu.

Cuvèntulu carele mi aràti adeveratu allu s-tei scripturi este; si asiá este, si asiá eu lu crediu. Anse iti adu aminte cà, dupe ce deseversitu Dumnedieu a tóte puterniculu te-au plasmuitu, si tóte in tine locuitóre ce se afla, adeca pamêntulu si ceea ce ellu nasce, marea si tóte plinirile ei, au facutu; mai pre urma de tóte, pre mine din lutu si tierâna m'au ziditu, si tie au dissu si te-aù facutu, iara pre mine singuru cu alle lui puternice mâni m'au frementatu, si dupe acést'a suflându-mi cu duhulu seu m'au insufletiatu dicèndu: «Adam, zidirea mânuloru melle!» si dupe assemenarea lui si preste tóte câte fiitóre in lume, in tine adeca, stapânu si Domnu m'au innaltiatu; tóte pre mâna si pre séma mi-au lassatu: oile, boii, ânca si pescii màrii si alalte; si cu órece pucintelu mai giosu de câtu ângerii m'au încununatu; si cu unu cuvêntu se ti dicu: pre mine stepânu, pre tine sluga, pre mine poruncitoriu, pre tine ascultatoriu a fi au poruncitu, si in voia lassândume, precumu mi-a fi voi'a, asiá se me cu tine slujescu. Eata dara cà nu eu tie, ci tu mie esci supussa, nici eu pre tine, ci tu pre mine a ascultá tre-

bue. Si pentru cà de la a tôte datatoriulu Dumnedieu pêne intr'a-tàta posvolenia mi s'au datu, pentru aceea cu lucrurile talle, pre-cumu imi va placeà asiá me voiu sluji Anse spre celle bune nici se gandesci, cà de me voiu lassa in nadejdea acellui-a ce mi-au datu nadejde, Dumnedieu, imi va lipsi ceva. Ba. Adeveratu tóte deplinu voiu avea, si un'a macaru numi va lipsi; càcei ce cérca pre Dumnedieu nu voru fi lipsiti de totu binele, ci iarasi a lui porunça svânta ascultându, voiu munci si in sudori voiu agonisi hran'a mea. Anse iarasi nu numai pentru mine voiu sili, ci si altor-a voiu nevoi a le folosi; si mai vertosu ca si pe altii darului meu, de la stapânulu meu datu, partasi se-i facu; si negutitorindu talantii mei mai multa dobânda se facu; ânse dobânda facêndu nu in desierte si fora folosu multu trupului si sufletului stricatóre desfatàri se me desfrenediu; ci lucrândŭ pamêntulu meu, voiu manca si eu, si pe fratele meu voiu hrani. Cà mai vertosu ce omu m'asiu numi, sau cumu drépta sluga Domnului meu m'asiu socoti. cându in spurcate si fora zabala desfrenate alintaturile talle darulu si castigulu meu asiu cheltui? Se nu dea Dumnedieu! Cà acést'a nu numai dobitócele semaluitóre (adeca ómenii), ci nici dobitócele simtitóre vedemu cà nu facu, (càci si elle un'a cotra alt'a ua dragoste arata.) Ci cata dara, eu cumu voiu relle si stricatóre cuvintele talle asculta? si mai reu de câtu dobitócele se me facu, si firea cea omenésca se o schimbu pre firea dobitocesca, si ânca de câtu dobitócele mai reu, de voiu asculta si voiu face dupe cuventulu teu.

LXXI. DUMNEDIEU GRIJEA PECATOSILORU AVENDU, CU CATU MAI VERTOSU A DREPTILORU VA AVEA.

Lumea.

Acmù vediu cà tu multe cuvinte, ânse fora socotéla cuvinte a respunde vei afla. Dara ânsa voiu se te intrebu, de vreme ce dîci cà s-t'a scriptura citesci. Au nu dîce intr'unu locu: «Iea aminte passerile ceriului, cà nici ara, nici samana, nici hrana nu le lipsesce.» Acmù dara, càci tu de s-t'a scriptura neascultatóriu te faci? Si càci porunc'a Domnului nesocotind'o o calci? si in totu chipulu

te silesci si te nevoiesci : ari, sameni, venedi, lucredi, si alalte, si càci nu te lasi pre nadejde? si atunce se vedi cumu vei trai; atuncea vei cunósce câtu suntu eu de buna, si câtu suntu de bune bunurile bunatàtiloru melle.

LXXII. NU CELLORU LENESI, SI CELLORU OSTENITORI DUMNEDIEU DARURILE SALLE DA.

Intielleptulu.

Au cu acést'a a ta amagelnica socotéla se me amagesci, si precumu cà ceva reu facu vei se-mi aràti? càci aru, samenu, si cu munca drépta hran'a imi agonisescu, dara acést'a tu nu socotesci? (Au adeveratu cà, de si socotesci, te faci a nu socoti) cà Dumnedieu in veci fora sversitu laudatulu câtu de intiellépta, frumósa si de mintea omenésca nepriceputa, au oranduitu tocméla? Cà precumu ti-am si mai dissu, cà pre mine, acestor-a tuturoru stapânu si mai mare lassându-me, precumu la unu imperatu, ori câte slugi ar avea, tóte a lui pita a manca astépta; si precumu eu de la imperatulu meu (Dumnedieu) in daru si fora altu pretiu iéu, asiá loru in daru si fora plata se le dau; mai vertosu cà pricin'a mea, adeca a omului, alalte tóte s'au facutu pentru slujb'a si pentru lesnirea lui. Pentru aceea si slugele melle, din remasiti'a faramusieloru melle, se se hranésca. Deci se scii cà unde dice scriptur'a pentru passeri cà nu samana, nici ara, si parintele cellu cerescu le grijesce, va se dica pentru cei saraci cari a ará putere n'au, nici a samana potu, carii prin pricin'a celloru ce samana si ara se hranéscu. Si-ti adu aminte unde mai dice scriptur'a, prin rostulu credinciosei Hananeencei : « càci si cânii se hranescu din faramusiurile ce cadu de pe més'a stapânului. » Asiá dara eu, arându si samanându, si passerile ceriului din remasiti'a tiarinei si cânii din faramusiurile pânei melle se hranescu, nici passerile in cuibulu loru, nici cânii in stratulu loru siediendu, le vine hrana la gura. Ci passerile cu sburarea, si cânii cu amblarea si cu adulmicarea, hran'a isi agonisescu; iara nu hran'a pe dênsele cérca. Acmù dara acelle purtatóre de duhu nesimtitóre fiindu, spre a loru hrana se nevoiescu; dara eu, purtatoriu de duhu simtitoriu fiindu, de voiu cerca hran'a mea, lui Dumnedieu ce gresiescu? Mai vertosu cá ellu

singuru, dintr'a lui prea bogata mila, pamêntului au poruncitu se crésca samintie, se dea róda spre a mea hrana; si pentru acést'a totu deaun'a me voiu nevoi. Cà nu celloru lenesi si trandavi, ce celloru nevoitori si ostenitori, au daruitu Dumnedieu bunurile salle, precumu au dissu: «bate si ti se va deschide; cere si vei afla.»

LXXIII. CATE FORTUNI IN LUME SUNTU, TOTE OMULUI A LE TRAGE ESTE.

Lumea.

Acmù dara, dupe a ta prósta minte si ratacita socotéla, cunoscu cà vei se dici precumu càte reutàti, càte greutàti, câte rescóle, câte nevoi, câte bescisnicii si câte blastematii, tóte in mine suntu; si (dupe cumu buiguesci) eu se fiu mai rea de câtu totu reulu si mai amara, de câtu totu amarulu; ci numai intru tóte totu rea, si totu reului potrivindume me assemeni. O, sarace si de trei ori misiellule! O, strainule de minte si lipsitule de crieri O, cumu un'a graiesci si marturisesci, si àlta cei si poftesci! Dara de vreme ce (cumu dici tu cu acea inima strâmba si cu acelle buse minciunóse) suntu asiá de rea, asiá de cumplita, asia de amagitóre si asiá de aspra, càci in mine locuesci? si adeverâtu sciu cà si ca viéti'a intr'acésta lume Dumniedieu se-ti largésca te rogi. Si ânca cu buna séma mai sciu cà, de te-ai sci adeveratu cà esci se mergi in raiu, si de te-aru lassa in voi'a ta, si se te intrebe: voia-ti e se mori si se mergi in raiu, au se te intr'acésta lume a trai làssa? Pare-mi, si ce dicu cà mi pare? cà adeveratu de raiu te-ai lassa, si de mine te-ai apuca, si spre raiu cu ochi rei, iara spre mine cu ochi buni ai cauta; si mai pre scurtu: mai bine pre mine, de câtu raiulu, ai allege.

LXXIV. CUNOSCATORIULUI OMU LUMEA ACÉST'A MUNCA SI IADU ESTE.

Intielleptulu.

Prea cu adeveratu si cu buna séma cà câte tituri de reutàti ai pomenitu, càci dicu eu cà le ai, asiá este; si intr'acest'a chipu tóta zidirea si tóta firea omenésca se te scia. Càci fora alta de socotintia indoéla, asiá esci; si adeveratu si in tine, si intre reutàtile talle mai multu a trai lui Dumnedieu me rogu. Anse nu ca dóra pentru cà

vre ua dragoste, sau vre unu libovu, spre tine sau spre desbracatele podóbele talle amu; ci ca mai multu intre chinurile reutàtiloru talle traindu, prin reutàti bunu se me facu, si ânca cu adeveratu in scire se-ti fia cà eu pre tine intr'acest'a chipu te socotescu, si cu acést'a te potrivescu, lume! tu, adeca, esci focu, trupulu meu óla, si sufletulu auru. Si cu câtu zlatariulu mai multu in óla ferbe aurulu, cu atâta mai lumuritu essa. Asia dara eu pentru acést'a in tóte si de tóte slavitului Dumnedieu me rogu ca mai multu in tine a vetiui vreme se-mi daruésca, si asiá pre câtu prin mai multa vreme mai multu pedepsindume, si de complitu foculu teu grósnicu ardicêndume, cu atât'a mai de frumósa cununa se me impodobescu. Precumu si a lui Christosu allessulu vasu, Pavelu, graiesce cà: «Ca prin focu...» la care cuvêntu cu gresita socotéla dicu Papistasii cumu in ceea lume se fia unu focu curatitoriu, càrui-a cu limb'a loru *purgatorium* íllu numescu ; ci la acést'a, si impotriva acestui cuvêntu , precumu tie, asiá papistasiloru respundu cà nu dice acolo fericitulu Pavelu precumu este in deosebitu allu treilea locu, adeca raiulu, iadulu si purgatorium ; (càci nici biseric'a nóstra acést'a primesce, ci numai doue locuri : raiulu, iadulu, iara de purgatorium nici biseric'a resaritului, nici alta svânta scriptura pomenesce), ci numai « ca prin focu», adeca pe tine te numesce focu, si dreptii, in tine âmblându , ca prin focu âmbla, si ca prin focu din tine ca aurulu esse curati si lamuriti. Asiá darà tu mie acmù focu curatitoriu imi esci, si cu câtu in tine mai multu (precumu amu mai dissu mai susu) voiu trai (ânse nu dupe a ta fapta , ci dupe a lui Dumnedieu porunca), cu atâta mai fericitu si mai mare daru vrednicu voiu essi. Asiá dara se scii cà tu intr'acestu vécu trupuriloru omenesci focu curatitoriu esci (iara nu altulu in ceea lume, cumu brudescu papistasii) ce pre cei cu minte intréga, temutorii de Dumnedieu, de se ferescu de tine si de desfatàrile talle, mai luminosi, mai curati, mai laudati, si mai fericiti, cotra véculu cellu fora de sversitu ii scoti. Si tu fiindu rea, loru buna si de folosu te faci; iara pre cei slabi la minte si ticalosi cu firea, carii poruncele si legaturele Domnului si Dumnedieului loru uitându, spre a talle desmierdaciuni si desfatàri se dau, si cu tóte feliurile talle de slobozenii se ingurluescu, pre acei-a saraci si goli de totu binele isgo-

nindu-i, nu cu atâta îi lasi, ci (prin pricin'a ta) si gheenii mostenitori îi faci. Si precumu cei drepti, fericiti si plini de totu darulu desevversitu, si împodobiti a ceriuriloru imperatia, asiá cei nedrepti si pecatosi, desierti de totu binele, plini de totu reulu si amarulu, a iadului si a gheenei, satanii si slugiloru ai gatitu focu; si multu fora sversitu in veci cumplita si nesuferita munca voru se mostenésca, a càrora rescumperare si vre ua data ertare nu este.

LXXV. IMPOTRIVA LUMII, ADECA A DIAVOLULUI, VITEJESCE DE VEI STA, BIRUI-VEI.

Lumea.

Me rogu dara acmù, dulcele si iubitulu meu prietenu, pentru numele lui Dumniedieu, de vreme ce si eu amu inceputu a cunósce cà cuvintele talle càmu nu suntu relle, si eu ori câtu impotriva ta m'asiu pune (macaru cà si eu amu-a-ti respunde), se te dovedescu nu voiu putea, nici cu tine intr'unu giugu a trage voiu birui; numai iarasi te, pre numele viului Dumnedieu, giuru se-mi spui pe dreptu, cà nici eu ce suntu si cumu suntu a me sci nu potu, si cu tine de cându me galcevescu si desputatii facu, mintea ca cumu miar fi intratu in Labirintului Critului, si nici intr'ua parte vre ua calle, sau deschidere (macaru cà multu amu silitu) a afla suntu harnica, de vreme ce Dumnedieu a tóte ziditoriulu nu pétra, sau lemnu sau altu cevá, din dobitóce nesimtitóre, ci omu cu minte si cu socotéla te-au facutu; si cu duhu dumnedieescu te-au prefacutu. Iarasi dicu si te rogu spunemi: ce feliu de reutate si ce feliu de bunatate amu, si de cându vietiuesci si âmbli in mine, cevá se-ti placa si de tine vrednicu nu ai aflatu? si, precumu dicu, de vei afla si de va cevá placea, de tine, iubitule, neopritu si neaparatu iti este, si ce ti va fi voi'a, aceea iea si fà. Iara de nu vei cevá se ti placa gasi nici eu cu deasil'a si cu vr'ua asupréla a-ti placea te silescu. Sau amu eu vre ua putere spre acést'a se te asuprescu, de vreme ce nici cumu cu mine si cu a melle bunuri a te da in prietesiugu nu vei, nici a me lauda poftesci? Incailea taci si gur'a iti stânge, si nu me cótra toti de ocara face; si iarasi dicu si me rogu taci, cà sciu cà tacerea-i de ómeni intiellepti laudata.

LXXVI. TRUPULU LUMII, IAR SUFLETULU CERIULUI SE POTRIVESCE.

Intiellieptulu.

De vreme ce pre numele a marelui ca si cellui dintre innalturi Dumnedieu m'ai giuratu ca acésta a ta in Lavirint'a Critului intrata minte, la ua calle si la ua essire se o scotiu, fórte bucurosu, si intru adevéru spune-ti voiu si nu te voiu amagi. Tu esci plasm'a si zidirea a vecinicului imperatu, imfrumsetiatu in tóte podóbele talle (càci Dumnedieu ceva grozavu si neplacutu nu face), prin vremea a siesse dille, deplinu intru tóte ispravita, precumu de câtu toti mai vechiulu istoricu scrie Moise, si pre tine, lume te chiama: pilda si tiposu a lumii mici, adeca a omului; si tóte podobele, si celle ce in tine se afla, spre omu, si celle ce suntu in omu se potu talcui. Dicu dara: antâiu in tine este lumina, care la omu este credinti'a, la tine intaritura, adeca ceriulu, care la omu este nadejdea; la tine suntu apele de-asupra, carele suntu de la Dumnedieu lassate grije; apele de desubtu, suntu carele din trupu nascatóre dodaele. In tine este pamêntu, la omu trupu. Erbele si copacii, suntu bunele lucruri; ródele si samintiele talle suntu bunatàtile si pomenele; sórele, a veciniciloru intielleptiune; lun'a, a vremelniciloru aratare: pescii carii suntu pururea in apa, suntu plecaciunile; passerile sburatóre, suntu cerescile privelle; dobitócele a saraciloru ajutoriu si ajutóre; teretórele, adeca lighióele care pe pântece se tragu, suntu a altoru durori patimiri; jiganiile insemnédia a demoniloru si a reutàtiloru chitiri; iara omulu, spre a lui Dumnedieu inchipuire facutu, insemnédia hiresi'a sau firésc'a omului alcatuire, si hiresi'a si firésc'a a mintii plinire; raiulu, acea deseversitu fericire si a slavei urmare arata. Pentru acést'a dara, lumea mica, adeca omulu, avendu lumin'a, adeca legea, si avêndu intaritura, adeca nadejdea (si acestea antâiu imi suntu trebnice) ca lumin'a credintii adevèrulu se arate, iara gresiél'a si intunereculu se imprastie si se reschiro. Intr'acesta chipu dara esci tu, o, lume! Mai intrebatu-m'ai ânca: ce feliu de bunatate si ce feliu de reutate ai? Si acést'a se ti-o svitescu, Bunatatea este acést'a: càci cându voiu socoti cà lumin'a ta este inchipuitóre credintiei melle, si precumu tu intru a trupescului ochiu pra-

vila esci curata, asiá eu, in lumin'a credintiei, fora cétia se fiu, si printrens'a cu buna paza se âmblu; si precâtu este intaritur'a, adeca ceriulu teu, de vertosu si mare, asiá nadejdea mea cotra Dumnedieu se fia taro si vertósa; si asiá cellelalte tóte, precumu mai susu am insemnatu si ti amu aratatu de le voiu socoti, atuncea buna, si prea buna, imi esci, si cotra a trupului si a sufletului meu folosintia me agiutoresci. Iara reutatea ta ânca acést'a, si intr'acesta chipu este: cà lumea mica, adeca omulu, de nu se va lumina cu credinti'a si nu se va intari cu nadejdea, si de nu se va grigi de ispite si de dodaiele carele impregiurulu seu are, si de nu 'si va spre bune lucruri nevoi trupulu, ca se nasca si se odraslésca róde de bunatàti, si, de nu va cu plecaciune si cu smerenia amblă, si de nu se va uita celloru ceresci, ci celloru pamintesci, adeca de va dupe a trupului iara nu dupe a sufletului voia ambla; si de nu va pe cei neputernici si saraci agiutori; si de nu i se va de a altor-a patimire si nevoia jale si mila face; si de nu va socoti si va chiti precumu de demoni si de a loru cotrà firea omenésca spre reu silitóre reutàti ĭi este a se feri si a se aperá; si de nu-si va aminte aduce cà ellu spre inchipuirea ziditoriului seu (adeca a lui Dumnedieu) este facutu, si cu allu seu svântu duhu inviétu si prefacutu, si de nu va cunósce precumu ellu omu, iara nu dobitocu, este, si cu minte si deplinu si deseversitu; a cunósce binele si reulu, de reu se se pazésca se se ferésca, iara binele se-lu aiba si se-lu faca; si de nu va sili, si de nu va nevoi ca in tine fiindu cu aceste mai susu pomenite si de trei ori fericite bunatàti, raiulu, adeca slav'a si fericirea cea deseversitu sesi agonisésca, atuncea rea esci tu, si relle tote alle talle; cà lipsinduse lumea mica (adeca omulu) de aceste luminate podobe, alle a gresieleloru si a pecateloru grósnice de intunecàri besne, a luminá nu va putea, si asiá iadului si focului gheenei se va da; la carele, o ticalosulu! cuvêntulu acellu-a allu Domnului Christosu se póte dice: « mai bine ar fi fostu acellui-a pétra (iara nu omu) se fia nascutu.» Intr'acestu-a chipu dara, omului, rea si complita te faci; si intr'acestu-a feliu, din buna rea, din draga urîta, din blânda grósnica, din frumósa grozava, din folositóre stricatóre; si cu unu cuvêntu se dicu, din invietóre omoritóre te schimbi si te prefaci. Eata acmù

dara cà din Lavirintulu, adeca din inveluirea si din inchissórea care mintea iti cuprinsesse te-amu scossu, si ce esci si cumu esci ti-amu aratatu. Si adeveratu asiá se te cunosci si se te scii, si asiá tóta zidirea se te cunósca. Ansa dara pre urma viclesiugulu si reutatea care intr'ascunsulu inimei talle ascundiêndu tii, a nu-mi arata a tinea nu ai pututu ; ci m'ai rugatu cà de vreme ce te-amu eu cunoscutu, incai altora se nu te svitescu, care lucru peste fire imi este. Cà dice unu intielleptu stihotvortiu arapescu : «doue lucruri smintéla mintii facu : cuvêntulu in sine a-lu tinea in vreme de graitu, si a grai in vreme de tacere ; iara in vreme de trebuintia aceea este bine ca in voróva se te nevoiesci.» Pentru acést'a dara, macaru de totu, si ce dicu de totu ? cà nici a mii'a parte nu te-amu cunoscutu, ci iara precâtu te-amu priceputu netacêndu tuturoru neparasitu totu deàun'a te voiu marturisi ; càci acést'a imi si trebue si mi se cade.

LXXVII. CANDU LUMEA TE LAUDA, ORE ESTE PRECUMU DICU OAMENII, SINGURU PE TINE TE ISPITESCE ; NICI CU ACÉSTA SE NU TE MANDRESCI.

Lumea.

Cunoscut'amu si priceput'amu acmù dara, cà drepte ti suntu cuvintele si buna iti este socotél'a. Si pentru càci acést'a a mintii melle cei necunoscatóre mi-ai aratatu drumulu si a drumului essire cumu se cade, fórte iti multiamescu. Si pentru acést'a eu cu tóta inim'a tie me giuruescu cà nu rea ci buna, nu grósnica ci blânda, nu stricatóre ci folositóre, nu omoritóre ci invietóre se-ti fiu. Si de acmù nainte in pretesiugulu si in dragostea mea se te afli poftescu; si eu in tóte ca unu bunu prietenu, si ca ua credinciósa si de fiiulu seu duiósa maica se-ti slujescu.

LXXVIII. TOTE CÉRCA SI ASCULTA; CELLE BUNE OPRESCE, CELLE RELLE ISGONESCE.

Intielleptulu.

Eu suntu fórte ascultatoriu si cotra totu cuvêntulu bunu si adeveratu urechi'a plecatoriu, si iarasi dupe socotélá mea séma cumu se cade se-mi iéu; si de voiu afla si voiu gassi precumu esci in cu-

vêntu si in credintia statatoriu, si chipurile a unui'a cu a altui'a de nu se voru prtrivi, si firea unui'a cotra a altui'a de se voru lipi, bucurosu si la prietesiugu te voiu priimi.

SOCOTÉLA.

Substàrile, asuprastàrile, impregiuru-stàrile, si celle din lontru cuprinse, precumu mai sussu amu pomenitu, precumu le ai tu, le amu si eu. Pre tine macrocosmosu, pre mine microcosmosu me chiama. Tu esci rotunda, eu suntu rotundu; si de vei intreba in ce chipu suntu rotundu? mesóra din crestetulu capului pêne in talpele picióreloru, si din verfulu degeteloru mânei drepte pêne in vêrfulu degeteloru mânei stânge, si vedi cà totu na catintia a mesurei intr'amendoue pàrtile vei afla; si asià, éta cà si eu suntu rotundu. La acestea potrivire avemu. Numai cu catinti'a a ne potrivi nu putemu, càci tu esci mai mare, eu suntu mai micu. Acmù tu esci mai mare si rotunda; eu suntu mai micu si iàra rotundu; tu din fire asià, si eu din fire iara asià. Si doue glóntie rotunde, unulu peste altulu póte se stea? Ba! ci numai unulu de pe altulu este se se restórne si se se pravalésca; nici peste totu póte unulu de altulu se se lipésca; si ca cumu amu dice pre v'unu rotundu sclipu, sau in verfulu acellui rotundu sclipu, sau cumbé, unu rotundu glontiu de pétra póte se stea? Ba! ci numai îi cauta a se pravali. Asià dara firea ta celle pamintesci, iara a mea celle ceresci cauta; si atâta osebire facu, câtu ap'a din focu; si de va putea foculu cu ap'a intr'unu locu a locui, si doue rotunde glóntie unulu peste altulu a se sprijini, si eu cu tine prietesiugu voiu putea a alcatui. Pentru acest'a dara in zadaru si in diesiertu te rogi, càci nici te voiu asculta, nici ce te rogi voiu face.

LXXIX. NICI CUMU LOCU PECATULUI SE NU DAI; CACI PECATULU CATU DE MICA PRICINA AFLANDU, MARI REUTATI A LUCRA POTE.

Lumea.

O, cinstitulu meu prietenu! si dulcele meu fiiu! Dara càci ca prietenu se-mi fii dici, si càci cotra dragostea parintiasca te invite-

diu. Nici dicu eu in tóte dile si totu deauna cu mine si cu indragitele melle se te indrágesci desfatàri; ci, de nu in trei dille ua data, macaru intr'ua septemâna ua data, prin vremea a siésse dille lucrându si ispravindu tote racodeleie talle, iara a siéptea di te odihnesce, precumu si Dumnedieésc'a scriptura te invétia; si odihnindute, bea, manânca, te desfatédia, te desmiérda si te veselesce, ca si tu, din trud'a si din munc'a mâneloru telle se cunosci dulcétia. Cà daca ti-i voi'a se-ti spuiu cu dreptulu, numai câtu vei bea si mânca, atâta ai agonisitu, iara altele voru remanea; si nici elle de tine, nici tu de dênsele vei avea folosú. Si câta vreme iti va fi bine si te vei veselindute desfata, numai atâta ai traitu. Deci socotesce si in minte-ti siédia cuvintele melle; (si de vreme ce esci intielleptu) cumu îti va parea cà-i mai cu calle si mai bine, asiá intr'acestu-a chipu fà, numai binele si indemân'a poftindu; si acést'a tie mai de folosu allegêndu, cotra acést'a te indemnu, si acést'a te invetiu.

LXXX. POFTELE LUMESCI, ADECA PECCATELE, VIRTI'A SCURTÉDIA.

Intielleptulu.

O, lume! cà eu dissu-ti-amu cà cotra tóte cu urechi'a me plecu si ascultu. Si precumu albin'a prin tóte florile si prin tóte locurile puinduse cérca, si unde ar dulcétia afla miere strânge, iara unde amaraciune gasesce totu acolo o lassa; asiá dara si eu, precumu tóte alle talle si bune si relle amu ascultatu cuvinte, si acést'a voiu asculta. De vreme ce intr'ua septamâna imi allegi ua di, adeca siesse dille dupe a mea, iara ua di dupe a ta voia se facu, inse antâiu dillele a vietii melle se-mi socotescu; si de voiu afla vreme ca se me pociu desfata si veseli de satiu, precumu imi dici tu, face-voiu si aceea. Iara de nu voiu afla vre ua lungime'a vremii, ci numai cându voiu incepe atunce se seversiescu, óre de ce tréba? si cu ce socotéla voiu si acellu allu teu cuvêntu asculta?

LXXXI. TREI LUCRURI POMENESCE: MORTEA, INVIEREA SI DRÉPTA CE VA SE FIA GIUDECATA.

Lumea.

Asculta-me, rogume, pucintellu; si se-ti ua frumósa socotéla a-

ràtu, care fórte bine sciu cà-ti va placea; cáci, dicu, de placutu este. Iara de nu-ti va placea, iarasi si tu vei socoti. Di asiá : custulu vietii talle se fia ua suta de anni. Si de vei pune in annu câte 50 de septemâni, facu 5,000 de septemâni, din carele allegêndu câte ua dî, facu 5,000 de dîlle, sau 13 anni si 320 de dîlle ; iara de vei allege câte 2 dîlle din septemâna, aprópe de 28 de anni. Deci iea aminte si fà intr'acest'a chipu pene vei agiunge la vêrst'a de 20 de anni, sau n'ai avutu prileju, sau ai fostu subt a altui-a ascultare, si a petrece si a te desfatá n'ai pututu. Iara dupe ce vei agiunge la acestoru 20 de anni vêrsta, socotesce som'a dîlleloru a 5000 de septamâni, carele (precumu amu dissu). câte ua dî, facu 13 anni si 320 de dîlle; iara câte doue dîlle, facu 27 de anni si 280 de dîlle ; si asiá, de la vêrsta de 20 de anni, bea, manânca, jóca, te veselesce si te desmiérda, pene la vêrst'a de 48 de anni, sau pene la 50 de anni ; iara deciea, daca vei se socotesci si celle ceresci, ânca 50 de anni iti remânu. Si intr'acest'a chipu si pre lume iti vei petrece, si la vêrst'à de 100 de anni cu cinste seversindu-te, si imperati'a ceriului vei mosteni. Au nu este frumosa si inscusita, si intr'âmbe pàrtile buna, si vrednica de lauda socotél'a acést'a ? Si de me vei asculta, in desiertu si fora isprava alta mai buna socotéla a afla, sbuciumându-ti mintea, crierii nu-ti mai pedepsi : càci bun'a si cea de seversitu socotéla, acést'a este ; si drumulu acestu-a este ; si ca unu bunu vitézu, si destoinicu voinicu, passa pe dênsulu.

LXXXII. DE VEI TRAI PENE LA 100 DE ANNI, POATE VREME DE POCAANIA SE AFLI ; DAR DE NU VEI PENE LA 100 DE MINUTE AGIUNGE, ÉTA PURUREA GRIJITU SI POCAITU A FI TI SE CADE.

Intielleptulu.

Eata dara cà eu a ta socotéla mâlcomu tacêndu o ascultaiu. Acmù dara, asculta si tu, si eu iti voiu arata alta socotéla (càci socotél'a ta se potrivesce cu unu cuvêntu ce dice cà *pescele in balta fiindu îllu vindi*); si dupe ce voiu si eu a mea aratá socotéla, se caute alti ómeni intiellepti, si cari voru dice cà-i mai buna aceea voiu tinea, si aceea-si cu totii a o tinea se cade.

LXXXIII. DRÉPTA SOCOTÉLA VIETII TALLE PUNE.

Lumea.

Arata dara acést'a cu ce socotéla dici.

LXXXIV. DILLELE ANNILORU TOTU DE 70 DE ANNI IEA ; CATU DE PUTERE, 80; CEI MAI MULTI, BOALA NEVINDECATA.

Intielleptulu.

Socotél'a mea acést'a este. Unu omu cându la vêrst'a de 80 de anni agiunge, ori-cine îllu vede îllu fericesce dicêndu : «A ! fericitu este omulu acestu-a ! Si ferice este de dênsulu, càci si-au umplutu custulu vietii salle, si la adânci betranetie au agiunsu ! » Si pene într'atâtu-a totu omulu poftesce, cunoscêndu cà ce e mai multu, cu tóte feliurile de durori si de patimiri suntu ingreuiéti si ingreunati, precumu Psalmistulu au cantatu Davidu : « Dillele ai loru nostri 70 de anni, iara de putere 80 de anni ; si mai multii loru, truda si durere.» Acmù dara iea aminte binisioru si vedi. Di dara acmù cà eu suntu de vêrst'a de 80 de anni, si apoi se me socotescu : trait'amu acesti pomeniti anni, au ba ? Socotesce. Eu, intr'acesti 80 de anni, 7 despartiri facu, adeca 7 vêrste allegu. Vêrstele suntu aceste : prunci'a, copilari'a, catarigi'a, voinici'a, barbati'a, caruntetiele si betranetiele. Intr'aceste dara 7 pàrti a custului, acesti 80 de anni se cuprindu. Deci dicu cà intr'acesti 80 de anni, 40 de anni numai, amu fostu viu, iara 40 mortu. Adeverata dara, si negresita socotéla este cà in 24 de césuri ua invertejire se face : 12 césuri intunerecu, adeca nópte; si 12 césuri lumina, adeca dî. Diuo'a dara dicu cà traiescu, iara nóptea moriu; adeca diuo'a viu, iara nóptea mortu sunt; càci in patu dormindu, in chipulu cellui ce in nasàlia zace me facu: mintea, simtirea perdiêndu, cu ochii nevediêndu, cu urechile neaudindu, mirosulu neadulmecându, gustulu nepricepêndu, si mai vertosu tóte alle trupului organe amortindu si slabanogindu-se. Asijdere : eu afundatu in pilota, ellu ingropatu in gropnitia ; ellu acoperitu cu tiern'a, eu invelitu cu obialu ; ellu in patru scânduri a sacriiului, eu in patru pareti ai cassei, a mortului sufletu viu si allu

meu sufletu viu remâne. Si precumu eu, dormindu, numai vinele celle vii mi se clatescu si se batu, semnu iarasi de desteptare aratându; asia la mortu viele a sfintei scripturi cuvinte, precumu iarasi va se invia adeverescu. Si asiá amandoi, ellu din grópa, eu din asternutu, ellu din sacriiu, eu din casa, ellu din morte, eu din somnu, ne vomu scula. Eata cà nici ua deosebire unulu de altulu avemu; si asià éta cà numai 40 de anni amu fostu viu, iara 40 mortu; si éta 40 de anni mi-au viéti'a ramassu. Acmù dara se socotimu: óre acesti 40 de anni vietiuitu-i-amu deplinu, au ba? Asculta! Intr'acésti 40 de anni, vomu se allegemu celle 7 vêrste alle omului si apoi a fiete-care dintr'aceste vêrste ce feliu de viétia si de traiu amu avutu se cunoscu, si pre tine, o, lume! ânca a pricepe se te facu. Antâiu dara prunci'a eu dicu cà nu mi-au fostu viéti'a deplinu adeca in vremea de 7 anni a prunciei; càci cellu-a ce vietiuesce scie ce face, cunósce ce vede, intiellege ce aude, pricepe reulu, binele, vorovesce, âmbla, si socotéla are; carele aceste tóte la pruncu, adeca la verst'a prunciei, lipsescu; si nici de unele de acestea in scire îi este. Eata dara cà, pruncu fiindu, amu fostu ca cându n'asiu fi fostu; si asiá, éta cà adeveratu viéti'a de 33 de anni mi-au ramassu. Dupe acést'a dara, a dou'a, vêrst'a copillariei urmédia, care pene la 14 anni se suie. Deci (pre câtu in minte tiiu), dupe acést'a de acmù vêrsta dicu cà atuncea viu, iara nu omu amu fostu: càci antâia-si data a omului este ca se cunósca credinti'a, legea si pravilele; reulu si binele se cunósca; hran'a si beutur'a se-si agonisésca. Credinti'a amu dissu antâia, adeca se crédia, se cunósca, se scia cà este Dumnedieu, si tóte vediutele si nevediutele au facutu. Aduo'a, pravilele si legea, adeca de ce-i este a se feri, si ce-i este a pazi se cunósca. A trei'a, hran'a si beutur'a, adeca se póta a ará, a semaná, vii'a a lucrá, negutitoria a face, carele tóte pentru a omului chivernisréla suntu. Deci eu, intr'acea vêrsta fiindu, de aceste de tóte lipsitu eramu; mai vertosu cà nici pre Dumnedieu precumu este scieamu, si de si in beserica marturisiamu; dara ce dicu? pentru ce marturisescu si de ce folosu imi este, acea marturisire? nu cunosceamu; cà antàiu pre Dumnedieu a pricepe, mintea imi lipsia; adou'a cà, in Dumnedieu a crede si alle lui sfinte porunci a pazi de

ce folosu se-mi fia, si se pociu cunósce credinti'a nu me agiutoriá. Deci imi pare cà nu numai eu, ci tóta cea de obste omenésca fire, asiá si intr'acestu-a chipu se fia. Iara de vei dice precumu unii, in vêrst'a copillariei fiindu, cunoscinti'a acellui là vêrsta coptu omu au avutu, acést'a nu tagaduescu. Càci Dumnedieu si parintele lumineloru, carele darurile celle deseversitu trimite, póte acést'a se faca ; si nu numai in firile omenesci, ci si in celle dobitocesci; acést'a a arata puternicu este ; precumu ua danaóra magariulu lui Valaamu cunoscea pre ângerulu lui Dumnedieu, iara Valaamu nu lu cunoscea. Asijderea si leii cei flamândi pre Daniilu, precumu este proroculu Domnului, pricepura si intru nimica illu vatamara. Si foculu coptoriului Vavilonului pre cei trei prunci, precumu nevinovati se fia simtí, si firea focului, care nu numai lemnele ci si petrele manânca si mistuesce, iara fràgid'a si molcelusi'a a acelloru brudiori cuconasi carniceá, a o beteji, sau a o ovili macaru ceva-si nu putù. Si alte multe, nenumerate in multime si nemesurate in marime, au facutu si au aratatu minuni, la care omenésc'a fire nu se potrivesce ; ci pentru cea hiresia si de obsce, mai vertosu pentru a mea fire dicu, cà in vêrst'a copillariei de acelle mai susu pomenite ponturi nici cumu ceva pricepeamu, macaru ua particeá nu cunosceamu ; si cine dara cunoscintia n'are si pre Dumnedieu nu scie, si pre sine pentru ce s'au nascutu, si ce, si cine este, nu intiellege ; éta cà nu omu, ci dobitocu, sau ca alta cevá nesemaluitoriu si ne simtitoriu este, precumu lemnele, petrele si alalte. Càci si alalte câte in lume suntu, precumu dobitócele, lemnele, petrele, passerile, pescii, nu cà nu suntu dicu, ci suntu ; ânse nu ómenii se chiama, ci fiete care, dupe chipu, dupe assemenare si dupe némulu loru se numescu. Asiá dara eu, nu n'amu fostu, ci am fostu, ci ca cumu ar fi numai cu assemenarea si cu chipulu omului, iara nu deplinu omu ci mai multu (nu cu chipulu, ci cu socotél'a) dobitocului, de câtu omului, me potrivescu. Pentru acést'a dara, de câtu voiu dice ca am dobitocesce vietiuitu, mai bine voiu dice cà asia-si nici n'amu macaru ua di traitu ; si de câtu cu chipu de omu si cu fire dobitocésca, mai bine mortu si fora duhu de viétia me voi numi. Si asiá éta dara cà viéti'a mea 26 de anni au remassu. Intr'acesti dara 26 de anni 5 vêrste se cuprindu : catari-

gi'a, voinici'a, barbati'a, caruntetiele si betranetiele; din care antài este catarigi'a (carea de la 14 anni pene la 21 se suie), ânse dupe a mea socotéla pene la 17 anni totu de a copillariei fire se tine; si asia-si pene a ajunge omulu in vêrst'a de 17 ani, adeca pene incepe (cumu se dice) a infierá mustétia, totu copillu se chiama (càci dupe limb'a latinésca acésta vêrsta *pubertas* se chiama; adeca *puber* se chiama perii, carii antâiu la mustétia sau la barba resaru.) Si asiá-si mai totu cu a copillului minte se slujesce; si vêrst'a catarigului totu in tóte cu a copillului se potrivesce pene la 17 anni (allessu de 'si va mintea cu invetiatur'a preface). Precumu si fericitulu Imperatu Davidu adeveresce dicêndu: «peccatele tineretieloru melle, Dómne, nu pomeni.» adeca têneru fiindu ce nu sciea faceá si ce nu pricepea lucrá. Si cu asésta socotéla, éta cà ânca 5 anni din viéti'a mea perduiu; si intr'acestu-a chipu la 23 de anni remasse vieti'a mea. Acmù dara, intr'aceste 3 remasse vêrste, ânca 2 anni voiu mai scadea, cu acesta socotéla: adeca se-i fiu perdutu in bóle, in nevoi, in inchissori, in robii sau nevolnicii. Caci omulu, saraculu, in bóla fiindu, precumu iarasi se va insanatosiá adeveritu a fi nu póte. Asijderea inchissóre, in nevolnicii fiindu, precumu se va iarasi mantui adeveratu a sci nu póte. Si acestea giumatate vietia, iara giumatate mórte se chiama. Si nu numai acestea, ci si alta fiete care viétia, cu neindemâna si nesuferita, oricare omu cu minte intréga ar fi, nu vietia ci mórte; nu petrecere, ci inchissóre; nu indemâna si linisce, ci munca si casna o va numerá, si acestoru-a o va assemená. Càci unde este munca, nu este vietia, ci mórte; câci si munc'a veciloru mórte se numesce, Eata cà din 80 de anni tóta vieti'a mea la 20 de anni se sprijinì. Dara càndu asiu fi numai 60 de anni traitu? Ar fi remassu 15, iara din 40, diece, si din 20 numai cinci asiu fi aflatu. Acmù dara, (o, curêndu trecatóre lume! adu-ti aminte cà mi-ai dissu: macaru dintr'ua septemâna ua di se facu voi'a ta si se âmblu in desfatàrile talle tavalindume, vediusi cà, dupe socotél'a cea drépta si adeverata, din 80 de anni, numai 20 aflaiu ai mei. Deci in 20 de anni, 1000 de septamâni facu; si scotiêndu dintr'ua septemâna câte ua di, 1000 de dille, se facu 2 ani si 270 dille; si cu atâta de scurta si pucina vreme, óre ce feliu de desfatàri,

ore ce feliu de petrecânii voiu se me desfatediu si se petrecu? Ci de câtu se te ascultu pe tine si se fiu cu atât'a, mai bine se nu te ascultu si se fiu si fora de atât'a. Si mai bine eu de tine si tu de mine se ne despartimu, si se ne departàmu. Pentru acést'a dara totu cellu cu pricepere, si fiete carele ce-i cu minte, intielleptiesce si cu intréga intielleptiune, ca unu intielleptu, forte pre amaruntulu se iea aminte si se socotésca cà, de vreme ce luându sém'a a 80 de anni de desfatatu si de a lumii voia, de amblatu, numai doi ani si 270 de dille gassiiu; dara carele va trai 40, cà numai unu annu si 135 de dille ii voru remanea. Asijderea, precumu amu mai dissu, cellu mai cu pucini anni ânea mai pucina vreme ii va fi, si macaru in multa, macaru in pucina vreme, cuvintele si invetiaturele, carele lumea invétia, de facutu nu suntu; càci si cea multa si cea pucina vreme totu multu strica; càci in multa vreme mai multu vei gresi; iara acea pucina macaru ua di, si nu ua di, ci macaru intr'unu césu, cu poftele lumesci omulu saraculu sufletulu isi va perde; si pentru dulcéti'a care trupulu in vremea unei césu are, nevinovatulu sufletu grosnicu fora mila, cumplitu fora dojenéla, multu fora numeru, in veci fora sversitu, chinuinduse, se va neparasitu pedepsi. Nici intr'acea nadejde omulu ticalosulu se se lasse dicêndu : cà macaru de amu si facutu relle in tineretie, iara dupe ce voiu ajunge la betranetie me voiu lassa si me voiu pocai. Nici lassa pecatulu cându ellu pe tine te lassa, cà folosu n'ai. Ci, precumu dice Intielleptulu : « giuruindu nu dice intorcêndume mâine voiu da, càci pene mâine nu scii ce ti va fi tie. » Asijderea, slavitului a prea sfîntului Christosu Dumnedieu cuvêntu pomenesce pururea, unde dice la pild'a bogatului : « manânca, bea, suflete! cà ai multe si bune » — si nu scie cà mâine va se se iea sufletulu de la dênsulu, si se socotésca totu omulu ce cu socotéla si intiellegere se slujesce cà nu numai desfatàrile si desmierdàrile lumii, ci asiá-si tóta lumea si tóte bunurile ei de-ar agonisi, si nu 80 sau 100 de anni, ci asiá-si câtu lumea de-ar trai, si pierdiêndu-si sufletulu, ce folosu are? mai vertosu cà, daca lu va perde, a-lu gassi nici ua carare (ânse nu intr'acésta lume) nu i se arata. Si daca lu va cu peccate iadului vinde, macaru cu câtu de scumpu pretiu, vre unu medi-locu de rescum-

perare nu i se dà. Pentru acést'a dara fiete cine cellu ce omu se numesce, si cu chivernisirea a intregei minti se slujesce, forte cu tóta nevointi'a si cu amanuntulu se se socotésca; si socotindu se pricépa cé este lumea, adeca ce este trupulu lui si ce este ellu; adeca ce este sufletulu lui si ce suntu lucrurile lumii, adeca ce suntu poftele trupului; ce-lu indémna lumea, adeca la ce-lu trage poft'a trupului, si ce-i este a face; ce poftesce lumea, adeca ce poftesce carnea; si ce-i se cade lui, adeca, si ce se cade sufletului a lucra. Si cunoscêndu acést'a, se védia cà tóta lumea cu doue lucruri se slujésce; cu lumin'a si cu intunereculu, adeca cu binele si cu reulu. Si asupra acestoru doue, patru vênturi tari, si câtu ce potu se batu si se ostescu: adeca imperati'a ceriului si sufletulu, imperati'a lumei si trupulu. Ceriulu si sufletulu spre a binelui parte silescu, adeca spre lumina nevoiescu, si asupra intunerecului, adeca a reului, resboiescu; pre bine voru se-lu faca, iara pre reu voru se-lu isgonésca. Lumea, sau imperati'a lumii, si cu trupulu, de partea reului tinu; iara asupra luminii lui, asupra binelui adeca, se ostescu pre reu se-lu faca, iara pre bine nici se-lu pomenésca. Cotra acést'a dara totu omulu deplinu, spre a sufletulu nevointia si osîrdia, fórte tare a se pune îi trebue ca se nu cumva parteâ cea mai mica pre cea mai mare se calce; nici trebue robulu mai mare de câtu stapânulu seu se se faca. Càci ceriulu mai mare, vecinica si netrecatóre, iara lumea mai mica curându stricatóre si nestatatóre mosia este. Asijderea trupulu tierna, muritoriu si in nimica intorcatoriu: iara sufletulu duhu Dumnedieescu nemuritoriu si pururea traitoriu este, precumu au poeticulu cantatu. Ca se fii intregu cu sufletulu, óre ce ai tagàdui a suferi? «Càci acésta parte de câtu trupulu mai mare pretiu are; si mai vertosu fiete cine sém'a binisioru de ar luá, macaru cevá-si intielleptei minti a placea n'ar aflà; si de-ar si aflá acelle carele trupului si ochiului trupescu placu, frumosu Evangelistulu ne invétia Ioanu: «nu indragiti lumea, nici cello lumesci.» Pentru acést'a omenésca minte, cerescile (1) socotéla, iara pamentescile se batjocurésca, si prin feliuri de feliuri de nevoi

(1) Aice de buna séma este un errore tipografica in originalu, càci ar trebui si dîca: «*cerescile se céra socotéla*» sau: «*cerescile se socotésca.*» *G. S.*

spre ceriuri se se intinda, unde si scaunulu si adeverat'a odihna ti este. Càci noa lumea nemernicia ne este, si intrêns'a prisileti suntemu; iara ceriulu mosia, si acolo casnici si mosineni suntemu. Anse cându va fi acést'a? cându de lume ne vomu lepada, si precumu de la dêns'a nici unu folosu precumu nu avemu cându vomu cunósce; si celle carele amu cunoscutu si amu auditu, dumnedieesci, apostolicesci si bisericesci porunci, de le vomu seversi cu fapt'a precumu dice nu cellu-a carele au cunoscutu poruncile, ci cellu-a ce le-au facutu se va ferici. Acestea dara cându indemâna voru fi si pre lesne se voru face? cându cu tóta inim'a si cu deseversita dragoste, de acestea ne vomu a le face apucá; càci dragostea pe tóte invincindu, tare biruesce.

IARASI POMENIREA TRECUTELORU.

Vediusi dara acmù, o prietenule! de 'nceputu lumea, cumu, ce, si in ce feliu este? Vediusi bunurile, desfatàrile lumii, la ce seversitu essu? Vediusi ce poftesce si la ce indémna lumea, adeca trupulu pe omu, adeca pe sufletu se faca? Vediusi câte magulituri, câte latiuri si câte curse, spre a ticalosului omenesculu sufletu, in tòte pàrtile si in tóte caràrile arunca? Vediusi viéti'a si custulu omului in lume câta vreme este? Pentru acést'a dara, de totu bunu si de totu plinu de bunatàti a fi silesce; cà asiá nefiindu strâmta calle ceriuriloru, si, precumu dice, pene nu veti intórce si se ve faceti ca pruncii, nu veti intra in imperati'a ceriului. Adeca in tóte curati si 'n tóte blândi se fimu; ânse pentru cea slaba de omu fire, multa si in multe feliuri ne s'au de mantuintia aretatu medi-lóce; si macaru de n'omu putea la vêrfulu stepenii bunatàtiloru, incailea aprópe de vêrfu sau la medi-locu, se ne aflàmu. Càci multe suntu salasiele lui Dumnedieu; si se nu fimu de totu, de totu, intr'acea calle instrainati si departati. Ci iarasi de totu de acésta lume a te lepada cu greu ti se pare; si iti este voia ca, in acésta lume, nu de totu pustiiu si saracu se fii, si in vieti'a ta si óre ce indemâna se cunosci cu greu este; càci precumu este camilei greu prin urechile acului a intra, ânca mai greu bogatului imperati'a ceriului. Anse iara acellu milostivu dice, cà acést'a la ómeni nu, iara la Dumne-

dieu se póte; càci ceva lui Dumnedieu a nu se putea nu este; ci in tóte mân'a lui fiindu si deschidiôndu-o, tóte de bunatate se âmplu. Ci de vreme ce acésta trecatóre lume este lumea chiverniselei (cà de nu se va chivernisi cinevá nu va procopsi); si de va putea cineva cu intréga intielleptiune si cu buna socotéla in lume fiindu, pe lume se chiverniséscа si sufletulu nebetejitu si neintinatu se-si padiésca, frumosu si minunatu lucru ar fi, de vreme ce si ómeniloru si lui Dumnedieu ar fi placutu. Si acellu-a óre cine ar fi? Ar fi acellu-a carele alle lui Andrei Vissovatius 77 de ponturi ce arata, pre carele stramurarea bunatàtiloru si frêulu peccateloru le numesce, adeca indemnarea spre bunatàti si oprél'a spre pecate. Si acestea dara carele mai innainte a le aratà vomu, si a ti le denaintea ochiloru pune silimu, fórte preamaruntulu aminte se iea, si cu alle sufletului urechi se asculte. Ascultându dara si intiellegêndu se le façа; cà. paremise, cà si ómeniloru si lui Dumnedieu bine invoitu va fi: ânca si de cea trecatóre si de cea viitóre viétia se va folosi; si dupe viétia slavita si cinstita, in mórte cinste, si dupe mórte cinste, la a dou'a venire iarasi cinste va gassi, in slav'a tatalui, si a fiiului, si a sfântului duhu, acmù si pururea si in vecii veciloru, *Amin!*

CONETIULU CARTII ANTAIA.

A LUI

IOANU DIMITRIE CONSTATINU VOEVODA

LA

DIVANULU LUMII

CU INTIELLEPTULU, SAU LA GIUDECAT'A SUFLETULUI CU TRUPULU, ALLE SUFLETULUI SPRE A TRUPULUI, SAU A INTIELLEPTULU SPRE A LUMII, DOVADA PENTRU CELLE CE AU GRAITU MINCIUNI, SI SPRE A SA MARTURIA PENTRU CELLE CE AU GRAITU ADEVERATE.

CARTEA A DOU'A.

I. LUMEA DE CINE-I FACUTA A SCI TI SE CADE.

Lumea acést'a, si tôte plinirile, adeca tôte impregiuru stàrile ei, de cine facute a fi, a sci antâiu ti se cade; dupe acést'a, precumu trecatóre si nestatatóré este, a pricepe iti trebue. Precumu singuru ziditoriulu ei Domnulu Christosu dice: «Ceriulu si pamêntulu se va trece.» (Math. Capu V. versu 18.) si altulu, acést'a urmându, in-vétia: «tóte le are vremea, si cu vremile salle voru trece tôte.» (Ecclesiastulu, Capu III, versu 1).

II. LUMEA DE DUMNEDIEU A FI FACUTA, CREDE.

Lumea dara acést'a de Dumnedieu a tóte facatoriu este facuta, precumu cellu de câtu toti mai vechiu istoricu marturisesce Moise: «Din inceputu facù Dumnedieu ceriulu si pamêntulu, si alalte.» (Nascerea, Capu I. versu 1.)

LUMEA CA UA GRADINA, OMENII CA FLORILE.

Lumea dara ca ua gradina, intrêns'a omenii ca nisce flori, precumu marturisesce: «Israilu và resari ca crinulu» Ossie (Capu XIV; versu 6.) «tóta carnea fânu. si tóta slav'a ei ca flórea câmpului.» Issaia (Capu XL versu 7. si 8.) sau: ca pomulu este omulu si ca ród'a adeca ca pómele faptele lui, din pomulu bunu va essi róda buna· Cotra acést'a urmédia unde dice pentru omulu bunu: «si va fi ca lemnulu lûnga isvórele apeloru, si la vremea sa va da ród'a sa, si frundi'a lui nu va cadea.» (Psalmu I, versu 3; si Ierem. Capu XVII, versu 8.)

LUMEA CA UNU VISTIARIU: SPRE BINE BUNU, IARA DESPRE REU DE TE VEI SLUJI, REU ITI VA FI.

Sau lumea ca unu vistiariu (ânse dupe ceste vremelnice.) Cu avuti'a dara bine de te vei sluji, bine vei avea; ânse «avuti'a strânsa spre reulu stapânu seu» dice Ecclesiastulu (Capu V, versu 12) si iarasi dice: «cine iubesce avuti'a, róda nu va manca dela dêns'a.» (Ecclesiastulu Capu V, versu 10).

III. LUMEA TRECATOARE A FI SE SCII.

Crediendu dara precumu lumea de Dumnedieu se fia facuta, asijderea precumu acést'a trecatóre si alt'a viitóre a fi, crede; pentru cà Theologulu marturisesce Ioanu: «Si vediuiu ceriu nou si pamêntu nou, càci ceriulu dentâiu si pamêntulu dentâiu au trecutu.» (Apocal. Capu XXI, versu 1.) «Ceriuri noue si pamêntu nou asteptàmu.» (Petru, Cartea II Capu III, versu 13.)

TRUPULU LUMII URMÉDIA ; OMULU, CA ÉRBA DILLELE LUI.

Lumii dara omulu urmédia, pentru cà dice: «omulu, ca érba dillele lui.» (Psalmu CII, versu 15.) Pentru cà-ce dara? Pentru cà-ce acellu dentâiu ziditu omu, dupe a ziditoriului porunci neamblându si a lui porunci neascultându, muritoriu si dintr'acésta lume mutatoriu s'au facutu? Dara cu ce au gresitu? Cu a pómeloru frumsetia amaginduse, vediù dara muierea, cà bunu se fia lemnulu la mancare, si frumosu ochiloru, si la privéla mangaiosu; «si luà din rôd'a lui si mancà si dete barbatului seu» (Nascere, Capu III, versu 6.); intr'aceeasi data dara, alle lumii bunuri sau avutii nestatatóre, si omului nefolositóre s'au facutu, precumu au Ecclesiastulu cunoscutu: «gollu au essitu din pântecele maicei salle, asiá gollu se va intórce, si nemica va duce cu sine din ostenintiele salle.» (Capu V, versu 14.)

IN LUME DESIERTAREA URMÉDIA.

Dupe acést'a, intr'acésta lume desiertarea urmédia, cà iarasi acestu-a dice: «desiertarea desiertàriloru, si tóte desierte.» (Capu I, versu I.)

LUMEA CU MIL'A LUI DUMNEDIEU TRAIESCE

Anse de atâtu-a vreme precâtu saraculu omenesculu norodu intru desiertàri si fora socotéle lucruri aflânduse, si pene in dio'a de astadi, de atat'a soma de anni, intrênsa omenii traiescu, acést'a dintru acea prea bogata Dumnedieésca mila se o scii; cà dice: «indelungu rabdatoriu, multu milostivu, nici dupe fora-de-legile nóstre face noa.» (Psalmu CII, versu 8—9).

IV. CU A LUMII FRUMSETIA NU TE AMAGI.

Anse tu pentru alle acestei lumi podóbe si frumsetie nu te amagi; nici in desfatàrile ei cu tóta inim'a te da, càci mai pe urma

«rîsulu dureriloru se va amesteca, si celle de apoi alle bucuriei lacrimi cuprindu.» (Pilde, Capu XIV versu 13).

V. LUCRURILE LUMII, CA PRAVULU INNAINTEA VENTULUI.

Asijderea tóte alle lumii lucruri (osebitu de celle bune) « ca pravulu innaintèa vêntului» (Psalmu I, versu 4); si iarasi: «cu avuti'a de talhari pradata si cu hain'a de molii faramata.»

VI. PRE IMPERATII LUMII PUTERNICI VEDIENDU-I, NU TE MAHNI.

Anse iarasi tu pre altii vediêndu, adeca precumu suntu imperatii, Domnii si alalti, carii, cu bogati'a si cu a lumii slava, multe si ce le-i voi'a facu, de acést'a nu te mahni nici te intrista, precumu Proroculu te invétia: «nu te teme cându se imbogatiesce omulu si cându se va immulti slav'a casii lui.» (Psalmu XLVIII, versu 17); « càci plecata este spre mórte cas'a lui si la celle de desubtu caràrile lui.» (Pilde, Capu II, versu 18) Nu este dara dumnedieésc'a privire asupra lui, sau asupra slavii lui; pentru care lucru marturisesce Issaia; «spre carele se cautu, fora numai spre saracuti si sdrobiti cu duhulu, si se cutremura de mine?» (Capu LXVI, versu 2.)

VII. LUMÉSC'A NOROCIRE FERICIRE N'ARE.

Nici se socotesci sau se gandesci cà acésta a loru lumesca norocire vre ua deplina fericire va avea.

VIII. NOROCIREA FORA HOTARU.

Nici vre unu hotaru sau vre ua adeverata si insemnata alle avutiiloru trecatóte voru avea vreme.

IX. BOGATULU LUMII, SARACU SI ORBU.

Si macaru cà lumea, adeca dupe lumésc'a socotéla, bogati si slaviti se numescu; ânse saraci si de totu golli suntu si orbiti cu min-

tea, acést'a necunoscêndu, precumu adeveresce Ioanu: « Dice cumu cà bogatu suntu si nici un'a imi lipsesce, si nu scii cà tu esci misiellu, saracu, orbu si golu. » (Apocalipsu, Capu III, versu 17.) Acést'a Davidu, imperatu fiindu, au cunoscutu dicêndu-si sie: « Eu suntu saracu si misiellu. »

CALLEA LATA SI DESFATATA LA MORTE ADUCE.

Asiá ḑara a unoru ca acestor-a la reu seversitu si la rea calle le va essi, pentru care frumosu se dice: «Este calle care omului drépta se pare, iara cea mai de apoi a ei duce la morte. » (Pilde, Capu XIV, versu 12.) si iarasi acolo: « callea celloru fora calle duce la mórte.» (Capu XII, versu 28.) Càci totu trupulu in tièrna se va intórce, ânca mai curundu de câtu alalti cellu puternicu, precum dice: «totu puterniculu scurtu.» (Eccles. Capu X, versu 11.) Si la reu dara seversitu voru agiunge, pentru carii frumosu vorovesce Ioanu: «Avuti'a care au inghititu va borî si din pântecele lui o va smîci Dumnedieu.» (Capu XX, versu 15.) Adeca cu alle iadului cumplite le va resplati munci.

X. PILDA DIN VECHILE ISTORII IEA.

Nici din vechile istorii cu une pilde se te amagesci; ci mai vertosu cu acellea se te intielleptiesci, càci vei afla pentru imperati cari in scurta vreme multe au biruitu. Cà «nu este cinevà se se téma de ceea ce trupulu ucidu, ci de ceea ce sufletulu» (Math. Capu X, versu 28); si mai vertosu cà totu cellu ce omóră omori-se-va, cà iarasi dice: «toti carii scotu sabia, in sabia voru muri.» (Math. Capu XXVI, versu 32), ânca de cellu câtu de micu.

XI. PILDA DE PE ALEXANDRU CELLU MARE.

Pentru acést'a dara, frumósa pilda de pe Alexandru marele a luà poti, precumu la istori'a lui scrie cà de ua sluga a lui se fia otravitu si omoritu; adeca pe cellu mare au omoritu cellu micu, si pe imperatulu au ucissu slug'a. Pentru carii bine dice Ecclesiastulu:

« vediui slugile pe cai si Domnii amblându pe giosu, ca slugilei.» (Capu X versu 7.) si altulu dice: «aceia au imperatitu, iara nu de la mine.» (Ossie, Capu VIII versu 4.) si aiurea: «cadiù si fu risipirea lui mare.» (Iezechiel, Capu XIII, versu 12). Assemine asiu acést'a a potrivi putea: «pre fieru rugin'a illu topesce, pe elefantu sau precumu se dice pre filu siórecele illu omóra.»

XII. DUPE MORTE, NUMELE NU IN REUTATI, CI IN BUNATATI SE REMAIA.

Socotosce dara de vreme ce acea mai de apoi mórte este, incailea nu reu, ci bunu nume se-ti remâia, cà «mai bine numele bunu de câtu avuti'a multa.» (Pilde, Capu XXII, versu 1.) Si aiurea dice: «mai bine numele bunu de câtu mirurile scumpe» (Eccles. Capu VII, versu 2.); ânsa nu in a omenescului ochiu privéla, ci in acea Dumnedieésca oglindire, carele inimile privesce si gândurile cunósce. Pentru acést'a invétia: «socotiti se nu dreptatea vóstra inaintea omeniloru faceti.» (Math. Capu VI.); si ca nu cumvà pentru tine se se dica: «perit'au pomenirea lui cu sunetu» (Psalm IX, versu 7.) Asiá dara in tóta vieti'a ta spre acést'a silesce ca acellu-a a lui Iovu cuvêntu dupe a ta mórte a dice se poti: « slav'a mea pururea seva innoi. (Capu XXIX, versu 20).

XIII. NUME VESTITU CU FACEREA DE REU NU AGONISI.

Padiesce-te dara iarasi dicu, ca nu cumvá tie se se dica: « ce te slavesci in reutate, cellu-a ce esci puternicu ? (Psalmu LI, versu 1).

ORI CE FELIU, IN LUME SCURTU TRAIULU SI SCURTA SLAV'A EI.

Si acést'a a sci fórte ti se cade, càci intr'acésta putreda lume macaru asiá, macaru asiá, in scurta vreme slav'a ei vei mosteni, precumu adeveresce Iovu: « ca flórea essa si ca umbr'a fuge, si nici uadanaóra intr'acea stare remâne.» (Capu XIV, versu 2.) Asseminea acellu-a allu Ieremiei s'ar putea aduce: «Vai de noi cà s'au plecatu dio'a si s'au facutu mai lungi umbrele de séra.» (Capu VI. versu 4.) Nici dóra in norocire sau in bogatia aflându-te, cevá-si mai multu de

câtu esci se te tii, pentru ca frumosu svântulu invétia Grigorie: «de vei a intiellege (dice) in ce chipu esci, trebue antâiu a cunósce ce nu esci, ca din form'a buneloru se te mesori, pre câtu cu a buneloru lipsa se fii grozavu.» (In cartea a cincea a Obiceiniciloru). Anse dupe Davidesculu cuvêntu: «tu esci vierme si nu omu; cà ce esci vieti'a nóstra? aburu.» (Iacobu, Capu IV, versu 14) Si pururea acell'a allú Issaiei pomenesce cuvêntu: «eu sunt omu allu dureriloru, sciindu slabiciunea.» (Capu VIII.) Au dóra tu cu cevă de câtu alti ómeni mai multu vei fi? Ba. Pentru acést'a cuvêntulu acest'a s'ar invrednici a se dice: «suntu daru si eu muritoriu omu, assemine tuturoru ómeniloru.» (Intielleptiunea lui Solomonu, Capu VII, versu 1).

XIV. FRUMUSETI'A LUMII INIM'A TA NU POFTÉSCA.

Nici pentru alle lumii de urita frumsetia se nu te nebunesci «nici se poftésca inim'a ta frumsetia ei,» (dicu Pildele, Capu VI, versu 25).

XV. DRAGOSTEA FRUMSETIELORU MULTE STRICACIUNI ADUCE.

Dragostea frumusetieloru multe stricaciuni aduce; cà scrie istori'a pentru frumseti'a a unei muieri, a Ellenii, vestit'a cetate s'au rasipitu Troad'a, si cu frumseti'a pómei s'au amagitu Evv'a.

XVI. VREUNU BINE DE LA LUME NU VEI AGONISI.

Nici vre unu bine de la acéstà réo'a lume precumu vei agonisi se gandesci: càci pentru dêns'a strigându dice Issaia: «cà tu dara pemêntulu teu prapadisi, si pe poporulu teu ucissesi.» (Capu XVI, versu 20).

XVII. IN LUME VRE UA INTIELLEPTIUNE NU VEI AFLA.

Nici vre ua intielleptiune intrêns'a vei afla; càci «intielleptiunea lumii nebunia este lônga Dumnedieu.» (Corinth. Cartea I, Capu III, versu XIX.) si aiurea urmédia: «cà nebunu s'au facutu totu omulu de sciintia. (Ieremia, Capu X, versu 14.) Asseminea acestor'a, Intiel-

leptulu la Pildele salle dice: «nu este intielleptiune, nu este svatuire, nu este cunoscintia impotriva Domnului.» (Capu XX, versu 30). si Apostolulu cotra Romani: «intielleptiunea trupului mórte este.» (Capu VIII, versu 6; cauta si Issaia Capu V, versu 20).

XVIII. IN LUME BUNATATE SI ODIHNA NU VEI NIMERI.

Asijderea vre ua bunatate s'au vre ua indemâna intrêns'a cercându vei afla, precumu in Cartea Marturiiloru svêntulu arata Augustinu si dice: «Vai sufletului acellui'a carele de la tine (o Domne!) deslipinduse, au ganditu cà va avea cevá mai bine! impregiuràri si in veluire, indràpnice si impotrivnice, din dosu si din cóste, si in pântece; si éta tóte aspre!»

XIX. LUMEA, SPRE BINELE, IARA NU SPRE REULU OMULUI DUMNEDIEU O FACUSSE

Inse pre lume pre acést'a Dumnedieu milostivulu, prea bunulu si prea marele, si puterniculu si ziditoriu, spre a omului folosintia si indemâna o facusse. Acést'a a se dovedi póte, càci precumu nemuritoriu a fi illu facusse, si de vreme ce nemuritoriu era, éta dara cà lumea acést'a de folosu îi era.

XX. LUMEA-DUPE PECCATU IN REU S'AU PREFACUTU.

Asijderea dupe gresiél'a si peccatulu acellui dintâiu omu, tóte acelle ce de folosu erá se fia in stricaciune, si celle dulci in amaru, si celle ce lesne cu nevoia si cu truda; aceea ce saraculu de omu a agonisi s'au prefacutu si s'au premenitu; precumu aevea scrie Moise: «lui Adamu disse: càci ai ascultatu glasulu muierei talle si ai mancatu din lemnulu care poruncisemu tie se nu manânci? Blastematu pamântulu in lucrulu teu! si in ostenintia vei mancà dintrênsulu; in tóte dillele vietii talle spini si ciuline va resari tie si vei manca erbile pamêntului; in sudórea fetii talle vei mancà pâine ta pene cându te vei intórce in pamêntu din carele esci luatu, càci pravu esci si in pravu te vei intórce.» (Nascerea, Capu III, versu 17–19).

DUMNEDIEU CUMU SE PACCATULU DESLÉGA AU ARATATU.

Dupe aceea iarasi acellu milosu milostivu Dumnedieu, cu mil'a sa cea fora mesura bogata, cotre a sa plasmá cu miloserdia intorcênduse, aratatu-i-u moduri si mijlociri ca de sub legatur'a acellui blastemu a essì se póta, ca iarasi in veci traitoriu si nemuritoriu se se faca.

XXI SPRE A PECCATULUI DESLEGARE NOULU ADAMU, ADECA CHRISTOSU, A VENI AU TREBUITU.

La acest'a dara fora gresiu acést'a au trebuitu, si acést'a s'au facutu. Adeca vechiulu Adamu au gresitu si iarasi unu nou Adamu se-lu mantuésca, si trupu pentru trupu patimindu, se-lu isbavésca. Pentru care lucru marturisesce svântulu Augustinu: «Dumnedieu precumu te-au facutu pre tine asià nu te va mentui pre tine fora tine.» Adeca nu numai singura Dumnedieirea care este a tóta puternica, ci impreuna si omenirea care este lui Adamu partasia au trebuitu, adeca Dumnedieu si omu; si asià se se faca nou Adamu, si blastemulu se se deslege.

XXII. VENIREA LUI CHRISTOSU SI A PECCATULUI DESLEGARE 'NAINTE PRIN PROROCI DISSA; IARA VIINDU ELLU, IMPERATIA SA NE DARUESCE.

Acést'a dare Is. Chs. Dumnedieu si mantuitoriulu, nadejdea si scutirea nostra fu, carele mai denainte prin svintii sei proroci s'au aratatu; pene mai pre urma dara celle scrisse prin proroci a se plini, vremea sosindu, singuru s'au aratatu, de fecioresculu pântece nescarandavindu-se, din Mari'a fecior'a si din Duhulu svântu omenescu trupu luându, si intrupânduse, patimindu si rastigninduse, si a trei'a di inviindu (dupe cumu erà prin allesii sei scrissu) pre vechiulu si peccatosulu Adamu, noulu si cellu fora peccatu Adamu impreuna cu sine pre totu omenesculu narodu au din morti sculatu. La acést'a, pene a nu fi, adeveratu marturisia cu duhulu svântu cunoscêndu Ossie: «Inviea-ne va pre noi (dice) dupe doue dille, si in dio'a a trei'a ne va scula pre noi.» (Capu VI, versu 2); si « pre carii intunerecu si in umbr'a mortii, (precumu dice Issaia Capu IX,

versu 2) «luminatu-i-au sorele dreptàtii.» precumu dice la Tropariulu Nascutului. Acést'a striga Apostolulu dicându: «Ua data ati fostu intunerecu, iara acmù lumina.» (Cotra Ephes. Capu V, versu 8). Acést'a in umbr'a legii din 'nceputu se insemná, precumu dice: «tuturoru fiiloru lui Israilu era lumina, iara intunereculu si céti'a peste totu pamêntulu Egiptului.» Ishodu, Capu X, versu 22.)

CARELE CREDE IN DOMNULU, DE VA SI MORTU FI, TRAI-VA, SI CARELE CREDIENDU TRAESCE NU VA MURI IN VECI.

Venindu dara ellu, ce dice? « Cine crede in mine (dice) de va si mortu fi, trai-va, si carele traesce si crede in mine nu va muri in veci.» (Ioanu, Capu XI, versu 25). Acést'a dara cumu póte? Pote; «pentru càci singuru cu sângele lui (de la mórte ne-au rescumperatu.» (Ephes. Capu I, versu 7.) sau precumu de a do'a óra ne-aru fi nascutu, precumu dice Apostolulu prin Evangelia, «eu v'amu nascutu pre voi» (Corinth. Cartea I, Capu IV, versu 15); si asiá-si acellor'a ce intrênsulu crediura, le dede loru putere fii lui Dumnedieu (si lui frati) a fi» (Ioanu Capu I, versu 12) si cu sine impreuna imperatiei salle mostenitori (ânse acést'a cellor'a ce de acésta lume se voru lepada si se urmedie lui, ca, precumu ellu, asiá ei in lumina se âmble.) Dara a càrei imperatii mostenitori ii face? care ochiulu n'au vediutu, nici urechi'a au auditu, nici in inim'a omului s'au suitu; « care mai denainte au gatitu-o Dumnedieu cellor-a ce-lu iubescu.» (Corinth. Cartea I, Capu II, versu 7) adeca: « noa locuirea ceriulu » (Cotra Filippu Cartea III, Capu III, versu 20). Acést'a mai dennainte cunoscea Proroculu dicêndu: « acést'a mosi'a slugeloru Domnului» (Issaia, Capu XXIV, versu 17; si: «dreptii ca sórele vor straluci» (intielleptu Capu III, versu 7, Math. Capu III versu 43) si: «lumin'a loru va fi miellusiellulu, càci nópte nu va fi acolo.» (Apocal. Capu XXI, versu 23).

XXIII. PRE DUMNEDIEU DUPE FAPTELE SALLE CUNOASCE.

Mai cu deadinsu pre Dumnedieu de bine-facatoriu, de pre alle salle minunate fapte a-lu cunósce vei putea, carele pururea in pri-

vél'a ochiului teu nelipsite suntu, si precumu elle singure îllu marturisescu; «Ceriurile povestescu slav'a lui Dumnedieu.» (Ps. LX, vorsu 1.) Si elle in de elle un'a pe alt'a pre Dumnedieu facatoriulu si ziditoriulu ei a cunósce invétia : « Dio'a dillei scóte cuvêntu si nóptea noptii vestesce pricepere.» (Ps. XVIII, versu 2).

CU POFTELE LUMII ORBITU FIINDU, PRE INTUNERECU AMBLANDU, SE NU-TI CUMVA PARA CA IN LUMINA ESCI.

Iara tie acést'a ti se cade cà intr'atâta latime, largime si fora nici ua opréla a voiei slobodu vediêndute, se nu cumvá cu frumósele si bunele salle daruri, carile de la densulu iti suntu daruite, spre reulu si spre perirea ta se te slujesci; se nu cându ai in lumina cà âmbli parêndu-ti, intunereculu se afli, pentru cari se dice : « intunecarea ochiiloru se nu vedea.» (Ps. LXIX, versu 23.) Nici prin tunerecu ca orbii, ci prin lumina se âmbli, precumu se dice: «carele âmbla dio'a (adeca carele âmbla in lumin'a legii, càci legea lumina este, (Pilde Capu VI, versu 23.) nu gresiesce.» (Ioan Capu XI, versu 9.) Càci pentru carii socotescu lumin'a lumii acestei'a precumu acést'a se fia lumin'a cea adeverata, Domnulu acest'a numele pune: «orbi suntu si povétia orbiloru.» (Math. XV, versu 14) Si mai vertosu lumin'a lumii acestei'a intunericu este, cà bine au cunoscutu Iovu cà noi in intunerecu ne inveluimu.» (Capu XXXVII, versu 19).

XXIV. CU DARURILE CE TI S'AU DATU, SPRE BINE IARA NU SPRE REU SE TE SLUJESCI.

Asià dara cu multe zestre Dumnedieesci spre a-ta slujba inzestratu fiindu, cu acestea mintea se nu ti intuneci, se nu cumvá pentru tine se se dica: «de asupra au cadiutu focu si nu vediù sorele.» Psalmu LVII, versu 9.) Si pre cell-a ce au si pre dênsulu si pre tine facutu se nu cunosci, ci a credintii lumina avêndu cunósce si pre Dumnedieu datatoriulu si parintele lumineloru nu uitá, si acést'a, dî : «Ce voiu da Domnului pentru tóte carile mi-au datu mie ?» (Ps. CXV, versu 12).

DESPRE POFT'A OCHIULUI FOARTE TE PADIESCE.

Si despre a trupului ochiu pofta fórte te padiesce se nu cându ai pentru vre une desiertări si amagituri se te insieli, căci pentru pucina invointia, pre urma multa iti va urmá caintia; că frumosu Domnulu invétia : «de ochiulu teu te smintesce, scóte-lu si lu lépada de la tine.» (Math. Capu V, versu 29).

NICI ALTA FRUMSETIA SAU LUMINA MAI FRUMOASA SAU MAI LUMINOASA DE CATU CEA DUMNEDIÉSCA SE CERCI.

Nici alta frumusetia sau lumina mai frumósa si mai luminósa de câtu cea Dumnediésca se cerci ; căci ellu dice : « eu suntu lumin'a lumii.» (Ioan Capu VIII, versu 12). Acést'a mai denainte au cunoscutu Issaia dicêndu : «norodulu carele âmbla intru intunerecu vediù lumina mare ; celoru-a ce petrecea in umbr'a mortii lumina au resaritu loru.» (Capu IX, versu 2). Caci mai multu de atât'a cercându, vei dice luminei intunerecu si intunerecului lumina. De care lucru bine se dice : « in intunerecu ca in lumina âmbla.» (Iovu Capu XXIV, versu 31). Si iarasi pentru acést'a se dice : «iubira ómenii mai vertosu intunereculu de câtu lumin'a.» (Ioan Capu III, versu 19). Pre acei-a vaierédia Issaia : «voi carii diceti bunului reu, cei-a ce punu amarulu in dulce, ceia ce punu intunereculu lumina si lumin'a intunerecu.» (Capu V, versu 20).

XXV. SPRE POFTELE LUMEI ORBU, MUTU SI SURDU TE FA.

Pentru acést'a dara, in lume intr'acésta si prin intunereculu luminei ei amblându, tóte in nemica le socotesce, si spre alle ei de pofte invetiaturi, surdu si mutu te fà, precumu dice Proroculu : «Iara eu ca surdulu nu audiamu, si ca mutulu ce nu si deschide gur'a sa.» (Ps. XXXVII, versu 14). Adeca nu numai a le face, ci nici a le audi, nici a le grai se poftésca inim'a ta, pentru că adeveratu se scii că «prósta intrêns'a si saraca viétia purtàmu » (Tabie, Capu IV, versu 23).

XXVI. CEA DE APOI SOCOTESCE.

Bunu socotitoriu dara fii, si cei ce de la lume cevá poftescu la ce sversitu voru ajunge aminte iea.

XXVII. AVUTI'A MULTORU REUTATI, PRICINA.

Antâi dara va avutia se poftésca, din care multe si in multe feliuri a se nasce reutàti potu si sufletulu la iadu îllu cobóra, si in cevá pucinu incepêndu nici cu cellu multu se satura, precumu la Pildele lui Solomonu dice : «Pântecele necuratitoru nesatiosu.» (Capu XIII, versu 25). Pre carii cu mania cérta Issaia : «Cânii fora rusine nu sciura saturarea.» (Capu LVI, versu 11). Si altulu adeveresce : «Nu se va amplea lacomulu de bani.» (Ecclesiast. Capu V, versu 9).

XXVIII. AVUTI'A IMMULTINDUSE, LACOMI'A CRESCE; DIN LACOMIA ZAVISTI'A SE NASCE.

Avuti'a zidiurile si cetàtile farâma se temeliele restorna. Avuti'a cu câtu se immulticsce, cu atâtu lacomi'a cresce. Lacomi'a incepe zavistia; zavisti'a nasce mórte, precumu dice : «incepù durere si nascù fora de lege.» (Ps. VII, versu 15).

XXIX. ZAVISTI'A PE FRATI OMOARA.

Pentru zavistia Cainu pre fratele seu Avelu ucisse, precumu scrie Istoriculu (Nascerea Capu IV, versu 8). Avuti'a nasce mandri'a cea spurcata, precumu svântulu dice Augustinu : » Anevoe este ca nemândru se fia cellu bogatu».

XXX, LACOMULU TOTI A FI SARACI POFTESCE.

Caci adeveratu este cà avutulu, adeca lacomulu, numai ellu avutu si imbogatitu, iara altii toti saraci si misiei a fi poftesce

XXXI NEAGIUNGENDU-I TIARINE SATU POFTESCE, IARA MANDRULU NUMAI ELLU OMU, IAR ALTII DOBITOACE AFI SOCOTESCE.

Neagiungèndui tiàrinele, poftesce sate ; nesaturânduse de sate,

poftesce târguri ; ne indestulânduse cu târgurile, poftesce cetàti, si alalte. Asijderea mandrulu, adeca cellu innaltu cu firea, numai ellu omu, iara altii toti dobitóce a fi socotesce. Adu-ti dara aminte cà pentru mandria ângerulu din ceriu cadiù si dracu se facù, dicêndu: «in ceriu me voi sui; asupre steleloru ceriului voiu innaltiá scaunulu meu.» (Issaia, Capu XIV, versu 13).

XXXII. BOGATULU SCAUNULU CELLU MAI DE SUSU CÉRCA.

Intr'acestu-a chipu bogatulu prin tamplári imbogatinduse, cinstea si scaunulu cellu mai de susu cérca; si cu câtu s'ar mai sus sui, cu atâtu ânca mai susu a se urcà poftesce; si nici la ua stepena de cellu mai de giosu a se propri ar vrea. Pentru care a se dice s'ar putea radica-se innaltulu, ca cu mai grea cadiatura se cadia.

XXXIII. BOGATULUI MANDRU, DUMNEDIEU NEPRIETENU LUI.

Si antâiu slugi lûnga cei mari a fi agiungându, pene intr'atâta cu mintea agiungu si aface nevoiescu, cà ei stapâni si 'pre stapâni slugi a face silescu. Si cu acésta socotéla ca tóta cinstea, slav'a lumii acestei-a se nu le lipsésca. Si Dumnedieu nepretinulu loru. Càci Domnulu mândriloru se imponcisiédia, iara celloru smeriti le dà daru. Si precumu graiesce Davidu: «ochii mândriloru vei smeri.» (Psalmu XVII, versu 28).

XXXIV. SI CU BOGATIA SI CU RAIU A FI NEVOESCE ; NIME A DOI DOMNI A SLUJI NU POATE.

Nici se te gandindu insielli, cà cu avuti'a a ceriului imperatia vei cumpera, càci: «nime póte a doi domni sluji.» (Math. Capu VI, versu 24.) Càci avuti'a mai vertosu inchide de câtu deschide, si mai multu opresce de câtu indémna. Avuti'a dice cà nu vei mai muri. Avuti'a dice cà altulu de potriva ta nu este. Avuti'a dice cà ea nici ua danaóra te va parasi. Avuti'a iti dice cà nici ua danaóra vre-ua intristare vei avea. Avuti'a iti dice: mânânca, suflete, càci ai multe bune. Nici iti pomenesce cà mâine sau poimâine sufletulu ti se va

luá, si ea va remanea. Cauta la Pild'a bogatului. (Luca, Capu XII, versu 16). Ci precumu frumosu invétia Ecclesiastulu : «nu scie omulu sversitulu vietii salle, ci ca pescele se prinde in unditia», pre carele invétia Issaia : «orânduesce cas'a ta, cà vei se mori, si nu vei fi viu.» (Capu XXXVIII, versu 1). «Nici voru folosi in dióa resplatirei» (Pilde Capu XI, versu 4.) Si mai vertosu precumu singuru de adevèru graitoriu rostulu Domnului marturisesce : «Vai voe bogatiloru, carii aveti desmierdaciunea vóstra ! Vai voe, cari saturati sunteti, cà veti flamandi ! Vai voe, care rideti acmù, cà veti plânge !» (Luca Capu VI, versu 24, 25). Assemine acestor-a cauta la Pild'a bogatului cu a saracului. (Lazaru, Luca, Capu XVI, versu 19—20).

XXXV. DE ESCI INTIELLEPTU, IN TREI VREMI TE CUMPENESCE.

Pentru acést'a dara Seneca (macaru cà pagânu era) ânse frumosu invétia: «de este sufletulu teu intielleptu, in trei vremi se se cum«penésca : fiitórele fórte a pazi, aceste de acmù bine a chivernisi si «celle trecute adessu a pomeni.» Adeca celle trecute in minte ti le adu, si ce au fostu unii si in ce s'au intorsu vei vedea, precumu dice : «pre cei bogati ii trimisse desierti.» (Luca, Capu I, versu 53). Spre acést'a acellu allu Senecai multu a folosi póte cuvêntu : «Rezsipirea cellui mai dinainte cadiutu, pre cei mai de pre urma invétia; si intru acésta de acmù vreme fórte cu socotéla intréga se te ocarmuesci, càci nici unele infipte sau statatóre le ai.» Marturisesce Daniilu : «muta vremile ; vêrstele, imperatiile schimba si le asiédia.» (Capu II, versu 21.) «Cellu-a ce informéza lumin'a si face intunereculu, cellu-a ce face pacea si plasmuesce reulu, eu Dumnedieulu cellu-a ce face tóte aceste.» (Issaia, Capu XLV, versu 7.) Asijderea Sirachu invét'a: «pomonesce celle de pre urma si in veci nu vei gresi.» (Capu VII, versu 36). «Càci macaru imperatu, macaru sluga, macaru bogatu, macaru saracu, macaru tare, macaru slabu, toti ua viétia pórta, si aceia saraca, saraca viétia purtàmu.» (dice Tobie, Capu IV, versu 23). Si a tuturoru essire este dintrèns'a un'a, adeca spre mórte, pentru care adeveresce Davidu : «eu intru pe callea a totu

pamêntulu.» (Imper. III, Capu II, versu 2). Precumu si Sirachu striga: «O, morte! câtu de amara iti e pomenirea ta omului impaceluitu in suppussele salle,» (Capu XLI, versu 1). Si iarasi vietiuindu, toti pre ua calle amblându, si pre aceea iarasi intórcere cuiva nu se dà. Pentru cà frumosu adeveréză Iovu: «éta scurtii anni trecu, si pre caràrile carele nu me voiu intórce âmblu». (Capu XVI, versu 22). Si Ieremia pre acést'a se vaierédia: «Vai de noi, cà s'au plecatu dio'a si s'au facutu mai lungi umbrele de séra.» (Capu VI, versu 4).

XXXVI. MOARTEA SOSINDU, AVUTIA CE FOLOSESCE?

Pentru acésta dara in minte se-ti fia (dice Sirachu) cà: «mórtea nu va zabovi.» (Capu XIV, versu 12). Viindu dara mórtea, imperati'a, puterea, avuti'a si bogati'a ce folosesce? Càci vrajmasia si cumplita este celloru nedrepti; càci mortea, colibele saraciloru si paturile imperatiloru, totu cu unu picioru calca; si precumu s'ar dice: «góla este mórtea: argintulu si aurulu loru nu-i va putea mantui in dio'a maniei lui Dumnedieu.» (Sofonie, Capu III, ver. 2).

XXXVII. GOLLU AI ESSITU DIN PANTECELE MAICEI, GOLLU TE VEI INTOARCE IN TIERNA.

Pentru care pomenesce Iovu: «gollu amu essitu din pantecele maicei melle, si gollu me voiu intórce.» (Capu I, versu 21). Adeca desparti-se-va sufletulu de la trupu; desparti-se-va omulu de cas'a lui si in mormêntu va intra; desparti-se-va de duhulu, desparti-se-va de putere si de avutia, si in slabiciune si in saracia va merge; nemica dintru alle salle a ridica si cu sine a duce va putea, precumu svântulu vorovesce Augustinu: «hiresiu allu nostru nemica nu avemu, fora numai peccatulu.»

XXXVIII. ALLU TUTURORU SVERSITULU UNULU, ADECA MOARTEA.

Vedi si pricepe acmù dara cà allu tuturoru sversitulu mortea este. Vediusi pre imperati si pre cei tari la ce agiunsera? Pentru cari Prorocul prorocesce: «a legá imperatii loru in obedi si boerii lui

in catusie de fieru ca se faca intrênsii giudecata si in mânele dreptiloru sabia de âmbe pàrtile ascutita. » (Psal. CXLIX, versu 7 si 8). « Càci n'au cunoscutu cà de câtu cellu innaltu altulu (adeca Dumnedieu) este, si acellu-a le va in dreptatea sa giudecându-i resplati.» (Ieremia, Capu XVII, versu 10; Iovu, Capu XXXIX, versu 31; Issaia capu XI, versu 4). Pre carii scriptur'a mustra : «n'au ascultatu, n'au primiitu invetiatura, 1 proci.» (Sofonnie, Capu III, versu 2).

XXXIX. NESOCOTINTI'A PATIMA ADUCE.

Pricepi acmù dara cà nesocotinti'a si neascultarea patima aduce? Si cellui-a ce strâmbu lucrédia, in locu de simbria, iadulu i se dà? Precumu adeveratu Ossie graiesce : « Vêntu semanara si vivoru secerara.» (Capu VIII, versu 7).

AVUTI'A STRANSA, SPRE REULU STAPANU-SEU.

Vediusi precumu avutiile si puterile nemica folosu facura? Vediusi cà avuti'a strânsa spre reulu stapânu seu, iara nu spre binele lui este? Vediusi cà pomenirea lui cu sunetu perì? Vediusi cà bunurile si bogatiile spre a ceriului suire, grelle sarcine suntu? Marturisesce Avacumu : « Vai cellui-a carele aduna nu alle salle, pene cându va gramadi asupra sa lutu indessatu.» (Capu II, versu 6). «Cà éta acmù in pulbere zace.» (dice Iovu Capu X, versu 9).

PUTERNICILORU CU REUTATE DUMNEDIEU RESPLATESCE.

Mai vertosu cà si intr'acésta viétia, puterniciloru cu reutate resplatesce Dumnedieu, precumu scrie la Paralipomenonu : «Innaltiatus'au inim'a lui, si se facù mania lui Domnedieu asupra lui.» (Capu XXXII, versu 26, Cartea II). «Cà cellui in lume vertosu, dice Dumnedieu, luaiu-voiu din mân'a drépta sagetile si din mân'a stânga arculu.» (Iezechiilu Capu XXXIX, versu 3 si Capu XXXVIII, peste totu). Si cellù a totu puterniculu Dumnedieu, carrele, si caii, si ostasii cei puternici si implatasiati (in mare ii innéca); passeriloru ceriului si pesciloru màrii masa ii face. Ellu pre mândru lovesce, si

pre cellu vertosu ranesce. Eilu cetàtile loru faràma si le resdumica. Precumu s'ar putea dice: «Alexandri'a va fi rasipita, si Memphis, cu nevoi in tóte dilele.» Iezechiilu Capu XXX, versu 17.) Ellu face si in viile loru róda nu va fi. Ellu uccide din omu pene in dobitocu; si precumu a multi imperati si puternici pilde vei putea afla, cérca scripturile.

XL. DUMNEDIEU SCHIMBA SI MUTA IMPERATIILE.

Asijderea a acestor-a schimba imperatiile si le muta, si precumu Sirachu adeveresce: «Imperati'a din nému in nému se muta pentru nedreptatea.» (Capu X, versu 8.) si Dumnedieu dice: «Vai tie care vei pradá! Au nu si ellu se va pradá? (Issaia, Capu XXX, versu 1). Casele puternicului mândru locasiu passeriloru le face, precumu a potrivi s'ar putea: «Vavilonulu s'au facutu locasiu a tóta passerea.» (Apocal. Capu XVIII, versu 2) si pre cellu mândru blastema Davidu dicêndu: «Dumnedieulu meu, pune-lu si pre dênsulu ca róť'a.» (Ps. LXXXIII, versu 13) si iarasi dice: «stapani'a lumii se o ia altulu; copiii sei faca saraci si muierea lui veduva.» (Ps. CIX, versu 8—9.) Acellui-a Amosu ii spune: «Femeea ta in cetate va curvi.» (Capu VII, versu 17). Unui'a ca mândrului dice Davidu: «Trecuiu, si éta nu era; cercaiu-lu si nu se aflà loculu lui.» (Psalmu XXXVII, versu 36).

MURINDU TU, ALLE TALLE CINE VA STAPANI NU SCII.

Aceste alle lumii remaitóre folosintie cunoscut'au Ecclesiastulu dicêndu: «Pre care nu cunoscu, ore intielleptu au nebunu va stapani in ostenintiele melle cu care amu assudatu?» (Capu II, versu 19). Pentru acést'a de cellu-a ce celle vecinice le are te teme, precum Ieremi'a striga: «Nu se va teme de tine imperatulu némuriloru.» (Capu X, versu 7.) «Càci alle lui numai remânu, iara alalte tóte trecevoru ca umbr'a.» (Intiel. Capu V, versu 9).

XLI. LUMEA AGONISINDU, IN MARE PRIMEJDIA SPRE A SUFLETULUI PERDERE ESCI.

Aceste dara trecute pomenindu si celle viitóre socotindu, padie-

scete, càci in mari te afli primejdii, ca nu cumva lumea agonisindu sufletulu se pierdi, precumu Domnulu graiesce : «cà ce va folosi omulu de ar agonisi tóta lumea si paguba sufletului seu se faca?» (Math. Capu VIII, versu 36). Si ca cumu cu vasulu spre mare, asiá in primejdia cu sufletulu in trupu esci, dice Ecclesiastulu : «Carii vanslescu pre mare, povestescu primejdiile ei.» (Capu XLIII, versu 26). Si Apostolulu dice : «Cu câtu mai multu suntemu in trupu, ne instrainàmu de la Domnulu.» (Corinth. Cartea II, . Capu V, versu 6).

XLII. CA UNII CE, IMPERATI SI BOGATI FIIND IMPERATI'A CERIULUI AU AGONISIT NU TE SEMETI.

Asijderea prea cu totu de-adinsulu a te padi in minte se-ti fia ce nu cumva cu une pilde indoindu-te se te amagesci. Càci in svintele scripturi vei gasi precumu unii imperati cu tiitori si cu muieri multe, bogati si cu putere fiindu, si asiá imperatiei ceriului s'au invrednicitu; càci dumnediesciloru taine partasiu cine nu s'au facutu? Anse tie antâiu acést'a a sci ti se cade, cà precumu dice Apostolulu: «Radacina tuturoru reutàtiloru este poft'a avutiei.» (Timoth. Cartea I, Capu VI, versu 10). Càci alle pofteloru incepaturi dulci, iara celle pre urma amare essu, precumu se assemana acést'a : «Facutu-s'au in gur'a mea ca mierea dulce; si daca mancaiu, amaritu-s'au in pântecele meu.» (Apost. Capu X, versu 10) si peccatulu numai órece antâiu pricina cérca, iara de aciea prelesne spre mórte a lucra póte, cà dice Apostolulu : «Peccatulu aflându vreme, prin porunca me amagesce si printrênsa me uccide » (cotra Romani Capu VII, versu 11.) Si asiá adeveratu se scii ca lumea, adeca trupulu, gasda talhariloru, adeca locuintia pofteloru este. Pentru care lucru marturisesce Ieremia: «Au pester'a talhariloru este cas'a acést'a?» (Capu VI, versu 11, si Issaia Capu LXXXV, versu 7.) Si nu numai pre cei fora sotii si nepaziti, ci ânca si pre cei prea intrarmati si fórte bine strejuiti a-i uccide si a-i omori in multe feliuri se ispitesce si in tóte chipurile se nevoiesce, precumu s'au cotra multi veditu.

LXIII. LUMEA PRE MULTI IN MULTE BUNATATI INTEMEIATI FIINDU, LA MARI NEBUNII I-AU INTORSU.

Acést'a veditu si adeveratu este, càci pre multi intregi la minte si cu bunatàtile intemeiati, la mari nebuniri si la intunecósa orbiri i-au intorsu: pre Davidu fericitulu la precurvia l'au indemnatu, care o au si facutu; si, apucându dara peccatulu pricina, nici cu atâta l'au lassatu, ci ânca si la de omu uccidere l'au impinsu, precumu istori'a la a dou'a imperatia (Capu XI, versu 2); si mai giosu scrie cà, luându pre Virsavi'a fiic'a lui Eliavu, muierea lui Urie Hetteulu, au curvitu cu dêns'a; si dupa acestu-a peccatu facutu, au adussu pre Urie, càci erá la óste cu Ioavu, Vezirulu lui Davidu, si dupe ce au venitu iara l'au trimissu, si scriindu carte, si cu mân'a lui trimisse la Ioavu, ca daca va merge se-lu puia unde va fi resboiulu mai greu; si Ioavu asiá facêndu, càci l'au pussu la cetate, unde era barbati mai vertosi, si essindu din cetate si dându resboiulu si uccigêndu pre multi au peritu si Urie Hetteulu. Asijderea pre fiiulu seu Solomonu, din intielleptiune carele mai multa si intréga de câtu toti omenii pre pamêntu avea, mai nebunu de câtu tóta lumea l'au prefacutu; cà precumu Cartea la a trei'a imperatia (Capu XI, versu 1) cà, iubindu Solomonu muieri multe de altu nému, si de a loru dragoste nebunesce cuprinsu fiindu, capiste lui Hamos, idolulu lui Moab, au ziditu, si singuru Domnulu de ado'a óra aratându-i-se, si aceste a nu face poruncindu-i, nu ascultà; si alti multi assemine acestor-a.

BINE ESTE PECATULU A NU-LU FACE; IARA FACANDU-LU, NU LU TAGADUI, CI-LU INDATA MARTURISESCE.

Ci acést'a tie intr'acestu-a chipu pilda se-ti fia; càci acesti'a, atatu-a intariti si sprijiniti, si in a credintii legaturi tari legati fiindu, si numai cu óre-ce spre peccatu începature facêndu intr'acestu chipu, precumu mai susu scrie, trupescile si lumescile pofte iau intorsu. Asijderea Davidu tie frumósa pilda se-ti fia cà, dupe facutulu peccatu, (precumu iarasi Imperàti'a àduo'a, Capu XII scrie) trimisse Dumnedieu pre Nathanu Proroculu cotra Davidu; si nimica cevasi peccatulu si

vin'a lui tagadui, ci indata marturisindu-se disse Psalmulu LI pentru marturisirea peccatului; si apoi dupe acést'a nu au mai gresitu. Si altor-a multi cinstiti vei afla pilde, carii dupe peccatu nimica zabavindu s'au intorsu. Si acést'a se scii, càci póte fi aceia mai cu ferbinte si mai cu adeverata dragoste cotra Dumnedieu se intorcea, si cu acea socotéla ca se nu mai gresiésca. Anse precumu dice Intielleptulu in pildele salle: « de siepte ori va cadea dreptulu (in di) si se va scula. » (Capu XXIV, versu 16).

PRESTE TOATE DE CURVIA TE FERESCE.

De tote dara, si pentru tóte paditu se fii, ânse mai vertosu pentru a curviei pofte; càci neprietenulu diavolului cu multe (ânse pricina avêndu) a amagi póte, iara mai lesne cu muierésc'a frumsetia care, ca foculu sau ca marea este de cumplita; precumu Thales filosofulu bine au cunoscutu si dice: « Foculu, muierea, si marea, trei reutàti de opotriva. »

ASIJDEREA DE MANCARI SI BEUTURI MULTE.

Si mai vertosu lumescele, se nu dicu trupescele pofte prin mancàri multe si beuturi peste mesure se atitia si se adaoga, carile lipsire mintii aducu, precumu marturisesçe Ieremia: «Beau, si se turbura si se nebunescu» (Capu XXV, versu 16); si de càtu dobitócele mai rei se facu; cà dice Varuchu: « dobitócele mai bune suntu de càtu dênsii. » (Capu VI, versu 67) « allu càror'a Dumnedieu pântecele le este » (Cotra Filipu, Capu, III, versu 19). Iara Ecclesiastulu in potriva dice: «Cine postitoriu va fi, va adaoge viétia.» (Capu XXXVI, versu 34).

LXIV. PRE MULTI AUDINDU CA CU AVUTI'A RAIULU MOSIA AU CUMPERATU, CU ACESTA PRICINA AVUTI'A NU IUBI, CACI CELLORU MAI MULTI IADULU LE AU CASTIGATU.

Asijderea pre multi cà cu avuti'a a ceriului imperatia au cumperatu vediêndu, intru acést'a nu te simèti, càci nu toti pre avutia a o sta-

pani potu. Pre cei mai multi bogati'a ii robesce. Anse, Precumu Theologulu Nazienzanulu graeisce) adeveratu este: scumpulu, sau lacomulu, ascunde avutiille ca unu robu, iara darniculu le cheltuesce ca unu domnu. Anse acei ce cu banii a ceriuriloru imperatia si-au agonisitu, antâiu dara acésta trecatóre lume, si mai vertosu de sine s'au lepadatu, si cu milosteni'a impreuna tóte alalte au urmatu bunatàti, dupe Dumnedieesc'a invetiatura. «Cine-va se via dupe mine se se lépede de sine»; Si mai vertosu macaru bogatu, macaru saracu, lui Christosu a urmà cumu se cade, (Cauta Luca Capu XIV, versu 26 si Math. Capu X, versu 37, 38, 39). Si adeveratu dara cà credinciosiloru imperati'a ceriului eftina este; càci talhariulu cu unu cuvêntu, (ânse plinu de credintia,) imperatiei ceriului s'au invrednicitu. (Luca, Capu XXIII, versu 63).

IN DARU AI LUATU, IN DARU SE DAI.

Ansa tie Dumnedieu milostivulu si de omu iubitoriulu fericire dându-ti, si in tóte imbisiugindule, intru acestu-a chipu socotesce, cumu nu alle talle ci alle lui suntu, si neparasitu svântulu lui nume laudându, in laud'a numelui lui, din celle ce ti-au datu dà; si precumu in daru ai luatu, asià in daru se dai. Cotre acést'a adeverata a lui svânta dissa este: «pentru un'a insutitu va da.» (Cauta Math. Capu XIX, versu 29; si Marcu Capu X, versu 19, 30; Luca, Capu XVIII, versu 29, 30.) Incredintiediate dara acmû, càci cându mai multu vei da, atuncea mai multu vei agonisi.

LXV. ADAUGANDU-TI-SE AVUTIILE, INIMA SE NU TI SE IMPETRÉSCA.

Adaogându-ti-se dara avutiile, se nu ti se cumvá inim'a impetrésca: ca milostenie a face se te lenevesci si pe celle saracu vediêndu se te scarandavesci; si cu acellea cu carele bine sufletului a face ai putea, spre reulu si spre peirea ta se le fii strânsu. Adu-ti aminte de a bogatului cu a saracului pilda, si nu face ca acellu-a, ca se nu pati ca acellu-a. (Cauta Luca, Capu XVI, versu 20). Adu-ti aminte de voiniculu carele cotra Domnulu nostru Iisusu Christosu venì si

pentru imperati'a ceriului cumu o va agonisi intrebâ, càrui-a ii respunse (dupe ce se aflà tóte alle legii porunci se le fia paditu): «de vei deplinu a fi, du-te, vinde carile ai, si dà saraciloru, si vei avea comóra in ceriu, si vino de urmédia mie.» (Math. Capu IX, versu 21). Si acellu-a càci multe mosteniri avea, greu î cuvêntulu dascalului bunu parù, si se dusse tristu. Socotesce dara se nu si ca acellu-a de învetiatur'a Domnului se te mahnesci, si se nu cumva chei'a în drépta invertesci, adeca, vrêndu a deschiá, cu bogati'a se imperati'a ceriului încui, si din afara portiloru fericirii se remâi.

NICI CUMU LACOMIEI LOCU SE DAI. CACI CA FOCULU NU SE VA SATURA.

Pentru acést'a dara nici cumu cevási locu lacomiei se dai, càci lacomi'a a se lati si a se immulti începêndu, de dêns'a a te desberá anevoia este, pentru cà frumosu Seneca adeveresce: «Macaru cà alalte reutàti, îmbetranindu noi, îmbetranescu si elle, numai singura lacomi'a intineresce.»

XLVI. LUMEA, TEMNITIA; SI PENTRU CE SE SE IUBÉSCA?

Si cu acést'a ânca a te însciintiá ti se cade: cà de te lumea, sau poftele lumii, spre îndragirea ei trage, socotesce, frate, pentru ce, si càci lumea se fia de îndragitu sau de iubitu? De vreme ce Proroculu temnitia o numesce, si adeveratu asià este: si impotriv'a lumii Apostolulu invétia: «Nu iubiti lumea nici celle lumesci» (Cartea I, Ioanu Capu II, versu 15). Lumea dara temnitia este omului; asiá trupulu temnitia este sufletului, si pre acellu blagorodnicu sufletu, cu amaratiunile pofteloru lui, ticalosulu omu îllu dosadesce; càrui-a mare nevoia, nesuferita si cumplita amaratiune, î aduce, de care lucru bine Aristotelu au graitu: «Blagorodniculu sufletu, nici a face, nici a pati strambatate póte.» Si dupe densulu Seneca adaoge: «acellu de bunu nému dosad'a a suferi nu póte.» Cà adeveratu dara cà, precumu temniti'a trupulu ovilesce, asiá trupulu in slobode voi amblându, sufletulu langediesce si-lu prapadesce; càci acellea trupului largi si late, inguste si strâmte sufletului suntu. Pentru a-

cést'a Davidu strigá: «scóte, o Dómne, din temnitia sufletulu meu.» Ps. CLXII, versu 7).

XLVII. DESFRENAT'A VOIA SUFLETULU SPRE MORTE RAPESCE.

Anca de priceputu este cà desfrenat'a voia sufletului paguba si mórte aduce; si ca cumu cinevá pre callulu sirépu fora zabale ar fi, asiá acoperitele pofte spre mórte rapescu. Pentru care lucru cuventulu acestu-a s'ar potrivi: «Eata cellu galbenu, si cine siéde pre dênsulu, mórte numele lui.» (Apost. Capu VII, versu 8). Lat'a calle strâmta essire are; si fiete cine pre ce cài va amblà sém'a i se va lua. Pentru cà minunatu Ecclesiastulu invétia: «Veselesce-te, voinicule, întru tineretiele talle, si în bine se fia inim'a ta, si âmbla în càile inimii talle si in privél'a ochiloru tei, si se scii cà pentru tóte acestea aduce-te-va Dumnedieu la giudecata, (Capu XI, versu 9) unde fiete cui dupe a salle va resplati fapte.»

XLVIII. IN LUME FERICIRE NU ESTE, NICI LUMANULU FERICITU.

Nu este daru in lume fericire; nu este cellu cu a lumii pofte fericitu; nu este necuratitului pace; nici cu dênsii se te obscesci; càci « cine se va atinge de pecura, ima-se-va de ea.» (Ecclesiastulu Capu XIII, versu 1) (1).

XLIX. FERICITU CARELE CU LUMEA NU S'AU AMESTECATU.

O! fericitu carele cu lumea amestecare n'au avutu! si « fericitu barbatulu carele nu âmbla in svatulu necuratiloru!» (Ps. I, versu 1). O! fericitu carele nu este cu lumea! cà dice Domnulu : « eu v'amu allessu pre voi din lume» (Ioanu, Capu XVI, versu 19). Si de câtu alle lumii ferìciri, mai fericiti suntu mortii cei curati; cà vii traiescu cu trupulu, si suntu morti cu sufletulu; iara curatii cu trupulu murindu, sufletulu viétia vecinica le agonisesce. Pentru acé-

(1) La citatiunea acést'a se vede ua erore : mai antâiu cà in textulu grecescu se dà ca citatiune de la Sirachu, apoi cà in Ecclesiastulu nu essista ua Carte a III-a, prin urmare nici citatiunea nu se gasesce. *G. S.*

st'a te socotesce cà , cându viu esci, se fii ca mortulu : ca, cându vei muri, se înviedi si atuncea deplinu se te fericesci.

L. DREPTULU NU SE VA CLATI, DE ORI CE I S'AR TAMPLA.

Multi minunati, multi slaviti, multi fericiti au venitu, si acmù suntu in lume, carii din bunele salle fapte, ca nisci munti tari intemeiati, pre carii a Domnului urzire este, si ca cedrii Livanului înradacinati, carii de fortun'a si vivorulu câtu de mare nu s'au clatitu; marturisesce Intielleptulu: «nu va intrista pe dreptulu, macaru orice i s'ar intempla.» (Pilde, Capu XII, versu 21). Acesti-a, ca nisce vertóse si luminóse diamanturi, nici cumu de cevá s'au betejitu s'au rojditu; càci Dumnedieésc'a deplina dragoste avêndu, dicu: «lovira-me si nu m'au durutu; trassera-me si n'amu simtitu.» (Pilde, Capu XXIII, versu 35).

LI. DE LUME LEPADANDUTE, TITULU FERICIRII VEI AGONISI.

Acestor-a dara de te vei assemená si carâriloru loru de vei urmá, si de lume de acést'a de te vei lepadá, bine se scii cà titolulu fericirii vei agonisi. Cà singuru Dumnedieu adeveresce: «Fericiti, saraciloru! Càci a vóstra este împerati'a ceriului! Fericiti care acmù flamanditi, càci ve veti satura! Fericiti cari acmù plângeti, càci veti ride! fericiti veti fi cându v'oru urrî pre voi omenii si cându v'oru isgoni pre voi si ve voru ocarî, si voru lepada numele vostru ca pre reu, pentru numele fiiului omenescu!» (Math. Capu VI, versu 20, 21, 22)». Cà iarasi dice: «Cine au aflatu sufletulu seu perde-lu-va pre densulu; si cine si-ar fi perdutu sufletulu seu pentru mine, afla-lu-va pre dênsulu.» (Math. Capu X, versu 39). Si ânca dice: «Cine va se via dupe mine, se se lepede de sine, si luându crucea sa se via dupe mine.» Adeca vertutea, puterea, spre tóte a diàvolului iscusienie; cà dice Domnulu, si adeveratu dice: «Eata cà v'amu datu voa putere a calcá asupra sierpiloru si a scorpiiloru, si preste tóta puterea neprietenului, si nemica va strica.» (Luca, Capu X, versu 19). Si acést'a impreuna cu ce? cu dragostea cea adeverata insotitu

a fi, cà: «deplin'a dragoste afara scóte fric'a.» (Ioanu Cartea I, Capu IV, versu 18). Cari nici focu, nici fieru, nici toégu, nici alta-ceva de pedépsa cinie in séma bagara; si cu acésta socotéla, si cu acésta intréga nadejde, cà: «carii in lacrimi voru samana, in veselia voru secerá.» (Ps. CXXV, versu 5). «Credinti'a, leulu si smeulu calca; prin credintintia, duhulu intaresce slabiciunile nostre.» (Romani, Capu VIII, versu 25). «Credinti'a aduce dragostea; dragostea crede, tóte nadajduesce, tóte sufere.» (Cartea I, Corinth. Capu XIII, versu 7). «Credinti'a cuventului acellui-a crede cà vertutea in slabiciune se plinesce.» (Cartea II, Corinth. Capu XII, versu 9). Credinti'a dice: «cinstita e mórtea preacuviosiloru sei inaintea fetii Domnului.» (Ps. CXV, versu 5). Credinti'a, de cellu-a ce sufletulu, nu de cellu-a ce trupulu uccide, se teme; credinti'a numai de Dumnedieu se teme; càci acellu-a si sufletulu si trupulu a omorî póte, precumu dice Iezechielu: «Uccide sufletele carele nu moru, si invie pre acei cari nu traiescu.» (Capu XIII, versu 19). Credinti'a acést'a face ca, cu câtu s'ar pedepsi mai multu, cu atâta se intaresce mai multu. Pentru cà frumosu svântulu arata Augustinu: «Cutea fierului, cuptorulu aurului, biciulu callului, intr'acestu-a chipu suntu nevoile dreptului.» Acestia prin credintia de dragoste atitiati fiindu, singuri sie îsi dicu: «Nevoiesce ca unu bunu allu lui Christosu osténu.» (Timoth. Cartea II, Capu II, versu 3). Acesti-a sufleteloru salle dicu: «Sai prin munti ca passerile, càci peccatosii intinsera arcu.» (Ps. X, versu 2). Acesti-a cuvêntulu acellu-a pomenescu: «O, mórte! câtu de amara este pomenirea ta omului nedreptu; împotriva, nadajduesce-se dreptulu in mórtea sa.» (Intiel. Capu III, versu 4). Acesti-a cuvêntului acellui-a se semetiescu: «Fericitu omulu, carele sufere ispitele! càci cându se va intreba, lua-va corón'a vietii care au giuruitu Dumnedieu cellor-a ce iubescu.» (Iacovu, Capu I, versu 12).

LII. CU POFTELE LUMESCI DEPRINDIÈNDU-TE, DUMNEDIEESCILE PORUNCI GRELLE ITI VORU PAREA.

Anse acést'a forte bine a cunósce îti trebue: cà omulu, saraculu, in becisnice si de ocara vrednice alle lumii pofte si fora isprava des-

mierdàri deprindiêndu-se, tóte ori câte spre a sufletului fericintia suntu, grelle si aspre i se arata; si svintele Dumnedieesci porunci nu numai a le face, ci si a le audi cu urîtu îi pare. Nici de a Domnului adeveratu cuvêntu îsi aduce, unde dice: « Luati giugulu mieu asupra vóstra, si invetiati-ve de la mine; càci blându suntu si umilitu cu inim'a; si veti afla odihna sufleteloru vóstre, cà giugulu mieu netedu este si sarcin'a mea usióra.» (Math. Capu XI, versu 29, 30). Anse adeveratu cà cevà mai usioru si mai netedu de câtu Dumnedieescele porunci a fi nu póte; sau cevá mai de folosu, sau mai de tréba, de câtu in legea Domnului Dumedieului vostru a âmblá, a se afla nu póte; cà, de vreme ce alle lui grelle, sau alle lumei usióre, si de voru cei ce lui slujescu nenorociti fi, au cei ce lumii slujescu fericiti voru fi? Ba! Acést'a nu dea Dumnedieu! Pentru cà bine svântulu Augustinu dice: «Vai fericirii vecului acestui-a! Vai uadata! Vai de a dou'a ora! Si vai iarasi!» Anse acést'a se scii: càci deplin'a cotra Dumnedieu dragoste impotriva a tóta asprimea si greutatea lumésca biruesce; si, ca cu unu cuvêntu se dicu, pre tóte biruiesce dragostea.

LIII. ADEVERAT'A COTRA DUMNEDIEU DRAGOSTE ORI CE POFTESCE PSE DARUESCE.

Pentru adeverat'a si deplin'a contra Dumnedieu dragoste, pomenesce si adu-ti aminte pentru minunatele a lui Dumnedieu minuni, carele, cu cei ce-lu iubescu svintii sei, au lucratu si au aratatu. Antâiu Noe dreptulu si cu famili'a lui, din a tóta lumea potopu, prin versate preste vêrfulu muntiloru ape cu corabi'a a venslá, si din reversat'a Dumnedieésca urgia, intregu si nebetejitu, spre a ómeniloru de a dou'a ora innoire a scàpa. Apoi dara, lui Avraamu samint'a, ca stelele ceriului, nenumeratu s'au immultitu. (Cauta Nascerea, Capu XV, versu 5). Moise in potriva lui Faraonu a sta, si Israiltenescu nému din mân'a lui a scóte, si prin Marea Rosia ca pre uscatu a trece, si alalte mari minunate minuni. (Cauta Ishodu, Capu III, versu 10; si Capu V, versu 1; si Capu VI, versu 11; Capu VII, versu 8, 1 proci, si Capu XIV, versu 22). Dupe acést'a Moise in munte patrudieci de dille si patrudieci de nopti a nu manca si a nu bea. (Is-

hodu, Capu XXIV, versu 18). Asijderea israiltenesculu norodu in pustiiu (dupe ce cu mari minuni din Egipetu i-au scosu) patrudieci de anni cu manna si cu bucate ceresci i-au hranitu, (Ishodu, Capu XV, versu 4, si Numeri, Capu XI, versu 31), nici altu cevà i-au lipsitu. Pre Ilie in pustie corbulu cu pâne si cu carne l'au hranitu, (Imperat. III, Capu XVII, versu 6), si alalte cu dênsulu lucrate ciudesse, cu carulu in ceriu a se sui. (Imperat. IV, Capu II, versu 11); pre unu copillu mortu a inviea, (Imperat. III, Capu XVII, versu 22), si cotra densulu cei trimissi de Ochozi imperatulu Samariei, cinci dieci cu nacélniculu loru, disse: «De suntu omulu lui Dumnedieu, pogóre-se foculu din ceriu si se te înghitie pre tine si cei ce-su cu tine.» si asiá focu din ceriu s'au pogorîtu si i-au înghititu. (Imper. IV, Capu I, versu 10). Asijderea, îndouite suntu alle ucenicului seu, a lui Ielisseiu; pre Daniilu in gróp'a leiloru de flamânde a jiganiilor fàlci nebetejitu l'au feritu; si ângerulu Domnului de la Iudeea pre Avraamu la Vavilonu in clipél'a ochiului aducêndu; si pre Daniilu cu linte a hrani. (Cauta in Cartea unde scrie pentru Vilu si pentru Zmeu, Capu I, versu 37, si Daniilu Capu VI, versu 16, 22). Cei trei prunci, Anania, Azaria si Missailu, carii cu limb'a chaldeésca Sidrah, Missah si Avdenago se numia, cu a lui Navuhodosoru porunca in cuptoriu aruncati, neparjoliti s'au aratatu. (Daniilu, Capu III, versu 21). Proroculu Ionu în pântecele chitului trei dille neamistuitu, si iarasi sanatosu la uscatu l'au lepadatu. (Iona, Capu II, versu 11). Si ânca ce se-ti mai pomenescu eu? càci sfintele scripturi de acestea suntu pline, càci nenumerate de multe si nemesurate de mari cu precuviosii sei Dumnedieu au facutu. Si ânca in sfântulu Nou Testamentu ca acestea fora numeru vei afla, începatura singuru Domnulu si mantuitoriulu nostru Is. Chr. facêndu, orbii a luminá, surdii a audi, mutîi a grai, schiopii a umblá dreptu, bolnavii a-i tamadui si mortii a inviea; si allesu dupe dènsulu sfintele si credinciosele salle urmatóre slugi, de totu feliuri de minuni aratându, si prin credintia de tóta primejdia paditi a fi, din temnitie incuiate si nestricate pecetea, cu nesciuta socotéla a-i scóte. (Fapte, Capu V, versu 18). Pre Pavelu, de trei ori fericitulu, din valurile màrii, si lui, si tuturoru corabieriloru vietia daruindu, la ostrovulu Milita l'au mantuitu, si acolo veninós'a mu-

sicându-lu vipera, cevá-si macaru nu l'au dodáitu. (Faptele, Apost. Capu XXVIII, versu 4, 5). Lui Macarie Egipténulu in pustia doui pui de leu ti slujia, (cauta la prologulu a trei s-ti, Sergie, Reginu si Theofilu) carii, prin atâte multe si cumplite alle pàrtii resaritului jigànii, atâta locu au amblatu si fora smintéla s'au intorsu la Ierusalimu. Asijderea pentru Patriarsi, Mitropoliti, Episcopi, ai sei svinti, Vasilie, Grigorie, Ioanu Zlataustu, si alalti, precumu svintii Nicolaiu, Spiridon si bezsrebàrnicii Pantelimonu, Cosma, Damianos, carii slavite si de lauda vrednice au lucratu minuni. Asijderea, s-tii lui mucenici si mucenitie; dar pentru totu laudatii stâlpnici, carii érn'a frigulu, vér'a pripaculu, in tóte dillele vietii loru au purtatu si au rabdatu: vér'a vêntulu credintii aburându-le si érn'a a dragostei cotra Dumnedieu vestminte imbracându. O, fericita dara cotra Dumnedieu dragoste! cà cu golulu picioru ascutitele calcasimcelle; ânse cu acesti mai susu pomeniti, cu toti impreuna, curati'a amblá, cà precumu dice Apostolulu: «Curati'a spre tóte este lesne.» (Cartea I, Timoth. Capu I, versu 8).

LIV. OMULU IMPERATU PESTE TOTE LUCRURILE LUMII, ANSE TOTE IN CHIPU DE ZOLOGU II SUNTU DATE.

Anse cotra acést'a, precumu fiete cine a cunósce si a pricepe póte, cà Dumnédieu a totu puterniculu, a omului, a lumii si a tuturoru vediuteloru isvoditoriu si facatoriu, macaru cà în tota lumea acést'a si 'ntru tóte plinirile ei stapanitoriu (si cu sloboda voia stăpanitoriu) si in nemica opritu te-au lassatu, si ca pre unu împeratu a tuturoru pamintesciloru te-au asiediatu, precumu marturisesce: «Pusu-l'ai spre lucrurile mânuloru talle, tóte i-ai suppussu sub piciorele lui» i proci. (Ps. VIII, versu 7, 8). Cu acést'a dara nu-te amflá, nici te semeti, cà, precumu Ecclesiastulu au cunoscutu: «in potriva binelui, reu este; si in potriva vietii, morte.» (Capu XXXIII, versu 15). Adeca cu alle salle bine slujindu-te podóbe, bine-ti va'fi, càci împreuna cu binele reulu se pórta. Deci, precumu dice Domnulu: «sau faceti pomulu bunu si póm'a lui buna; sau faceti pomulu reu si póm'a lui rea.» (Math. Capu XII.

versu 33). Si mai giosu iarasi acolo dice: «Bunulu omu, din bunulu vistiariu alle inimei salle, bune scóte; si reulu omu din reulu vistiariu, relle.» (Math. Capu XII, versu 35). Socotesce dara cà, dupe viétia, mórtea allérga, càci precumu Apostolulu marturisesce: «Nemernici suntemu pre pamêntu.» (Evrei, Capu XI, versu 13; Filipu, Capu III, versu 20. Petr. Cartea I, Capu II, versu 11). «Nici avemu cetate remaitore, ci fiitóre se cercàmu.» (Evrei, Capu XIII, versu 14). Nici pentru celle împregiuru-stàrile lumii se te nadejduesci, nici cercându a lumii vreme, cea mai buna vei aflà; càci acestea carele acmù suntu, la alti era rasipite, si carele uadanaóra au fostu, iar acmù suntu sfaramate, pentru cà au Ecclesiastulu cunoscutu, si dice: « Ce este cellu-a ce au fostu? acellu-a ce este se fia. Ce este cellu-a ce s'au facutu? Este cellu-a ce-i se se faca. » (Capu I, versu 9). Si mai vertosu de vei vechile istorii ispiti, acolo se vedi uadanaóra ce imperatii, ce cetàti, ce târguri, ce sate, ce vii, ce gradini au fostu, de carele acmù mai nici temeliile nu se cunoscu; si carele acmù vestite si lumii sciute se afla cetàti si imperatii, pre atuncea nici sate era, nici ómeni pre acelle locuri locuia; si din celle vechi câte se-ti pomenescu? Unde este Ninevi, cetatea cea préa mare? (Cauta Nascerea, Capu X, versu 11). Unde este Vavilonulu, carele siesse diece de mille impregiurarea zidiului era si cinci dieci de coti teslaresci înnaltimea, si pe grossimea lui carrele ambla? (Cauta istori'a in lucrurile persiesci, cartea 12, unde pentru chipulu Vavilonului scrie). Unde este gradina cea in slava facuta a Vavilonului, care din celle siepte minuni a lumii un'a era, care raiulu spendiuratu se chiemá? (Cata iarasi istoria Persiloru, Cartea XII). Unde este Troad'a care in largime trei sute de mille dicu se fia cuprindiêndu? ai càrei acmù de abia cii si colea câte cevá din temelia precâtu se fia fostu se cunosce? si alte multe carele pentru lungime nu le mai insemnediu. Pentru acést'a si pentru alle lumii lucruri frumosu dice Iovu: « Ca flórea esse si cu umbr'a fuge, si nici ua danaóra intr'acea stare remâne.» (Capu XIV, versu 2). Asiá dara tóte circumstantiele, adeca impregiuru-stàrile alle lumii suntu.

AGONISIT'AI TOTE, DACA AI AGONISITU CELLE CERESCI.

Anse tu aceste de le vei ca cu odihna si cumu se cade a le mosteni vrea, antâiu imperati'a lui Dumnedieu cere, si cu aceea impreuna ti se voru da alalte.

LV. DULCÉTI'A LUMII, OTRAVA SUFLETULUI.

Mai vertosu dara a sci ti se cade : cà otrav'a sufletului dulcéti'a lumii acestei-a este, adeca in voi'a sa este, peccatu este, precumu Augustinu dice : « Peccatulu atâta este slobodu în voia, adeca poftitoriu, cà de n'ar fi slobodu in voia, n'ar fi peccatu, carele trupulu îndulcesce si sufletulu otravesce.» Pentru carele se dice : «facutu-s'au gur'a mea ca mierea de dulce, si daca amu mancatu amaritu-s'au in pântecele meu.» (Apocal. Capu X, versu 10).

LVI. CU LUMEA PRECUMU VREUADATA ADEVERATU PRIETESIUGU VEI LEGA NU GANDI.

Vre uadata cà cu lumea te vei in adevarata legă prietenia, sau vecinicu ei mostenitoriu cà te vei face, nu gandi. Càci când prin a vremiloru tamplàri, precumu cevá spre folosu a fi ti se pare, acést'a se scii cà cu câtu mai multu îti slujesce, cu atâta mai vertosu te léga, si subt a ei te supune stapanire, pentru cà dice Seneca: « Cu câtu ne-amu suitu la suisiu, cu atâta ne-amu suitu la frica. » Si pentru acést'a dara totu deaun'a lumésc'a vietia, cu câtu mai norocita, cu atâta mai primejduitóre este. Cotra acést'a iarasi Seneca adeveresce: « Neodihnitu lucru este norocirea, pentru càci pre unii spre mandria, pre altii spre curvia indémna; pre unii amfla, pre unii móie, si pre toti îi istovesce. » Cu acestea dara, dragostea lumesciloru norociri, si cotra omu aratatele salle blandetie într'acestu chipu îllu facu.

LVII. LUMEA, MAIC'A REUTATILOR SI GAZDA TALHARILORU ESTE.

Bine dara se scii cà pentru lume Ieremia dice: « cà pesterea talhariloru este cas'a acést'a.» (Capu IV, versu 11). Si adeveratu cà tóte poftele ei talhari, si ea gasda este; si pre cei întrêns'a nepaditi cal-

iatori, ca cumu prieteni, adeca folositóre si de binevoitóre le-ar fi; ânse de naprasna si fora veste zugrumându-i ii omóra. De care lucru iarasi Ieremia dîce: «Pace cu prietenulu se vorovesce, si pre ascunsu îi întinde cursa.» (Capu IX, versu 8). Si: «ânca 'lu padindu, pe saracu se-lu apuce alesiuesce.» (Ps. IX, versu 20, 21). Cându dara lumea blânda, si intru tóte dupe a ta voia lesne si cu îndemâna ti se arata, atuncea mai paditu si mai stejuitu se fii; càci cându te va îmbracisiá spre mórte te va strânge; si cându te va sarutá cu veninosu dinte si cu de mórte aducatóre te-va musica musicatura; cà marturisesce: «Cu intrare blânda, iara mai pre urma musicá-va ca napârc'a.» (Pilde, Capu XLIII, versu 32). Si altu prorocu invétia dicêndu: «Nu crede prietenului, nici ve încredintiati in ducatori; de la ceea ce dórme in sinulu teu, padiesce închiderea gurii talle, càci fiiulu viclesiugu face parintelui seu, si fiic'a iscóda asupra maicei salle, si neprietinii omului cassasii sei.» (Michea, Capu VII, versu 5, 6). Asiá dara lumesc'a norocire Iudei lui Iscariotes se assémana, carele cu sarutarea pre Domnulu Dumnedieulu seu spre mórte vendù. (Cauta Math. Capu XXVI, versu 20, i proci). Asiá dara norocirea vécului acestui-a cu alle trupului pofte pre nevinovatulu sufletu, ca alle trupului pofte, pre nevinovatulu mortii vecinice si diavolului vendiêndu-lu îllu dau.

LVIII. LUMEA DE CATU TALHARII MAI REA; CACI TALHARII TRUPULU, IARA LUMÉA SUFLETULU UCCIDE.

Pentru acést'a dara fia-ti în minte cà norocirile lumii, cu spurcatele îngiugânduse pofte, de câtu talharii cei ce trupulu din vestminte desbraca, si din lumésc'a viétia scotiêndu-lu îllu uccigu; ânse mare si cumplita este; càci talharii, trupulu uccigêndu, de vestminte de lâna sau de matassa îllu desbraca, iara ea, trupulu învescându si îmbracându-lu, sufletulu uccide si de allu sfântului duhu vestmêntu îllu golesce. Pentru care Solomonu intru Pildele salle dice: «Este ca cumu ar fi bogatu si nemica are.» In potriva, pentru acellu cu buna a sufletului padia amblându graiesce: «Este ca cumu ar fi saracu in multe bogatii.» (Capu XIII, versu 7).

LIX POFTELE LUMESCI CA SIRENELE PE OMU ADORMINDU ILLU INNÉCA.

Strajuesce-te dara cu intréga intielleptiune, si fórte paditu se fii, càci pre lunecósa si masgósa calle callatoresci, si prin marea plina de sirene vanslesci; adeca lumea acést'a multe si in multe feliuri subtiri spre intrênsa a locuitoriului amagiri are; si precumu ea amagitóre, asia si desmierdàrile ei insielatóre. Càci ea maic'a pofteloru si nascatórea desmierdàriloru este; de care dice Iezechielu: « precumu maic'a asià si fiic'a.» (Capu XVI, versu 44) adeca precumu lumea, asià si poft'a desmierdàriloru ei trecatóre, si sufletului stricatóre si rapuitóre suntu. Si mai vertosu cu alle lumii desfatàri, se nu dicu ocàri, pre acellu cu dênsele ingurluitu atipinduse illu adormu, si ca cumu de nisce mangaióse ar fi mangaétu de cantare viersuri; pre care adormitu, Solomon intru Pildele salle, cu intielleptiesculu cuvêntu, ca cu unu boldu lovindulu, îllu destépta: «Nu iubi somnulu, se nu te impresóre vecinici'a» (Capu III, versu 13). Càci ea, din blânda si mangaiósa, grósnica si cumplita leóica se face; marturisesce Iezechielu: «Leu s'au facutu si s'au invetiatu a prada si pre omeni a inghiti.» (Capu XIX, versu 6). Astupa dara urechile talle, a nu audi versurile ei; marturisesce Amosu: «Du de la mine dulcéti'a viersuriloru talle; cântecele lautei talle nu voiu audi.» (Capu V, versu 23). Si Psalmistulu: «Iara eu ca surdulu nu audiamu.» (Ps. XXXVI, versu 14).

LX. TOTE INDEMNARILE FIILOR VECULUI ACESTUIA DESIERTE SI VREDNICE DE RISU.

Pricepe dara ca «indemnàrile fiiloru vécului acestui-a (precumu dice Ieremia) desierte suntu si lucruri vrednice de risu.» (Capu X, versu 15). Macaru cà ei cu a sa nebuna intielleptiune asià marturisescu precumu folositóre se le fia; carii fora pricepere fiindu, pentru densii Varuchu dice: «Dobitócele mai bune suntu de câtu ei.» (Capu VI, versu 67); si ca cumu in somnu, si prin a visului parere fiindu, aievea si adeveratu fiindu li se pare. Pentru care frumosu cânta Cantaretiulu: «Dormira somnulu si nemica aflara toti barbatii din avutiele talle.» (Ps. LXXV, versu 6). La acést'a frumosu Issaia se potrivesce dicêndu: «Precumu visédia cellu ce flamandiesce cà

manânca iara dupe ce se destépta desiertu este sufletulu lui si precumu visédia cellu ce insatédia cà bea, iara desteptânduse lesinându ânca mai insatosiédia, si sufletulu lui desiertu este.» (Issaia, Capu XXIX, versu 8). Si mai vertosu ca cumu cinevá sburându s'ar visa, desteptându-se iarasi in loculu care s'au culcatu se afla. Asià dara loru, precumu in tóte sporescu si se adoage parênduli-se, iara ei totu intr'acea mesura, ânca si in cea mai de giosu remânu.

LXI. VAI ACELLUI-A CARELE CEVA DE CATU DUMNEDIEU MAI BUNU A AFLA CERCA.

Asià dara fiii véculuí acestui-a cevá mai de folosu de câtu fiii lui Dumnedieu a afla cérca; si, de Dumnedieu deslipinduse, lumii se lipescu ca de viitórele primejdii se se scutésca. De care lucru cuviosiesce sfântulu Augustinu adeveresce: «Vai sufletului acellui-a, carele de tine deslipinduse, cevá mai bunu cà va afla au gandítu!» Iara Proroculu dice: «Mie, a me lipi de Domnulu, bine-mi este.» (Ps. LXIII, versu 28). Si asiă desfrenatele lumesci aflându pofte si desmierdàri, acést'a socotescu fericire, si mai buna de câtu fericirea vecinica; si aflându avutii, acést'a socotescu intielleptiune a fi, marturisesce Solomon: «Barbatulu bogatu s'ngur pe sine intielleptu a fi íi pare.» (Capu XXVIII, versu 11) si feliu de feliuri de mancàri si de beuturi gasindu, acést'a satiulu a fi gandescu. Pentru carii se dice: «Bogatii meserira si flamandira.» (Ps. XXXIII, versu 10). Acestia cu unsorile de feliuri de miruri fetiele in frumsetia a le straluci socotescu; de carii dice Naumu: «Fetiele loru ca negréti'a ólei.» (Capu II, versu 10). Anse fericitu acellu-a carele cunósce cà: «nu numai din singura pâinea viu va fi omulu, ci din totu cuvèntulu care essa din gur'a Domnului» (legea II, Capu VIII, versu 3 si Math. Capu IV, versu 4, Luca IV, versu 4). Càci acellu-a cercându si ascultându cuvêntulu Domnului «nu va fi lipsitu (dice) de totu binele.» (Ps. XXXIII, versu 11). Si s-tulu duhu tóte slabiciunile lui le va intari, marturisesce Apostolulu: «Câ duhulu intaresce slabiciunile.» (Cotra Romàni, Capu VIII, versu 26).

LXII. OMULU IN VOIA LUI LASSAATU, CARELE MAI SUSU SE VA SUI MAI CU GREA CADIATURA VA CADEA

Anse pre fiii vécului acestui-a tari, mari, puternici si avuti vediêndu-i, si intru tóta voi'a sloboda amblându, privindu-i, nu se smintésca inim'a ta; càci totu omulu in voi'a sa de la Dumnedieu lassatu este. Marturisesce Psalmistulu : «Sloboditu-i-au pre dênsii (dice) dupe poftele inimii loru si voru amblá in isvoditurele loru.» (Ps. LXXX, versu 3). Anca pre câtu se voru sui mai susu, pre atâtea voru cadea mai giosu; cà iarasi dice: «Se suie pene la ceriu si se pogóra pene la besna, si sufletulu loru in reutàti lesina.» (Ps. CVI, versu 26). Cà slav'a loru nu de la Dumnedieu, ci de la lume este; ca dice Domnulu: «acei-a au imperatitu. iara nu de la mine.» (Ossie, Capu VIII, versu 4).

DUMNEDIEESCILE TAINE DESCOPERITE.

Dupe acést'a macaru câtu-va mai multa vreme, intru acea a stapanirii loru stepena de i-ai vedea, nici de acést'a se te clatesci; càci a ascunseloru Dumnedieesci taina omului descoperita nu este ; cà pentru acést'a Ecclesiastulu se mira. « Acést'a vediuiu (dice) in dillele desiertàrii melle: dreptulu piere in dreptatea sa si strâmbulu multa vreme custa in reutatea sa. » (Capu XVI, versu 16). Anse temeiulu allu adeverintii acest'a este: «Dreptulu din nevoi se va isbavi, si se va da necuratulu pentru dênsulu.» (Pilde, Capu XI, versu 8). Si macara tóte imperatiile si tóte pàrtile de-ar dobandi a pamêntului, ce folosu are, de vreme ce ellu, murindu, gollu si saracu se duce, iara imperatiile si avutiile la altulu remânu, precumu si de la altulu la densulu au remasu; càrui-a Davidu dice: «tréca din nému in nému si dintru imperatia intr'altu nému.» (Ps. CIV, versu 13). Anse tu acestu-a cuvêntu a-lu pomeni ti se cade : «Bucura-se-va lumea, iara voi v'eti intristá.» (Cartea II, Corinth. Capu XII, versu 9). Si tu cându slabu vei fi (anse in Domnulu), atunci de câtu totu puterniculu pamintescu mai puternicu esci ; cà iarasi dice : «Cându slabescu, atunce tare suntu.» (Cartea II, Corinth. Capu XII, versu 10). «Càci nu

este in omu putere, nici va mantui necurati'a pre necuratulu » (Eccles. Capu VIII, versu 8). Si slabiciunea lui Dumedieeu de câtu ômenii mai tare este.

LXIII. VERST'A SI NOROCIREA LUMII, CA ROTA CANDU SE INVERTESCE.

Pricepe acmù dara si cunósce si acést'a: ce este verst'a, fericirea si norocirea lumii si acellor-a carii in reutate se slavescu, si in puterea nebunatàtii loru se marescu; cà assémena-se ca cându mergêndu carulu cinevá pre róta se stea. La acést'a s'ar potrivi putea a lui Davidu spre neprietenii sei blastemu, dicêndu: «Dumnedieulu meu, pune-i pre dênsii ca rót'a.» (Ps. LXXXIII, versu 14). Adeca vêrst'a si norocirea ca rót'a se li se invertindu-se intórca; sau fericirea loru ca lumea intr'ua mesura nestatatóre se se faca. Adeveratu dara cà in chipulu rótei fericirea vécului acestui-a este. Precumu unu Schithu, adeca tataru, (anse macaru cà tataru era, dar frumosu au cotra Alexàndru marele graitu, cându Alexandru dupe ce au batutu pre Christosu si l'au prinsu viu, dupe aceea asupra Tatariloru trecêndu Arax ap'a au mersu; atuncea solu au trimissu Tatarii la dênsulu, si antâiu acest-a cuvêntu se fia solulu dissu, scrie Istori'a): O, Alexandre! necrediutu lucru este norocirea, càci noroculu cu aripi si fora picióre este, de totu a sbura si de la omu a se duce póte, iara de totu pre cinevá a se pune si pre dênsulu a locui nu póte, adeca càci nu are piciόre.

VIÉTI'A OMULUI SI NOROCUL ABURU.

Precumu dara a fiiului vècului vieti'a, asia si norocirea este; cà precumu dice Apostolulu adeveratu este: « Cà ce este vieti'a nóstra ? aburu.» (Iacovu, Capu IV, versu 16). De vreme ce scurta ne este vieti'a, necrediuta norocirea, ce trebue dara? Acést'a, precumu dice Domnulu: «Cine crede in mine, nu va muri in veci.» (Ioanu, Capu III, versu 36). Eata dara cà a Prorocului se va implini dissa, cà: «innuoise-voru cu a vulturului tineretiele lui.» (Ps. CII, versu 5). Adeveresce altulu dicêndu: « Iara carii nadejduescu in Domnulu

schimba-voru putere si voru lua penne ca vulturii; voru alerga si nu vor osteni; voru âmblá si nu voru slabi.» (Issaia, Capu XL, versu 29).

LXIV. NU INTR'ACESTU-A VÉCU, CI IN CELLU VIITORU, VIÉTI'A A TI SE PRELUNGI SILESCE.

Cotra acést'a dara fii socotitoriu cà nu intr'acésta viétia, ci in cea viitóre, dillele custului teu se se lungésca si se se innoésca. Anse adeveratu se scii si adeveratu se fii, cà de te vei dupe S-tele Dumnedieesci porunci bine si cumu se cade chivernisi, nu numai in cea viitóre, ci si intr'acésta de acmu vreme, dillele spori-ti-voru si adaoge-ti-voru Marturisesce singuru Domnulu in celle diece porunci: «Cinstesce pre tatalu si pre maic'a ta, ca se ti fia bine si se vietiuesci multi anni pre pamêntu.» (Deutoronomia, Capu V, versu 16). Acést'a dara cea deplinu si deseversitu cinste este ca se asculti poruncile lui Dumnedieu, si ascultându-le, se le faci. Adeca de la reu se te abati si binele se faci; pentru cà dice Psalmulu: «Cine este omulu carele va dille se védia bune? opresce limb'a ta de la reu, si busele talle se nu graésca insielaciune; abate-te de la reu si fà binele; cérca pacea si o gonesce pre dêns'a.» (Ps. XXXIII, versu 13, 14, 15). Cu acést'a dara lui Iezechielu custulu i s'au adaosu; marturisesce Issaia: «Bolnavului si cellui muritoriu, innaditu-i-s'au 15 anni.» (Capu XXXVIII, versu 5, si Imper. IV, Capu XX, versu 6).

LXV. VIÉTI'A VECINICA SVERSITU N'ARE; NICI DIN BETRANU TENERU, CI DIN PECCATOSU DREPTU A TE FACE NEVOIESCE.

Anse tie mai vertosu cea viitóre lungime de viétia a cerca si a cerceta, ti se cade; cârei-a sversitu si trecutu nu este; nici din batrânu têneru, ci din peccatosu dreptu a fi silesce, ca prin bunele talle fapte sufletulu se-ti intinerésca. Càci nici noi, nici viéti'a nóstra, dintr'acésta lume este; ci «noa locuirea, ceriulu.» (Cotra Filist. Capu III, versu 20). In care locuire, clatire, smintire, mutare, trecere, bóla sau mórte nu este, ci in veci petrecere, traiu, custu, vietia,

este. Acést'a dara cu ce se agonisesce? cu credinti'a si bunele fapte; cà Domnulu dice: «Carele crede in mine nu-va muri in veci.» (Ioanu, Capu VIII, versu 51). Si iarasi dice: «Cine trupulu mieu manânca si sângele mieu bea, nu va gustá mórte.» (Ioanu, Capu VI, versu 35, 50, 58).

LXVI. PRIN CHRISTOSU A DOU'A ORA NE-AM NASCUTU.

Asiá dara Domnulu si parintele nostru Is. Chr., prin a sa buna vestire ne-au de adou'a ora nascutu (Cartea I, Corinth. Capu IV, versu 15); si fiii sei facêndu-ne, alle ceriuriloru mosteniri, adeca vecinic'a viétia, ne daruesce; iara pre alalti, càci pre dênsulu si a lui buna vestire nu primira, vii fiindu, morti îi numesce; cà dice: «Lassati mortii se îngrópe pre mortii loru.» (Math. Capu VIII, versu 22). Asijderea cu tóta inim'a si cu totu suflelulu silitoriu fii ca nu cumvá celle ce trupesculu ochiu vede, se le credi, si loru se te nadejduesci; ci cellea ce sufletesculu ochiu prin credintia le mai denainte pene a nu fi vede si le cunósce. Càci de vei tóte cu vederea cercá si apoi se le credi, acést'a în mare peccatu si mai vertosu in tagaduirea dumnedieésca te va aduce. Càci pre Dumnedieu nime l'au vediutu undeva, ânse prin allessii sei marturisitori, si prin s-tele salle scripturi insemnate, si prin minunile salle aratatu, adeveratu si vederatu îllu avemu. Iara fiii vécului acestui-a acelle ce numai cu ochiulu trupului privescu acellea cunoscu si cu acést'a ei in de ei intiellepti si cunoscutori se fia li se pare. Precumu marturisesce Domnulu: «fiii vécului acestui-a mai intiellepti de câtu fiii luminii intru némulu loru suntu.» (Luca, Capu XVI, versu 8). Si celle fiitóre si nefiitóre le socotescu, si precumu uadata suntu se fia tagaduescu; si mai vertosu pre cei ce le maturisescu nebuni si fora socotéla a fi ii numescu. Precumu uadanaóra fericitulu Pavelu cotra Atheniani, pentru invierea Domnului Christosu pomenindu, dissera: «A nuoiloru demoni vestitoriu a fi se pare.» (Faptele, Capu XVI, versu 18); si mai giosu: «Iara daca audira a mortiloru sculare, unii cu altii ridea.» (Capu XVII, versu 32). Cu acést'a dara prorοci'a Issaiei s'au umplutu, unde dice: «Peri-va dara intielleptiu-

nea de la intielleptii ei, si intiellegerea de la pricepatori o va ascunde.» (Capu XXIX, versu 14).

LXVII. NADEJDEA CREDINCIOSULUI IN ZADARU NU ESTE.

Anse «inaintea ochiloru passeriloru in zadaru se arunca mreje.» (Pilde, Capu I, versu 17). Càci aivea si marturisitu este cà prin credintia nadejdea în zadaru, sau in desiertu, nu este. Si intru acést'a care suntemu bine suntemu, precumu dice Apostolulu: «Cu darulu lui Dumnedieu suntu acést'a ce suntu, si darulu lui Dumnedieu in mine desiertu n'au fostu.» (Cartea I. Corinth. Capu XV, versu 10). Cà precumu amu si mai dissu: «avêndu credintia, avemu dragoste; avêndu dara dragoste, avemu nadejde; càci dragostea tóte crede, tóte nadejduesce.» (Cartea I, Corinth. Capu XIII, versu 7)' Precumu dice si Psàlmulu XV, versu 9: «Carnea mea se va odihni spre nadejde.» Cotra acést'a cuviosu sfântulu marturisesce Augustinu: «Odihnita este inim'a mea, Domné, pene càndu odihnesce spre tine.» Si adeveratu dara cà alta nadejde (fora in cuvêntulu lui Dumnedieu) amagéla si nebunia si turburare de minte este. Pentru care adeveresce Canturetiulu: «Turburatu-s'au si clatitu-s'au ca bétulu, si tóta intielleptiunea loru si-au versatu.» (Ps. CVI, versu 26). Si asiá nebunindu-se, si de aceeasi nebunia turburându-se fii vêcului naluciriloru, sau cumu amu dice cumediiloru s'au sprijinitu, si loru trainice si vecinice a fi s'au nadejduitu.

NADEJDEA IN DOMNULU NE CLATITA TREBUE.

Anse tu puindu nadejdea, neclatitu fii; càci Dumnedieu prea credinciosulu de ce au giuruitu nu se va intorcênduse cai. «Dumnedieu a minti nu scie, nici acést'a póte.» (Cauta Titu, Capu I, versu 2). Si cotra Evrei dice: «Nepututu este Dumnedieu a minti; prea vertósa màngaere se avemu, cu care nazuimu la cea de tinutu mai denainte pussa nadejde.» (Capu VI, versu 18).

LXVIII. SPURCATELE POFTE IMMULTINDU-SE, PENE MAI PRE URMA IN PREPASTIA OCEANIEI TE LÉPADA.

Fia-ti dara in minte cà spurcatele lumescile pofte si cu dênsele cuprindiendu-te, nu numai cu câtu despre Dumnedieésc'a mila despartindute te osebescu, ci ânca ua greutate, ua ponegrétia, si mintii ua intunecare iti aducu; ca uadata de-'ti-e de Dumnedieu si de a lui sfintele porunci aminte aduce, si de la dânsele a fugi si a le lepadá ai vrea, ca deciea vre unu folosu si pocaintia a nu avea se-ti paia, ca mai vertosu in nadejde se te dai, si ca cumu a se dice, precumu nici pentru bine, nici pentru reu vre ua resplatire vei avea; si cu unu cuvêntu se dicu, in acelle de trupu si de sufletu ucciga-tóre si omoritóre a oceaniei se te lege legaturi, din care a te deslegá in veci se nu mai poti (in care legaturi Lucéferulu si Iuda au cadiutu) si ca cumu din mórte inviere si drépt'a a omului si strasinica giudecata n'ar fi, si ca cumu dreptiloru altu bine mai bunu si mai mare de câtu acestu-a nu va mai fi; si ca cumu ar dice cà nu-i Dumnedieu; tótele omenesci, macaru câtu dintr'ascunsu lucruri se privésca, marturisesce Proroculu: «Disse nebunulu intru inim'a sa: nu este Dumnedieu.» (Ps. LII, versu 1). Si ca cumu ar ua socotéla pune precumu duhulu omului ca aburulu dobitocului muritoriu si in nemica intorcatoriu se fia. Adeca, càci cându cu trupulu si cu sufletulu vei muri, si macaru cà allu omului sufletu precumu nemuritoriu se fia adeveritu si adeveratu'este. Anse adeveratu dara cà, dupe lumescile de vei amblá pofte, si cu trupulu si cu sufletulu vei in veci muri, precumu adeveresce in Pildele salle Solomonu: «omului mortu necuratu, nici ua nadejde ii va mai fi.» (Capu XI, versu 7) si «mórtea peccatosiloru cumplita,» dice Psalmulu XXXIV, versu 22.

LXIX. DREPTULU IN VECI NU VA MURÍ.

Anse tu, de vei dupe Dumnedieescile porunci âmblá, precumu in veci nu vei mai muri, multe marturii ai, cà cu acestea paditu fiindu, nici putregiune de óssele talle va da, nici sufletulu teu in perire se va afla marturisesce antâiu Psalmulu: «Nu vei lassa in iadu sufletulu mieu, nici prea cuviosului teu a vedea putregiune.» (Ps.

XV, versu 10). Acést'a cu rabdarea si pentru numele Domnului, cu dragostea tuturoru nevoiloru si greutàtiloru suferirea, caci «multe griji dreptiloru.» (Ps. XXXIII, versu 20). Càror'a Domnulu cu blandétia graiesce : « Suferit'ai pentru numele mieu, si n'ai scadiutu.» (Apocal. Capu II, versu 3). «Pentru acést'a iti voiu darui dara, (dice Domnulu,) binele care n'au vediutu ochiulu, nici urechi'a au auditu, carele de mai nainte amu gatitu tie, càci m'ai iubitu.» (Cartea I. Corinth. Capu II, versu 7). Si alte multe si nenumerate pentru a dreptiloru nadejde in s-tele salle scripturi dovéde ; precumu dice : «Viétia au cersiutu de la tine, si iai datu lui lungimea dilleloru in veci si in véculu vécului. Mare este Slav'a lui intru mantuinti'a ta, si mare cinste vei pune asupra lui.» (Ps. XX, versu 5, 6). Si iarasi : «Fericitu barbatulu a cui este numele Domnului nadejdea lui, si in desiertaciuni si in nebunii mincinóse n'au cautatu.» (Ps. XXXIX, versu 5). Asijderea in Solomonescile Pilde : «aibi incredintiare in Domnulu, Si nu te radiemá intru intiellepciunea ta.» (Capu III, versu 5). Si intru alle salle intielleptiuni adeverédia :» De si inaintea ómeniloru casne au patitu, nadejdea loru de nemórte plina este.» (Capu III, versu 4). Si Issaia acést'a plinesce : «Nadejduit'amu in Domnulu Dumnedieulu tare in fora sversitu» (Capu XXVI, versu 4). Si Ieremi'a acést'a intaresce : «Blagoslovitu barbatulu carele nadejduesce in Domnulu , si va fi Domnulu nadejdea lui.» (Capu XVII, versu 7). Acesti-a, si altii multi ca acesti-a dintru cei vechi, intréga si adeveratu marturia aducu. Asijderea de la singuru de adevèru dicatoriulu allu Domnului Christosu rostu marturia vei putea luà , càci «in numele lui nemurile voru nedejdui.» (Math. Capu XII, versu 21). Si Apostolulu seu, fericitulu Pavelu, urmédia : « prin carele (dice avemu apropiere prin credintia, si darulu acestu-a in carele stàmu si ne slavimu, in nadejdea a slavei a fiiloru lui Dumnedieu.» (Romani, Capu V, versu 2). «Cà cu nadejdea (iarasi acellu Apostolu dice) ne-amu mantuitu.» Iara pentru nadejdea lumii, dice : «Nadejdea dara care se vede nu este nadejde ; càci ce vede cineva si nadejduesce ? (Cotra Romani, Capu VIII, versu 24). Si cotra Colasseni scrie : «Christosu este in voi nadejdea slavei.» (Capu I, versu 28).

LXX. CU INTRÉGA CREDINTIA CELLE CERESCI CERSINDU, IMPREUNA SI CELLE PAMANTESCI TI SE VORU DA.

Deplin'a dara a nadejdii avêndu credintia, precumu cà prin dumnedieésc'a mila fiitórele si vecinicelè mostenitóre fericiri se mostenesci, cu acelle vecinice impreuna, nici aceste pamintesci iti voru lipsi. Anse Dumedieu bunu chivernisitoriulu ori câte le-au lassatu, tóte ca ua pricinire óre-ce le-au lassatu, pentru ca un'a altei-a se fia spre agiutorintia; pentru cà cumu dara tóte pentru omu, asiá omulu pentru tóte mai chivernisitoriu si mai lucraretiu de câtu alalte nesemeluitóre dobitóce se fia. Anse pentru cà in a peccatului blastèmu legatu si supussu fiindu, in munca se se hranésca si spre dossada se se nasca; precumu Domnulu cotra Evva antâiu au dissu: «In dureri vei nasce fii!» Si apoi contra Adamu; «Blastematu pamêntulu in lucrulu teu! Si in sudorile fetii talle vei mancá pâinea ta.» (Nascerea, Capu III, versu 16, 19). Cotra acést'a Iovu marturisesce: «Omulu se nasce spre truda.» (Capu V, versu 6). Pentru acést'a dara fórte bine omulu se socotésca. Dupe socotéla dara se cunósce cà nu dintru a sa vrednicia, ci din prea bogat'a Dumnedieésc'a mila traiesce; càci de ar dice omulu câte ar dice, in zadaru graiesce, precumu sfântulu Grigorie Nazianzanulu marturisesce: «In disiertu osteniá limb'a, de n'ar fi fostu a mantuitoriului mila» si precumu frumosu Apostolulu arata: «Traiescu eu, ânse nu eu, ci traesce in mine Christosu.» (Galath. Capu II, versu 20). Si tóte câte spre a lui si a vietii lui trebuintia suntu pre mâna ce spre a lui slujba se fia i le-au datu, si mai vertosu ellu prijea tuturoru pórta; cà pentru acést'a sfânt'a ne invétia scriptura, se nu ne grijimu ce vomu mancá sau ce vomu bea; adeca nu celle ce trupului, ci celle ce-su lui Dumnedieu placute se padimu; si asiá nemica ne va lipsi, càci «cei ce cérca pre Domnulu nu voru fi lipsiti de totu binele.» (Ps. XXXIII, versu 11).

LXXI. NU ROBU, CI STAPANU LUMII DUMNEDIEU TE-AU LASSATU; PENTRU ACÉST'A, TU PE DENS'A, IARA NU EA PE TINE SE STAPANÉSCA.

Socotesce dara cà, de vreme ce Dumnedieu plasmuitoriulu teu

pre pamêntu si preste tôte alalte alle salle fapte stapanitoriu si imperatu te-au aratatu, si cu tôte darurile daca te-au incoronatu, éta dara cà nu robu, ci stapânu lumii te-au lassatu; pre care, dupe Dumnedieescile salle porunci, a o chivernisi ti se cade Nici poftele lumii pre tine, ci tu pre dênsele se le infrenedi si se le hatiuesci Si socotesce: unu persiescu omu invetiatu, numele Heilsady, macaru cà pagânu era, dara frumosu au graitu dicêndu: «Nuorulu si vêntulu, lun'a si sórele, si ratundiél'a, lucrédia, pêne cându tu ua pâine se-ti agonisesci in palme.» Tôte pentru grigea ta gat'a si porunc'a padiescu; nu va fi socotéla drépta ca tu porunc'a se nu-mi tii; adeca dupe Dumnedieésc'a porunca tôte tie iti slujescu. Asià dara ce omenia vei avea cându tu porunc'a plasmuitoriului si a tuturoru dararilоru datatoriulu nu vei tinea? Si ânca acést'a se cunosci, cà acellu-a ce ti-au datu atâta, are si pôte si mai multu de câtu atâta. «Cereti dara (dice) imperati'a lui Dumnedieu si dreptatea lui, si tôte se voru adaoge voa.) (Math. Capu VI, versu 33). Dobandindu dara tôte câte ai poftitu, acést'a trebui se scii cà nu numai pentru tine, ci pentru ca si pre altii bunuriloru salle partasiu. se faci ti le-au datu; si precumu in daru ai luatu, asiá in daru se dai. Cà dice unu cuvêntu: Dà saraciloru, si se voru amplea jitnitiele talle. (Pilde, Capu III, versu 10). Si mai adeveritu, singuru Domnulu si Dumnedieulu nostru Is. Chr. la pild'a talantului dice: «Aferim, sluga buna si credinciósa! cà pre pucine ai fostu credinciosa, mai pre multu te voiu pune. Intra in bucuri'a Domnului teu!». (Math. Capu XXV, versu 2?). Iara mai pre urma, pentru cellu scumpu dice, adeca slugii carele talantulu in pamêntu au ascunsu «Luati de la dênsulu talantulu si dati cellui-a ce are diece.» (Math. Capu XXV, versu 28). Acést'a dara, de bogatia plina, Dumnedieésca mila, nu numai ómenii ci ânca si dobitócele cu ua socotéla óre-care a o cunósce se pare. Asiá mai vertosu cu câtu nu este rusine, ca tu, omu socotitoriu fiindu, acést'a a pricepe se nu poti, si de câtu dobitócele mai reu si fora minte se te faci? Sau, precumu s'ar acestu acestu allu Issaiei cuvêntu a chemá putea: «Cunoscut'au boulu pre stapânulu si asinulu iesloa Domnului seu, iara Israilu pre mine nu m'au cunoscutu, poporulu mieu n'au intiellessu.» (Capu I, versu 3).

Si Apostolulu acést'a-si adeveresce dicêndu : « Dobitoculu omu nu pricepe celle ce suntu a Duhului lui Dumnedieu, càci nebunia este lui.» (Pavelu cotra Corinth. Capu II, versu 14).

LXXII. DUMNEDIEU GRIJEA PECCATOSILOR AVÈNDU, CU CATU MAI VERTOSU A CELLORU DREPTI VA AVEA.

Vedi acmù dara cà Dumnedieu de bine facatoriulu nostru, nu numai pentru noi omenii, ci ânca si pentru passeruice, si pentru alte lighioi in grije are. Adeca precumu s'ar a talcui putea, nu numai pre cei drepti (càci prea milostivu este) ci ànca si pre cei peccatosi si fora socotéla hranesce si chivernisesce. Adeveresce Cantaretiulu: «deschidiêndu-ti tu mân'a, tóte se voru amplea de bunatate.» (Ps. CIII, versu 29). La acésta socotéla unu poeticu arapescu frumosu graiesce dicêndu: «O bunule Dómne, acellu-a ce din nesciut'a ta comóra, inchinatoriloru de bozi si inchinatoriloru de focu, léfa, nafacă, le dai; dara pre prietenii têi, càci se-i lasi saraci, tu carele si spre neprieteni îti tii cautatur'a sau privirea» Asiá dara de vreme ce pentru passeri in minte ii este si le grijesce, cu câtu mai vertosu pentru allesii sei in grije ii va fi? (Cauta Math. Capu VI, versu 26; precumu scrie si Issaia pentru grijea ce are Dumnedieu de poporulu seu, Capu LXII, versu 12; cauta si Cartea II, Petru, Capu II, versu 9, si Ps. XXXIII versu 8; si Intielleptulu Capu III, versu 9). Si aiurea dice: «Dreptulu din nevoia se va isbavi, si se va da necuratulu in loculu lui.» (Pilde, Capu XI, versu 8). «Si nu va dossadi cu fóme Domnulu sufletulu dreptului.» Capu X, versu 3). Si fericitulu Davidu marturisesce: «Têneru fuiu (dice) si éta imbetraniiu si nu vediuiu pre dreptulu lassatu si semânti'a lui cersindu paine».

LXXIII. NU CELLORU LENESI, CI CELLORU OSTENITORI DUMNEDIEU DARURILE SALLE DA.

Anse si acést'a a sci ti se cade: cà nu lenesiloru si trandaviloru, ci celloru ostenitori si de truda iubitori, Dumnedieu bunurile salle dà. Càci antâiu de câtu tóte temeiulu si temeli'a de densulu pussa

acést'a este: «cresceti si ve immultiti, si ampleti pamêntulu, si stapaniti pesciloru màrii, sburatórelorŭ ceriului, dobitóceloru pamèntului, i proci.» (Nascerea, Capu I, versu 28). Dupe acést'a urmédia: «Si in sudórea fetii talle vei manca pâinea ta.» (Nascerea, Capu III, versu 19). Dupe acést'a urmédia: «Esi-va omulu la lucrulu seu si la lucrarea sa pene in séra.» (Ps. CIII, versu 29). Dupe acést'a urmedia: «Dute la furnica, o lenesiule! socotesce càile ei, si fii intielleptu ca dêns'a». (Pilde, Capu VI, versu 6). Dupe acést'a urmédia: «Cine va manca pamentului seu, satura-se-va de pâine.» (Pilde, Capu XII. versu 11). Acestea dara nu numai ómenii, ci si dobitócele, passerile si jigàniile tóte a le urmá si a le cercá se vèdu; marturisesce Proroculu: «Tincii leului racnindu, a apuca si a cere de la Dumnedieu hrana sie.» (Ps. CIII, versu 21). Si Ieremia: «Turturéo'a si randunéo'a, si stârculu, cunoscu vremea venirii salle.» (Capu VIII, versu 7). Asiá dara darniculu Dumnedieu: «celloru ce ceru, iara nu celloru ce tacu bunurile salle va da, pentru cà singuru invétia: «cereti si se va da voa, cercati si veti afla, bateti si se va deschide voa.» Math. Capu VII, versu 7).

LXXIV. CATE FORTUNI IN LUME SUNTU, TOTE OMULUI A LE TRAGE II ESTE.

Adu-ti dara aminte cà câte blastematii, câte nevrednicii, câte bescisnicii, câte nevoi, câte greutàti, câte asuprélle si dodaielle suntu, tóte in lume suntu; si aceste tóte a le petrece, a le vedea, si la capu a-ti veni îti suntu; cà dice Iovu: «Omulu spre truda se nasce» (Capu V, versu 7); si din nascerea sa în totu custulu lui tóte cu amaratiune si cu otrava amestecate ii suntu. Marturisesce Issaia: «Pomeni-voiu toti annii miei intru amaratiunea sufletului mieu.» (Capu XXXVIII, versu 18). Si mai vertosu in tóte dillele ca in césulu mortii, se nu dicu ca mortii, se te scii, marturisindu Apostolulu: «ca mortii, si éta cà traimu.» (Cartea II, Corinth. Capu VI, versu 9). Acést'a dara adeveratu se scii cà cu câtu mai multu cu curata inima le vei suferi, nemica stricându-ti, mai fericitu vei fi. Adeveresce sfântulu Augustinu: «Pre auru foculu, pre fieru meschiulu, iara pre direptulu necazurile si dodaiele intarescu.» Iara altulu dice: «Nu se va

intristá direptulu, ori ce i s'ar tamplá.» (Pilde, Capu XII, versu 21). Si macaru de ti s'ar si cevá într'acestu vecu vieti'a prelungá, nu pentru acestei lumi saturare, sau pentru a ei slobode voi, si în desmierdàri a petrece se-ti paia cà traiesce, ci acést'a pomenesce cà: «Dumnedieu nu va mórtea peccatosului, ci ca se se întórca, se traésca» (Iezechielu, Capu XVIII, versu 23). Asiá dara, prin acestoru de acmù reutàti medi-locire, celle fiitóre bunatàti a agonisi silesce, si a le castigá nevoiesce.

LXXV. CUNOSCATORIULUI OMU, LUMEA ACÉSTA MUNCA SI IADU II ESTE

Si acést'a se scii cà cunoscatoriului si cellui deplinu omu, lumea acést'a si pedépsa îi este; si printrâns'a cellui dreptu de celle spurcate a se curati fórte lesne îi este. Càci Dumnedieu pre allesii sei într'acestu vécu îi cérta, precumu dice: «Dumnedieu pre cine iubesce îllu cérta.» (Pilde, Capu III, versu 12; cata si Tobie, Capu XIII, versu 2; si Apostolulu Pavelu cotra Evrei Capu XII, versu 6; Iovu, Capu V, versu 7; Iacovu, Capu I, versu 12; Apost. Capu III, versu 19), Celloru drepti dice: «Bucurase-va lumea, iara voi va veti intrista.» (Ioanu Capu XVI, versu 20). Si mai vertosu intr'acésta a lumii vietia, ca într'unu focu curatitoriu (carele papistasii in vieti'a viitóre a fi îllu socotescu si cu numele *purgatorium* illu numescu, adeca curatitoriu) a fi ne poruncesce, ca cu câtu ne vomu pedepsi mai multu, cu atâtu se ne curatimu (ânse se nu ne spurcàmu) mai multu. Pentru acést'a dara lui Dumnedieu se ne rugàmu, in vietia, într'acést'a, adeca in foculu curatitoriu mai multu se traimu, precumu se rugá Davidu: « se nu moriu, Domne, ci se traiescu. » (Ps. CVII, versu 17). Asiá dara tu cu câtu mai multu in vietia, într'acést'a, traindu si pedepsindu-te, ca argintulu în focu lamuritu se te faci; precumu iarasi dice: «Argintu lamuritu si ispititu de siepte ori; iara tu, Domne, ne vei feri pre noi si ne vei padi pre noi.» (Ps. XI, versu 7). Intr'acestu-a chipu dara Domnulu pre allesii sei a-i preface va; si acést'a cu ce dara? cu pedépsa, cu necazuri, cu nevoi, cu saracii, si cu alte într'acestu chipu. Pentru care lucru frumosu marturisesce Issaia: «Fiertu-te-amu, ânse nu ca argintulu,

allessu-te-amu in cuptoriu lu saraciei.» (Capu XVIII, versu 10). Si Intielleptu lu dice: «ca pre auru în cuptoriu i-au ispititu si ca jertfitulu curbanu au luatu pre dênsii.» (Intielleptiune Capu III, versu 6). Si Zacharia proroculu adeveresce dicêndu: «Si voiu aduce a trei'a parte prin focu; si-i voiu topi precumu se topesce argintulu; si-i voiu ispiti precumu se ispitesce aurulu. Ellu va strigá numele mieu si eu îllu voiu audi. Dice-voiu: poporulu mieu esci; si ellu va dice: Domnulu Dumnedieulu mieu!» (Capu XIII, versu in sfersitu). Unde dara mai bunu focu curatitoriu de câtu lumea acést'a vei afla? Càci adeveratu se scii cà altu focu curatitoriu (fora lumea acésta), nu este; iara cine cà este dice, reu dice. Iara eu acést'a socotescu cà pêne nu-ti vei trupulu acestu-a in chipu de óla, si sufletulu in chipu de focu face, si asiá sufletulu impreuna cu trupulu de nu-ti vei in par'a vietii acestei-a fierbe, mantuintia nu ai. Cà precumu sufletulu, cu trupulu impreuna, au gresitu, asiá impreuna a se pedepsi trebue; si precumu in lume, intr'acést'a, au facutu peccatulu, in lume intr'acést'a pocaindu-se ertare se iea. Càci la Iadu nu este pocaintia, precumu cânta Psalticulu cà: «nu este in mórte tine se te pomenésca; si in Iadu dara cine se va marturisi tie?» Si mai vertosu pêne esci sanatosu, precumu pocaanie se fia de facutu, cauta Ecclesiastulu lui Iisusu Syrachu (Capu XVI, versu 24, si Capu XVIII, versu 25). Cà tu singuru pre tine de nu te vei indrepta, nici singuru Dumnedieu nu te va mantui. La care lucru Sfântulu Augustinu marturu imi este unde dice: «cine te-au facutu pre tine fora tine, nu te va indrept'a pre tine fara tine.» Si precumu dara in trupu si in sânge ai gresitu, asiá in trupu si sânge se te curatiesci, cáci intr' altu chipu curatire nu este. Sfântulu fericitu Pavelu marturia imi este: «Tóte in sânge se curatiescu si fora sânge nu se va erta peccatulu.» (Cotra Evrei Capu IX, versu 22). Iata dara cà, dupe ce tu murîndu si alle trupului teu stichii un'a de alt'a, dupe ce se voru desparti, si trupulu de la sufletu se va deosebi, cumu si in ce chipu peccatulu ti se va erta? Si nu unu latinescu parutu purgatorium, ci ua miia macaru de ar fi ce ti-ar folosi? De vreme ce in Iadu spovedania si pocaania nu este, vederatu dara este cà precumu la facerea peccatului tóte alle trupului stichii împreuna au fostu, asiá si la de-

slegarea peccatului tóte impreuna a fi se cade. Si precumu tuturoru spurcat'a a lumii desmierdare placuta au fostu, asiá si greutatea pocaaniei cu tòtele impreuna a radicá si a rabdá le trebue; si precumu tóte au gresitu, asiá tóte ertatiune se iea, si intr'acestu-a chipu se voru mantui; iara intr'altu chipu, ba, in véculu acestu-a Fii dara acmù intr'acestu pucinu vécu pucintelusiu rabdatoriu si suferitoriu, si odihn'a si desfatarea cea multa vei agonisi, càrei-a sfersitu nu este. Pentru care adeveresce Ecclesiastulu: «pucinteilu osteniiu, si multa odihna aflaiu.» (Capu LI, versu 35). Impotriva, cellui necuratu si in statulu spurcatiunii muritu, dice Pildele: «omului mortu necuratu nici ua nadejde îi va mai fi». (Capu XI, versu 7).

LXXVI. IMPOTRIVA LUMII, ADECA A DIAVOLULUI, VITEJESCE DE VEI STA BIRUI-VEI.

Si acést'a a sci fórte ti se cade: cà cu totu deadinsulu de vei impotriva reutàtiloru pofteloru lumii acestei-a vitejesce si neclatitu sta, nici cumu cevá a-ti stricá va putea. Marturisesce fruntea apostoloru: «stà impotriva diavolului si va fugi de la tine.» (Petru, Cartea I, Capu V, versu 9). «Càci lumea multe scie; multe poftescu poftele ei, ânse intielleptulu si cellu adeveratu omu, mai multu si mai multe puterile lui.» Si iarasi dicu cà lumea, adeca omulu carele lumii slujesce, multe precumu se fia invetiatu i se pare; si tóte alle lui sciute, adeverite si vediute i se vèdu a fi. Anse tóte inveluite si nici intr'ua parte spre esire locu sau carare afla. Cà adeveratu dara Bernandus in chitirile salle adeverédia: «multi multe sciu, si singuri pre sine nu se sciu.»

CU INTIELLEPCIUNE DE VEI CERCA, LUMESCU CEVA DE PLACUTU NU VEI AFLA.

Anse tu de vei cu intréga intielleptiune si cu buna socotéla cerca, pare-mi-se si adeveratu, cà in lume intr'acést'a macaru cevasi spre a intielleptiunei placere nu vei afla; cà: «desiertarea desiertàriloru (dice Ecclesiastulu) si tóte desierte.» (Capu I, versu 1). Si

iarasi dice : «in zadaru mréj'a de'naintea ochiloru sburatóreloru se arunca.» (Pilde, Capu I, versu 16). Asiá dara in desiertu lumea pre cellu de intielleptiune cuprinsu a amagi silesce. Nici dara cu acést'a precumu te vei desvinovati se gandesci. Adeca precumu diavolulu, sau alle lui mestersiuguri, se te fia amagitu cà cu acést'a mai mare agonisesci peccatu ; càci diavolulu a stapani asupra ta putere nu are, nici alte cevá a-ti adaoge póte, fora càtu póte se te indemne ; iara peccatulu a-lu face, sau a nu-lu face, in mân'a ta este. Pentru nestapanirea diavolului asupra ta, si precumu macaru unu pèru din capu a-ti smulge vrednicu se nu fia, cauta sfintele scripturi, cà de acésta marturia pline suntu. (Precumu Imperati'a III, Capu XXII, versu 22 ; Paralip. Capu XVIII, versu 20 ; Iovu, Capu I, versu 12 si Capu II, versu 6; Math. Capu VIII, versu 12; Marcu, Capu V, versu 12, 13; Efes. Capu II, versu 2; Timoth. Cartea II, Capu II, versu 26; Apost. Capu XX, versu 7). Acestea dara pricepêndu invétia, si invetiêndu-le nu tacea ; ci in tóta vremea pre toti, in tóte lucrurile, invétia si marturisesce.

LXXVII. TRUPULU LUMII, IARA SUFLETULU CERIULUI SE POTRIVESCE.

Lumea, cu cellu de obste cuvêntu, adeca : ceriurile, pamêntulu, marea, besnele, si alalte carele in lume se cuprindu ; tóte lume se chiama. Asiá dara a omului trupu, cu tóte càte in lontru si din afara, cu unu nume trupu se chiama. Adeca, precumu Petru Belhurius, unde pentru sfera talcuesce dice : « sfera este barbatulu deplinu, carele, precumu sfer'a intre doue poluri, asiá ellu intre doue tienchiuri, intre nascere si intre mórte, cu neparasite clatiri, mutàri si griji, este supussu. Adeca lumea care ceriurile cuprindu, lumea mare, Trupulu carele vieti'a cuprinde, lumea mica se chiama, si amandoue de unu ziditoriu si de unu facatoriu facute, si de unu Dumnedieu si de unu Domnu stapanite suntu ; ânse un'a impotriva altei-a fórte imponcisiatóre. Antâiu despre partea sufletului nemuritoriu ; adou'a càci tóte alle lumii mari lucruri, trecatóre, si nestatatóre suntu. Iara lumea mica, cu Dumnedieesculu seu daru acést'a póte, ca tóte acellea alle ei trecatóre si putreditóre, in veci-

nice, in netrecatóre si pururea traitóre a le preface; si prefacêndu-le in veci se le mostenésca; si acést'a cumu ? Intr'acestu-a chipu. Adeca lumin'a lumii in lumin'a credintii, adeca in sórele cellu neapuitoriu a o preface; adeca prin credintia, Dumnedieu lumin'a lui se se faca». Adeveresce : «Lumin'a lui este miellulu, càci nópte nu va fi acolo.» (Apost. Capu XXI, versu 23). Si Issaia. « Nu va mai apune sórele teu.» (Capu LX, versu 20). O ! luminósa se va lumin'a lumii preface, precumu dice : «fi-va lumin'a lunei ca a sórelui, si lumin'a sórelui insieptita.» (Issaia, Capu IV, versu 26).

NADEJDEA TARE CERIULUI SE POTRIVESCE.

Asijderea intaritur'a, adeca ceriulu lumii mare, lumea mica in intaritur'a cea adeverata, adeca in nadejdea credintii se mute, care de câtu mai tare si mai vecinica este; càci ceriulu se va trece iara nadejdea nu, precumu singuru Domnulu marturisesce : «Ceriulu si pamêntulu se va trece, iara cuventulu meu (adeca nadejdea ce v'amu datu voa) nu va trece.» (Math. Capu XXIV, versu 35). Si mai vertosu cà nadejdea intaritura, adeca ceriu nou, se va face, marturisesce Ioanu : «Si vediuiu ceriu nou si pamêntu nou.» (Apost. Capu XXV, versu 1). Adeca acellu-a ceriu, intaritur'a si plinirea nadejdei este. Precumu Apostolulu adeveresce : «Ceriu nou si pamêntu nou, si fagad'a lui asteptàmu.» (Petru, Cartea II, versu 13).

NEVOILE, NEASIADIARILE SI AMARACIUNILE LUMII, APELORU SI MARII SE ASSÉMENA.

Asijderea apele, adeca marea, amaratiuni si dodaéla se tacuesce, pre care mare ca a crediutu Caldura se o usuce, si de totu de la omu se lipsésca si se nu mai deaciea fia. Precumu Bagoslavulu marturisesce Ioanu «si mare de aceeia nu este. » (Apost. Capu XXII, versu 1). Adeca in ceriulu nou si pamêntulu nou, amaratiune si dodaéla se nu fia.

FAPTELE BUNE SAU RELLE A OMULUI, POAME ORI BUNE SAU RELLE POTRIVESCU-SE.

Dupe acést'a, a lumii mari rode si samintie, a lumii mici bunele

sau rellele salle fapte suntu. Adeca precumu in lume intr'acést'a le va fi semanatu, asiá acolo le va secera ; de carele Solomonu dice : «manca-voru viptulu càii salle.» (Pilde Capu I, versu 31) (1). Iara pentru cei desierti se dice: « vêntu semana si vivoru secerara. » Ossie, Capu VIII, versu 6). Iara « carii in lacrimi sémana, in veselia voru secera.» (dice Ps. CXXV, versu 5). Pentru acést'a mai de multu s'au dissu: « Nu din singura pâinea viu va fi omulu, ci din totu cuvêntulu carele esse din gur'a Domnului. » (Deutoronomu, Capu VIII, versu 3; si Math. Capu IV, versu 4; Luca IV, versu). Acést'a dara hran'a 'cea cerésca si pâinea cea ângerésca si pâinea cea ângerésca este.

VECINIC'A INTIELLEPTIUNE SORELUI SE ASSÉMANA.

Urmédia ca pre sórele lumii mari, lumea mica in vecinic'a, adeca în dumnedieésc'a intielleptiune a-lu muta. Pentru care Apostolulu dice : «Intielleptiunea lumii nebunia este lûnga Dumnedieu.» (Cartea I. Corinth. Capu III, versu 19). Adeca lumin'a sórele lumii (care de nu se va în credinti'a intielleptiunii cei deplinu preface, adeca in lumin'a sau sórele carele nadejdea arata) inaintea miellului (carele sórele dreptàtii este), adeca înaintea Dumnedieescii lumini, întunerecu si nópte este.

ALLE VREMELNICELORU DESIERTATIUNI, LUNA SE TALCUESCE.

Iara soti'a sórelui, lun'a, care tându plina, tându desiérta (2), carele a vremelniciloru lipsa sau desiertare arata, pre care cu lumina împrumutându-o o plinesce, adeca intielleptiunea cea vecinica, aceste de acmù desierte si neplinite, este se le plinésca. Adeca fi-va lumin'a lunii cu a sórelui, adeca totu desiertulu capu de întielleptiune si de cunoscintia se va amplea. Pentru acést'a bunu si credinciosu marturu pe Mahachia amu, unde dice: « atunceá voru ve-

(1) In traductiunele moderne se dice: «Manânce deci fruptulu urmàrii loru»,
(2) Vorb'a *tându* in acésta frase e propabile ua erróre tipografica, càci dupe traductiunea grecésca corrrespunde cu vorb'a *cându* (πότε), ceea ce numai întalnimu în alte parte *G. S.*

dea (adeca le va mintea la capu veni, si voru cunósce) ce se fia intre dreptulu si întra strâmbulu.» (Capu III, versu 18).

PRIVÉLLELE CERESCI PASSERILORU SE POTRIVESCU.

Passerile dara ceriului lumii, in privirile si privelele noului ceriu, a le assemená póte, carele prin întrég'a credintia, ca passerea sburatoriu, cerescile privellė si seiruri va privi; cotra care socotéla acellu-a allu Prorocului s'ar cuvêntu a potrivi putea: « cine îmi va da penne ca a porumbului si voiu sbura si voiu odihni. » (Ps. LIV, versu 6).

NEVOIESII SI SARACII IMPOTRIVA TIRANILORU, DOBITOCELORU SE ASSÉMANA.

Acolo saracii si misieii cei slabi, carii ca miellulu spre junghiere si ca ói'a spre tundere, asiá ei spre cei ce-i asupriá nedeschidiêndu-si gur'a sa, si ca dobitoculu ce cu povara si cu giugu se cu suferirea in greue, volnici, tari si puternici se voru aratá, càci Dumnedieu agiutoriulu loru; pentru carii Iovu dice: « Cui esci agiutoriu, au nu cellu slabu?» (Capu XXVI, versu 2).

IN IMPERATI'A CERÉSCA PATIMIRE SI IN CEVA LIPSA NU VA FI.

Atuncea durerile, patimirile (carile ca sierpele ii muscá si ca scorpi'a ii invenină) nu voru fi. Acole rellele chitiri sau vrajmasiele ispitiri (carele ca demonii sau ca diavolii ii bantuea si dodaiá) nu voru trece, nici cotra dênsii vre ua putere voru avea, càci loru s'au dissu: « Eata v'amu datu voa putere asupra sierpiloru si asupra scorpiiloru, si preste tóta puterea neprietenului, si nemica va strica. » (Luca, Capu X, versu 19).

ACOLLO SE VA ALLEGE CARELE LUI DUMNEDIEU S'AU ASSEMANATU.

Acolo carele hirisiu si deplinu omu au fostu, si carele lui Dumnedieu facatoriulu sau s'au assemenatu, se va allege; càci poruncile lui padindu, din omu Dumnedieu, sau fiiu lui Dumnedieu s'au

facutu. Pentru carii mai denainte Davidu se mira.» Eu dissiu (dice) voi Dumnediei a fi.» (Ps. LVI, versu 6). Si mai pre urma Ioanu Marturisesce: «Iara câti primira pre ellu, le dede loru putere fii lui Dumnedieu a fi,» (Ioanu Capu I, versu 12).

SLAV'A, CINSTEA SI NOROCIREA CEA DEPLINA, BLAGOSLOVENIA DUMNEDIEÉSCA ESTE.

Acesti-a slav'a, norocirea si fericirea cea deplinu voru lua, si in veci o voru mosteni, càror'a linulu si cellu de bucuria glasu se va dicêndu-se audi «Veniti blagoslovitii Parintelui mieu de mosteniti gatita voa imperati'a ceriului de la zidirea lumii.» (Math. Capu XXV, versu 34).

PRE LUMEA ACÉSTA. CEA VIITORE ESTE DE AGONISITU.

Intr'acestu-a chipu dara, lumea mica, adeca omulu, pre lumea mare, adeca pre acésta amagelnica si trecatóre vreme, in imperati'a cea fora sfersitu si fora trecutu, nevoindu-se a o mutá si a o premeni va putea, si acelle mai susu pomenite, de fericire si de slava nevestejite, si neovilite va castiga cununi, la carele puternicului Dumnedieu acelle alle salle de demultu ascunse va descoperi minuni.

RÉO'A ACÉST'A LUME, BUNA ITI VA FI, CANDU DUPE A EI POFTE NU VEI AMBLA.

Asiá dara réo'a acést'a lume tie buna ti-au fostu, càci nu intr'a ei, ci intru a credintii, adeca intru a sórelui cellui adeveratu ai amblatu lumina; si subt intaritur'a cea de câtu ceriulu mai vertósa, adeca subt nedejdea cea fora smintéla, suppuindu-te, te-ai acinatu, si cu dêns'a te-ai acoperitu.

TOTE CIRCUMSTANTIILE LUMII PECATULUI PIRISIE SI DOVEDE VORU FI.

Asijderea aceste alle lumii tie pomenite pilde si typuri, de nu te vei intr'acestu-a chipu a le primeni sili, ci numai spre a trupescului ochiu privi-vei, si spre a trupului poftire âmblà, acellea tie pê-

rêsie si dovede îti vor fi. si acést'a a ti se dice urmédia : Au singuru pre tine n'ai cunoscutu ? au pilda nu ai avutu ; au invetiatura sau invetiatoriu ti-au lipsitu ? Au nebunu ai fostu, si acestea a cunosce intielleptiune n'ai avutu ? Carele a tagadui si bâha a prinde nu vei putea, càci tie intielleptiunea Duhului, care este viétia, ti s'au datu, càci ai lepadatu ? Si intielleptiunea trupului, care este morte, ai cercatu, càci o ai luatu ? càci intielleptiunea trupului mórte, iara a Duhului vietia a fi Apostolulu marturisesce. (Cauta la Románi, Capu VIII, versu 6). Pentru intielleptulu dara cellu trupescu, asiá se dice : «acellu-a va muri, càci n'au avutu invetiatura.» (Pilde Capu V, versu 23).Iara intielleptiunea Duhului acést'a face : «Intielleptiunea zidi sie casa si sprijinì stâlpi siepte.» (Pilde, Capu IX, versu 1). Adeca intielleptulu cu duhulu gati-si casa, imperati'a ceriului, pre care in celle a Duhului siepte daruri o au intemeiatu si sufletulu intrêns'a a vietiui si-au asiediatu, càrui-a smintéla sau risipire nu va fi ; fiindu pre piétra zidita, viindu povoiulu nu o va surpa.

IN TOTA VREMEA FII GAT'A, CA LA VREMEA DE INTREBARE A RESPUNDE SE POTI.

Acestea dara asiá a le sci ti se cade, si într'acestu-a chipu a le cunósce si a le pricepe ar trebui ; ca la vremea de întrebare a respunde se poti ; si ânca si celloru ce nu te voru intrebá tu, pre câtu poti, le spune si le marturisesce ; càci tóte alle lumii lucruri (pêne nu le vei spre bine primeni) desierte suntu si lucruri vrednice de risu. (Ierem. l. x. v. 15).

LXXIVII. CANDU LUMEA TE LAUDA, ORE ESTE PRECUMU DICU OMENII? SINGURU PRE TINE TE ISPITESCE. NICI CU ACÉST'A SE TE MANDRESCI.

Anse tu macaru de te vei de la lume precumu în bunatàti se fii lauda, cotra acést'a, singuru tie giudecata se-ti fii : óre precumu lumea dice, sau într'altu chipu se fii ? Nu mai multu pre alti pentru tine ce voru dice, ci singuru sciintii inimii talle crede. Càci lumea nu pentru binele teu, ci pentru reulu teu te lauda ; adeca ca si tie se para precumu mai multu cevá de câtu esci se fii, si asiá în mai

multu pe cei intiellepti si buni, de câtu pe cei rei si nebuni a-i oborî si a-i derema silesce. Precumu frumosu vorovesce Seneca: «Pre câtu ne-amu suitu mai susu, pe atâtu-a ne-amu mai la frica aapropiatu, si fulgerulu totu deaun'a locurile înnalte lovesce.» Nici se gandesci cà tóte drumurile si alle drumuriloru ei esiri a cunósce vei putea, cà cu acést'a prea lesne te vei amagi, pentru càci siuvaite càile vécului acestui-a. Nici te ispiti pe strâmbele caràri cà vei dreptu a amblá putea, ci unde cea drépta calle vei gassi, pre dêns'a amblându nu o parasi. Adeca cà între celle înderetnice amblându si tu a nu te înדereptnici cu nevoia este; precumu intielleptulu graiesce: «au póte dóra omulu a ascunde foculu in sênu si vestmintele se nu-si ardia?» (Pilde, Capu VI, versu 27). Asiá dara în prietesiugulu lumii, adeca în îndemân'a si în norocirea ei fiindu, in cevá a nu te sminti putintia nu este. Péntru acést'a dara de dêns'a departe, si din caràrile ei într'ua parte departata te abate; càci cându mai lina ti se ivesce, atuncea latiuri îti gatesce; si cându mai cu dragoste iti vorovesce, atuncea a te sugramá silesce. Marturisesce Ieremiea: «pace prietenului seu vorovesce, si pre ascunsu îi pune lui latiuri.» (Capu IX, versu 8).

LXXIX. TOTE CÉRCA SI ASCULTA; CELLE BUNE OPRESCE; CELLE RELLE IZGONESCE, CA CELLE BUNE, ADECA CERESCI, DIN CELLE RELLE, ADECA PAMINTESCI, MARE DEOSÉBIRE AU.

Anse si acést'a a sci fórte ti se cade: càci tóte a asculta si a cerca ti se cade. Celle bune dara opresce, iara celle relle de la tine le izgonesce; si precumu suntu, asiá dreptu le giudeca si le socotesce, precumu dice: «carele ce cunósce graiesce, giudetiulu allu dreptàtii este.» (Pilde, Capu XII, versu 17). Si asiá vei aflá, precumu lumea acést'a macaru cà multe ti au giuruitu, si spre mai multe ti s'au adeveritu, ânse nici uadanaóra într'unu cuvêntu, cau cu tine într'unu locu va sta, nici in fora sfersitu cu dêns'a vei putea custá. Si trupulu cu lumea macaru cà fórte se potrivesce, ânse sufletulu de dêns'a fórte se deosebesce; càci trupulu spre celle pamintesci, iara sufletulu spre celle ceresci cauta; càci fiete care fire, celle sie assemine iubesce. Trupulu dara muritoriu, putrediatoriu si trecato-

riu, — muritórele si putrediatórele si trecatórele; iara sufletulu nemuritoriu, neputrediatoriu si vecinicu, — nemuritórele, neputrediatórele si vecinicele oglindesce; cu acést'a dara atâtu-a împotrivire si deosebire au, câtu stihi'a uscata de cea umeda, sau câtu cea rece de cea fierbinte.

SUFLETULU CEA MAI VREDNICA PARTE ESTE: ACÉST'A TREBUE GRIJITĂ.

Pentru acést'a dara sufletulu allu omului mai vrednicu si mai mare fiindu, ellu pe trupu, iar nu trupulu pe densulu, a stapani trebue; si trupulu dupe dênsulu, iara nu ellu dupe trupu, a amblí fà.

LXXX. NICI CUMU LOCU PECCATULUI SE NU DAI; CACI PECCATULU CATU PRICINA AFLANDU, MARI REUTATI A LUCRA POTE.

De tóte pazitu si în tóte grijitu fii; nici se cumvá vre ua danaóra dici «cà tóte alalte bunurile amu, si de vei un'a mai rea, adeca dupe a trupului pofta, cevá face, ce va fi? Càci peccatulu prileju si pricina cérca; iara deaciea a se lati pre lesne ii este, si «dintr'ua scânteia se va aprinde focu.» (Eccles. Capu XI, versu 34), «si foculu nici ua danaóra va dice: «agiunge.» (Pilde, Capu III, versu 16). Si acést'a; adeca facerea peccatului, nu într'ua septamâna sau într'un annu ua data, ci asiá-si macaru uadanaóra în tóta viéti'a ta (macaru cà fora gresiéla, unulu Dumnedieu) a nu gresi, si poftei trupului teu a nu te smomi silesce si prea nevoiesce. Càci numai ua data voi'a si poft'a desfrenându-se, multe nebunii deciea pre urma îi urmédia, si spre mai mari si mai adânci de gresiele besne a-lu rani cutédia, cà «dintr'unu peccatu multe se facu» (Martoru Apost. Rom. Capu VI, versu), si aciea trupulu alta de a sufletului deosebita lege dobandesce si istraine obiceie agonisesce. Adeverédia Apostolulu: «Védia alta lege in madulàrile melle ostindu asupra legii mintii melle.» (Romani, Capu VI, versu 23).

LXXXI. POFTELE LUMESCI, ADECA PECCATELE, VIETI'A SCURTÉDIA.

Si macaru cà de vei si cuvintele lumii ascultá, si dupe trupescile

voi vei amblá, si nu intr'ua septamâna, sau intr'unu annu uadata, ci asiá-si in tôte dillele vietii talle si in totu césulu custului teu, ce-ti folosescu ? Cà adeveratu acestu-a folosu ai, cà de ti-ar si cevá vieti'a mai lunga fi, mai scurta o facu; si asiá pucina desfatarea si scurta ti-este vieti'a, si din césu ce trece ânca mai scurtându-o o sfersiesci, precumu frumosu Solomonu intru alle salle graiesce intiellegtiuni : «noi dara cari nascuti suntemu ; totu deauna sfersiti a fi.» (Capu V, versu 13). Si macaru cà in lungimea vietii de te semetiesci, socotindu cà vei avea vreme de reutàti si de alle trupului pôfte se te parasesci, dara de naprasna de ti se va acellu-a allu Prorocului cuvêntu grai : «oranduesce cas'a ta cà vei se mori, si nu vei fi viu.» (Issaia, Capu XXXVIII, versu 1). Anse tu singuru pre tine te cérca, si dintr'unu capetu pêne intr'altu capetu allu vietii talle sém'a luându-ti allérga, cà precumu dicu eu cà scurte iti vei septamânele afla, si prea pucine intru desfatàrile lumii iti va fi a amblá, ânca cându ai trai câtu de multu.

LXXXII. TREI LUCRURI PURUREA POMENESCE : MOARTEA, INVIEREA, SI DRÉPT'A CE VA SE FIA GIUDECATA.

Mai cu deadinsu ânse, acést'a in tóta vremea si peste totu césulu din minte si din chitéla se nu-ti éssa, adeca : nascutu-m'amu, muri-voiu, muri-voiu, si iarasi invié-voiu invié-voiu, si la strasnic'a si drépt'a Dumnedieésca giudecata a esi imi este. Dupe acést'a : «impotriva binelui reulu, iara impotriva vietii mórtea este.» dice Ecclesiastulu (Capu XIV, versu 12). Si in S-tulu Noulu Testamentu : «veni-va (dice) Domnulu slugei acei-a in césulu carele nu va sci ellu.» (Luca, Capu XII, versu 46). Pentru acést'a invétia : «Strajuiti, càci nu sciti cându fiiulu omenescu este se via.» (Math .Capu XXIV, versu 42, si Luca, Capu CXXII, versu 40). Eata dara cà nici cumu tienchiulu vietii talle, unu annu sau diece, sau ua suta, se pui nu este ; cà nu numai annulu sau dio'a ce vine, ci asia-si si resuflarea adou'a neádeverata si nesciuta'ti este. Asiá dara nici cea trecuta, nici cea viitóre minuta a ta este; càci cea trecuta au trecutu, pre care a o mai intórce nu poti, si aceea din viétia ti s'au scurtatu; iara cea viitóre precumu

o vei agiunge nu te vei adeveri. Si precumu dara cându te vei nasce, n'ai sciutu, asia cându vei muri nu vei sci; si precumu césulu morții talle carele va fi nu cunosci, asiá nici giumatatea vietii talle care di va fi nu vei pricepe. Pentru acést'a se nu cumvá socotesci dicêndu : giumatatea vietii melle voiu mancá, bea, si pre lume me voiu cumu imi place desfatá ; iara in cea ramassa giumatate sufletulu de celle de mai nainte de mine cu spurcatiuni intinatu îmi voiu curati. Cà de vei lassa peccatulu cându pe tine te lassa, ce folosu vei avea? Càci in betranetie parasindu-lu, atunceea neputêndu nu lu faci. Eara cellu ce póte si nu-lu face, fericitu este. «Pentru acést'a adu-ti aminte (dice Ecclesiastulu) de plasmuitoriulu teu in dillele tineretieloru talle.» (Capu XII, versu 1). Nici se dici : mil'a lui Dumnedieu este mare, si tóte pecatele melle nu va pomeni, càci : «mil'a si mâni'a de la dênsulu de sirgu se apropie.» (Ecclesiastulu Capu XIII, versu ...)

LXXXIII. DE VEI TRAI PENE LA UA SUTA DE ANNI, POTE VREME DE POCANIE SE AFLI; DARA DE NU VEI PENE LA UA SUTA DE MINUTE AGIUNGE ? EATA PURUREA GRIJITU, POCAITU, A FI TI SE CADE.

Anse de va dupe a lumii pofta care te invétia socotéla fi, adeca tienchiu vietii talle ua suta de anni, puindu cinci-dieci de anni dupe alle ei invetiatituri si pofte amblându, iara cinci-diece de celle relle a te curati si a te pocai; de va fi asiá, bine va fi; dara de vei cu poftele cu acellea pre Dumnedieu manieá si nici la cei cincidieci nu vei agiunge, sàu de vei si agiunge, dara de vei peste cei cinci-dieci allu cincilea césu muri, si vreme de caintia si de pocaintia nu vei gasi? Reu va fi, reu! reu! de trei ori reu! si lécu nu va fi! vai! vai! de trei ori vai! si mangaiere nu este! Pentru acést'a dara totu deaun'a aceea trupulu se-ti poftésca care in césulu esirei sufletului din sine ar pofti. Anse macaru de ai si trai acei remasi cincidieci de anni, se dicu, într'acea socotéla acést'a fórte cu primejdia este; si cu reulu invetiându-te, a-lu desvetiá cu nevoia este; marturisesce Ieremi'a: «De va putea Arapulu peliti'a se muta, si pardosulu pistruirea sa, veti putea si voi face binele, daca a-ti invetiatu reulu.» (Capu XIII, versu 23).

LXXXIV. DRÉPTA SOCOTÉLA VIETII TALLE PUNE.

Pune dara buna socotéla si drépta giudecata vremii vietii talle si adeveratu semaluitoriu si giudecatóriu anniloru tei te fà.

LXXXV. DILLELE ANNILORU TOTU 70, IARA CATU DE IN PUTERE 80; CE E MAI MULTU, BOLA NEVINDECATA.

Acést'a dara fórte prea lesne a cunósce vei putea, càci dillele anniloru tei 70 sau 80 de anni (macaru cà si acesti-a cu multe înveluiri si dureri îi vei petrece); iara cei mai multi preste mesura, durere netamaduita si fora lécu bóla este. Iara cându in tineretie sau in mai tenera vêrsta vei fi, nu socoti cà dupe ce la cea neputintiósa vêrsta vei agiunge, atuncea din nebuniile pofteloru talle te vei intiellepti si de celle alle tineretieloru foru-ispravnicii te vei parasi; cà tu la 80 de anni gandindu, dara de nu vei pêne la 8 césuri sau pêna la 1 césu agiunge, si fora veste mortea întru alle salle te va legaturi strânge, si de malulu prapastiei cei fora de fundu te va împinge? precumu dice: «Nu scie omulu sversitulu seu, ci ca pescele se prinde cu unditi'a.» (Ecclesiastulu, Capu IX, versu 12).

DIN SIEPTE VIRSTE A VIETII, IN CARE VEI MURI NESCIUTU ITI ESTE.

Anca si acést'a a sci ispitesce si a cunósce fórte chitesce: ca in 80 de anni siepte vei se muti vêrste; si intr'acelle siepte vêrste, ore scii în care sversitulu îti va fi? ba! si macaru cà de câtu tóte pre urma, adeca betranetiele precumu cu mórtea mai de aprope vecina este, sciutu este; în care si mai pre lesne poti de latiurile lumii á te pazi; càci la acea vêrsta agiungêndu, adeveratu la verst'a mortii cea sciuta si cunoscuta ai agiunsu. Anse acelle siepte mai necópte si mai nebune vêrste, cu tóta inim'a si cu întréga nevointia este se te strajuesci; càci mórtea nu numai pre vêrste, ci asiá-si pre césuri si pre tóte minutele stapanesce; si cându si cumu va veni, cuiva macaru nu desvelesce. Iara cea temeinica si adeverata socotéla acést'a este: «se nu faci multe necuratiesce, nici se fii nebunu, ca se nu mori nu în vremea ta» (Eccles. Capu VII, versu 18).

PILD'A MORTII DE PRE VIÉTI'A TA IEA.

Socotéla dara buna si întréga chitéla pune, si singuru de pre tine pilda ti-agonisesce, si acést'a privesce, cà: tu, ânca viu fiindu, iara giumatate esci mortu; si pre tine de nu, iara pre altulu în somnu sau la a dou'a venire din morti te vei radica. Pentru acést'a dara în tóte dillele vietii talle, cându spre dormire te culci, spre mórte gat'a se fii, de vreme ce cându scularea îti va fi nu scii; la care lucru cuvêntulu acestu-a s'ar a chiema putea: «nu te laudá pre cea de mâine necunoscêndu ce va se arate dio'a ce este de via.» (Pilde. Capu XXVII, versu 1).

PENTRU

CELLE SIEPTE A VIETII OMENESCI VÎRSTE,

SI VIÉTI'A OMULUI CA POAM'A.

Antâi'a dara vêrsta si flóre a vietii omenesci, prunci'a este. Cându pre lume pruncu te-ai nascutu, acést'a se scii cà nu pentru alta cevá te-ai, (1) fora numai spre credintia viindu, pre Dumnedieu plasmuitoriulu teu se cunosci, si cunoscêndu-lu se-lu proslavesci. Precumu frumosu órecine graiesce: «pruncululu de curundu nascutu, este de curîndu spre a credintii invetiatura chiamatu, sau peccatosu de curêndu spre pocaania adussu.» (Constantinu, Cartea III, Capu XXXIV).

Asiá dara din prunci'a ta spre pocaania chiematu fiindu, in tóte dillele vietii talle spre pocaania passa; si dintr'acea calle in drépt'a s'au in stâng'a nu te abate. Precumu Proroculu invétia: «acést'a este callea! amblati pre dêns'a.» (Issaia, Capu XXX, versu 21; cauta Math. Capu XVIII, versu 3). Si intr'altu locu Domnulu nostru pentru Apostolii sei, pre carii cunoscêndu-i Domnulu in curatia si in nereutate, prunci mitiutei ii numesce dicêndu: «marturisescu-me tie, Parinte, Domnule a ceriului si a pamêntului, càci ai ascultatu acestea despre intielleptii si pricepetorii, si le-ai descoperitu mitiuteiloru.» (Math. Capu XI, versu 25).

Asijderea prunci'a, tiposu si pilda alle altoru vêrste este, adeca

(1) Aicea póte este unu lacuna de textu, sau erróre tipografica. D. Hasdeu a complinit'o prin cuvêntulu «nascutu.» *G. S.*

fora nici ua reutate fiindu, si decia din dî in dî crescêndu, cotra acelle mai cópte verste mergêndu. Adeca precumu s'ar cadea din dî in dî pocaani'a si cotra Dumnedieu cunoscinti'a se crésca arata. Asijderea binele sau reulu necunoscêndu, adeca nimerui bine sau reu facêndu, arata cà celle lalte vêrste nu cu mintea pruncici, ci cu reutatea ei se amblàmu, precumu si Apostolulu invétia: «se nu copii cu socotéla fiti, ci cu reutatea pruncusiori se fiti.» (Cartea I, Corinth. Capu XIV, versu 20). Pentru acést'a cu reutatea pruncu fii, iara cu mintea in tóte dillele, precumu prunculu, asiá si tu cresce si te agiutoresce.

ADOU'A SI A TREI'A VIRSTA.

Adou'a si a trei-a vêrsta, sau legatur'a florii a vietii omenesci copilari'a si catarigi'a este; la care vêrsta omulu agiungêndu, precumu flórea de va in vreme buna lega, buna póma face, iara de in vreme rea, rea póma va face. Asiá tu din vêrstele aceste dumnedieesci loru porunci te invétia. Precumu dice: «se se dea copiiloru istetiune si tinereiloru sciintia si intiellegere.» (Pilde, Capu I, versu 4). Càci in copillaria sau relle sau bune deprinderi, sau obiceie vei putea legá, si carile in catarigia vei agonisi, in betranetie le vei mosteni. De care lucru impotriva se dice: «carele in tineretie nu le-ai adunatu, cumu in betranetie le cerci?» (Eccles. Capu XXV, v. 5). In copillaria legea vei invetiá; in catarigia istetiunea vei deprinde. In copillaria pedéps'a a suferi vei învetiá; in catarigia invetiatur'a si mintea vei agonisi. Si macaru cà deplinu si cumu se cade a pricepe nu vei putea; inse frumósa vreme pom'a legându, iarasi cu vreme dulce róda vei mancá. Sau adânca si grósa temelia lepadându, mare si înnalta si frumósa deasupra vei zidi casa. Acest'a dara cotra fiii sei a parintiloru datoria este ca: certându, pedepsindu, in invetiatur'a sânteloru scripturi a-i intemeiá li se cade; se nu cumva omu ca dobitoculu, si viu ca mortulu se fia; càci se dice: «acellu-a va muri càci n'au avutu învetiatur'a.» (Pilde, Capu V, versu 23). Mai vertosu ânca pentru copii certati si pedepsiti, fiindu in legea Domnului invetiati, de vei s-tele sau si alte vrednice scripturi cerca, pre multi

vei afla carii in copillaria cu vêrst'a, ânse in betranetia cu mintea era. Precumu cei trei copii, Anania, Azaria si Missailu, si assemenea Daniilu soti'a loru; Davıdu micu între frati, si mai micu in cas'a parintelui seu fiindu, spre imperatia de la Samuilu Proroculu s'au pomazuitu si pre Goliathu uriasiulu cu prastiuti'a au omorîtu, si mantuintia norodului lui Israilu au facutu; dupe dênsulu fiiulu seu Solomonu, in copillaria pre toti omenii cu intielleptiunea au intrecutu. Asijderea era cei siepte frati Maccabei, carii ai maicei loru invetiatura tiindu si ascultându, pre tiranu nu ascultara, si porcina a a mancá, legea nu calcara, mórtea si foculu in séma nu bagara; si de carii se-ti mai pomenescu? Cà ca acesti-a multi si nenumerati vei aflá, carii multe si nenumerate fiindu, betranesci si de lauda vrednice au lucratu, si fapte au aratatu. Eata dara cà invetiatur'a cinstita pre dênsii in chipu omenescu fiindu, cu minte angerésca i-au prefacutu. Impotriva, copii nepedepsiti, din chipu omenescu in firo dobitocésca se primenescu.

Anse acést'a fórte se scii cà omulu cu mintea si cu invetiatur'a din dobitóce se allege; iara acést'a lipsindu, si de câtu dobitoculu mai reu este. Cotra acést'a unu cuvêntu a unui stihotvortiu persescu fórte se cuvine, carele dice: «omulu cu socotél'a mai bunu este de câtu dobitoculu; dobitoculu de câtu dênsulu mai bunu, daca nu va grai dreptu.» La acést'a socotéla, vedi Proroculu ce graiesce: «macaru de n'asiu fi barbatu, avêndu duhu, de câtu se graiescu minciun'a; adeca mai bine mortu, de câtu viu minciunosu a fi.» (Michea, Capu II, versu 11).

STICHU.

Copillulu nenvetiatu dobitocu micu cresce;
Iara mare facêndu-se bou mare se numesce

Càci pedeps'a si invetiatur'a iipsindu, nu numai in copillaria, ci asia-si si in betranetie totu dobitocu se va numi, si assemine celloru fora socotéla se va socoti. Pentru copiii nepedepsiti si neinvetiati, frumósa pilda ai, cà copiii cei ce batgiocuriá pe Ielisseiu, ursii i-au sfaramatu. (Cauta a IV-a Imperatia, Capu II, versu 23). Asijderea:

«celloru invetiati, ângerii straja loru suntu.» (Cauta Math. Capu XVIII preste totu, si mai vertosu Capu X).

VIRST'A A PATR'A.

A patr'a versta, sau ânca de curându legata póma ai vietii omenesci, Voinici'a este, care, ca cumu ar fi ua póma, ai càreia ânca stihiile spre dulcétia sau spre amarime nu s'au asiediatu, care fórte pazita, si nebetejitu pazita, a fi se cade, ca nu cumv'a carabusiulu viindu se-o incoltiasca, sau paingulu cu painjin'a se o inveluésca; càci in cevà betejindu-se, anevoia in dulcéti'a si in gustulu care era se fia va veni. Asiá dara voiniculu de tóte socotitu si strajuitu a fi se cade; cà intr'acea vêrsta mai multi neprieteni de câtu intr'alta vêrsta are. Antaiu, singura vêrst'a tineretieloru, care órecumu camu ratacita, sau ânca bine neasiadiata este. Aduo'a, sângele carele intr'acea vêrsta mai multu isvoràsce, adeca poftele mai multu se adaogu, care pofte mai multe si mai iuti de câtu a altoru vêrste suntu, de carile fórte a ne pazi tare Apostolulu invétia: «de tinerescile pofte fugi, si urmédia dreptatea, legea, dragostea si pacea.» (Cartea II, Timoth. Capu II, versu 22). Asijderea Ecclesiastulu: «in tineretia sém'a fapteloru se ne luàmu; invétia, veselescete (dice), tênerule, intru tineretiele talle, si in bine se fia inim'a ta in dillele tineretieloru talle, si âmbla in càile inimii talle, si in privél'a ochiloru tei, si se scii cà pentru tóte aceste aduce-te-va Domnulu la giudecata.» (Capu I, versu 9). Iara precumu tineriloru a fi si in ce chipu a ambla se cade, invétia Apostolulu. (Cauta Timoth. Capu II, versu 6). Si nici uadanaóra in sfatuirea tinerésca nu te radima; cà Rovoamu svatulu betrâniloru lepadându si a tineriloru allergându, pomenesce si adu-ti aminte la ce statu au agiunsu. (Citesce istori'a, a III Imperatia, Capu XII).

VIRST'A A CINCEA.

A cincea vêrsta, sau cócerea pómii ai vietii omenesci, barbati'a este: care ca ua póma la vreme àgiunsa si cópta este, si câtava

vreme intr'acellu chipu si intr'acellu gustu remâne. Asia dara omulu, la verst'a barbatiei agiungêndu, in tóte dulce, intregu, coptu, a fi i se cade ; nici se se cumvá , asemine unoru póme, carele pe din afara aratóse si chipesie se arata, iara muscându amaritiune si complitu gustu vei afla. Asijderea, altele intregi si nebetejite la cója, iara in lontru cercându putreda si putredita o vei afla, adeca in vêrst'a barbatiei agiungêndu, se nu cumvá cu trupulu barbatu, iara cu sufletulu ticalosu, sau cu trupulu frumosu si sanatosu , iara cu sufletulu grozavu si bolnavu, se fii.

Si acést'a socotesce cà de vreme ce cu trupulu vertosu, tare, barbatu, si vrednicu esci, cu câtu mai multu cu sufletulu mai tare, mai vertosu, mai barbatu, si mai vrednicu se fii. Si acést'a se scii cà : cându esci mai tare, atuncea si neprietenu mai tere iti va veni, si impotriva cellui vertosu dusimanulu se invertosiédia. In verst'a dara intr'acést'a, cu lumea, adeca cu diavolulu, ca unu barbatu impotriva-i stà ; si va fugi de la tine, precumu povestea acésta s'au potrivi : «Fii barbatu vertosu, si bate resboiulu Domnului.» (A II-a Imperatia, Capu X, versu 1?). Cotru acést'a fericitulu se marturisesce Pavelu : «Asiá dau resboiu, nu ca cumu asia lovi aerulu ; ci trupulu mieu curatiescu si in slujire îllu tocmescu. » (Corinth. Cartea I, Capu IX, versu 26, 27). Anse cellu deplinu si deseversitu barbatu carele este ? Acellu-a ce Proroculu îllu lauda dicêndu : «Fericitu barbatulu carele nu âmbla in svatulu necuratiloru, in scaunulu uccigasiloru n'au siediutu, ci in legea Domnului voi'a lui, si in legea lui se va invetiá diou'a si nóptea.» (Ps. I, Capu I).

PENTRU LUMESCILE A OMULUI

DE PEDÉPSA TAMPLARI,

CARELE PENTRE A VIETII ACESTEI-A VIRSTE SE TAMPLA.

Tamplàrile dara pentru alle omului vieti vêrste, adeca pedepsitóre, si ca cumu s'ar dice trupului certatóre si invetiatóre, acestea suntu.

Antaiu dara slabitiunea, adeca bół'a. Pentru acésta pedepsa, asiă se socotesci: cà nu numai pre cei peccatosi, ci ânca si pre cei drepti de multe ori a-i chinui se vede. Anse se scii cà cei drepti, ca mai drepti se-i faca, iara pre cei peccatosi din nebunia, adeca din peccatu, spre caintia se-i intórca. Acést'a dara din prea bogat'a dumnedieésca cotra omu mila si dragoste se o cunosci; cà pre cine Dumnedieu iubesce, cérta-lu, dice intielleptulu. (Pilde, Capu III, versu 12). Si mai vertosu: «bolnavirea si bół'a munc'a peccatului este». marturisesce sfânt'a scriptura. (Cata Ishodu Capu XV, versu 26; Levitu Capu XXVI, versu 16; Deuteronomu Capu VII, versu 15, si Capu XXVIII, versu 27, si Imper. II-a Capu XXIV, versu 13, si Imper. a IV-a Capu V, versu 27; Paralipom. Cartea II, Capu XII, versu 18; Ioanu Capu V, versu 14, i proci). Pentru acést'a, resbolire si bóla tamplându-ti-se, lui Dumnedieu multiamesce, si pentru a peccateloru talle de rana vindecare socotesce si cauta in sfintele scripturi cà sfintii a lui Dumnedieu allesi, cum si in ce feliu suferia si cu multiamita pentru bol'a ce le venia numele lui Dumnedieu slaviă. (Cérca Nascerea, Capu XLIX, Denteron. Capu XXXI; Imper. 1-a,

Capu XII; Imper. III-a, Capu II; Issaia, Capu XXXVIII versu 1; Maccab. Cartea I, Capu II, versu 49, i proci).

Asijderea pentru suferirea si indelunga rabdarea a sfintiloru pentru feliu de feliu de necazuri ce le venia (Cauta: Nasterea Capu XII, versu 14, 15; Iovu I, versu 20, si Capu II, versu 9; Math Capu V, versu 39; Pavelu, Romani, Capu V, versu 3; Corinth. Cartea II Capu VI, versu 4; Solom. Cartea II, Capu I, versu 4; Timoth, posl. I, Capu VI, versu 11; si II-a Capu II, versu 1; Iacovu, Capu V, versu 7; Petru. posl. I, Capu I, versu 6, Capu II, versu 19, i proci). Si acést'a socotesce cà cându cu trupulu bolnavu vei fi, cu sufletulu prea sanatosu a fi ti se cade; cà de voru amanduoe de uadata muri, amanduoe de uadata voru peri; si deciea aflare sau insanatosiare nu va mai fi; ci acést'a in minte se-ti fia ca cându bolnavu cu trupulu sanatosu cu sufletulu se fii, si murindu cu trupulu, se învii cu sufletulu. Si mai vertosu cà celloru vii cu sufletulu, trupésc'a mórte placuta le este; cà «cinstita mórtea prea cuviosiloru inaintea fetii Domnului.» (Ps. CVI. versu 15). Si: «nadejdui-se-va dreptulu in mórtea sa.» (Intiel. Capu III, versu 4).

Asijderea acést'a socotesce si acésta pilda aminte iea: cà cându cu trupulu bolesci, cumu ca cu doftori si cu doftorii léculu bólii si insanatosirea trupului a aflá silesci si nevoiesci, cu câtu dara mai vertosu cu sufletulu in ból'a peccatului (care cu ua miia de pàrti de câtu a trupului mai rea si mai cumplita este) sciindu-te, si in patulu gresieleloru zacându, vediêndu-te, cu sufletescii doftori si cu dumnediescile doftorii, spre a lui vindecare si tamaduire, nevointie si osteniutie a pune ti se cade. Cà cându cu sufletulu vei muri, in veci vei muri si inviere nu ti va mai fi; adeveresce Proroculu: «Nu se voru scula necuratii la giudetiu, nici peccatosii in svatulu dreptiloru.» (Ps. I, versu 5). «Iara dreptii in veci voru trai, si la Dumnedieu este partea loru.» (Intiel. Capu V, versu 15).

TAMPLAREA A DUO'A

A dou'a tamplare sau pedépsa, robi'a sau inchissórea este; care iarasi a lui Dumnedieu certare sau iubire este. Precumu a incre-

dintiá de pe Israilitenesculu norodu te vei putea, pre carii Dumnedieu iubindu-i, cu acést'a mai adessu ii certa; mai pre urma cumu a crestiniloru imperatia se vede, carii multu se marisse si susu se innaltiasse, pentru a càror'a mandria suppusu-i-au subt giugu si ca pre boulu ce trage in plugu i-au ingreuiatu; si acést'a pentru a crestinescului norodu dragoste au facutu, cà vederatu este, cà pre cine iubesce Domnulu illu pedepsesce; si medi-lóce ca aceste pentru a peccatului ertare ii arata; cà mai vertosu crestinului, nu imperatu, ci robu a fi se cade; ca aicea robu fiindu, in viitorii veci imperatu se fia. Pentru acést'a, robu si inchissu cu trupulu fiindu, se nu cumvá si cu sufletulu inchissu si robitu se fii; cà trupulu in robi'a omenésca fiindu, ertare si scapare are; iara sufletulu in diavolésc'a robia remaindu, scapare si ertare n'are (ânse dupe ce de trupu se va desparti). Aceste dara lumesci inchissori si robii, celloru vecinice fiitóre, pilde si invetiaturi iti suntu; cà de vreme ce tu acésta lumésca de robia si de inchissóre pedépsa a suferi nu poti, dara cea diavolésca robia si a iadului inchissóre, cumu vei putea rabda? si de vreme ce acestea grelle si nesuferite suntu, cu câtu mai vertosu acellea nici cumu de suferitu si alle loru greimi nici cumu de purtatu voru fi? Impotriva, cà pe câtu celloru drepti, mai multu si nesemaluitu, binele, slav'a si imperati'a pre atâtu-a celloru peccatosi reulu, ocar'a, robi'a va fi.

STICHURI IMPOTRIVA:

Fi-va munc'a nencetata;
Càci la Iadu nu va fi plata;
Pentru tine, ce vei dice,
Ome drepte? totu ferice.

TAMPLAREA A TREI'A, SARACI'A.

A trei'a dara a vietii de pedépsa tamplare saraci'a este, care medilocitóre a celloru duoe mai susu pomenite pedepse este; cu care Dumnedieu milostivulu inimele si credinti'a nu numai a celloru peccatosi, ci mai vertosu a celloru sie allesi drepti, ispitesce, precumu pilda si tiposu de la dreptulu si credintiosulu Iovu a lua

vei putea, precumu la istori'a lui arata, carele pre mân'a neprietenului seu diavolului spre ispitire Dumnedieu dându-lu, si diavolulu a-i strica cevà si din credintia a-lu misca se gândiá, numai ellu (o de trei ori fericitulu !) cu câtu îi scadea avuti'a, pre atàtu îi adaogea credinti'a, si cu càtu îi saraciá trupulu, pre atâta i se imbogatiá, sufletulu; carele câte pedepse si in avutia si in trupu de la neprietenulu rodului omenescu diavolulu au luatu, tóte cu dragoste le-au suferitu si cu umilintia le-au primitu, si in tóte lui Dumnedieu multiamiá dicêndu: «Gollu amu esitu din pântecele maicei melle, gollu me voiu intórce acolo. Domnulu au datu; Domnulu au luatu. Precumu Domnului au placutu, asiá s'au facutu. Fia numele Domnului bine cuventatu !» (Iovu, Capu I, versu 21).

Asiá dara tu rabdatoriu si suferitoriu Dumnedieesciloru ispite se fii; câci Dumnedieu in cuptoriulu saraciei trupulu fierbându-ti, sufletulu îti lamuresce si de imaciunile carele are îllu curatiesce; cà dice Domnulu: «Rescoptu-te-amu, si allesu-te-amu in cuptoriulu saraciei.» (Issaia, Capu XLVIII, v. 10).

Asijderea, dupe cea cu dragoste rabdare, cotra Dumnedieu negraindu cuvêntu de blastamare, precumu acelluia-si Iovu pierdutele avutii indoite, asiá tie induplecate le va da.

Asijderea acést'a socotesce: câtu de uritu si de saracu lucru a trupului saracia se fia, cu câtu dara mai multu a sufletului misiellia va fi? Si de vreme ce cu trupulu saracu, cu sufletulu bogatu se fii ti se cade. Si de vreme ce cu trupulu avutu si bogatu a fi poftesci, cu câtu mai vertosu a sufletului bogatia si avutia a cerca, si aflându-o a o apuca, si nici cumu a o mai lassa ti se cade? Si ânca socotesce cà din bogatia mare, in lume, cumu spre saracia a cadea iti vine tamplare, si cumu pentru acést'a a nu ti se tamplă silesci, asiă dara cu sufletulu din credintia tare, nici cumu cevá a scadea se te lasi. Si de vreme ce trupulu a-ti imbogati si cu bani si cu mohaine a-lu imbraca, si pântecele totu deaun'a a-lu saturá, cu câtu mai vertosu sufletulu cu hain'a dreptàtii a-lu imbracá, si de totu dumnedieesculu cuvêntu a-lu saturá ti se cuvine? Caci partea acést'a mai mare pretiu are, dice stihotvortiulu.

VIRST'A A SIESSEA.

A siessea vêrsta, sau inceperea langedirii pómei a vietii omenesci, carunteti'a este; care ca ua póma cându, si de ua parte, si de alta, a se ovili si a putredi incepêndu, din di in di ânca spre mai putregiune merge. Asia dara omenesc'a viétia daca in vêrfulu si in stepen'a cea mai de susu agiungêndn, intr'alta parte locu sau carare a se abate, si in làturi a se da, a aflá nu póte, ci numai spre scadere purcegându, la tienchiulu de la carele au purcesu este se se intórca; adeca din tièrna spre tièrne essindu purcede, si din loculu din carele s'au luatu iarasi acolo este se se puia.

Asiá dara, o prietenule! ce gandesci? si ce intrebându allergi? Eata inainte-vestitorii ti-au venitu! Eata solii ti-au sositu! Eata perii albi in capu si in barba ti-au resaritu! Eata genunchile slabindu spre pamôntu a se inchina au inceputu! Eatà cà mediloculu spre slabiciune s'au prefacutu! Eata cà din doi ochi patru iti trebuescu! Eata cà tóte a trupului organe te parasescu! Eata cà celle patru stihii cine de sine in adessu se sfadescu! Eata cà spre impecarea si asiediarea loru medilocu si medilocire nu ti s'au datu!

Pentru acestea dara de pêna acmù de mórte aminte nu ti-ai adusu, si de a trupului si a lumii pofte nu te-ai parasitu, parasesce-te si adu-ti aminte acmù; càci mai denainte trecute vêrste, de te spre lumescile nebunii intartá, iara acést'a a acellora-si nebunii uritiuni incepe a-ti aratá. Pentru acést'a dara, inceput'ai cu a trupului putere a scadea? incepe cu a sufletului vertute a adaoge. Inceput'ai cu trupulu a imbetrani? incepe cu sufletulu a intineri. Slabesce-ti trupulu? intarésca-ti-se sufletulu. Si de vreme ce despre partea trupului te instrainedi, nu este cu rusine si despre partea sufletului strainu a fi? Si vedi cà trupulu va se-ti móra, càci si sufletulu iti lasi se péra? Si de vreme ce din acésta lume te isgonesci, càci cea viitóre se nu agonisesci? Si daca de aceste mosii si avutii te parasesci, càci aiurea casa si comóra siediêndu nu-ti gatesci? Eata si uu multu aceea ce n'ai cunoscutu vei cunósce, si folosu n'ai: si aceea ce n'ai priceputu vei pricepe, si dobânda n'ai.

Asiá dara verst'a acést'a a o cunósce ti se cade, ca cumu ua pó-

ma, adeca unu mèru, sau ua péra, daca într'unu locu a putredi o vedi, precumu ânca nu multe dille si de totu putreda si de lepedatu iara nu de mancatu, cà o vei vedea sciutu este. Pentru acést'a, precumu mai vertosu incepi a imbetrani, cu atâta mai vertosu incepe sufletulu a-ti griji si cu bune fapte a-lu intineri.

VIRST'A A SIEPTEA.

A sieptea vêrsta, sau de totu putregiunea pómii vietii omenesci, betraneti'a este. Agiuns'ai dara la betranetie? Agiuns'ai la mórte! si macaru cà intr'alte mai tinere vêrste, mórtea nesciuta, iara in vêrsta intr'acést'a prea sciuta ca de naintea ochiloru îti este. Si precumu póm'a de totu si peste totu putredindu, deciea numai de lepadatu este, asiá vêrst'a agiunsa la betranetie, decia fora altu lécu numai de muritu este. Si acést'a scii cà cându lécu si tamaduire trupului nu-i, atuncea vindecare si lecuire sufletului este. Cu ce? Cu parasirea reutàtiloru si cu ferirea bunatàtiloru. Atuncea adeveratu trupulu imbatranindu, sufletulu întineresce; si acést'a a dice vei putea: «Innuoise-voru ca a vulturului tineretiele melle.» (Ps.CII, versu 5). Acmù dara in minte se-ti fia « cà mórtea nu va zabavi. » (Eccles. Capu XIV, versu 12). Si dillele vietii nóstre ce se fia, socotesce cà ori carele, câtu de multu au traitu, acellui-a annii prea pucini i-au parutu, precumu dice: «diminéti'a ca érb'a se tréca; dimineti'a se înfiorésca; si se traésca; sér'a se cadia si se se usuce.» (Ps. LXXXIX, versu 6). Si macaru cà intre omenescii ochi multa vreme si multi anni, 80 sau 100 se vèdu, ânse aceea ce in Dumnedieésc'a privéla este, aceea cunósce. Cà pentru pucini cu relle fapte multi pierdi, marturisesce: « cà ua miia de anni inaintea ochiloru tei, Dómne, ca dio'a de eri ce au trecutu.» (Ps. LXXXIX, versu 4).

Pentru acést'a dara a lumii acestei-a desfatàri si curundu trecatóre poftiri, de vreme ce precumu vre ua temelia si in cevá vre ua taria a nu avea cunosci (iara de nu cunosci, asiá se cunosci), lassale, fugi, si de dênsele paresesce-te, precumu dice: «Cine îmi va da penne cu a porumbului, si voiu sburá, si voiu odihni. «(Ps. LIV, versu 7).; si sai prin munti ca passerile, » càci peccatosii întinsera

arculu.« (Ps. X, Capu 1). Bine dara si pre amaruntulu, a tuturoru lucruriloru marime, si a tóta lumea largime sém'a le iea. Adeveratu dara cà dupe omenésc'a socotéla, óre-ce mare, si lumea acést'a óre-ce larga a fi se pare; ânse pentru a lumii acestei-a in Dumnedieésc'a privéla catintie, frumosu arata Augustinu : «mai mica (dice) este tóta lumea in privirea lui Dumnedieu de câtu picatur'a inaintea mârii.» Asiá dara tóta lumea in a intielleptului, adeca in a sufletului, lui Dumnedieu urmatoriu socotéla este. Pentru acést'a dara, de vreme ce a sufletului cea mai mare parte este, a lui socotéla trebue a se adeveri ; si precumu ellu socotesce, asiá se fia socotitu. Si de vreme ce ellu este cellu vecinicu, iara trupulu cellu vremelnicu, ellu trebue grijitu, feritu si socotitu. Ellu trebue têneru si sanatosu a fi pazitu. Pentru a lui dara odihnire, trupulu ca ua sluga a osteni si a se pedepsi se cade, precumu stihotvortiulu frumosu cânta : « Ca se fii sanatosu cu sufletulu, fieru vei rabda si focu. » Adeca: trupulu vei casni, sufletulu vei netedi; trupulu vei osteni, sufletulu vei odihni; trupulu vei perde si-lu vei prapadi, sufletulu vei afla si vei agonisi ; adica a lumii acestei-a imperatia vei lepada, si in a slavei cei vecinice te vei apuca.—Acést'a dara, cu ce? Cu parasirea de la reu si cu facerea de bine.—Acést'a cându ? Cându fric'a lui Dumnedieu in inim'a ta va salasilui; precumu dice : « prin fric'a lui Dumnedieu se abate totu de la reu. » (Pilde, Capu VIII, versu 13). Acést'a unde? In lume intr'acést'a, si in vietia intr'acést'a, si in scurt'a vreme intr'acést'a. Abatêndu-te dara de la reu, curati'a urmédia, care mare si multa putere si biruire pórta ; marturisesce Apostolulu : « curati'a spre tóte póte. » (Timoth. Cartea I, Capu IV, versu 6).

Sfersitu-ti-s'au dara vêrstele, si cu dênsele impreuna vieti'a? Dupe acestia dara venitu-ti-au vremea, sositu-ti-au césulu, si mai multu a pasi ti s'au scurtatu pasulu; fii gata si nu te mahni, nici te intrista; càci acést'a Dumnedieu milostivulu spre binele si spre folosulu teu o face ; si cas'a sufletului acea învechita, putredita si rasipita, a o zidi, a o intari, si a o innoui va. Si acést'a dice: «Vino; si eu salasiuri, slava, cinste iti voiu da, care in cas'a ta de mai nainte nici ai vediutu, nici ai auditu, carele pe tine pêne a nu te plas-

mui tie ti le-amu gatitu.» Asiá dara tu, o putredule trupu! carele ca o putreda póma esci (pêne nu va putredi dara póm'a, si nu-i và in pamêntu cadea semânti'a, au putea-va resari alt'a, si din putreda intrég̃a se se faca? Si de adou'a ora, de isnóva se se prefaca? Ci a-cést'a trebui se se resadésca, ca prin urma alt'a se ressaia si se odras-lindu crésca). Asiá dara a totu trupulu a muri, a putredi trebue, ca iarasi la a duo'a a Domnului Christosu in slava si in putere venire, a invieá si a se scul'a se póta. Atuncea dara càrtile vietii se voru deschide, scaunele se voru pune, Divanulu se va intinde; atuncea totu trupulu in ivéla si tóta carnea in privéla va veni; acolo locu de ascunsu, sau cevá de supusu, nu este. Atuncea dreptulu, vecini-culu, si allu nèmuriloru împeratu, némurile, vecii, in dreptate va giudeca, carele fiete cui dupe alle salle va resplati fapte. Pentrũ a mortiloru inviere si pentru a càrnii, adeca a trupului, spre slava mutare, sfintele marturisescu scripturi. (Cauta Cartea IV, Esdra, Capu II, versu 16; Iovu Capu XIV, versu 13, Capu XIX, versu 26; Issaia Capu XXVI, versu 19; Iezechielu, Capu XXXVII. versu 1,9; si din sfântulu Noulu Testamentu cérca Math. Capu XXII, versu 23, 31; Luca Capu XX, versu 35; Ioanu, Capu V, versu 21, 28; Fapte, Capu XXIV, versu 15; Corinth. Cartea I, Capu XV; Colasan. Capu III, versu 4; Apocal. Capu XX. Iara pentru a Domnului nostru Iisusu Christosu drépta si nefatiarnica, carea in dillele de apoi va se via giudecata, cauta din vechiulu Testamentu: I-a Imperatia, Capu II, versu 10; Ps. LXXXV, versu 13; Issaia Capu II, versu 10, 19 si Capu XIII, versu 4, 6; Ierem. Capu XXX, versu 23; Daniilu Capu VII, versu 9; iara din Noulu Testamentu cetesce: Math. Capu XII, versu 36; Capu XIII, versu 41, 49; Marcu XIII, versu 26, 27; Luca Capu XVII, versu 24, 30; Romani, Capu II, versu 5, 16; Evrei, Capu IV, versu 28; Petru, Cartea II, Capu III, versu 1; Apocal. Capu I, versu 6, i proci).

Pêne aicea de 'nceputu alle lumii si a lucruriloru ei reutàti, nea-siediàri si mincinóse stàri, si mutàri, aratàiu. Asijderea a Intiellep-tului mai inainte graite, si a lumii aratate cuvinte, precumu adeve-rate si negresite a fi marturii, si de credintia si prea credinciόse marturii adusi, la carii minciuna nu se afla, si de la sine graire nu

se gasesce; ci aceea ce sfântulu Duhu au aflatu, aceea au resuflatu, si cu ce Dumnedieesculu Duhu i-au intaritu, aceea au graitu, si spre ce li-au poruncitu aceea au slujitu; nici de la sine alta ceva mai multu sau mai deasupra au graitu, sau au facutu.

Acestor-a dara marturii aducere pricina au fostu acellu allu lumii cuvêntu, carele in Cartea I, Capu LXVIII, cotra Intielleptulu au dissu cà nu doi ci unu marturu ii cere, aratânduse precumu graiurile si dissele ei se fia adeverate, iara a Intielleptului se fia basne Eata dara cà intielleptulu adâncele si nenumeratele alle sfinteloru scripturi vistiare cercându, si marturi si marturii ca acestea aflându, spre a ei de minciuni grairi dovada i-au adussu; si adeveratu dara cà dupe a sa nevointia o au suppussu.

Anse câtu pâra si galcéva Lumea cu Intielleptulu, adeca trupulu cu sufletulu, au facutu! si câte necazuri si dodaielle despre minciunósele alle lumii blojirituri au trasu! Iara Intielleptulu ca unu intregu intielleptu si deplinu cunoscatoriu, acellu-a allu sfântului si fericitului si Domnului allesului vasu a lui Pavelu cuvêntu, carele (cotra Corinth. Cartea I, Capu XIV, versu 33), au pomenitu si aminte i-au venitu, unde dice: « Nu este allu vrajbii Dumnedieu, ci allu pàcii. » Si iarasi pre lume, adeca sufletulu pe trupu spre pace si spre invoire illu trage; ca intre densii pace fiindu, amenduoi Dumnedieescele porunci se urmedia. Si cu acést'a in tóte, tuturoru pace si iarasi dicu pace se fia. Ce vei dice de tine dara, o pace? cà fericita esci? Ce vedi dice de voi, o împacatoriloru? Cà buna parte luati si minunatu titulu asupra imbracati? Càci fiii lui Dumnedieu ve chiemati? Singuru Domnulu marturisesce: «Fericiti de pace facatorii! càci acei-a fiii lui Dumnedieu se voru chiema.» (Math. V, versu 10).

Pacea dara in trei chipuri si in trei locuri se face. Chipulu antâiu si loculu antâiu, este singuru omulu in sine: trupulu cu sufletulu, singuru cu sine a se impaca. Chipulu allu doilea este: intre frati si intre vecini, cu pacea si cu invointia a petrece. Acést'a dara pace vremelnica, a lumii acestei-a se chiama; pentru care Apostolulu invétia: « ca cu toti ómenii pace se avemu. » (Romani, Capu XII, versu 40). Chipulu allu treilea si loculu allu treilea allu pàcii este:

ca omulu cu Dumnedieu pace si invoïntia se aiba; care pace vecinica adeca si cerésca se chiama; care, cu a credintii si cu allu Botezului Testamentu, intre omu si intre Dumnedieu se léga; care fórte de cercatu, si aflându-o de pazitu este; ca nu cumvá cu Dumnedieu pacea stricându, noa se ne stricàmu. Cà robulu cu imperatulu a se invrajbii anevoia este; càci dreptu este (dice) «suppussu a fi lui Dumnedieu, si cellu muritoriu nu impotriva a fi lui Dumnedieu, a se socoti» (*Antiohos nobilis*; cauta Maccavei, Cartea I, Capu IX, versu 12). Si de vreme ce intre frati, intre prieteni, intre crestini, macaru si intre pagâni, pacea laudata si fericita este, cu câtu dara intre Dumnedieu si intre rodulu omenescu pacea mai fericita va fi? Cà cu multulu de câtu a omeniloru mai cinstita si mai folositóre este. A omeniloru dara pacea vremelnica fiindu, vremelniciloru folosesce, iara lui Dumnedieu vecïnica fiindu, in celle vecinice folosesce. Càci ellu, nu ca lumea, ci ca unu Dumnedieu ne dà noa pace, precumu singuru marturisesce: «Pace lassu voa; pacea mea dau voa; nici precumu lumea dà voa, eu dau voa.» (Ioanu, Capu XIV, versu 26). Acést'a dara pacea cea Dumnedieésca este; carea Issaia mai denainte au cunoscutu: «Immulti-se-va imperati'a lui, si pàcii lui nu va fi sversitu.» (Capu IX, versu 6). Intr'acea pace dara, stricaciune, rescóla sau altu semnu de neasiediare nu va fi; nici altu învrajbitoriu se va ivi; precumu dice proroculu: «Nu va radica nému asupra némului sabia, nici se va face resboiu.» (Issaia, Capu II, versu 4). Si Ioanu marturisesce: «Si va sterge Dumnedieu tóta lacrim'a de la ochiulu loru, si deciea mórte nu va fi, nici plângere; nici vaiete, nici durere nu va fi deciea.» (Apocal. Capu XXI, versu 4).

Acést'a pace Dumnedieu parintele, prin trimissulu spre a norodului omenescu mantuire, unulu nascutulu seu fiiu, crediatoriloru lui au datu. Pre acestu-a unulu nascutu allu parintelui, din prea curat'a fecióra Mari'a si din Duhulu sfântu. ângerii nascându-se vediendu-lu, cu pastorii impreuna cantá: «Slav'a cellui dintru innalturi Dumnedieu, si pre pamêntu pace, si intru ómeni buna voia.» (Luca, Capu II, versu 14).

Pentru acestoru in trei feliuri si in trei locuri de pace legatura

chipuri pucintelusie in ostenintia zabaza facêndu, pucintelusii, iarasi dicu, inainte a ceti si a ispiti sirguesce. Adeca in cartea a trei'a, care pentru aceste mai sus pomenite pàrti sieptedieci si siepte de ponturi cuprindu, din carele multe, si trupului, si sufletulu, în lume într'acést'a, si in cea fiitóre, precumu a-ti folosi cunoscutu si priceputu este; nici in giumatatea allergàrii, ci acellu deseversitu allu curgerii tienchiu neopritu allergându, a agiunge silesce.

CONETIULU CARTII A DOU'A.

PENTRU

A PREAFERICITEI INTRE LUME SI INTRE INTIELLEPTU, SAU INTRE TRUPU SI INTRE SUFLETU PACE, SI PENTRU VREMELNIC'A SI VECINIC'A PACE LEGAMÊNTU SI ASIEDIARE, ASIJDEREA PENTRU A-TRECUTÓREI SI FIITÓREI LUMI BUN'A CHIVERNISÉLA.

CARTEA ATREI'A

(PONTURI 77).

De vreme ce in lume, intr'acést'a, omulu nascênduse si trecatóreloru acestor-a obstindu-se este, acést'a este viteji'a, acést'a este vrednici'a, ca prin amestecaturile si neasiediàrile vremii acestei-a, cumu intre lumesci asia si intre ceresci, cumu intre sufletu asia si intre trupu, cumu intre ómeni asia intre Dumnedieu imperatu, si in linistea sufletescului limanu aciuatu se fia; si de vreme ce neprietenulu omenescului nému, diavolulu, mai vertosu intre trupu si intre sufletu, galcéva neprietenire si ne invoire a fi, pururea a indemna si a invita obiciuitu este, spre acestui-a vrajmasiu neprietenu biruire, sia tuturoru galceveloru si nepaciuiriloru grabnica stemperare; si précumu a vremelniciloru, asia a veciniciloru buna alcatuire si assiedare, cu aceste inainte insemnate ponturi, bine a-ti agonisi si frumosu a te chevernisi vei putea.

PREDOSLOVIA.

PENTRU LEGATUR'A PREA FERICITEI PACI.

Ca bine fericesce, si cu odihna allu vietii custu, precumu se fia omulu de poftitu si de cercatu, iara cellu reu si blastematu precumu se fia descarandivitu si de lepadatu, fiete cine carele adeveratu omu este, adeca carele cu intréga minte cà se slujesce, este vrednicu a se chema, pre lesne este a cunósce si a marturisi cá nu reu si fora socotéla, ci bine si cinstesiu este de vietuitu, ca fericitu se vietiuésca. Si mai multi carii nu de totu suntu domoliti, adeca deprinsi cu ispitirea, ci nu numai acei-a, ci fiete cine (cáti cotra acést'a de-a-tocma suntu) naravurile relle si peccatele a le desbracá si a le scuturá, iara bunatàtile a le agonisi si a le imbraca ar vrea si ar pofti. Cotra acést'a dara antâiu indemnatórele si impingatórele pricini trebue a sci, carele precumu cotra bunatàti îllu indémna si illu invitédia, iara de la reutàti illu infrenédia. Si ânca medi-lócele si tocmelele a cunósce i se cade, carele spre acestei buni nevointia agiutàndu ca si spre a loru deplinu facere a urmá se póta. Cu acellu seversitu dara, si eu ânca de demultu unele ca acestea gandisemu, si de prin multe locuri câte un'a câte un'a cullesesemu. Acmù dara intr'acést'a ce me aflu vêrsta, iarasi acellea gandindu, cu slove a insemná vruiu. Cá precumu folositore se fia, cunoscutu este; ânca si pentru celle fiitóre amu pusu socotéla, càci aceste pre sufletu a-lu intari, a-lu povatiui, si la celle drepte si cinstesie a urmá, muntii siesuri, si hartópele càmpuri îi face, si ascutite simcelle a-i suppune potu, dintre carele macaru de nu si tóte ci iarasi macaru unele, cà si acelle in multe feliuri, prin cei din multe feliuri, a-i clati si a-i urni potu.

Nesciinti'a si necunoscinti'a a lucruriloru carile pre lesne sunt a se cunósce, sau nesemaluirea si ómeniloru negandirea, a multe reutàti pricina este, (adeca) in parasirile bunatàtiloru, si in agonisirea reutàtiloru sau a peccateloru. Cade-se dara inainte vre ua sciintia a purcede, ca deciea a ascunsului inimii sciintia se nu lipséscа. Nesciinti'a dara mai vertosu in cei-a cari multe a sci si a multe lucruri cunoscatori si pricepatori a fi li se pare; si mai multi (càci adeve-

ratu si precumu se cade) n'au cunoscutu nici singuri pre sine, nici lumea, nici cellea ce suntu in lume, nici pre Dumnedieu, nici voi'a lui, nici bunatatea si reutatea, nici acestoru-a sversitulu nici essitulu, nici pre a loru acea hiresia fericire. Pentru acést'a mai vertosu de strigatu este : O, orbele a omeniloru minti ! O saracele de lumina! De vreme dara ce pentru ómeni dicu nici eu pre mine me ferescu, càci si eu unulu din cei multi precumu se fiu cunoscu; ci precumu au dissu órecine, ce-i adeveratu si se cade, nevoiescu si intréba, si totu intr'acést'a suntu. Asiá dara si pre alalti de aprópe ai miei într'acestu-a chipu a-i face vre-re-asiu.

PENTRU LEGATUR'A PÀCII

I.

CUNOSCE-TE PRE TINE.
(Γνῶθι σαυτόν).

Antâia-si data dara la cuprinderea bunatàtiloru trebue intielleptiune, adeca averea mintii, pentru lucrurile carele suntu adeveratu de cunoscutu si dreptu a se giudeca, adeca sém'a a li se lua suntu vrednice. Si de 'ntâiu càci omulu sie mare vecinu si de aprópe isi este; singuru pre sine a se cunósce i se cade. Precumu uadanaóra unulu din cei siepte ai Greciloru intiellepti dicea, Thalesu Filosofulu : « Cunóscete pre tine.» Càci fiete ce, celloru cunoscatori cu fapt'a lesne se vede. Anse adeveratu asijderea celloru necunoscatori cu nevoia este. Acést'a dara a fora-ispràvii si a nesocotintii loru pricina este, precumu au scrisu Lactantius (Cartea I, Capu I): «Cotra acést'a dara omulu pre sine cunoscêndu-se, cunoscinti'a nu numai acellui pre din afara omu, care este a trupului, ci si a cellui pre din lontru omu, care este a sufletului, si cellea ce staruescu spre a sufletului cuprindere; càci partea acést'a mai mare pretiu de câtu trupulu are. Eata dara ca de cunoscutu : ce suntemu? si ce a vietiui ne nascemu? care oranduéla ni se dà? Dumnedieu ce ti-au poruncitu se fii? si cu care parte in lucrulu omenescu esci asiediatu, invétia.» Omului, precumu de vrednicia, asia de nevrednici'a firii salle, de ganditu si de socotitu este. Vrednici'a, adeca, cu care omulu pre alalte pamintesci pre tóte intrece, mai vertosu cà duhu semaluitoriu are, adeca are minte, adeveratele a intiellege si bunele a

vrea, plinu de tóta slobozeni'a, cerescu óre-ce si Dumnedieescu, ca cu aceste podóbe si zestre omulu spre bun'a vietiuire se se slujésca, iara nu spre reu se se slujesca, nici pre dênsele, cu blastamati'a nevrednicesce se le strice, si se le scarnavésca, ci totu deaun'a de acea Dumnedieésca parte órece vrednicu se faca, ca nu, omu fiindu, viétia nu a omului ci a dobitocului se pórte. Căci si sfintele scripturi pre ómenii carii nu cu tocméla omenésca vietiuescu, porciloru, câniloru, lupiloru, si altoru jigănii ii asémena. De rusine este se ne fia cându, ómeni fiindu, dobitóceloru se ne assemenàmu, ca nu cumva se ni se dica: «au nu ve cunósceti insive pre voi?» (Corinth. Cartea II, Capu XIII, versu 5). Dintr'alta parte omului a sa neharnicia si prostime de socotitu ii este. Adeca: cà omulu departe stà de Dumnedieu, nu numai cu loculu locuintii, ci si vertosiél'a firii; càci plasmuirea (si ânca de câtu ângerii mai giosu) din tiàrna si dintr'a pamêntului lutu facutu trupu purtându, macaru cà cu duhu de la Dumnedieu insufletiatu, numai muritoriu, slabu si cu multe lipse si misiellii impregiuratu si suppussu este. Deci dara se nu se mai deafirea de câtu este socotésca, si cu desiérta mandria amflându-se se se mandrésca; ci numai câtu de desiertu si misiellu lucru se fiu omulu, se cunósca (ânse pâne cându asupra celloru omenesci va fi sprijinitu.) Acestu-a dara, adeca omulu, prea puternicu va fi, cându cu intielleptiunea neagiunsurile lui va plini; si acést'a pururea socotindu se gandésca; omu suntu si nu Dumnedieu; si iarasi omu suntu si nu dobitocu. Pentru càci pre omu partea lui cea mai rea, adeca carnea, cotra celle pamentesci si cotra peccate illu trage, si resboindu-se cu resboiulu cellu din lontru, adeca cu duhulu cellu semaluitoriu, precum si cei suppusi obicinuiti suntu asupra stapâniloru sei viclenir si rocosieniri a face. Pentru acést'a cu mare padia, buna straja de nevointia a pune se cade, ca pre suppusi, si pre cei ce suppusi a fi se cade, ca se fia deasupra si se biruésca se nu lassi; nici pre tine de la acesti-a, ca de la nisce vrajmasi si neinfrenati cei spre rellele necuveniri si grozavii a te rapi se te lassi. Socotél'a drépta si intréga, pre gresitórea pofta se o stapanésca, ca nu singuru pre tine, pêne nu vei fi bunu sau pêne nu te vei face bunu, se te iubesci; càci altu ceva, fora numai binele, a iubi nu se cuvine. Pre insemnarea dara

a cei de obste omenésca fire, ànca si agonisitele salle obiceie si adetiuri, pre amanuntulu cercetàndu fiete cine a cunósce trebue. Càci unulu este datu spre frica, altulu spre vrajmasia, altulu spre milostivire, altulu spre rusine, altulu spre zavistia, altulu spre mania, altulu la curvia si la alte pofte relle, altulu la iubire de argintu, altulu spre scàrnav'a mandria, i proci. Pre a sa dara fiete cine minte se cunósca, si ascutitu, si a buneloru si a relleloru salle giudetiu se se arate, precumu au scrissu Ciceron (Cartea I-a Facerii): « Si aicea, dice acestu-a, svatuesce-te pre tine; di: cine se fii?»

Pentru acést'a cunoscêndu-te la ce peccatu se fii mai aprópe, acellui-a puternicesce si impotriva se-i stai; si cu acestu din lontru neprietenu, carele cu tine adessu resboiu a bate obicinuitu este; adeca cà-ti este cu dênsulu a te bate se gandesci, si cumu si in ce feliu iti este a te lovi in minte, se-ti fia.

II.

CUNOSCE PRE DUMNEDIEU.

(Γνωριζε τόν θεόν).

Dintru a sa cunoscintia, omulu de la spiti'a cea de giosu, mai susu a se sui, trebue adeca la a lui Dumnedieu cunoscintia. De si dara Dumnedieu cu omenésc'a socotéla nu se cuprinde, precumu si sufletulu omului, pentru cari necuratii se cérta, càci pe dênsulu a fi illu tagaduescu; nu mai adeveratu a fi prin alte socotele se ispitésca, mai vertosu de la a lumii pàrti si nu numai de la celle mai mari, ci si de la celle mai mici, si de la singure a omului madulàri, la adeverate sversituri si slujiri, cu tocméla oranduite, carele acestui lucru prea bine oranduitu, pre unu mesteru oranduitoriu cu intielleptiune si cu putere prea innalta a fi arata. Acestu-a dara este Dumnedieu! (Cauta Ps. XIX; Romani, Capu I; Intielleptiune Càpu XIII). Care Dumnedieu substare duhovnicésca si prea deseversitu este; si pentru acést'a este vicinicu, fora de inceputu, din siguru de sine, nu de la altulu traindu, deciea singuratecu numai a totu puternicu, atâtu-a câtu ori fia-ce ar vrea deseversitu a face póte; a totu sciutoriu, asiá càtu nemica ori-ce s'au facutu ori-ce este se se faca

de câtu macaru pe ascunsu nu se ascunde; de totu bunu, carele de bunatate se bucura si reutatea uresce; prea svântu, prea dreptu, carele fiete cui dupe faptele lui resplatesce; buniloru, cerescile bunàtàti, iara railoru muncele impartindu. Acestu-a ca sórele, (numai nevediutu) vietiuindu si cu sloboda voia biruindu, in ceriu petrecêndu, prin radiele Duhului seu, de la densulu trimissu, fiete unde chivernisesce si tocmesce. Acestu-a, a lumii ca acést'a, a pàrtiloru ei si a locuitoriloru, ziditoriu este. Pentru acést'a dara Dumnedieu si indreptatoriulu cellu prea de susu, de la zidirile salle celle cu intiellegere cuprinse, cu cuviósa si prea mare cinste, cu slujba si cu ascultare, ca de la nisce datornici a se cinsti si a se slavi se cade; pre carele Epicurosu (de si zidirea si mai dennainte cunóscere, adeca proni'a, necuratiesce tagaduiá) pentru innaltimea firei acei-a de cinstitu o au socotitu. Prea bun'a dara a lui Dumnedieu cinste si ascultare este: «poruncele lui a urmá, si, cu câtu in putinti'a omului a fi, dupe dênsulu a amblá.» (Efes. Capu V, versu 1). De insemnatu este dara intru a lui Dumnedieu cunoscintia, nu pre atâta a firii salle, a fiintii cei ascunse, pre câtu mai vertosu a voiei salle cei de la dênsulu descoperita, cu cunoscinti'a a cuprinde. Adeca: ca se scia omul ce poftesce Dumnedieu de la dênsulu, si cumu in dumnediescele porunci, mai deadinsu prin Is. Christosu, fiiulu lui D-dieu, unulu nascutu date, se âmble? si iarasi ce va cu ómenii se faca?. Adeca celloru ce asculta de dênsulu fagaduitele ai nepovestiteloru ceresceloru bunuri, iara neascultatorilor urgiile a grelleloru munci (de carele de a mandoue, dupe acést'a pre amaruntulu este de disu). Cellui-a ce se lipesce cotra Dumnedieu, pre cumu se fia Dumnedieu ii trebue a crede; ânca precumu este si darnicu, adeca milostivulu, cotra cei ce-lu cérca pre dênsulu (Evrei, Capu XI, versu 6.) Acésta in Dumnedieu credintia de se va cu sufletulu deplinu cuprinde, face-va ca lui Dumnedieu din inima a sluji se vomu. (1) Adeca bunatatea si curati'a lui placuta si de densulu poruncita cu lucrurile a o deprinde, éta dar

(1) In transcriptiunea D-lui Hasdeu, cuvêntulu din urma *se vomu* este subliniatu ca cuvêntu neintiellegibile. Cu tóte aceste dupe mai multe espressiuni se vede cá pe timpulu lui Cantemiru verbulu voi-re se declina mai multu ca ajutatoriu; deci nu e nici ua obscuritate, când vomu vedea ca acestu cuvêntu astadi s'ar scrie: *si voimu* precumu si traditiunea gréca o indica prin νὰ θέλωμεν *G. S.*

cà lui Dumnedieu a placea te invétia. Cá « cine-mi dice pre Dumnedieu cumu cunósce si invetiaturele lui nu pazesce, minciunosu este. » (Ioanu Cartea I. Capu II, versu 4; cauta si Ierem. Capu XXII, versu 15. 16.) Pentru Dumnedieu, nu atatu-a a sciinti'a cea privitóre, pre câtu cea practicésca a sci, nevointia a pune trebue; cáci acést'a mai vertosu de câtu aceea, a lui cunoscintia nainte ne aduce, si acést'a folosesce, ca pre dênsulu cunoscêndu se iubimu, ca se ne iubimu de la dênsulu.

III.

IUBESCE PRE DUMNEDIEU FACATORULU DE BINE.

(Ἀγάπα τόν εὐεργέτην σου θεόν).

Acelle a lui Dumnedieu de bine faceri in ómeni mila date, trebue pre dênsii cotra Domnulu acestu-a, adeca cotra parintele de bine facatoriu, carele pre dênsii cu dragostea sa i-au îmbracisiatu spre iubire se-i împinga si se-i îndemne; cáci omulu traiesce, cáci are viétia, si celle ce spre purtarea vietii cauta, precumu mintea, socotél'a, si alalte de la Dumnedieu mesterulu cellu din trei-înnalturi aceste tóte purcedu; macaru cà óre-carii acestea a firii au scrissu, cà acésta fire atâtu de mare intielleptiune si putere avêndu, câtu cu mutatu nume Dumnedieu este. Care intre limbi au cunoscutu Seneca, a càrui-a graiuri de cinstitu vrednice suntu, carele au scrissu pentru de bine faceri Cartea IV, Capu III si celle mai pre urma. Cu multu mai vêrtosu noi crestinii, càror'a darulu lui Dumnedieu s'au luminatu.

Acést'a cunoscêndu, pre Domnulu de bine facatoriulu si de noi iubitoriulu, cu totu sufletulu si cu draga inima a-lu iubi ni se cade. Dragostea dara cotra Dumnedieu de la noi intr'acestu-a chipu a se arata trebue, cà aceea este lui placuta se facemu si poruncile lui se pazimu (Cauta, Ioanu Cartea I, Capu II, versu 3). Ori câtu acestu-a ne poruncesce, macaru cà si fórte grelle se paru, se le si urmàmu, si se le si facemu; si câtu acést'a opresce, macaru cà càrnii nóstre se placa, se ne oprimu si de dênsele se ne parasimu. Càci acellu-a a lui Dumnedieu mantuitoriulu daru, carele tuturoru ómeniloru au

luminatu, ne-au insciintiatu cà necurati'a si lumescele pofte lepadându, cu stemperare, dreptu si curatu se vietiuimu, si acést'a «intru acellu de acmu vécu.» (Titu, Capu II, versu 6 si 12). De vomu in lumina (adeca in sfintienia) amblá, precumu «Dumnedieu este in lumina» obstire avemu imprumutu. (Ioanu Cartea I, Capu I, versu 7). Pre Dumnedieu iubindu, obiceiele nóstre se indreptàmu, ca curati cotra curatu a merge si lui a placea se putemu; de vreme ce Dumnedieu cu lantiuhu de auru allu de binefacerii lui la sine ne trage, si de câte ori cu alle lui daruri ne slujimu, de atâte ori spre a sa dragoste se ne atitiàmu; se nu ne dobitóceloru assemenàmu, carele cu ghinda hranindu-se si apa din perae bându, pucinu gandescu de unde acestea loru pre lesne se le vie. Anca se nu si mai reu de câtu dobitócele fimu, dintru carele nu pucine, pre carii le grijescu, si órece de binefacere pricepu, cu ua iubire óre-care ii urmédia, precumu cânii, caii, filii, si alalte, de carele sciinti'a si istori'a marturisesce. De temutu este se nu ne pre noi, órecàndu in dumnedieesculu giudetiu, acestea a dobitóceloru pilde mustre.

IV.

CUNOSCE A LUMII ACESTEI-A DESIERTARE.

(Γώρισε τντοῦ τῶ κόσμου τὴν ματαιότητα).

Anca omului trebue lumea acést'a de giosu a cunósce si in pucinu a o socoti, nu pentru càci de la Dumnedieu in chipu frumosu si impodobita este, ci càci ómenii in chipu reu cu dêns'a se slujescu, si cu altele ce in lume se cuprindu. Ca acestea suntu avutiile pamentesci, si poftele trupului, si iubirea de slava, precumu dice unu frumosu stihotvortiu: «Poftirea cinstei, si avutiile, si spurcat'a desfatare, pre aceste trei, in locu de trei dumnediei lumea le are.» Cu acestea si cu acestoru-a pofte (ca cumu ar fi nisce bunuri pre mari) cei mai multi omeni la peccate se dau, si de la a bunatàtiloru calle se abatu, precumu Atalantu cu merele celle de auru pre lunga drumulu allergârii prin Hippomanes aruncate ca se le culléga cuprindiênduse cu allergarea s'au intrecutu. Si macaru acestea si bune de s'ar la facia parea, numai prea adeveratu desierte, mincinóse si trecatóre

suntu. Assemine stralucitórei stecle, dar frageda ; assemine comediiloru, care dupe scurta vreme suntu lipsitóre; assemine órecàroru póme, carile impregiurulu locului unde uadanaóra Sodomulu au fostu a se nasce se povestescu, carele pre dinafara chipesie si frumóse suntu, iara de vei strânge, pléva, putregaiu si fumu vei afla. Asiá socotesce : nu suntu acestea pêne intr'atâta, ca omulu ce este cu inim'a intréga, sufletulu cotra celle de susu indreptatu fiindu, la aceste pamintesci pogorându-lu, cu a loru invetiatura se se tiia, si intr'acestea fericirea sa se asiedia ? Càci intr'acestea alta nu este fora numai captusituri, amagele si mascarale. Acést'a priceput'au Solomonu, carele intru imperatiésca stare intaritu, cu avutii, cu cinste si slava mare, si cu desfatàri, ânse intielleptu fiindu, acestea au priceputu desiertàri a fi, si de acestea in Ecclesiastulu seu'au marturisitu. (Capu I, versu 1). Asijderea Septimius Severius de giosu omu fiindu, prin multe stepene la imperati'a Romaniloru s'au radicatu, si, mortii aprópe fiindu, au dissu : «de tóte fuiu, si cevá nu mi-au folositu.» Adeveratu dara cà avutiile lumesci, multe sarcine suntu, pre cellu dintr'acésta vietia essitoriu ingreuindu-lu, si cellui essitu neinsotindu-se, adeca de dênsulu remaitóre ; carele si grije de primiejdia ceru, cu mare nevointia si cu multa frica se pazescu, si cu multe feliuri de intemplári impressurate pre lesne se prapadescu. Cinstile lumii acestei-a nestatatóre, si fumului asseminea intru innalturi intindiêndu-se, ci indata peritóre; necinstesiele, trupescele desfatàri, dulcétia de câtu a mierii mai multa au, ci mai pre urmà in amara fiere se intorcu. Pentru acést'a, ori-cine adeveratu intielleptu este, de va aceste pamentesci lucruri cu minte innalta cautá, nu le va in locu de mare lucru socoti, ci copilaresciloru giocuri le va potrivi (precumu pre acestea Valerius marele in Cartea a siessea la sversitu le-au numitu). Precumu pentru interitàrile reutatiloru, si indemnàrile a face peccate a opri, dreptu Apostolulu Ioanu invétia : «Se nu iubimu lumea acést'a, nici carele suntu in lume, precumu suntu poftele trupului, poftele ochiloru si mandri'a acestei vietie.» (Cartea I, Capu II). Càci cine aceste curundu trecatóre iubesce si pre Dumnedieu a iubi si voiei lui a sluji nu póte, si pentru acést'a nici in veci va remanea. Càci si lumea a-

cést'a, si pàrtile ei, si tóte se voru trece. De socotitu daru ne este in ce chipu in S-tele impreunàri a fi ne s'ar cadea. (Petru, Cartea II, Capu III, versu 2).

STICHU.

Lucru mare, o, minte ! ceriulu socotesce.
Celle pamintesci fora socotele lucruri próste le numesce.

Cu rei ochi cauta cellor-a ce poti perde, nu intr'atât-a de mare lucru próstele a lumii acestei-a se le pretialuesci, si pentru dênsele se gresiesci, si saracu se te intorci. Nu cumperá atâta de scumpu, a te cai. Feresce-te ca nu binele teu cellu mare in tiàrna se cadia si cu tiàrn'a se piee. Omulu intielleptu si curatu in pamênturi intr'acestea pururea nemernicu si óspe a fi se se socotésca ; si nu precumu aicea fiindu infiptu va avea scaunu, ci numai in scurtu salasiulu ĭi este a-lu muta. (Paralipomenon, Cartea I, Capu XXIX, versu 15 ; Ps. XXXIX, versu 13 ; Evrei, Capu XI, versu 13).

V.

NOA MOSIA CERIULU.

(Ἡ πατρίδα μας εἶναι ὁ οὐρανός).

DIN TOTE SUFLETULU LA DUMNEDIEU SE AIBI.

(Ανάμεσα εἴς ὅλα, ἡ ψυχή εἴς τόν θεόν να ἀποβλέπη).

Din socotél'a a tuturoru lucruriloru, sufletulu cotra Dumnedieu se indemnàmu. Din tóte lucrurile lumii acestei-a, carele sau cu mintea sau cu chitélá se pricepu, omului intregu si cu minte slujindu-se, trebue a loru isvodu si incepatura, firea si ceinti'a , puterile si slujirea cautându, si pricina apucându, pre Dumnedieu isvoditoriulu tuturoru a ruga, si pre sufletulu seu spre a lui cinste si urmare a intórce. Càci acestu-a allu nostru prea innaltu Dumnedieu acést'a va, si noa acést'a a face poruncesce.

VI.

CUNOSCE FRUMOS'A INTIELLEPTIUNE, ADECA FAPTA BUNA.

(Κατάλαβε τήν ὡραιότητα τῆς ἀρετῆς).

De chititu este sufletului, ce si in ce feliu se fia intielleptiunea. Intielleptiunea este substantia, adeca postanovanie, adica sub-stare a totu lucrulu cu cinste a face, sau dupe cinstitele pravile a trai; este drépta si oranduita a sufletului intaritura; este priceperii fiece prelesne in calle a-i pune (1); este a omenescului sufletu sanatate, si aceea (adeca sanatatea sufletului) cu multu mai vertósa de câtu a trupului. Eata dara cà mintea sanatósa a fi de poftitu este, si acést'a cu mare nevointia de silitu este. Câtu dara de frumosu si de mangaiosu lucru este intielleptiunea! càci facêndu ca intre dragostele si in lucrurile ómeniloru frumósa chiverniséla si cuviintia se fia, si ca cumu ar fi ua frumósa resunare, cu multu de câtu cea a musichiei mai cu mangaiere cuprinsa, a càrei intielleptiuni cinstesiele si frumóse frumsetie de se voru cu a sufletului ochi privi, pre a sa mare dragoste in ómenii cei cu priceperea cuprinsi a atitiá póte; precumu au cunoscutu Platonu in Fedru, si de la acellu-a Ciceron (pentru trebe, Cartea I, si Seneca Cartea CXV) unde scriè: «de ne-ar fi pre lesne a barbatului bunu sufletu si inima a primi, o, câtu de frumósa facia! o, câtu de svântu, cinstitu si dulce fulgerându, adeca stràluminându amu vedea-o!» De aici cu dreptate, de acolea cu puternicia, de aice chivernisela cu socotéla si cu intielleptia luminându, i proci. Intielleptiunea din singura de sine de lauda vrednica este; ânca mai vertosu de la cei-a carii intielleptiunei nu urmédia, ci numai daca din bunele fapte cunoscu intr'altii a sa auda; càci asia cumu se cade si se cuvine se pórta, macaru cà ea luada nu poftesce. Omulu prin intielleptiune nu numai ângeriloru, duhuriloru ceresci, ci si singuru lui Dumnedieu se assémena. Intielleptiunea cellu-a ce are, prin sfintienia lui (adeca lui Dumne-

(1) Versiunea gréca: ἔιναι εὔχολη ὁδηγία τοῦ νοός πρός κάθε πρᾶγμα, ceea ce in stilulu modernu s'ar traduce prin «este inlesnitóre calausa a mintii spre ori ce lucru». (G. S).

dieu) se reduce (1). Asia, intielleptiunea pre pamêntu unu lucru cerescu si Dumnediescu este. Cine bunele fapte si altele 'si frumosu tocmesce din omu Dumnedieu a fi poftesce, si, dicu, a fi se cade, de vreme ce a învointieloru ingiugare si potrivire au. (Cauta Epictetu cotra Ariani, Cartea II, Capu XIX). Cine dara, fora numai cellu de minte saracu si nu adeveratu omu, cuprinsu de intielleptiune si cu dêns'a impodobita a fi nu va nevoi, cu atâtu-a'cu câtu ar putea omu deplinu se se faca, si mai vertosu Dumnedieescu, si acellui-asi Dumnedieu se se asemine! dara càci? (2).

VII.

A INTIELLEPTIUNII, SAU A BUNATATII, POMA SAU RODA.

(Ο΄ καρπός τῆς ἀρετῆς).

Aceea a dreptelorn fapte frumsetia, de-i voru lipsi multiamirile, nu se clatesce, adeca cevá nu-i strica.

Se vedemu precumu intielleptiunea nu numai flóre are, ci ânca si róda dulce si cu dulcétia, a radacinei amarime calcându, lesnirea si indemân'a cea adeverata, aduce.

Buna sciintia a ascunsului inimii (3).

Càci antâiu intielleptiunea din sine a intr'adâncului inimei (adeca a bunei sciintia a ascunsului inimei indemnare spre bucuria aduce. Cà de vreme ce a omului sufletu singuru lui precumu se cade cinstesiu, dreptu se fia vietiuindu, ii marturisesce si ânca acmù (intr'acestu-a vécu adeca) lucrurile-si, precumu trebue si se cuvine, cà le lucrédia ii svitesce: «dintr'aceea a sufletului nepovestita fontâna, linisce, bucuria si veselia isvoresce, pre tóte, a tóte lumesciloru intrecêndu desfatàri si coversindu desfrenàri.» (Pilde, Capu XV, versu 15). Asijderea si pace intra inlontruri, in celle din luntru galcevi, prea mare odihna si liniste este. Mai vertosu cà singura intielleptiunea

(1) Cuvêntulu acesta in versiunea grecésca se vede ὁμοιάζει, adeca *sémena*. D. Hasdeu illu subliniédia, ca cândn nu l'ar intiellege.

(2) Intrebarea acést'a : *dara càci*? nu se vede in versiunea grecésca. Se nu fia óre ua erόre tipografica?

(3) *Buna sciintia a ascunsului inimii*, dupe versiunea grecésca s'ar traduce prin *iconscintia*, συνείδησις *G. S.*

numai, bucuria fora grija vecinica stà; si macaru cà unele ca in chipulu nuoriloru impotriva se punu, dara nici uadata nuorii pe di biruescu, adeca nici ua data intielleptiunea de la cineva se biruesce. (Seneca, Cartea XXVII). Càci numai pre ua carare, prin a intielleptiunii adeca medilocu, a odihnei vietii adeveratu se arata. Deciea cotra impotriviri si imponcisieri nepovestite agiutoriu se radica; si impotriva a facatoriloru de reu, a reiloru voróve si napàsti, hiresiu de arama zidiu se face. Nemica reu intr'ascunsu la inimii sciindu, de vre ua vina nu se va stidi, nici de v'ua pobrozire faci'a i se va galbeni.

Dintr'acella-si a bunei sciintia a ascunsului inimii izvoru ca acestu-a curge. «De nu va pre voi inim'a vóstra vinovati da, increcredintiare aveti cotra Dumnedieu» marturisindu sfântulu Ioanu Cartea I, Capu III, versu 21). Si dupe acést'a nadejde buna si vertósa, pentru prea mari bunuri si isbându carele suntu se afle.

VIII.

DUMNEDIEU DREPTILORU, CURATILORU, LE ARE DE GRIJE.

(Ὁ θεός ἔχει τήν φροντῖδα τῶν ὁσίων αυτοῦ).

Intielleptiunea dara si bunele fapte si pre cei de unele ca acestea iubitori, Dumnedieu prea bunulu pre ua parte ânca pre pamêntu, într'acésta de acmù viétia, ii cu daruri daruesce, si precumu dice Issaia: «diceti direptului de vreme ce au fostu bunu, ca rod'a lucruriloru salle se manânce.» (Capu III, versu 10.) In padi'a lui Dumnedieu suntu curatii; acestu-a pre singura asa pronia preste dênsii intinde si latiesce; rugele loru la vreme de tréba pusse, cu buna voia ii asculta; pre densii din primejdii ii opresce si scóte. Asijderea de vrajmasii loru neparasitu îi apera. A lui Dumnedieu cotra drepti de alle salle de bine faceri pilde, la aratare si de pomenire stau: precumu Enochu din pamêntu, ca mórte se nu védia, primenitu; asijderea Ioná, in adancimea si latimea apeloru pazitu; Ilie cotra ceriu radicatu; Lotu din a Sodomului ardere mantuitu; Daniilu din fàlcile leiloru, si cu a lui trei sotii din medilocul párei a Vavilonului cuptoriu nemica betejiti; Petru si

Pavelu din temnitia cu de miratu socotéla isbaviti; si alte multe nenumerate acestor-a assemine. Pentru Iosifu, Davidu, Iezekielu, si altele se le trecu. (Cauta Ps. XXXVII, XCI, XCIX, XCLV). La sfêrsitu neimaciunea mare agiutoriu si sprijinéla este. Cine de Dumnedieu cu fiésca frica se teme, acellu-a de nimica de alta se sparie. Celloru-a ce pre Dumnedieu iubescu tóte (ânca si celle ce relle ce paru) impreuna se lucrédia spre bine. (Romani, Capu VIII, versu 28). Mórtea celloru drepti in locu de datoria a firii cei seversitóre este se se socotésca; loru, nu strasînica, ci placuta odihnire, adeca repaosu, le este.

IX.

A INTIELLEPTIUNII, A BUNATATII, RESPLATIREA CEA PRE DE SUSU PREA FERICITA VIÉTIA VECINICA ESTE.

(Τῆς ἀρετῆς ο μισθός εἶναι ἡ ἀνωτάτη καὶ μακαριωτάτη αἰώνοις ζωή).

Macaru cà ómenii intiellepti, cu cellea carele în lume bune se socotescu, nu s'au slujitu, ânse loru dupe acésta muritóre viétia, dupe însasi mortea, acea prea cinstita a intielleptiunii cerésca cununa din singuru Dumnedieesculu daru oranduita le remâne; adeca fericit'a vecînica vietia, in care a deplinului si a deseversitului bine slujire plinita se cuprinde. De, omulu pre pamentu câta-vă vreme in îmmultimea bunuriloru pamentesci, se duca poftesce viétia, cu câtu mai vertosu ca omulu muritoriu, dintr'acésta muritóre zidire cu multe feliuri de nevointia mantuitu, in lumea acea mai curata si cerésca, a duhu simtitoriu, trupu duhnicescu, tare nestricaciosu si slavitu imbracatu purtându, de poftitu si prea de doritu este. (Corinth. Cartea I, Capu XV, versu 43, 44). Asijderea lucruriloru sciintiei, si a intielleptiunei lucruri urmându tóte lui (omului adeca) de tréba fiitórele deplinu mostenindu, de nimica lipsitu, cotra prea bunulu si pre marele Dumnedieu, si cotra a lui straluminata privire trimissu, cu dênsulu (cu Dumnedieu adeca) si cu a lui unulu nascutu fiiu, si cu s-tii ângeri, cu intréga partasia învrednicitu; cu slava cerésca si imperatésca incununatu, cu desfàtari si cu veselii,

de a omului fire neagiunse, neamagitóre, si cu vre ua neindemâna a turburàrii neamestecatu, in veci statatóre, si nici uadanaóra trecatóre. (Petru, Cartea I, Capu I, versu 4, 7, 8, 9; si iarasi Ps. XVI, la sfârsitu; deciea cotra Thessalon. Cartea I, Capu II, versu 12; si ânca cotra Corinth. Cartea II, Capu IV, versu 17; si mai dice Thimoth. Cartea II, Capu II, versu 10). Asiá ca omulu prin sfintienia, Dumnedieescii firi partasiu se fia; (Petru, Cartea II, Capu I, versu 4) si pâne intr'atâta câtu din omu mai Dumnedieu se se faca. Acestu-a este binele cellu mare. Acést'a este cea prea de susu fericire, cu a càrora priviri tóte pemintescile bunuri desierte si in greutàti amestecate se vèdu; si adeveratu cà blastematii si desiertàri suntu, cu a càruia bine nadejde insufletiatulu intielleptulu omu singuru pre sine de la reutàti, si de la rellele fapte a se resboi; (Catra Corinth. Cartea II, Capu VI, versu 1). Si ânca cu aceste fapte a se curati. (Ioanu, Cartea I, Capu III, versu 3). Cu a intielleptiuniloru si a bunatàtiloru trebuintia a se agiutorà îi trebue. Asijderea i se cuvine a se îmmulti in lucrulu Domnului, sciindu cà «osteninti'a sa se nu fia in zadaru in D-nulu.»(Corinth, Cartea I, Capu XV, versu in sversitu). Caci Christos D-nulu fiiulu lui Dumnedieu, unulu nascutu, de la Dumnedieu insemnatulu si la ómeni trimissulu, acést'a au fagaduitu, si cu adeverate invetiaturi in a sa s-ta Evangelia au intaritu. Asiá dara « curatieni'a preste tóte este lesne, avêndu fagaduinti'a acestei de acmù si a cei fiitóre vieti.» (Contra Timoth. Cartea I, Capu IV, versu 8). pre care vietia vecinica « fiitóre dreptiloru au giuruitu Dumnedieu, a minti nesciutoriu.» (Titu, Capu I, versu 2). Socotesce dara : nu este atâtu-à de a se cinstire curati'a ? macaru de si cu ostenintia. Pentru acést'a mai vertosu este de strigatu cu poeticulu :

« Si ânca se socotimu intielleptiunea a o lati cu faptele.
« Passa, omu bunu ! unde intielleptiunea te chiama.
« Passa cu picioru fericitu.
« Mari de bine resplatiri esci se iai. Ce stai ? »

Pentru acést'a dara de celle vecinice pururea se-ti aminte aduci. Acést'a a cerescei de bine resplatiri, prea mare si vertósa nadejde, cu mintea fiindu necuprinse, sufletului mare odihna aduce. Pre-

cumu pietrei magnisului nu este odihna, fora numai in polusu (polusu este stéo'a, cărei-a ii dicu Moldovenii fusulu) prin carele ceriulu se invertesce, spre carele piatr'a magnisului trage (1). Mai denainte bunulu seversitu cauta, carele fora seversitu remâne; a vecinicei vieti neîndoit'a nadejde din sine curatia nasce, si curati'a iarasi deplina a acestei vieti nadejde nasce. La acésta tinta tie inainte pussa, intru faptele talle totu deaun'a la dêns'a a te nevoi si a te intinde cauta. Cauta de vedi nadejdea luàrii de cinste între lucratori si între ostasi ce lucrédia? Nadejdei credinti'a vertôsa se nu lipsésca, sau incredintiarea pentru Dumnedieescele fagade se nu se smintésca; càci acestea pre fiete care ostenintia macaru câtu de amara indulci-o-va.

X.

PECCATELE, SPURCATE SI GROZAVE.

(Ἡ ἁμαρτία ἔιναι μιαρά καί ἄσχημος).

Dupe acést'a mai vertosu de socotitu si de chititu este, intielleptiunii, adeca bunatatii, impotriva pusse reutatea si peccatulu, ce si ce feliu este? Vin'a sau peccatulu de mórte este a legii dumnedieesci calcare, de la drépt'a si cinstit'a socotéla abatere si parasire; este sufletului omenescu prin reutate stricatiune sau prin spurcare, spurcata spurcatiune; esta rea a sufletului bóla de câtu a trupului mai patrima. Daca omulu nu vietiuesce cumu trebue si cumu se cade, nici cu cinste se apera, sluga si robu trupesceloru pofte se face, si pre dênsele a stapani neputernicu, prin carele mintea omenésca turburàndu-se din statulu seu cade. Deciea cu dênsele mai multu adaogêndu-se, nebunu se face, muteloru dobitóce assemine; ànca de câtu dobitócele mai reu, de vreme ce, sciindu si vrêndu, face reulu. Acést'a de stihotvorti prin Cercia facatórea de otrava insemnata este: care cu beutur'a paharului ei, pre ómeni in dobitóce ii primenia. Asiá dara omulu prin peccate, singuru pre sine

(1) Curiose idei si termini de cosmografia erau pre atunci: *polus* este *stéoa!* care Moldovenii o numescu *fusulu!* magnetulu, *magnisu!* prin *polus, ceriulu se invertesce! Magnisulu*, sau magnetulu, *pétra! G. S.*

demonului adeca diavolului si duhului prea reu assemine se face. (Ioanu, Cartea I, Capu III, versu 8; si Capu VIII, versu 49; si Capu VI, versu 70). De carele noi fórte tare a ne feri trebue. Cà « care omu vre ua reutate óre-care cu sufletulu este pazindu, diavolului in inim'a sa locu arata?» (Efesu, Capu IV, versu 27). Curatiesce dara sufletulu teu de spurcatele a reutàtiloru laturi; spala imatiunile aceste, si bólele aceste a tamadui si a însanatosiá nevoiesce. O! càtu de nesocotiti si nebuni suntu, carii cu trupulu seu frumosu alcatuitu, impodobitu si màndru stolitu a fi poftescu, iar pe sufletu mai multu grozavu, necuratu si nempodobitu a fi illu lassa!

XI.

A BUNATATII SAU A INTIELLEPTIUNII GREUTATE SE REDICA, IAR A PECCATULUI SPURCATIUNE REMANE.

(Τῆς ἀρετῆς τό βάρος συκόνεται, τῆς δέ ἁμαρτίας ὁ μολισμός ἀπομένει).

Socotesce cà de vei ceva cu cinste, macaru cu ostenintia si cu greutate face, dupe aceea ostenintí'a si greutatea se va duce, iar cinstea remâne. Asijderea de vei ceva scàrnavu cu poft'a face, poft'a se duce, iara spurcatiunea remâne. (Din diss'a lui Catonu marele, si a lui Mussonius cotrà Gellius, Cartea XVI, Capu X).

XII.

A PECCATULUI GROZAVIA SAU STRICATIUNE LA ALTII ESTE DE CAUTATU; ADECA DE LA ALTII PILDA SE IAI.

(Τὴν ἀσχημίαν τῆς ἁμαρτίας τυχένει νά την στοχὰζεται τινάς εις τοῦς ἄλλους, ἤγουν από τοῦς ἄλλους νά πάρῃ παράδειγμα).

Pre a peccatului spurcatiune si grozavia, de o cine-va la sine pucinu vede, in pild'a a altui cuivá peccatosu, ca intr'ua oglinda a o privi póte. Nu intru desiertu si fora isprava uadanaóra Laconii fiiloru sei celloru tineri, din necinstit'a betia a-i intórce vrêndu, pe hilotii robi imbetàndu-i, cu fapte necinstesie, inaintea ochiloru loru

a-i pune obiciuiti era. Vediendu dara tu pre cinevá lucru necinstesiu si necuviosu facêndu, vedi-te si pre tine : au nu si tu intr'acellasiu chipu esci ? Sau reutate assemine reutàtii loru lucredi ? Ce la altulu ocaresci si defaimi, acést'a tu nu face, ci din streinele (adeca a altor'a) de tine privite gresiele, pre alle talle indreptédia , si a te pazi te invétia, ca pre tine streinele primejdii pazitu se te faca.

XIII.

A PECATULUI RELLE FACERI, RELLE ADUCE CEA MAI DE APOI.

(Ἡ κακή πράξις τῆς ἁμαρτίας φέρνει κακά ὑςερινά).

A peccatului nu inceputulu, ci sversitulu ii cauta. Nici fruntea, adeca inceperea acelloru ce cu îmblândire pamintescele scarnave si mincinóse desmierdàri si umbriciósele lesniri se arata, se iei aminte; ci spre a sufletului privire te intórce, ca dupe facutulu peccatu se vedi ce urmédia. Adeca, cà, dupe ce poftele, carele peccatulu a se face poruncià, se recescu si se lipsescu, atuncea denaintea spurcatiunii peccatului facutu, rusinea, cainti'a si a sufletului amar'a durere vine, carele la omulu cunoscatoriu, in locu de munca si de pedepsa ii suntu. (Cauta cotra Romleni, Capu VI, versu 21).

XIV.

REU'A SCIINTIA A ASCUNSULUI INIMEI PRE OMU PROBOZESCE INTR'ARETARE.

(Ἡ κακή συνείδησις φανερὰ τὺπτει τόν ἄνθρωπον).

Aicea cea din ascunsulu inimii réo'a sciintia se cuprinde; de vreme ce cuvêntulu sufletului pre omu, adeca pre trupu, pentru relle facerile lui , cotra a inimei pravile illu pobrozesce si lu dojenesce , (Romani, Capu II, versu 15). Cà de si nici unu omu a reu faceriloru salle este sciutoriu, ci mintea ta a acei relle dintr'ascunsulu inimii sciintia, in locu de cercetatoriu, de marturu si de giudetiu, ânca si in locu de muncitoriu si de pedepsitoriu îi este. (Cauta Setineris, Satira XIII). Acésta a rellei din lontrulu inimei sciintia muscare , ca rodiatur'a viermelui din lontru este. Si este ca cumu ar fi ua gustare mai inainte, a celloru mai de pre urma a peccatului munci, cu

carile mai pre urma de reu facatorii de la Dumnedieu suntu se se certe. (Cerce-se Tacius pentru Tiberius, Analium, Cartea VI, Capu VI). Si iarasi adeveratu este: «cellu-a ce gresiesce se tremure, adeca se se téma». (Dice Seneca, Cartea XCVII).

PEDEPSELE.

(Aʿι τιμωρίαι).

Si nu numai intr'atâtu-a facerea rea a peccatului se sprijinesce, ci « multe durori peccatosului. » (Ps. XXXII, versu 10). « Si nu este pace necuratiloru. » (Issaia, Capu LVII, versu 21, Cotra Efes. Capu V, versu 6). Anca intr'acésta vietia de la D-dieu cu feliu de feliu de bóle si de greutàti se cérta; si alte date cu multe feliuri de tamplàri iarasi de la omeni cu nesuferite munci, si acést'a fora de blandetia; ênca si dreptiloru unele ca aceste a le veni aduce templarea. Ci acea prea grea a peccatului munca peccatosiloru remâne cându? cându véculu acestu-a se va sversi, viéti'a acést'a trecatóre va trece, la acellu neminciunosu mai de pe urma giudetiu dumnedieescu, la carele nici ua pricina de price le va folosi, nici ua siuvaire, nici ua aciuare, sau sub pamêntu fugire voru avea. Atuncea necuratii (o, de vaieratu este!) carii lui Dumnedieu a placea n'au vrutu (o, de tanguitu este!) nu numai de prea bunulu bine se voru desparti (o, câtu de jalnica despartire!) pre carele in vieti'a loru a-lu agonisi îllu putea, adeca «vieti'a fericita cerésca, de la care se voru opri.» (Corinth. Cartea I, Capu VI, versu 10; Galat. Capu V, versu 19, 20, 21; Apocal. Capu XXI, versu 27). Ci ânca cu Dumnedieésc'a urgia (o, nesuferita durere!) osinditi in perîulu focului se voru arunca, nu fora mari dureri ardiêndu (o, cumplita munca!) si cu feliu de feliuri de pedepse impreuna cu ducatoriulu si amagitoriulu loru, diavolulu, se voru chinui: care mórtea aduo'a, este, « din care vre ua essire nu se va mai da. » (Math. Capu XIII, versu 42; si iarasi Capu XV, versu 41, 46; Thessal. Cartea II, Capu XI, versu 8, 9; Evrei. Capu X, versu 27; Apocal, Cap. XX, versu 15; si iarasi Capu XXI, versu 8). Mórtea acést'a este a peccatului simbria sau léfa, si «numai peccatosiloru se dà.» (Romani, Capu VI, versu

23). «de veti dupe trupu trai, muri-veti.» (Romani Capu VII, versu 13). «Poft'a dupe ce se incepe prasesce peccatu; iara peccatulu facutu nasce mórte.» (Iacovu Capu I, versu 15). Peccatulu la vreme placutu este ca mierea amestecata cu veninu. «Cea mai de apoi a pofteloru celloru ce cu sufletulu resboiu batu, intr'acestu-a chipu este,» (adeca antaiu miere apoi veninu). (Petru, Cartea I, Capu II, versu 2). Si precumu talharii cei ce in chipu de prieteni pre callatori tumpinându-i a-i omori suntu obiciuiti asia precumu si sirenele (aceste se chiama fete de mare) pre cei ce pre mare innóta, cu alle loru blânde si mangaióse cântece, precumu se fia innecatu si afundatu se graiesce. Intr'acestu-a chipu Ioanu pre Amassa cu blându chipu tampinându-lu, nepazindu-se, cu sabi'a l'au petrunsu. (Capu II, Samoilu, adeca Imperati'a a II-a, Capu XX, versu 9, 10). Eata dara :

STICHU.

« Carele suntu de stricatiune, le socotesce ;
« Macaru câtu de placute ar fi, lépada-le.» (1).

XV.

SCURTIMEA VIETII ACESTEI-A DE POMENITU, SI POMENITA MULTU FOLOSESCE.

(Τό βραχὺ τῆς παρούσης ζωῆς μή μνημονευόμενον πολλά ὠφελεῖ).

Deciea de pomenitu si de socotitu este scurtimea si fugirea acestei pamintesci vieti. Pentru câci «acésta vietia assemine aburului este, carele in scurta vreme se arata si indata piere.» (Iacovu, Capu IV, versu 14). Si «singuru omulu otâvei inflorite assemine; si in pucintelu asia vreme se prospetédia, inverdiesce, ânse prea lesne vestediesce si putrediesce.» (Issaia, Capu XL, versu 6) «Nime pre cea de mâine di a-si fagadui póte; câci nesciut'a séra ce aduce nu scie. Spune-mi, cellu-a ce dormi, poti se nu te mai destepti? Di-mi, cellu-a ce esci desteptatu, poti se nu mai dormi de acmù? Di-mi, cellu-a ce te duci, poti se nu te mai intorci? Spune-mi, intorsule, poti se nu

(1) Nue indoiéla câ acestu versu, ea si alte precedente, este tradussu, si ânca spre a le pastra fidelitatea nici suntu rimate, e curiosu ânse câ nu se citédia autoriulu *G. S.*

te mai intorci? si altele.» Seneca, Cartea XLIX). Si cotra acést'a: «in scurtu a trai, si pre tóte dillele, numai ua singura vietia socotesce.» (Seneca, Cartea CI).

VERSIU.

« Pre tóta crede diu'a tie se o fia luminatu prea de de sussu.
« Prea tardia este vieti'a cea de mâine; traiesce asta-di. »

(Daca ai vreme, cauta Ps. CV. versu 7).

Numai acést'a dara adeveratu: traiesce, carele cu cinste si cu sfintienie vietiuesce. Adeveratu dara «cà spre a tuturoru lucruriloru contenirea nemica nu-ti va folosi, ca adessu gandirea a scurtului traiu, si acestui-a sversitulu nesciutu.» (Seneca, Capu CXLI, la sversitu). Pentru acést'a dara, «curatirea a vietii si a obiceieloru talle, pe nadejdea a adeveratei dille de mâine, sau la cea mai de pre urma a batranetieloru vêrsta, sau in dio'a mortii talle se nu te lassi.» (Sirachu, Capu V, versu 8). Nu atuncea dreptu a vietiui se-ti fia voi'a, cându iti va fi din vietia pogorirea. Aicea multe folosesce acést'a:

STICHU.

« Lassa zabavirile; pururea au stricatu.
« A depart'á celle gata... » (1).

Cu câtu mai indelungu cu deprinderea peccatului te vei indeletnici, cu atâta mai cu anevoià dintr'acea rea slujire intarite si'nradacinate iti va fi a desradaciná. «Pazesce-te se nu cumvà la Domnulu si a lui nunta cu fetele celle nebune a merge silesci, dupa ce usi'a s'au inchisu.» (Math. Capu XXV, versu). Carele esci cellu-a ce scii cà reu te-ai slujitu cu darulu lui Dumnedieu (socotesce) óre este se-ti daruésca Dumnedieu din darulu seu vreme de caintia si de pocaintia? «care raru sciiuta si adeverita este.» (Issaia, Capu LV, versu 6; Ps. XXXII, versu 6). Ferescè-te se nu flórea vietii talle demonului dai, si deciea numai hlujerele Domnului a aduce se-ti fia

(1) Versiunea grecésca suna asia: « Τήν ἄργηταν πάντα νά τήν ἀφίνης, 6λάδη εἶναι τά ἕτιμα να μαχρύνης». Mai bine s'ar traduce astadi asia; « *Intardierea pururea se o lasi: de stricatiune este ca celle gata ca se le inlaturedi.* » Ori cumu, ideea remâne totu fora vigóre si intiellesulu totu obscuru. *G. S.*

voia. Ci dupe gresiéla (dupe peccatu adeca) se nu la oceanie cademu càci a pocaintii si a caintii pilda data ne este; ci nici se prea nadejduimu, càci sversitulu vietii nóstre nesciutu si neadeveritu este lassatu. Si nici atuncea peccatulu a lu parasi se gandesci, cându singuru peccatulu pe tine te parasesce.

XVI.

MORTEA APROPIETORE SI NETRECATORE
(Ο' θάνατος ἔιναι σομά καί δέν ξεμαχρίνει).

Sversitulu si despartirea acestei vieti, adeca mortea, totu deaun'a ne gonesce si ne intiresce. Acést'a pre noi ânca câtu de sanatosi si de tari, in fiete care césu, indata a ne culcá póte; si vêrst'a cea matora si betrâna neasteptându, precumu dovad'a cea din tóte dillele ne invétia.

STICHU.

« Când neadeveratu;
« Uadata a muri adeveratu ». (1)

Totu deauna dara spre a nuntii venire gatiti a fi ne trebue, ca se nu ne negatiti apuce. Cáci in ce chipu ne va cuprinde, într'acellu-a chipu denaintea strasînicului si nefaciarnicului a lui Christosu giudetiu a ne giudeca ne va pune. Devreme dara ce vreme de vietuitu ai, vietiuesce, ca cum in césul de mórte ai vrea se vietuesci; in césulu mortii acele nemica îti vor agiuta. Pentru carele cu poftele teai îndeletnicitu si peccate ai agonisitu. Cu acésta'a împotriva dillei mortii, se stai; mai denainte de tine reutàtile tale se móra. (Seneca Cartea XXVII). De vreme ce viatia poftesci, dà-i de gatesce, ca mórtea prea pucinelle de mirositu a aflá se póta.

STICHU.

« Mortu se vietiuesci, vin îti trebue a muri.
« Deprinde-te dara pêna a nu muri, — a muri ».

Mórtea dreptiloru nu este în rôndulu cellu mai de pre urma a

(1) Versiunea grecéscă: «Πότε μεν ἄδηλον, πότε δε θανεῖν εὔδηλον.»

a fapteloru, macaru cà prostesce asia dice (adeca «*móre*»); ci cellu de la acestei muritóre pamêntesci vieti hotara, la acellu a nemuritórei si fericitei, cerescei vieti margine este trecutu. De poftitu lucru este, cu silitóre vointie, de la mórte in privél'a lucruriloru lui Dumnedieu a intra. (Epitectulu cotra Ariani, Cartea LIII, Capu V). Dara ce trebue? Ca fericitu pre tine mórtea se te apuce, invétia-te a trai. Ca se dreptu a trai poti, invétia-te a muri. De ti s'ar in tóte dille inaintea ochiloru mórtea afla, nemica de celle de lutu, adeca pamintesci, ai gandi; nici fora socotéla de celle pamintesci macaru cevá-si a pofti. (Epictetu, Echiridionu, Capu XXVIII).

XVII.

IN TOATE FAPTELE TALLE ADU-TI AMINTE DE CELLE MAI PRE URMA SI IN VECI NU-I GRESI.

(Μιμνήσκου τὰ ἄσχατα σου, καί εἴς τόν αἰῶνα ὀυχ αμαρτήσεις).

« Intr'aceste dara de pre urma, si mai de nainte de mórte, si dupe mórte, giudecat'a lui Dumnedieu stà.» (Evrei, Capu IX, versu 27). Cându Domnulu, nostru Is. Cristosu, de la Dumnedieu giudetiu pussu, in straluminata din ceriu venirea sa «giudeca-va viii si mortii» (Timoth. Cartea II, Capu IV, versu). In care vreme «aceste de acmù acoperite, acoperemênturile radicându-se se voru descoperi, unde fiete cui dupe a sa fapta se va plati.» (Cauta Romani, Capu II, versu 5, 6, 7, 8, 9, 10; si cotra Thessal. Cartea II, Capu I, versu 6, 7, 8, 9).

Acésta dara a venirii lui Cristosu dî, si a giudetiului de apoi, finte macaru câtu de tardiu, ânse nu va trece. Dreptiloru dara vesela, iara necuratiloru trista si intunecósa va fi. (Cauta Math. Capu XXV, versu 3 si versu 46). Acést'a dara fora gresiu asteptându, curatiesce, dreptu si sfintiesce, a vietiui de invetiatu ne este; ca «la acellu grósnicu césu neintinati de peccate si nevinovati se ne aflàmu.» (Petru, Cartea II, Capu III, versu 11, 14).

XVIII.

SE NU TE CLATESCI DIN CREDINTIA PENTRU SCURT'A NOROCIRE A NECURATILORU.

(Μήν σαλεύεσαι ἀπό τήν πίςην διὰ την ὀλίγην ἐυτυχίαν τῶν ἀσεδῶν).

Nu este dara pentru ce barbatulu cu inim'a intréga, in bunu asiediamêntu si in buna alcatuire fiindu, se se clatésca, se se mute, si se se turbure ; pentru càci celloru necurati, câteva dille intr'acésta pamintésca vietia a le curra se vede, cà acestoru-a norocita norocire, nu adeverata si statatóre, ci minciunósa si sburatóre este , care iarasi in mare se va intórce misielatate , si macaru cà dumnedieésc'a isbandire (resplatire adeca) cu incetatu passu, si camu cu impedicatu picioru pre dênsii a-i goni se vedi ; numai óre-cându totu ii va agiunge, si zabavirea cu a muncii greime va resplati.

STICHU.

« Prea prea radica-se innaltiatura,
« Cu mai grea se cadia cadiatura.»

(Caute-se iara-si pentru acésta socotéla |dissele |Psalmului I la sversitu, si Ps. XXXVII si mai vertosu Ps. LXXXI),

XIX.

SE NU TE TURBURI DE ASUPRELELE DREPTILORU.

(Νά μὴν συγχίζεσαι εἰς τὰς θλίψεις τῶν δικᾶιων).

Nici este pentru ce, pre cinevá de la a bunatàtiloru invetiatura acellu-a a direptiloru pe pamêntulu acestu-a care impotriva sortiu se despartia si se-lu departedie. Càci acesti-a nu numai càci cu bunurile acestei lumi pucinu a se partasi se vèdu, ci ânca mai vertosu despartirea bunuriloru si a voiei slobode, a desfatàrii, si ânca si a singurei vieti, multe reutàti, nevoi, a priimi si a suferi suntu obiciuiti.

Are Dumnedieu ziditoriulu lumii drepte pricini a chiverniselei salle, pentru carele intr'altu locu vomu dice precumu uadanaóra a-

cést'a prea buniloru barbati, sfintiloru proroci, si singuru fiiului seu unulu nascutu, Apostoliloru si sfintiloru mucenici a se tamplá au aratatu. (Cauta cotra Evrei, Capu XI, versu 36, 37, 38). Spre stelle, mólle pamintésca calle nu este: pre acést'a innaltii drepti este se mérga; «la acea fericita vecinica vietia prin ingusta calle este de intratu.» (Math: Capu VII, versu 13, 14). Patimirea, si a greutàtiloru suferire, pentru bunatàti, este pricina si materia, (adeca acést'a este callea spre stelle, adeca la ceriu). (Caute-se Seneca, unde scrie pentru Pronia. Asiá dara allesii se se deprindia si se se ispitésca; càci bunatatea se ivesce, si se reutàtile rusinédia. Cà cei-a ce iubescu pre Dumnedieu (ânca si celle relle) spre bine impreuna se lucrédia. (Cotra Romani Capu VIII, versu 18, 28). «Nu atâta intrarea, pre câtu essirea acestei vieti este de cercatu. Si nu atâta acelle carele in lume acmù, cu ochii cei trupesci suntu de privitu, pre câtu celle fiitóre in ceriu vecinicu cu ochii sufletului suntu de oglinditu.» (Corinth. Cartea II, Capu V, versu in sversitu) Asiá dara aceste alle lumii greutàti si pentru a sufletului curatia suferite patimiri, cu mare dobânda se voru schimba. Care dara intielleptu, negutitoriu fiindu, acestea va lepada?

XX.

FARA CURATIENIA, NIME FERICITU.

(Χωρίς τὴν εὐσέβειαν οὐδεὶς μακαριστὸς).

Intru adevèru de crediutu este cà nu numai prin a lui Dumnedieu, mai denainte prin scrissori insemnate porunci, ca bunatàtii si sfintiei càci ne vomu inchina, pre acea deseversita a sa buna facere, cu darulu seu intru fericire a agonisi vomu putea; ci mai vertosu càci fora acést'a de pazitu temelia, ca pre unu vertosu zidiu, de nu le vomu pazi, pre acelleasi asiá cum se cade a le agonisi nu putemu. Acést'a frumosu dumnedieescele invétia cuvinte, precumu cotra Evrei, sfintieni'a precumu se fia de urmatu: «fora care nime pre Dumnedieu va vedea». (Capu XII, versu 14). «Si de nu se va immulti dreptatea vóstra mai multu de câtu a Fariseiloru si a Carturariloru, nu veti intru imperati'a ce-

riului intra.» (Math. Capu XVIII, versu 3). «Intru acellu cerescu Ierusalimu macaru ceva intinatu nu va intra.» (Apocal. Capu XXI, versu 27). La S-tele salasie a salasilui nu se dà a merge fora numai celloru ce sunt sfinti. Diavolulu cându in ceriu locuia, din ceriu, în tartarulu cellu mai de desubtu s'au oborîtu; pentru càci? pentru càci au gresitu. Au tu dóra cu greo'á peccatului sarcina încarcatu, la loculu aceilu înnaltu gandesci cà te vei sui? Acolo alta calle, sau alta parte, nu se cunósce fora de acésta îngusta si strâmba, care de singuru Christosu Dumnedieu aratata, si cu alle lui s-te urme calcata. Nu este ca cine-va cu desiérta nadejde singuru pre sine se se amagésca, ca dóra pre furisiu si prin nescari suppuneri a resbi se póta. La fericit'a viétia fora bine si cinstesiu traire altulu nime póte a agiunge. Au dóra mai bine vei allege? Pentru lucruri próste, desierte si vestede, precum este beti'a, curvi'a, isbandirea de pisma, si lacomi'a, de vecinic'a cerésca viétia a te desparti ca se rabdi? Cu buna séma acésta schimbare de câtu aceea a lui Glavcus mai nebuna ar fi, carele alle salle de auru arme lui Diomides le-au datu, pentru carele de la dênsulu au luatu altele de arama.

XXI.

PILDELE BUNATATILORU DE LA ALTII ALLEGE.

(Τά παραδείγματα τῶν ἀρετῶν ἀπό ἄλλους μάζωξε).

Pentru potrivirea pildeloru inaintea ochiloru tei ómeni cu intréga inima si curati, insemnati sau in bunatàti vestiti pune, si prin a loru sfânta invetiatura, loru a te potrivi si de assemine a te face silesce, sau ânca pre dênsii si a-i intrece te nevoiesce. Si macaru cà anevoia este chipu ca acellu-a, ca intrênsulu tóte bunatàtile si intielleptiunile deplinu si deseversitu a se afla; ci din multe feliuri de ómeni, feliu de feliuri de bunatàti tie a le potrivi nevoiesce, si acellea a le cuprinde te ostenesce; precumu se povestesce Zefcsis zugravulu a prea frumósei femei chipu a zugravi vrêndu, câteva cu frumsetiă mai de frunte si mai allesse femei au fostu allessu, si asia de la fiete carele câte ua parte cea frumósa a fetii loru au allessu (precumu am dice) a unei-a ochii, a altei-a nasulu, a altei-a gur'a si alalte, si in-

tr'unu chipu pe acestea alle frumsetieloru pàrti infurmuindu si alcatuindu-le, ua prea de femee frumósa facia au siruitu.

XXII.

PILDELE DE LA SFINTI.

(Παραδείγματα ἀπό τοῦς ἀγίους).

Asiá dara dintre acei-a pre carii istoriile ìi scriu pre câtivá, mai vertosu pre carii ii scii, inaintea ochiloru mintii ii pune; precumu pre Avraamu, intru prea intrége cotra Dumnedieu credintia si dintru acést'a isvorându drépt'a slujba; pre Iosifu in devestevcia si in curatia; pre Iovu in rabdare si in suferire; pre Moisi pentru nebagarea in séma a avutiiloru si a vistiareloru Egipetului; pre Davidu la blandetie; pre Iezechielu, pre Iossie, pre Daniilu si pre sotiile lui in nesemaluita curatia, i proci; carii cu tóta dovad'a pre intaritá a vecinicei vieti fagaduintia, care noi acmù o avemu, nu au avutu.

XXIII.

PILDE DE LA LIMBI, SAU DE LA PAGANI.

(Παραδείγματα ἀπό τοὺς ἐθνικοὺς).

Anca si din limbi, adeca de la pagâni, cullege pilde; precumu dreptàtile de la Aristides, Camillius, Fabricius; suferirea saraciei de la Curius, Manenius, Quintius Cincinatus, i proci; conteuirile si parasirile de la Bellelirofontes, Xenocrates, Scipiones, Tuberon; rabdàrile si alle meniei potoliri, de la Archita, Socrates, Platonu, Fociones, Pericles, Fillipu allu Macedoniei imperatu (acestu-a a fostu tatalu lui Alexandru marele) si de la Antigonus primus; a curviei oprire, dela Eraclitus, Stilpones, Zenones; adoveratiunea si nici de cumu a minti, de la Epaminonda si Pomponius Atticus. Aceste de laudatu, nu totu numai cu cuvêntulu a lauda, ci cu faptele a urmá silesce. Rusine dar se crestiniloru fia, pre adeverat'a a lui Dumnedieu cunoscintia aruncându, de nu voru atàte intru bunatàti intràri avea, precumu acesti-a cu cunoscintia ca acést'a nefiindu intemeiati s'au aratatu.

XXIV.

PILDA A LUI CHRISTOSU, SI A LUI URMARE.

Παραδείγματα τοῦ Χριστοῦ καί ἡ αὐτοῦ μίμησις)

Ci de câtu tóte mai cinstita si mai deseversitu pilda si archetypu (capu pildeloru) pre pamentu, Is. Chs. Ducsulu credintii nóstre au fostu, (Cotra Evrei Capu XII, versu 2), a cui potrivire a face ni se potrivesce de la dênsulu singuru. (Math. Capu XI, versu 29, si Capu XVI, versu 24; Ioanu, Capu XIII, versu 15, si de la Apostoli, precumu de la Pavel cotra Filippiseni Capu II, versu 5), care si ellu lui Christosu au urmatu (cotra Corinth. Cartea I, Capu XI, versu 1), si de la Petru, carele au scrissu: «Christosu, de vreme ce au patimitu pentru noi, au lassatu noa pilda ca urmele lui se urmàmu» (Cartea I. Capu II, versu 21), si de la Ioanu, a cui aceste suntu cuvintele: «cine dice in trênsulu a petrece trebue, precumu ellu au amblatu, si ellu asiá a amblá.» (Ioanu, Cartea I, Capu II, versu 6).

XXV.

A LUI DUMNEDIEU PORUNCI NU DICE CA SUNTU IN NEPUTINTIA CU PAZA.

(Αἱ ἐντολαί τοῦ θεοῦ οὐκ εἰσίν ἀδύναται).

Nici suntu de a se ascultare cei-a cari pentru a peccateloru inveluire blojorescu, in neputintia a fi bunatàtiloru slujba a da, adeca peccatele a isgoni si dumnedieescele porunci a pazi. A ómeniloru lenevire si nevrere aceste oprelle si aceste inveluiri aducu inainte. «A nu vrea, in pricina este a nu putea inainte se intinde.» (Seneca, Cartea CXVI). Este dara a bunatàtiloru calle, dentaiu órece cam aspra si grunzósa, ci mai pre urma pre lesne si neteda se arata, marturisindu Isiodus. Iara Ioanu allu lui Christosu Apostolu au scrissu: «acést'a se fia dragoste cotra Dumnedieu, ca poruncele lui se pazimu; poruncele dara a lui se nu fia grelle» (numai se lipsesca cà suntu in neputintia). (Ioanu Cartea I, Capu V, versu 3). Si singuru Christosu, cu a lui de adeverintie graitoriu rostu au spussu: «Giu-

gulu seu a fi usioru, si sarcin'a lui usióra.» (Math. Capu XI, versu cellu mai de pe urma).

« Nevointi'a pre tóte biruesce,
« Iar pre nevointia dragostea o atitia ;
« Pentru care pe dreptu dissu este :
« Pre tóte le biruesce dragostea. »

Dragostea dara cotra Dumnedieu, cotra bunatăti si cotra a bunatàtiloru cinstit'a cinste, se nu lipsésca. Acésta dragoste pre tóte ori câtu de silnice si nesilnice ar fi, va calca si va domoli.

VERSIU.

« Ca se-ti rescumperi trupulu,
« Fieru si focuri vei patimi;
« Se fii sanatosu cu sufletulu,
« Oare ce a suferi vei tagadui ? »

Ca bunu se te faci, a vrea ti se cade; ânse adeveratu si cu tóta inim'a, si vertosu cu tóta putinti'a a vrea, si cotra bunatate cu tóte puterile intinde-te; invétia-te (ca in scóla) pre dreptate sau curatia, precumu Apostolulu cotra Timotheiu invétia. (Cartea I, Capu IV, versu 7). Si ânca altu Apostolu mai agiutoresce (Petru, Cartea II, Capu I, versu 3). Cotra acést'a «singuru pre tine cu tóta agiutorinti'a invetiaturii adaoga credintii talle bunatate.» (Petru, Cartea II, Capu I, versu 5). Deprinderea multu platesce, cu care tóte mai pre lesne si mai pre usioru se facu; anca mai vertosu celle carele la inceputu cu nevoia a fi se pare. Este dara deprinderea ca ua alta fire. Acesta dara deprindere cu privirea a ómeniloru celloru de a dou'a óra prin çuratienia nascuti se agonisesce; adeca ceea ce uadata au gresitu, si apoi pocaindu-se s'au curatitu, ca cumu de isnóva s'ar fi nascutu.

XXVI.

PILDELE NU A CELLORU CE GRESIESCU SE TE AMAGÉSCA, CI CELLE A CELLORU DREPTI CU INIM'A SUNTU DE URMATU.

(Τά παραδείγματα τῶν ἁμαρτανώντων καί μή κολαζομένων μή σε πλανέσουν).

Se nu te singuru pre sine imblasnesci, si in peccatu remaindu se te zabavesci, sau acésta pricina se dai càci in sfintele gasesci scripturi, precumu si dreptii uadata au gresitu. Ci mai vertosu pentru acést'a te pazesce, de vreme ce a sfinti ca acesti-a uneori lunecàri s'au tamplatu, cu câtu mai multu tie cu paza intra acésta lunecósa calle îti este a ambla. Anse acesti-a dupe cadiatura, ci multu mai cu paza si cu dragoste in cinstit'a curati'a au amblatu. Pentru acéts'a Dumnedieu milostivulu intorcêndu-se, vinovatiile ce facusse le-au ertatu. Asiá dara si tie gresindu îti este se te pocaesci, si precumu unii óre-cari bolnavi fiindu s'au tamaduitu, asiá si tu ból'a care in lontrulu trupului o ai, trebue se o scoti.

XXVII.

CU NADEJDEA A MILEI LUI DUMNEDIEU NU ESTE DE GRESITU.

(Μέ τήν ἐλπίδα τῆς θείας εὐπλαχνίας δέν τυχένει νά ἁμαρτάνωμεν).

Mil'a si bunatatea lui Dumnedieu de la binele ce vrei se faci se nu te intórca, adeca milei lui nadejduindu se nu te pocaesci; càci Psalticulu si Imperatulu cantat'au Davidu : « adeveratu bunu este imperatulu lui Israilu (ci au adaossu) adeca cellor-a carii cu curata suntu inima. » (Ps. LXXXV). Si intr'altu locu : « mil'a Dòmnului din veci in veci asupra celloru ce se temu de dênsulu si dreptatea lui preste fiii fiiloru celloru-a ce pazescu legea lui, si-si aducu aminte poruncele ca se le faca pre dênsele.» (Ps. CIII, versu 17,18). Si Pavelu Apostolulu pre omulu in peccatu remassu si de giudetiulu lui Dumnedieu cà va fugi nadejduesce, asia graiesce; «au avutiile (sau multimea) bunatàtii lui si a rabdàrii si a blândetii nu bagi in séma, necunoscêndu pre tine cà bunatatea lui Dumnedieu cotra caintia te

duce? ci pentru impetrirea ta si pentru inim'a care a se cai nu scie insuti tie vistiariu iti strânge meni'a in dio'a meniei si 'ntr'a ivirei dreptei giudecàtii lui Dumnedieu, carele va resplati fiete cui dupe faptele salle.» (Cotra Romani, Capu II, versu 4, 5, 6). Asia dara carele cu nadejdea milei lui Dumnedieu spre zabavire in peccatu reu se slujesce, de la dumnedieésc'a mila se opresce. Pentru acést'a te vei teme. Pentru acést'a celloru ce se pocaescu in darulu lui Dumnedieu nu este se nu nadejduésca. Si iarasi celloru-a ce nu se pocaescu, in mil'a lui Dumnedieu nu este se se sprijinésca. La cei dara ce se pocaescu, fagaduintiele a bunuriloru lui Dumnedieu; i ara la cei ce nu se pocaescu, gatitele dumnedieescele urgii cauta.

XXVIII.

RUGELE MULTU FOLOSITOARE.

(Aἱ προσευχαί πολλά ὠφελοῦσι).

A lui Dumnedieu si a lui Christosu agiutoriu, carele prin duhulu sfântu noa este se se aduca, rugele din tóta vremea, cu tóta inim'a, adeca slujb'a acést'a macaru in prea stramtori este se se faca: «cereti si se va da voa.» (Math. Capu VII, versu 7, si Capu XXI, versu 22). « Parintele cerescu da-va duhulu sfântu celloru ce-lu ceru. » (Luca Capu XI, versu 13; si Iacovu, Capu I, versu 5). Si de vreme ce acestu dumnedieescu ceremu agiutoriu, socotesce precumu Dumnedieu celloru ce nevoiescu, nu celloru lenesi va agiuta.

« Agiutoriulu nevointia iubesce;
« Cine dara pre cellu desiertu va agiutori?
« Sau somnului nelucraretiu va ingiuga virtutea.»

Acésta din tóta vremea ruga ca ua impreuna cu Dumnedieu vorovire este. Dupe acést'a ca acestu-a folosu aduce, ca omulu printrêns'a de la peccatu se se intórca, si precumu la ceriuri cu Dumnediu s'ar ridica. Si cu acést'a mai vertosu cotra a sfintieniei si a curatiei intrare se ne agiutorimu; pentru care lucru, de vomu vrea cotra Dumnedieu sloboda se avemu mergere, trebue inim'a nóstra

se nu se osindésca, si ânca ori ce amu de la dênsulu pofti vomu lua càci poruncele lui pazimu, si carele in privirea lui suntu placute facemu. (Ioanu Cartea I, Capu III, versu 21, 22). «Cárele, dara, urechi'a sa intórce a nu audi pravil'a si rug'a lui, este scarandavire.» (Pilde, Capu XXVIII, versu 9; Issaia, Capu I, versu 15; Michea, Capu III, versu 4; Ioanu Capu IX, versu 13). Róga dara pre Dumnedieu ca curatu se te faci si fii curatu, ca rugele talle se nu fia trecute si neplacute.

XXIX.

AGONISIREA SAU AVEREA DUHULUI SFANTU, DE PAZITU.

(Ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐνοίκησις).

A lui Dumnedieu sfântu duhu de la Dumnedieu nu vei lua, de vei trupu necuratu, de peccate neintinatu si imatu purta; si de-lu vei mai denainte de la densulu trimisu avea, pazesce-te ca «nu pre dênsulu ca pre unu óspe, carele de celle necurate se scarandavesce si se ingretiasiéza, cu latùrile a relleloru talle fapte si cu a necuviosеloru voróve si a ganduriloru intunecàri, se-lu intristedi si se-lu gonesci.» (Efesu, Capu IV, versu 30). Si mai cauta acestei disse, socotindu (Intielleptulu, Capu I, versu 5), cà «sfântulu duhu invetiaturei (se dice) precumu se fia fugêndu de la viclenia si se se dea indrèptu de la nebunele gânduri.» i proci.

XXX.

A ANGERILORU PRESENTIA, ADECA TOTUDEAUNA IMPREUNA FIINTIA, DE POFTITU

(Ἡ τῶν ἀγγέλων παρουσία).

Prea cinstitii cu sfintieni'a lui Dumedieu ângeri, de vreme ce bucurosi suntu de la Dumnedieu cotra drepti a se trimete, «ca fiete unde nelipsindu-le se-i apere.» (Ps. XXXIX, versu 8; si Ps. XCI, versu 2; si cotra Corinth. Cartea I, Capu XI, versu 10, si cotra Evrei, Capu I, versu 14). Si daca a acestoru ceresci totudeauna fiinti'a a nu-ti lipsi poftesci, ca unu ângeru la sfintienia si la ua potrivire

a fi te silesce, ori câtu vei putea. Caci fiete ce cu acellu de assemi-nea sa a se iubi, iara pre cei ce nu se assémena a-i urî sunt obiciuiti.

XXXI.

PRIVIREA LUI DUMNEDIEU ESTE DE CINSTITU.

(Νά εὐλαβούμεθα τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ θεοῦ).

Gandesce-te precumu tu nici uadata de totu singuru se fii, macaru in locu de la alalti privitori câtu de departatu, macaru in locu câtu de ascunsu, càci pururea denaintea ne a opritiloru dumnedieesci ochi esci. Acesta «nu numai faptele, ci si gândurile cauta, macaru in prea intunecóselealle noptii intunereco.» (Cauta Ps. CXXXIX). Pentru acést'a fia-ti rusine ori-ce necinstesiu a face, de vreme ce tóte inaintea ochiloru a privitoriului giudetiu faci. (Cauta Boetius, *pentru mangaiere,* la sversitu). Ci si Seneca, macaru cà pagânu era, intru acésta socotéla impodobitu au graitu. Asiá este de gauditu ca cumu óre-cine in inlontrulu peptului lui i-ar a privi putea. Asia adeveratu este de vietiuitu, ca cumu in privéla amu vietiui. Cà ce dara folosesce de la omu in taina a fi ? «cà nemica lui Dumnedieu este inchuiatu; inlontrulu voiloru vostre este si in mediloculu gânduriloru vóstre se afla.» (Seneca, Cartea LXXXIII). Assemine intru a lui Epictetu scrissori cotra Ariani se afla. (Cartea I, Capu XIV).

XXXII.

PRIVIREA OMULUI CINSTITU, ADECA IMBUNATATIMATU, FOLOSITORÉ.

(Καί ἀπό τοὺς τιμίους ἄνδρας να ἐντρεπόμεθα).

Ci ânca pre unu barbatu órecare cinstitu, cu curata greuime de dascalia si de invetiatura plinu, ca cumu totudeauna de facia ar fi si tóte alle talle fapte privindu de ti-lu vei gandi, si nelipsitu in medi-loculu gânduriloru talle a fi de-lu vei socoti, intru a càruj-a privire cevá a face ce nu se cade, rusine-ti va fi, si acést'a spre a reutàtiloru oprire multu a-ti folosi va putea. Bine din a lui Epicurus Seneca invétia : «Asia fà tóte, ca cumu ar privi órecine.» Si dupe a-

ceea adaoge: «De nainte a cui ânca si ómenii cei rei, reutàtile sau binele, se-si ascunda; de vreme ce tu innaintea lui cu cevá peccatu a face nu indrasnesci.» (Cartea XI si XXV).

XXXIII.

INSOTIREA OMENILORU CURATI, SAU DREPTI, DE URMATU.

(Πρέπει νά ἀκολουθοῦμεν τήν συντροφίαν τῶν ὁσίων).

«Insotirea a allesiloru si curatiloru ómeni urmédia, si se o agiungi o gonesce, si cu densii adessu te impreuna; carii pre tine cu alle salle voróve si fapte mai bunu a te face ar putea; spre bunatate a te atitiá si spre lucrurile bune a te trage si a te agiutori» (Cotra Evrei, Capu III, versu 13; si Capu X, versu 24, 25). Numai cu osirdia ta pazesce, se nu impreuna cu bunatàtile si nescari reutàti amesteci; càci de multe ori barbatii buni mai pre urma s'au indrepnicitu. Acést'a dara pre tine din cellu dentâiu bunu statu se nu te indrepnicésca; ânse cu tóta inim'a si cu totu sufletulu silesce ca a cunósce se poti cui urmedi, cà «de vei allesiloru urmá, allesu vei fi; de vei indrepniciloru, indrepnicu vei fi.» (Ps. XVII, versu 25).

XXXIV.

DE LA ADUNAREA NEALLESILORU, DE FUGITU.

(Τυχένει νά φεύγωμεν τὴν συναναστροφὴν τῶν κακῶν).

Asijderea de impreunarea neallesiloru fugi, si de la dèns'a departeza-te, ca se nu te pre tine ca ua duhnicésca lipiciósa ciuma a peccateloru âmplea, si se te strice. (Cauta Ps. I, si cotra Corinth. Capu XV, versu 33). Pre obiceiele bune, strica voróvele celle fora isprava; de vei pecur'a sau catranulu atinge, imá-te-vei de dênsulu.

XXXV.

DE PRICINELE PECCATULUI TE PADIESCE SI FUGI.

(Φυλάγου καί ἀπόφευγε τάς αἰτίας τῆς ἁμαρτίας).

De pricinele peccateloru si intaritaturile reutàtiloru, carele într'a-

césta lume in multe feliuri totu deauna se tâmpla, cu intréga dragoste si cu vitéza osirdia te pazesce si te feresce; ca nu spre perire-ti latiurile se te apuce si se te vêneze. Prea callea lucia si lunecósa cu paza se ambli, ca, nu poticnindu-te, in ispita si in osinda se te impingi. Si iarasi cându pre dêns'a callatoresci, singuru pre tine te invéti; si cu curatele gânduri ca cu nisce scuturi impotriva a pecatului veninu sufletulu teu intrarméza si mai vertosu din pricin'a peccatului, pricin'a imponcisiatei reutàti înainte îti pune; ca cându începi peccatu a gandi, indata incepe binele a face, ca pre a peccatului pricinire se isgonésca. Si iarasi impotriva peccatului si a poftei spurcate, indata domolirea, stemperarea, si calcarea se fia. De vei cuvêntu reu audi, rabdarea se allerge, si asiá la tóte. (Caute-se Epictetu, Enchiridion, Capu XIV).

Anca mai vertosu celle relle in bine pre câtu in putintia ar fi a le intórce, a intielleptului iscusitu mestersiugu este.

XXXVI.

LENEA, DE LEPADATU.

(Τήν όκνηρίαν νά άποβάλλωμεν).

De lenevire si de trandavia, ca de perin'a Satanei se fugi. Acestea, si bucatele, pricin'a a reului, placute suntu. Pentru acést'a dara cu cinstite ostenintie, si sufletulu si trupulu iti agiutoresce, si spre a greutàtiloru agiutoriu îllu intaresce.

VERSIU.

« Desiertei talle minti, vre unu lucru 'i dà ;
« Cu dênsu se te tiia, si acést'a 'i di fià. »

Cine nemica bunu lucrédia, reu a face se invétia, precumu lenesiulu naimitu sau argatu, de vreme ce mai de cu vreme fênu bunu nu strânge, in netrebnice erbi si in grelle stuhuri îi este a se duce,

XXXVII.

DE SOMNULU LUNGU ANCA TE PARASESCE.

(Νά φεύγομεν τόν πολόν ὕπνον).

De somnulu îndelungatu ânca te parasesce, càci odihn'a lunga a reutàtiloru stihii slujesce.

XXXVIII.

SFANTA SCRIPTURA, DE CITITU.

(Νά ἀναγινώσκωμεν τήν ἁγίαν γραφήν).

Cuvêntulu lui Dumnedieu, care prin barbati de dumnedieesculu duhu luminati este insemnatu, cu dragoste si cu tóta nevointi'a citesce si procitesce, sau rescitesce.

VIERSIU.

« Dio'a si nóptea in mani se-ti fia ;
« Sér'a, dimineti'a, in minte se-ti via. »

Cauta Psalmulu I, versu 2, unde dice : « si in legea lui se va invetiá dio'a si nóptea. » Intr'acésta svânta scrissóre ca într'ua cerésca gazofilachia vistiere nepretiuite prelesne se cuprindu. Acolo a adeveratului Dumnedieu suntu cuvinte. Acolo a lui fagaduintie, porunci, invetiaturi, urgii si pilde de aratare se afla. Dreptu sau strâmbu a facatoriloru scrisse, acolo de ce este a fugi si de ce este a urma vei vedea. Aceste legamenturi a acellui prea de susu monarchu, sufletele invertejescu, celloru necunoscatori intielleptiune le dau, si ochii mintii deschidu si-i luminédia. « A acestoru-a disse de va nestine strajui, curata va callea sa intórce, adeca vieti'a si obiciiele salle va curati si va spala.» (Ps. CIX). Acestea se cade a fi noa sfatuitori cu pild'a lui Davidu. (Ps. V, versu 24 ; cauta si Cartea II, cotra Timoth. Capu III, versu 15, 16, 17). Sfintele scripturi tie alcatuitu catalogulu (isvodulu) allu bunatàtiloru iti aduce. Acolo carele suntu se le pazesci, si carele suntu de peccatu ca se le feresci,

tóte cu tine le alaturézá, ca nu cându ai vre un'a din celle bune lipsindu-ti a o agonisi se silesci, si ca nu cându ai tóte celle relle medi-lóce cu dênsele se te mantuesci îti arata. Cà precumu mestersiugulu doftoriei, sau erbele de doftoria, pêne voru fi in dughiana, cellui bolnavu pene nu le vei da nemica folosescu, si doftorulu pêne cu dênsele pe cellu bolnavu de nu-lu va agiutori, nu-lu va insanatosiá, asiá sfintele scripturi, in sfintele càrti insemnate fiindu, pêne tu la praxes de nu le vei duce, nemica iti voru folosi; adeca nu numai se le citesci, ci cellea ce citesci se le si faci, si atuncea de la dênsele dobânda vei avea.

XXXIX.

ALALTI SCRITORI ANCA DE CITITU PRELESNE ESTE SI FOLOSESCE.

(Νά ἀναγινώσκομεν τούς ἄλλους ἐπωφελεῖς συγραφεῖς).

Dupe sfintele slove, ca pintr'ua plimblare si a mintii innoire, si alte carticelle a citi nu strica; carele ca nisce sufletesci insanatositóre si alcatuite doftorii suntu. Precumu dintre pagâni nu nevrednici órecari de a citire suntu: Cicero, pentru slujbe; a lui Seneca (unele); a lui Plutarcus obicéinice; a lui Epictitos, Enchiridionu; A lui Socratu invetiatura cotra Dimonicu, i proci. Asijderea dintre crestini, nu pucintei, precumu: Thoma Campicius, pentru urmarea lui Christosu; a lui Erasmus, Enchiridion pentru osténulu crestinu; Ethica Crellii Cristiana, i proci. Cuvine-se si cade-se dara crestinului ca albin'a se fia, care miere din multe feluri de flori ce cullege, si fiete unde a strânge gatindu sie celle folositóre. « Tóte de ispititu si de cercatu; carele suntu bune, acelle de tinutu. » (Tessal. Cartea I, Capu V, versu 21).

XL.

INVETIATUR'A, A SLAVII LUI DUMNEDIEU.

(Τά ὅσα σπουδάζει ὁ ἄνθρωπος, εἰς δόξαν τοῦ θεοῦ εἶναι)

Tóte facutele nóstre ca acést'a se tocmimu, cu Dumnediеu, carele Domnulu si cellu prea de susu parinte cerescu este, de la dênsele

se se slavésca si lauda se aiba. Asiá lumin'a nóstra inaintea ómeniloru a luminá se cade, ca se védia a nóstre fapte bune si se slavésca pe acellu allu nostru parinte, carele este in ceriuri. (Math. Capu V, versu 16; si Ioanu Capu XV, versu 8; si Petru Cartea I, Capu II, versu 12). Asijderea de pazitu este ca nu cumvá prin a nostre relle fapte, slav'a Dumnedieului nostru intre ómeni cu vre ua defaimatiune se se atinga, nici pentru noi legea care o marturisimu, de altii se se blasteme. (Cauta Cartea I cotra Timoth. Capu VI, versu 1; si Titu, Capu II, versu 5; Romani, Capu II, versu 24).

XLI.

SCANDALU, SAU PRICAZU, CELLORU DE APROPE SE NU SE FACA.

(Να μή σκανδαλίζομεν τον πλησίον).

Grijea a ómeniloru vecini, sau a celloru de aprópe ai nostri, se avemu, ca nu pre dênsii cu pildele a fora isprava facuteloru nostre fapte, se-i dosadimu, sau se-i dodeimu, si stricându-i mai rei se-i facemu. «Vai acellui-a prin care se tâmpla pricazulu (adeca pricina spre reulu altui-a!)» (Math. Capu XVIII, versu 7). Mai vertosu dara cu bunele si cinstesie alle nóstre fapte, loru pilda aretându, ca spre a binelui urmare se-i aducemu, si se-i impingemu.

XLII.

MULTIMEA PECCATOSILORU DE NEBAGATU IN SEMA

(Νά μή ψηφοῦμεν τό πλῆθος τῶν ἁμαρτανόντων).

Se nu ne dara pre noi acést'a smintésca, sau se ne strice, adeca vediendu pre multi multe relle facêndu, si in multe reutàti amblându, noi ânca asiá adeca ca dênsii se amblàmu, sau loru se ne potrivimu, sau noi, a loru relle obiceie privindu, reu spre acellea-si obiceie se ne dàmu. Acést'a este de socotitu, ca nu cu obiceiulu dobitóceloru, se urmàmu cellui-a ce merge innaintea turmii, carele merge unde le ducu, iara nu unde este de mersu. Nici unu lucru pre noi cu reutàtile celle mai mari nu ne invelesce, ca cându la

voróba ne asiediàmu, si celle ce prea bune ne paru, si de la socotéla, in locu de mare se primescu, a càror'a pilde multe suntu la noi. Nici dupe socotéla, ci dupe assemenea traimu, i proci.

Nu atâta cu omenescile lucruri bine se lucrédia, precumu a mai multi celle mai bune placu. Se cercàmu ce este prea bine de facutu, iara nu ce este obiciuitu. (Seneca, pentru viéti'a fericita, Capu I si XI). Se nu ne inchipuimu noi vécului acestui-a, ci se ne informuimu prin înnoirea mintii nóstre. (Romani, Capu XII, versu 2). «Iubitule, nu urma ce este reu.» (Ioanu, Capu III, versu 11). Tu, nu ce facu altii, ci ce-ti este tie a face, aceea te nevoiesce.

XLIII.

DE LA REUTATEA CARE MAI GIOSU TE TRAGE, DE LA ACEEA MAI TARE TE DA INDREPTU.

(Από τό ἐλάττωμα εἰς τό ὁπόιον περισσότερον κλίνεις, περισσότερον να φυλάγεσαι).

Spre reutatea cotra care cu câtu mai vertosu esci aprópe si plecatu, cu atâta mai cu dragoste si mai vertosu te opresce si te inderèptu trage; si ca cu ua zabala smancindu celle ce in partea sufletului imponcisiatóre suntu, cu nevointia le indupleca; ca asiá in mediloculu a duoe reutati (adeca a lumii si a trupului), vertosu si neclatitu se stai, precumu lemnulu corogitu si strâmbu (pucintelusiu incalditu) câtu-vá in multe pàrti se induoiesce pêne se stea dreptu.

XLIV.

DE CELLE MAI PLACUTE CARNII, ESTE DE FERITU.

(Νά φυλαγώμεσθεν ἀπό τά ἀρεστότερα τῆς σαρκός).

In socotéla se aibi : acestu-a ce-e din pamentu nascutu, trupulu teu, si spre cellu pamintescu se intinde, si alle lui pofte si dulceti fórte îi placu ; pazesce-te de acestu blându si viclénu, in chipu de prietenu, neprietenu domesnicu si de casa, ca nu cumva precumu uadanaóra Evva, cu a omoritoriului pomu chipesia vedere amagin-

duse, din pómele lui au mancatu, si pre Adam barbatulu seu spre aceeasi mancare au smomitu. Asiá dara pre tine trupésc'a pofta te va amagi si cu prea cumplita otrava sufletulu iti va otravi. Adu-ti aminte ce este de proroculu indemnatu : «istétia se fia inim'a omului preste tóte.» (Ieremia, Capu XVI, versu 9). Pentru acést'a intinderile sufletului teu fórte bine allege, ca nu cumva minciunósele a bunuriloru ravniri viclesiugu se-ti faca si se te trantésca (pre carele tie a le tranti ti se cade). «Cu duhulu faptele càrnii omóra, ca se traesci.» (Romani, Capu VIII, versu 13). «Lucrulu cinstitu necinstitu este lunga cellu-a ce-i este trupulu prea de mare grossime.» (Seneca Cartea XIV). A cui trupu este in grossime, acellui-a sufletulu in vitionire. Puterea càrnii tu insuti o radica, si trupulu teu (in slujba cu Apostolulu) îllu tocmesce, (Cotra Corinth. Cartea I, Capu IX, versu 27). ca, din robi'a peccatului mantuitu fiindu, adeveratu mantuitu vei fi.

XLV.

SI CELLE MAI PLACUTE, NU TOTU DEAUNA DE FACUTU, MACARU DE NU SI STRICA CEVA.

(Καί τά ἐφ' ἡμίν δέν πρέπει πάντοτε νά γίνονται).

Anca si celle carele cu Dumnedieescile prin scrissóre porunci date mai suntu, ci ânca mai vertosu oprite pentru acést'a se vedu se fia placute, macaru din sine de n'ar nici relle fi, ci de voru spre peccatu vre-unu mirosu trage, sau de voru a unei reutàti chipu avea parasesce (Tessal. Cartea I, Capu V, versu 22); mai vertosu de voru cu galcév'a sau cu scandal'a slabitiuniloru fi, si pentru càci tóte placute a fi se vèdu, dar nu tóte se cadu. «Crestinului slobodu se cade, nici subt a unui lucru putere suppussu a fi.» (Corinth. Cartea I, Capu VI, versu 12; si Capu X, versu 23). Mai cu deadinsu nu aceste tóte, carele lui placute se vèdu se lucrédia; càci cellu-a ce slobodu cu dênsele se zabavesce, pre acellu-a a celle placute cu incetu, prelesne la celle neplacute, celloru placute vecine îllu voru abate.

XLVI.

PECCATELE CELLE MITIUTELLE, NU MICI SE SE SOCOTÉSCA.

(Τα παραμικρά ἁμαρτήματα διά μικρά νά μή τά λογαριάζωμεν).

Macaru si celle mici peccate, nu iusiurelle se le socotesci si mititelle a fi se ti se para. Prostesce obiciuitu a se dice este: «acestu peccatu este de ertatu; nu este de mórte.» Si macaru acestoru-a ce mici peccate se numescu, de le va omulu fiinti'a loru trage si intrênsele se va zabavi, meni'a lui Dumnedieu atitia, si de la cerésc'a a lui Dumedieu imperatia se voru opri si in morte vecinica voru remanea. Nu numai curvaritulu si curvi'a, ci si iubostele si ziafeturile; nu numai ucciderile de ómeni, ci si neprietesiugurile si galcevele; nu numai marile imbetàri si betii, ci si ospetiele si cinstele mari; nu numai furtusiagulu, ci si lacomi'a; nu numai blastemulu cotra Domnedieu, ci si sudalmele si zavistiile cotra ómeni; nu numai giuramênturile, ci si minciunile, câte un'a câte un'a ca pre unu isvodu, sau catastivu, suntu de socotitu. Pentru acestea la dumnedieesculu Pavelu cauta si vei vedea ce ne arata. (Cotra Corinth. Cartea I, Capu VI, versu 9, 10; Galath. Capu V, versu 19, 20, 21; Efesu, Capu V, versu 3, 4, 5, 6; si Petru, Cartea I, Capu IV, versu 3; Apocal. Capu XXI, versu 8). Nu numai celle mari a undeloru màrii valuri carele peste usne se vérsa, ci si pre catinelusiu mai adessu ce pica, pe corabia a înnecá potu. Din mititelle scantei, de nu se voru stinge, mare pojaru se incinge, si atitiându-se casele aprinde si in cenusia le intórce. Nime prea de graba au fostu prea spurcatu, ci spurcatiunea ânca prin stepene se face; precumu unii pucintelusiu mai rei de câtu buni suntu. Si precumu cei de totu patrimi de rei, asiá si cei pucintelusiu rei, de la acellu cerescu nou Ierusalimu se voru opri; «in carele nemica cevási intinatu sau facendu scarnavia va intra.» (Apocal. Capu XXI versu, in sfersitu). Asiá dara in cea dintài a spurcatiunei stepena vediendu-te, indata te intórce; nici mai susu a te sui se cauti.

XLVII.

LA SPITI'A CEA MAI DE SUSU A BUNATATII, NEPRISTANO SILESCE.

(Απόβλεπε πάντα εἲς τόν ἀνώτατον βαθμὸν τῆς ἀρετῆς).

Asijderea de vei apuca a bunàtatii vre ua spitia a calca, se nu stai, sau se te opresci, ci totu deaun'a la cea mai de susu te intinde, si ânca la cea prea mai de susu pre câtu in putintia iti va fi se te sui; si pre cellu poftitu si prea bunu se apuci vêrfu, si la seversire se agiungi. Pene unde dara este se ne intindemu, dumnedieescele ne arata scripturi. (Math. Capu V, Colos. Capu I, versu 28, si Capu IV, versu 12). Frumosu este acellu-a carele la cea dentâiu, sau la cea a duo'a, sau la cea a trei'a stepena se intinde, si de nu voru mai inainte altele fi, se stea tare. Anse de nu te vei la cea dentâiu totu deaun'a si cu tóta nevointi'a intinde pre semne nici la cea a duo'a, nici la cea a trei'a vei sta neclatitu. Nu este bunatate deplinu, de câtu cei prea rei mai buni a fi. Ci socotesce macaru unele la acea adeverata se se odihnesca seversire. Cându spre tienchiu allergi, nu in medi-loculu allergaturii se remâi. Càci cându nu vei barbatesce si pre câtu poti sili, inaintea lui Dumnedieu acellui-a ce au cunoscutu pre câtu ai pututu, ce séma vei da?

XLVIII.

PORT'A LARGA SAU LATA, DE FERITU; IARA ANGUSTA SAU STRAMTA DE INTRATU ESTE.

(Από τήν εὐρίχωρον πύλην τυχένει να ἀποφεύγωμεν, καί ἀπό τήν στενήν νὰ εἰσεύγωμεν).

Intru tóte faptele vietii talle socotesce pórt'a larga si callea batuta si chipesia de fugitu se-ti fia (adeca tocmel'a a vietii placute cu trupescii ómeni ce se invoiesce) pre care calle multi a merge purcedu si la essire nu-i duce.

Asijderea pórt'a strâmta si callea angusta, pre dens'a de intratu este, care la vieti'a vecinica duce, macaru cà pucini suntu carii o afla, mai pucini cari aflându-o se intre, si ânca mai pucini cari, aflându-o, si pre dêns'a intrându, pêne la essitu se rabde. (Math.

Capu VII, versu 13). Deciea singuru intru tine socotesce : óre acésta calle numai angusta este, au mai pre urma mai lata esse? Si iarasi cauta unde este se te duca.

XLIX.

IN TOTE DILLELE ADAOGE CEVA SPRE FOLOSULU SUFLETULUI.

(Καθεκάστιν πρόκοπτε).

In tóte dillele nevointia in callea bunatàtii a intrá pune; si pururea mai innainte a adaoge si cu bunatatea a te ȧdaoge silesce. De astadi allessu si bunu esci, mâine mai allessu si mai bunu a fi te nevoiesce; cà carele dintr'un locu mai innainte nu merge, nici mai adaoge, acellu-a prea pe lesne indereptu se dà si scade; nime folosulu seu unde l'au lassatu îllu afla.

VERSIU.

« Nu intr'altu chipu se póte fora
« Câtu numai cellu ce in susulu apei
« In sila câtu póte caiculu urnesce,
« In lopeti venslindu, macaru prin tamplare
« Se nu cumvá mânule lassându,
« Rapegiunea apei indata lu va duce
« La malulu de'ntâiu de unde au essitu,
« Anca mai silindu póte se se restórne
« Cu fundulu in susu. »

L.

SE NU FII IPOCRITIS, ADECA FATIARNICU.

(Μήν ἔισαι ὑποκριτής).

Se nu ti fia voia cevá de cinste a face pre din afara si in fatia, numai pentru ca se te de la ómeni laudi; ci te nevoiesce ca fiinti'a cea din lontru a bunatàtii si a curatiei (ânse nu cea fatiarnica, ci cea ȧdeverata) in tine se aibi. A fi bunu, mai vertosu se-ti fia voi'a de câtu a te vedea; cu care cuventu Sallustius pe Caton impodobesce.

LI.

NU CAUTA CELLE CE SUNT INAPOI; CELLE CE-SU INAINTE.

(Μή βλέπε τά ὄπισθεν, ἀλλά τά ἔμπροσθεν).

Nu cauta indereptu, adeca ca se vedi pene unde si pene la câta pàpriste sau stadie sufletésca sa fii mersu. Ci mai vertosu innainte privesce ânca pêne unde-i cellu de mersu tienchiu, carele de la slavitulu Christosu este aratatu, pentru ca cerésc'a slava se apucàmu. Asià dara Apostolulu Pavelu facea, cellu din dereptu era uitându, iar celle mai de nainte a le coversi silindu-se. (Fillipu. Capu II, versu 14).

LII.

IN BUNATATILE SUFLETESCI, MACARU CA TRUPESCE GREU TI SE VA PAREA, RABDA SI MULTU TE ZABAVESCE.

(Εἰς τό καλόν τῆς ψυχῆς, ἄν καί εἰς τό κορμί δύσκολον θέλει σοῦ εἶναι, ἐπίμενε και ὑπόφερε).

Pre bunulu asiediamèntu sau temeiu, pre carele uadata vertosu îllu apuci', cu vêrtósa într'unu locu stare si cu rabdare îllu mostenesce. Se nu cumvá dupe ce vei a face turnulu incepe se nu-lu faci, ci se-lu desfaci. Adeca binele incepându, se nu-lu neistovitu lasi, sau pre câtu vei fi facutu, se nu-lu desfaci. (La acést'a socotéla cauta Luca, Capu XIV, versu 29, 30). Nici unde mân'a spre bine iti vei intinde, spre celle carele indereptu suntu, in lume de la tine lepadate, cautându se o intorci. (Luca, Capu IX, versu 62). Asiá dara se allergàmu, ca alergatur'a se istovimu, si ce gonimu se agiungemu ca nu cumvà vre ua data se ni se dica : «frumosu allergati; cine v'au opritu?» (Galat. Capu V, versu 7). «Se silimu ca se nu perdemu ce amu lucratu, ci ca mesur'a plina se luàmu.» (Ioanu, Capu II, versu 8). «Carele va rabda pêne in sversitu, acestu-a numai va fi mantuitu.» (Math. Capu X, versu 22; càuta si cotra Evrei, Capu X, versu 36).

LIII.

PRICIN'A A BUNELORU LUCRURI, DE APUCATU.

(Νά δεχόμεθα τάς ἀφορμάς τῶν καλῶν ἔργων).

Pricin'a cea cotra bunatate si cotra a lucruriloru buna facere agiutatóre, nu numai cuprindiêndu-o se o imbracisiedi, ci ânca si mai innainte cérca; si cu câtu mai multu vei afla, cu atâta cu tóta nevointi'a o apuca. Nici cevá parasindu-o se se vestediésca si se se tréca; ci ori unde o vei agiunge, acolo o apuca, si in tóte alle talle lucruri cu dens'a te slujesce.

LIV.

INCRPATUR'A GANDURILORU SPRE PÉCCATU, DE PARASITU.

(Νά ἐγκρατεύεσαι εἰς τήν ἀρχήν τῆς ἁμαρτίας).

Gândurile celle nesocotite carele se incepu, ca rellele erbi printre celle bune, mai denainte pêne a se inradaciná smulge-le, piivesce-le si le desradacinédia, ca nu cumvá crescêndu, stricatóre róda se aduca.

VERSIU.

« A intra nu lassa pêne noue suntu a bólei semintie ;
« Impotriva stà despre 'ncepatura ; tardiu se gatesce
« Spre-acea bóla lécu, prin multe zabàvi daca se 'ntaresce. »

Gandirea despre reu indata intórce si spre bine o invertejesce. Peccatului, ca cotra tine viitoriului neprietenu, si spre a lui intrare impotriva te pune ; si macaru câtu de pucinu isi face locu, opresce-lu si macar câtu de cu greu ti-ar fi, luptându-te rabda, cà-lu vei birui.

LV.

INTRU ACÉSTA VIÉTIA CA INTR'UNU RESBOIU SE FII PAZITU.

(Εἰς τούτην τήν ζωήν ὡς ἄν εἰς τό στράτευμα νά φυλάγεσαι)·

«Vieti'a nostra, intr'acésta lume, ca intr'unu resboiu este» precumn Ioanu au dissu (Capu VII, versu 1). Aice pismasi multi si de multe feliuri avemu, carii pre noi cu alle loru arme ne resboiescu, si de la curatia a ne intórce se nevoiescu. Acestea suntu multe, si in multe feliuri alle lumii lucruri si fetiele ispititóre, si singura hiresi'a a nóstra carne, impreuna cu alle salle neoranduite si fora isprava pofte, carele, prin alle nostre iarasi peccate, noa prapadenia si perire a ne agonisi potu (ânse de ne vomu in lene afla).

VERSIU.

«Au poti acestea, padejuri stându, somnulu se te atipésca?
«Cà 'mpregiurându te ânca si nu multu primejdii vidé-vei, »

Nu dara lenesiu si trândavu ostéanu se fii. Pentru acést'a dara, intru aceste de acmù primejduitóre primejdii, totu deaun'a pazindu si strajuindu, tóte din tóte pàrtile privindu, impotriva tuturoru bine intrarmatu si sprijinitu se te afli. Nu vei biruinti'a dobandi, pène nu te vei vitejesce bate. Iubesce biruinti'a, pre nevointia.

Gresit'au Ângerulu in ceriu, Adamu in raiu, Davidu in buna placerea lui Dumnedieu, Solomonu intru intielleptiune tare, si Iuda Iscariotes in scól'a, in adunarea, si in insotirea lui Christosu. Carii dara caindu-se s'au pocaitu, ertatu-s'au; carii dara in peccatu au remasu osinditu-s'au.

LVI.

DE A DIAVOLULUI MESTERSIUGURI, DE PAZITU.

(Νά φυλάγεσαι ἀπό ταῖς τὲχναις τοῦ διαβόλου).

Cellu mai mare si in tóta vremea pismasiu si capitanulu a altoru

neprieteni. Satana, sau demonulu (adeca draculu), este. Duhulu impotriva lui Dumnedieu racosianu si resboinicu fórte vertosu, prea cu mare mestersiugu mesteru, si ascutitu isvoditoriu de amagituri si de maiestrii, prin spre amagé l'a a ómeniloru si spre a loru perire gata. Asiá in multe feliuri si in multe pelitie (ca Proteus si Vertumnius) (1) pre sine a se schimba póte. Câte uadata ca vulpea se lingusiesce, iara câte uadata ca leulu sirépu racnindu si impregiuru amblându si cercându pre cine se apuce. (Petru, Cartea I, Capu V, versu 8). Pusu-s'au si singuru pre Domnulu Christosu a ispiti, si acést'a nu numai uadata, sau numai cu ua tocméla, si pre Apostolii lui ca cu ciurulu se-i cérna i-au poftitu (Luca, Capu XXII, versu 31); si cu vreme din vertós'a credintia i-au la indointia adussu; ânca pre Petru spre a Domnului tagaduire l'au adussu, si ca unu prea mesteru venatoriu pretutindenea mrejele, si latiurile, hranele si placerile peccateloru inainte intindiêndu-le, ca pre cei nepaziti se apuce si se-i rapésca. Este ca unu strategu, adeca ca unu slujitoru, prea intaritu in puteri, si cu multi strategi slujindu-se spre multi ómeni in multe feliuri resboiu dându-le cu multe tocméle, ânca si cu chipulu a curatiei si a bunei ispite se arata, spre a ómeniloru de la adeverat'a si curat'a stare întórcere. Câci ellu si in a ângerului lumini, chipu se muta, de care frumoșu Iacovu Acuntius, in cartea pentru a Satanei ângeri, sau strategi, au aratatu. Pentru acést'a dara impotriva a sufletescu patimasiu ca acestu-a, cu acea sufletésca arma se ne intrarmàmu, care de la cerésc'a armaria este luata. (Arata-ne noa acellu-a din a crestinescei osti osténu si bunu Pavelu, cotra Efesiani, Capu VI, versu 13, si acelle mai pre urma.

LVII.

MORTEA LUI IISUSU CHRISTOSU, DE POMENITU.

(Νά μελετόυμεν τόν θάνατον τοῦ Κυρίου).

A Crucii lui Iisusu Christosu, fiiulu lui Dumnedieu, mantuitoriulu nostru, si a grósnicei salle nevinovatei morti pomenire si adu-

(1) Proteus era Dumnedieulu mării, si Vertumnius Dumnedieulu negutitoriei. Acesti-a se talcuescu ca in ori ce chipu i-ar fi voi'a se póta schimba.

cere aminte, sufletulu lui, nu a celloru fora socotéla multu a folosi póte, spre rastignirea a hiresiei càrni si spre poftele celle relle, carele cu mórte suntu a se seversi. Càci Domnulu acestu-a allu nostru si a vécului imperatu, si a ceriului si a pamèntului stapanitoriu, nu numai ca acestea au suferitu casne, si mórte atâta de grósnica, nu numai duiósa ci ânca si nepovestita in cumplitiune au simtitu durere (ânse dupe trupu, nu dupe dumnedieire) si fora nici ua càrtire, si ca miellusielulu blându aceste tóte au rabdatu si acest'a pentru a nóstra pricina si pentru a lui cotra noi cartitorii dragoste; ca pre noi cu cheltuél'a sângelui seu si ai strasinicei salle morti, de la a peccatului casna si munca se ne mantuésca. Nu se cade, nici se cuvine dara, noi de densulu ca dintr'ua grea robia cu nepretialuitulu seu sânge mantuiti si rescumperati fiindu, impotriva si noi cotra densulu dragostea nóstra se nu marturisimu? cu care mai vertosu poruncele lui de pazitu se se faca. (Ioan, Capu XIV, versu 21) Se ne lassàmu dara de peccate, si giuruintiei se ne invetiàmu, si cu dreptate se vietiuimu, de vreme ce intre alalte pricini pentru acést'a sfântulu lui sânge l'au versatu. (Petru, Capu II, versu 24; si Capu IV, versu 1, 2, 3; Timoth. Capu II, versu 14; Evrei, Capu IX, versu 14) Si de vreme ce subt acésta zidire suntemu, sângele lui Iisusu Christosu se ne curatiasca pre noi de la totu peccatulu, de vomu in lumina amblá. (Ioanu, Cartea I, Capu I, versu 6).

LVIII.

A CRESTINULUI NUME NU FORA LUCRU SE FIA.

(Τό ὄνομα τοῦ χριστιανοῦ νά μήν εἶναι ἔρημον πράγματος).

Acea a crestinului, adeca a ucenicului lui Christosu si a urmatoriului seu numire si marturisire fiete cine, unulu pre altulu, a invetiá se cade, ca se nu in zadaru acestu nume si fora lucru se-lu purtàmu, nici subt a crestinului nume viétia a pagânului se avemu. (Petru, Cartea I, Capu IV, versu 4) Cà carii asiá si într'acestu-a chipu vietiuescu, acei-a de ar si pe Christosu allu loru Domnu numi, ânse numai de dênsulu precumu ai lui se fia nu se cunoscu; càci cà lucratorii fora legii suntu. (Math. Capu VII, versu 21, 23;

Luca, Capu VI, versu 46). «Precumu fiii luminei, in lumina se amblàmu». (Efes. Capu V, versu 8).

LIX.

DE VREME CE DE CHRISTOSU CHIEMATU ESCI, VREDNICESCE VIETIUESCE.

(Ἄξια τῆς κλήσεώς σου πράττε).

Dupe acést'a singuru cu tine socotesce, precumu cu acesta chiemare, cu care Dumnedieu ne-au prin Christosu la sine chiamatu, vrednicesce si cumu se cade se fia de vietiuitu. (Efes. Capu IV, versu 1; si Tessal. Cartea I, Capu II, versu 12). Singuru pre tine insemnédia-te si cunósce-te, ca destoinicesce si vrednicesce cu acésta chiemare se vietiuesci, de vreme ce Dumnedieu te-au nu la necuratia, ci la curatia, si la sfintienia chiematu.

LX.

BLANDETIELE DE URMATU, MANDRI'A DE LEPADATU.

(Νά ἀκολουθῇς τήν ταπείνωσιν).

Mandri'a si socotintia spre mari lucruri, sau cà dora pentru bunele talle fapte a te semeti, lépada; macaru de si cevá bunu cu darulu lui Dumnedieu de la tine au essitu, nu te pentru acést'a cu sufletulu innaltiá, nici te cu firea umflá, ci cu buna socotéla singuru pre tine te aminte iea; si precâtu vei cunosce cà esci imbunatàtimatu, cu atàta mai blându si mai suppusu se te porti. Càci mandri'a (prin altele ce aduce relle) in bunatàti a adaoge opresce, si acea mai de susu a se sui stepena impedica, la care unii ar agiunge, de n'ar fi socotitu precumu au agiunsu. Asijderea dara «a sufletului plecatiune (care mai vestitu blandetie se dice) de vreme ce in innaltulu a bunatàtiloru turnu este zidita, adânca slobozita temelia trebue se aiba; si asiá spre mai susu allu turnului zidire multu agiutoresce si folosesce. Càci fora acésta întradancata si vertósa temelia, de s'ar si ziditu ceva a fi vedea, ânse nestatatoriu si pre lesne clatindu-se rasipi-se va. (Romani, Capu XII, versu 16; Petru, Cartea I, Capu V, versu 5).

LXI.

PROBOZIREA, MACARU SI SPRE NAPASTE, DE SUFERITU ESTE.

(Νά δεχόμεθα τοῦς ἐλέγχους).

Cându te cineva pentru alle talle lucruri invétia, sau mai vertosu ânca, cându pentru niscare-va gresiele dojenindu-te te tine de reu, reu se nu ti para, sau pentru acea a lui dojenire inturburându-te cu sufletulu, alalte alle talle bune fapte se-i aràti ; si ânca mai vertosu si fora pricina de te-ar mustra, si aceea cu draga inima primesce. Precumu este ua doftoria prin vre ua unsóre de sanatate aducatóre, macaru si cu usturime, ânse de rabdatu este, necum acést'a cà sufletulu sporesce ; si din tóte bólele cu acea nepretialuita a sa unsóre îllu isbavesce.

LXII.

GRESIÉL'E SE NU O ASCUNDI DE CEI CE TE DOJENESCU.

(Νά μήν προφασιζόμεθα εἰς τήν ἁμαρτίαν).

Peccatulu de tine facutu fiindu, cotra a cercetàriloru sau cotra a certatoriloru si a dojenitoriloru marturisire, nu-lu ascunde, nu-lu feri, nici îllu acoperi ; ci mai vertosu îllu arata si-lu marturisesce, si, marturisindu-lu, si ei dojenindute si mustrându-te, in paza se-ti fia, ca de a duo'a ora iarasi pentru aceea gresiéla a te certá si a te mustra se nu-ti fia.

LXIII.

DE LA PRIETENI POFTESCE INVETIATURA.

(Νά ζητοῦμεν νουθέτησιν διά τά σφάλματά μας).

De la credinciosii si curatii tei prieteni poftesce ca faptele talle cu strajuitori ochi aminte se iea ; si ori-ce intrênsele de la drépt'a calle abatêndu-se si ratacindu-se ar vedea, se nu taca, ci prietenesce precumu este adeveratu se arete, ca celle vedite si pricepute se speli imatiuni. Apeles zugravulu cellu de frumóse chipuri sieruito-

riu, se povestesce, precumu dupe ce vre unu chipu de ceva zugravia, atuncea îllu dennaintea casei in nlitia scotea, si ellu acolea subt tabla sau subt scândura se ascundea ; cu acésta pricina ca pre ulitia multi fiindu cei ce trecea si a lui zugravéla privindu, de se afla cineva de defaimá cevá la lucrulu lui, ellu aceea dregea. Càci tuturoru tóte a loru salle fapte bune le paru, ânse de la adeveratii si dreptii prieteni, este de intrebatu.

LXIV.

PACCATELE MARTURISESCE.

(Ε'ξομολογοῦ τάς ἁμαρτίας σου).

Anca mai vertosu alle talle nesocotite fapte, adeca gresiele si vinovatii cu care te-ai sau te indeletnicesci, buniloru prieteni (duhovniciloru) te marturisesce. Intru adeveratu si ca a unoru buni doftori de bóla curatitori si grijitori pentru tine a loru la Dumnedieu se trimitia rugi, si alle loru rugatiuni de la Dumnedieu poftesce. (Iacovu, Capu V, versu 16).

LXV.

A NEPRIETENILORU DEFAIMARI IN BINE TI LE INTORCE.

(Τάς κατηγορίαςτῶν ἐχθρῶν μετάστρεφέ τας ἐις τό καλόν).

Anse si de la neprieteni, une fapte a talle de se voru ocarî si se voru defaima, si precumu relle se fia ti le voru arata, macaru cà acesti-a cu de reu poftitoriu sufletu ti le vedescu. Ci tu intr'acea aratare de vei ceva asiá adeveratu a fi socoti, acést'a nu lepadá, nici te lenevi; ci indreptându-le la calle buna le asiédia , si asiá din reulu carele tie a-ti strica se nevoiesce cevá bine se apuci, adeca de la neprieteni folosintia se pricepi, de care lucru Plutarcus cu Cartea singurateca frumosu invétia.

LXVI.

DE LINGUSITURILE SI CEI-A CE GRAIESCU PRECUMU ITI PLACE, FOARTE SE TE PAZESCI.

(Φυλάγου ἀπό ταίς κολακείαις).

De cei lingusitori intielleptiesce forte se te pazesci, cari lauda si celle de nelaudatu si nu cérta celle de certatu, si celle mari necuratii acoperu, cu carele ei elevetescu. Pentru acést'a dara de la unii ca acesti-a spre amagéla se nu te lasi, ca se nu te ca pre unu desiertu fólle cu cuvintele si cu voróvele âmfle. Càci si acesti-a alt'a cu gur'a graiescu si alt'a cu inim'a tinu.

LXVII.

PENTRU VOI'A UNUI OMU SE NU FACI ALTUI-A REU.

(Διά χάριν τινός νά μήν κάμης κακόν κανένου ἀνθρώπου).

Pazesce-te se nu cumva pentru altulu de la callea buna abatuti omeni voia, alle talle bune fapte se strici, si despre bine se te opresci; allessu pentru fric'a probozirei si a rusinii, care pentru voi'a omeniloru, bunatàtii se pune in poncisiu; pentru care, cartea lui Plutarcus se afla.

LXVIII.

PRE MAINE ASIEDIA CELLE BUNE A FACE, DE CELLE RELLE A TE FERI.

Τό πουρνό πρόβανε τά καλά ὁποῦ ἔχεις νά πράξης, καί τα κακά ὁποῦ ἔχεις να ἀποβάλλης).

In tóte dillele pentru viitórea di de mâine in care celle ce vei se faci iti in minte fia, in ce chipu intru faptele talle a te purta ti se cade. Pune inaintea sufletului ca celle lui folositore se le ispravesci si intr'acésta socotéla se remâi, ca se te abati de la reu si se faci binele, dupe poruncele lui Christosu Dumnedieu. (Cauta si Ps. XXXIV, versu 15; si Ps. XXXVII, versu 27; Amosu, Capu V, versu 15; Romani, Capu XII, versu 9). Si acésta buna inainte punere la

urmare o du; adeca ce ai de cu séra spre bine gandi, aceea adou'a di nefacutu se nu lasi.

LXIX.

SÉR'A ITI IEA SÉM'A CE AI LUCRATU PESTE DI.

(Ηˁ ἑσπερινὴ ἐξέτασις τῶν πράξεών μας).

Anca mai vertosu in tóte dillele, sfersindu-se dio'a mai denainte pêne somnulu a nu te apuca, a trecutei dille faptele tóte, ca printr'unu index, adeca scara, inţorcêndu-le, si aminte aducêndu-le socotesce; si celle aminte adusse le insemnéza, si cu drépta cautare si cercare sém'a le iea si le giudeca, ânca dupe ascunsulu inimii cotra a lui Dumnediеu porunci cu tóta osirdi'a abatutu.

VERSIU.

«Oare ce-amu gresitu? si ce facutu la vreme si ce nu-i bine?
«Càci acestei fapte cinstea i-au lipsitu? sau cei-a-lalte?
«Socotéla intréga, càci m'amu lenitu? càci acést'a siede?
«Réo'a socotéla? pre care mai bine a o muta au fostu.
«Cinstesiu fiindu lesne, càci reu inainte?
«De nu cu grairea, macaru cu gandirea allesi mai spre bine?
«Si nu-i bine asia . . .»

Caute-se Avsonius Eidulio, XVII, pentru barbatulu bunu (1). Ca acésta socotéla uadanaóra Pitagor'a filosufulu ucenicilоru sei se se invetie poruncià. Spre acést'a insemnare dara, prea socotesce, ca cu singuru pre tine din vinovatii si 'n gresiele prea iusioru se te socotesci, sau vre ua pricina singuru intru tine ascundiêndu, sau radicându-se gresiellele; ci mai vêrtosu totu deauna cercetatoriu si dreptu giudecatoriu, pre sciinti'a ta pune. Nici singuru tie ca se nu cunosci ceva se-ti acoperi, ci mai cu deadinsu celle bune cunósce, si celle relle dafaima. Fia-ti rusine tie singuru de tine, pentru càci ânca nu esci precumu ti se cade. Caintia adeverata si pocaintia lu-

(1) Tóte versurile ce figureza in Cartea acésta fora citatiunea autoriloru, se vede cà sunt traductiuni fidele din Aussoniu. Dupe versiunea grecésca *Eidulio*, va se dica *Idylla*, εἰδυλλίῳ. *G. S.*

crarétia cu dragoste fà. Intr'acestu-a chipu pazindute, ca se nu cumvá iarasi ceva in a celloru ce te-ai parasitu chipu se dobandesci pentru carele la adou'a cautare si luare de séma iarasi aflându-le te vei rusina; iara de vei ceva dreptu prin tine facutu afla, cu facute lui Dumnedieu multiamiri trimitiêndu, bucura-te si dupe aceea iarasi spre altele ca acelle a face te indémna.

LXX.

DUPE CADIATURA MAI PAZITU SE FII, CA SE NU CADI IARASI

(Μετά τήν πτῶσιν γίνου στοχαστικώτερος).

In celle bune, adeca in bunatàti fiindu, cadiaturile celle mai denainte pune-ti-le denaintea ochiloru, si cunósce precumu cadiaturi ca acelle de lepadatu au fostu; si dupe ce din cadiatura te vei scula deciea ânca mai cu paza intr'acésta calle se âmbli, ca se nu iarasi la aceeasi pétra piciorulu se-ti lovesci. Cà dupe marturisit'a caintia, iarasi celle de caintia a face, scârnavu lucru este. Feresce-te ca nu cumvá tie cu dreptate parimiile acellea se se talcuésca: «intorsu-s'au cânele la boritur'a sa, si porculu spalatu in ciurfuél'a pàclei.» (Pilde, Capu XXVI, versu 11; si Petru, Cartea II, Capu II, versu...)

LXXI.

CAUTA PE SEMNE: ORE MAI SPORESCI SPRE BUNATATE, AU BA ?

(Στοχάσου τά σημάδια τῆς προκοπῆς σου).

Si semnele órecarele, si scàrile a loru talle in bunatàti mergere voru folosi; ânca si remanerea inapoi a pazi si a insemna trebue ca se vedi óre mai mers'ai ceva inainte? au ai inapoi remasu ? si dintr'a trecuteloru, si a cestoru de acmù, intre sine cumpenite, singuru pre tine se te cunosci si se te adeveredi, si la cea mai de susu mergere a agiunge se-ti via indemnàri. Pentru care lucru frumósa a lui Plutarchus se afla carticea. Asiá dara in tóte lucrurile salle, ómenii adesse socotele a face obiciuiti suntu, ca dintru a loru venituri, prin câta-va vreme, câta dobânda sau paguba se fia avutu.

LXXII.

PENTRU PECCATE SINGURU TIE ITI ARUNCA GLOABA GRECA.

(Ἡ διά τήν ἁμαρτίαν ἑκούσιος τιμωρία).

Pentru fiete ce peccatu, insusi tie ua glóba órecare, ca cumu ar fi ua pedépsa a plati, cu vre ua ingreuere, sau cu a trupului vre ua dosada, sau cu de la placutele desfatàri si de la celle invoite càrnii despartire sau cu de la asternutulu si culcusiulu mai móle parasire sau cu pagub'a a vre unei dobandiri, ca cumu ar a unei osinde suferiri fi; si asiá cu vre ua multa de bani suma cheltuéla de aceste se te scuturi; cu acésta socotéla ca cu atâta mai vertosu precumu se fii gresitu aminte se-ti aduci, si ânca mai cu deadinsu si mai cu grija a mai gresi se te feresci.

LXXIII.

PRIN POSTIRE TRUPULU ITI CURATIESCE.

(Νά πεδεύομεν τήν σάρκα μέ τήν ἐγκρατίαν).

De la bucatele si beuturele, carile spre deprinderea reutàtiloru te tragu, mai vertosu celle mai bune si mai placute, carele indemnàrile si intrarmaturile a zglobiveloru pofte suntu, macaru si in daru de ti s'ar aduce, singuru pre' tine (fora numai càtu-i pentru traiu) te opresce si te parasesce. Si acést'a pentru doue lucruri: antâiu, ca pentru vre unu trecutu peccatu ce vei fi facutu ua curatire órecare se-ti aduci; adou'a, ca in cea viitóre vreme alle talle trupesci pofte a calcá se poti, sau ca pre nisce cumplite fieri si jigànii, cu ascunsu mestersiugu se le domolesci. Pentru acésta socotéla dara fia càndu de poftitu este, asiá ca printre tóta dio'a, de tóte bucatele si beuturile se te parasesci. Anca mai vertosu in têner'a vêrsta, ce ânca si fora poftire de celle placute de parasitu este, se nu carnea nóstra indeletnicirile pofteloru tréca paza se avemu, si poftele ei de noi stapanite se fia, precumu Apostolulu ne invétia; (Romani, Capu III, versu, in sversitu) ci cu fómea peccatele de desubtu se punemu.

LXXIV.

LAUDELE OMENILORU NU LE PREA CREDE.

(Μή δέχου ἄδουλα τούς τῶν αὐθρώπων ἐπαίνους).

Cându de la cineva sau de la multi ôrecarii precumu cu nesce nepovestite, sau mari bunatàti cuprinsu, sau multu intrênsele intratu se fii te laudi, nu prea lesne crede, ci ascunsulu inimei talle mai vertosu cu privirea strebate, càrui-a tie mai vertosu de câtu altii cunoscatoriu a fi ti se cade; si cauta ore acestu-a marturisesce a-cést'a.

DISTICHONU.

« Cându de alti te laudi ómeni, giudetiulu tu ti-esci.
« Nu mai multu altoru-a crede de câtu singuru tie. »

Anca prea se scii cà inim'a ta inaintea lui Dumnedieu se luminédia, si se se arete care Dumnedieu de câtu tine mai mare, si de câtu inim'a nóstra mai puternicu, si scie tóte. (Ioanu, Cartea I, Capu III, versu 21).

LXXV.

OMENII DREPTI SI BUNI CANDU TE DEFAIMA, CREDE.

(Ψέγωντες ὅι δίκαιοι, πίστευέ τους).

Iara cându vre unu omu bunu sau curatu, precumu vrednicu de defaimare si de tinutu reu se fii, si obiceiele talle le ocaresce si le defaima, se nu te mai multu pe tine de câtu pe densulu credi, càci acea a ta singuru cotra tine din fire nascatóre dragoste pre lesne a te amagi póte. De nu vei a te defaima, nu face celle de defaimatu.

LXXVI.

NUME SI VESTE BUNA A-TI SCOTE, NU TE LENEVI.

(Μὴν ἀμελεῖς νά ἀποκτήσεις τό καλόν ὄνομα).

Macaru cà numele bunu, nu pentru a ómeniloru slava estede cu-

prinsu, ci numai bunatatea este de cinstitu, si numele bunu si vestea buna; nu este a se lenevi cineva, macaru cà de la altii a te lauda nu este de poftitu, ânse intru adevèru spre acést'a este de pussu nevointia, ca celle ce mai vertosu se lauda se faci, càci acést'a Apostolulu invétia: «Fiete carele a bunei vesti (dice) sau care lauda, acestea ganditi; acestea faceti.» (Filipu, Capu IV, versu 8, 9). Acést'a dara spre adeverata lauda si slava este, si spre drépt'a si neted'a calle essa, ca in ce chipu a te avea vei, asiá se fii; care Socrates intielleptiesce invétia: «Trupulu acellui-a ce in lumina âmbla, umbra agonisesce; Cea slava dupe bunatate dvorêsce.» Ca se nu cumva intr'acestu-a chipu se gândesci, sau se vorovesci omeniloru pentru mine, sau se dici: socotésca sau vorovésca pentru mine cum le place. Ce va fi acést'a, daca de la mine vre ua pricina data nu este. Acést'a tie a-ti strica póte; ci mai cu deadinsu acést'a de facutu nu este, care mai multi a o face obiciuiti suntu; càci cotra ómeni buna vestire si lauda ferindu si pazindu, une in a porunceloru lui Dumnedieu si impotriva a hiresiei salle sciintie facu. Iara tu, de si inaintea ómeniloru si a lui Dumnedieu de ua data amenduroru a placea nu poti, acést'a mai vertosu poftesce, ca «la Dumnedieu, mai vertosu de câtu la ómeni, slava a cerca.» (Cauta Ioanu, Capu V, versu 49; si Capu XII, versu 43). «Ascunsulu inimii fia bunu, vestea macaru rea se ar merge, de vreme ce tu bine te ai. Cà prin dreptu sufletu la acellu cinstitu sfatu prin medi-loculu ocàrii me voiu intinde, nime mai vertosu de câtu ce suplecatu bunatàtii, de si vestea de omu bunu au perdutu, se nu-si si bun'a sciintia a ascunsului inimei piardia.» (Seneca, Cartea LXXXI).

LXXVII.

DIN CUVINTE BUNE SE SE FACA FAPTE BUNE.

('Από τά καλά λόγια νά γένουν καλά ἔργα).

Ci tóte acestea si altele ca acestea, desierte de la noi se dicu si desierte de la intiellepti se cunoscu; si intr'adevèru se cunoscu, de nu se voru duce la praxes, adeca la fapta. Pentru acést'a, de cevá bine scimu, aceea cu bunele fapte se aratàmu. Aicea aceea a Apos-

tolului Iacovu dissa a se chema póte : « Cine-i intielleptu, sau cu intielleptiune cuprinsu intru voi, aréte din bun'a adunare faptele salle.» (Iacovu, Capu III, versu 13). Càci si oile nu fênulu aducu baciloru; nici arata pre câtu au mânçatu, ci pasciunea intr'ênsele cópta, afara dau lân'a si laptele; si tu dara, nu cuvintele se aràti necunoscatoriloru, ci faptele carele cu a cuvinteloru rescócere urmédia.» (Epictetos, Enchiridionu LXIX). «Nu carele au cunoscutu poruncele, ci carele le-au facutu pre dênsele; nu mai acestu-a va essi mantuitu.» (Cauta Ioanu, Capu XIII, versu 17, si Iacovu, Capu I, versu 25). « Acést'a dara este callea! (dice Proroculu) amblati pre dêns'a! » (Issaia, Capu XXX, versu 21).

Pentru inceputu, slava cellui fora inceputu. Pentru sversitu, slava cellui fora sversitu Dumnedieu, cinste si inchinatiune trimitu. Si iarasi, pentru in trei despartiri intru ua carte cuprindere, pre unulu in Troitia Dnmnedieu parintele, Fiiulu si sfântulu Duhu, de ua fiintia, nnaltiu, marescu, si sfântulu lui nume in veci vaznesescu. Cà nefiindu harnicu a incepe, a incepe mi-au agiutatu. Si nefiindu harnicu a sversi, mi-au agiutatu si m'au sgrijinitu. Cà tu, Domne, Imperatulu veciloru, α si ω, inceputulu si sversitulu esci; si fora tine, cine au inceputu? Asijderea, fora tine, cine au sversitu? Cà precumu cerbulu insetatu fiindu, isvórele apei a afla silesce, asiă au nevoitu mân'a si cu gândulu, pêne a se dice: privirea si ochiulu sversitulu privesce. Nu mie, Dómne, nu mie, ci sfântului teu nume se se dea slava! Acmù si pururea si in vecii veciloru, Amin!

ALLE STOICILORU PORUNCI DIECE.

I.

Lui Dumnedieu si firii urmédia ; si loru suppussu se fii.

II.

Fà fia cui bine pre câtu poti, si nimerui se strici.

III.

Asiá te pórta cotra altulu, precumu ai vrea ca si altulu cotra tine se se pórte.

IV.

Tóta nevoi'a, asuprél'a care ti se face, sufere cu rabdare si ingaduintia.

V.

Tóte celle impotriva spre bine le socotesce, deosebi de celle-a carele din smintél'a sau gresiél'a ta ti se voru tampla.

VI.

Slujesce-te cu celle bune, si lucrurile carile intr'acestu pamêntu îti suntu date, ca cumu ti-ar fi imprumutu date, si de la dênsele cu dragoste te lipsesce, cându iarasi de la Dumnedieu se ceru inapoi.

VII.

Assiédia-ti acea prea de susu a ta fericire in voia lina; se nu-ti fia in ascunsulu inimei sciitóre de reu.

VIII.

Fii mai cu deadinsu in fapte intielleptu, de câtu in cuvinte.

IX.

Gandesce pururea de mórte, dar de dêns'a se nu-te temi.

X.

Odihnesce-te si indestulitu fii in Dumnedieésc'a oranduéla, socotindu ea a fi prea drépta, prea intiellépta si noa prea lesne, si macaru de ni s'ar parea noa prea aspra.

A AŁTUI-A INVETIATURA.

Crede in Dumnedieu, nu te crede pre tine. Fà celle hirisie. Curate iti vérsa rugele. Cu celle pucintelle te slujesce. De celle multe fugi. Multe asculta. Graiesce pucintelle. Taci celle tainuite. Invétia-te celloru mai mici, crutia (adeca faca-ti-se mila). Cellui mai mare urmédia. Pórta-te cu cei de ua potriva. Radica zabàvile, (adeca nu fii lenesiu). Nemica te mirá. Pobrazesce pre cellu mândru. Lépada celle relle. Invetia-te lui Dumnedieu a trai. Invétia-te a muri.

Slava trei-ispostasnomu Bogu Dav siomu Tricésnomu cnigu,

Po zacele,

I Conetiu.

ANUNTIU

Au essitu de sub typariu si se alla depuse la Cassariulu Societàtii Academice române, Bucuresci, localul Academiei, si la libraria Socek si Comp callea Mogosioiei. n. 7, urmatórele càrti :

Dictionariulu limbei romàne, Tomul I si II, 184½ cólle. Pretiulu 60 lei.

Glossariulu care coprinde vorbele d'in limb'a romàna straine prin originea sau form'a loru, cumu si celle de origine înduiosa, in 37 cólle. Pretiulu 12 lei.

Gramatica limbei romàne partea I analytica, de Timoteiu Cipariu Pretiulu 5 lei.

Gramatica limbei romàne, partea II syntactica,, de Timotheiu Cipariu. Pretiul 5 l.

Operele lui Corneliu Tacitu, tradusse de Gabriel Munteanu. Pretiulu 6 lei.

Comentariele lui Juliu Cesare, de bellulu gallicu, tradusse de C. Copacinianu. Pretiulu 2 lei.

Comentariele lui Juliu Cesare, de bellulu civile, tradusse de J. F. Caianu. Pretiulu 3 lei. Ambele intr'unu tomu 5 lei.

Operele lui C. Crispu Sallustiu, Catillina si Jugurtha, tradusse de Demetriu T. Dobrescu Pretiulu 2 lei.

Philipicele lui Cicerone, tradusse de d. Dim. Aug. Laurianu Pretiulu 3 lei.

Descriptio Moldaviæ, de principele Demetriu Cantemru, in limb'a originale latina, cu Chart'a Moldaviei si cu unu fac-simile allu autoriului. Pretiulu 4 lei.

Istori'a Imperiului Ottomanu, de principele Demetriu Cantemir, Partea I, tradussa dupo textulu originale. Pretiulu 8 lei, Partea II sub pressa.

Annalile Societàtii academice romàne. Tomu I, cu desbaterile si lucràrile Societàtii in sessiunile anniloru 1867, 1868 si 1869. Pretiulu 4 lei.

Annalile Societàtii academice romàne, Tomu II, cuprinde : Viéti'a operile ideile lui Georgiu Sincai, de A. Papiu Ilarianu. Pretiulu 2 lei.

Annalile Societatii academice romàne, Tomu III, cu desbaterile si lucràrile Societatii in sessiunea annului 1870, si unu *studiu asupra poetului A. Donici*, de G. Sion apoi actele de donatiune alle lui *Zappa* si *Al. Cuza* Pretiulu 2 lei.

Annalile Societatii academice romàne Tomu IV, cu desbaterile si lucràrile Societatii d'in sessiunea annului 1871, si unu *studiu asupr'a vietii lui Georgiu Lazaru*, ca ua effigia a lui, de P. Poienariu. Pretiulu 2 50.

Annalile Societàtii academice romàne, Tomu V. Sectiunea I, cu desbaterile Societatii d'in sessiunea annului 1871; Sectiunea II, unu studiu despre *incercàrile facute pentru desvollarea scientieloru naturali in Romàni'a*, de Dr. Anastasiu Fetu, si unu studiu asupr'a *theorielor lui Darwin*, de G Baritiu Pretiulu 3 lei.

Annalile Societàtii academice romàne, Tomu VI, cu desbaterile Societàtii d'in sessiunea annului 1873, si unu *studiu asupr'a campaniei d'in annulu 1444, batali'a de la Varna*, de G. Baritiu. Pretiulu 1 leu.

Annalile Societàtii academice romàne, Tomu VII, cu desbaterile Societàtii d'in sessiunea annului 1874, si unu *memoriu asupr'a portretelor domnilor romàni*, de Dimitrie Sturdza, apoi *fragmente d'in istori'a regimentului II romanescu marginasiu d'in Transilvania*, de G. Baritiu, Pretiulu 3 lei.

Annalile Societàtii academice romàne, Tomŭ VIII, cu desbaterile Societàtii d'in sesisunea annului 1875 ; si unu fragmentu Istoricu : *Biseric'à romanesca in lupta cu reformatiunea*, de G. Baritiu. Pretiulu 1 leu.

Annalile Societàtii academice romàne, Tomu IX, cu desbatarile Societàtii d'in sessiunea annului 1876, si *Vieti'a si activitatea lui Samuilu Clainu*. Pr, 1 50.

Istori'a Romàniloru sub Michaiu-Voda Viteazulu, de N. Balcescu, cu ua prefatia de d. A. I. Odobescu. Pretiulu 4 lei.

Istori'a Romaniloru, de la Dione Cassin, traducere de D. Angelu Dimitrescu, Nerone pène la Al. Severu. Pretiulu 3 50.

Dim. Cantemiru, Tomu V. Evenimentele Cantacuziniloru si Brancoveniloru, si Brancoveniloru, si Divanulu lumii,

